

ACADEMIA ROMÂNĂ
INSTITUTUL DE STUDII SUD-EST EUROPENE

ROMÂNII DE PESTE HOTARE

MEMORIU ELABORAT ÎN ANUL 1945
DE CONSILIERUL DE LEGAȚIE
EMIL OPRÎȘANU

EDITURA ACADEMIEI ROMÂNE

ROMÂNII DE PESTE HOTARE

LES ROUMAINS DE L'ÉTRANGER

ACADEMIA ROMÂNĂ
INSTITUTUL DE STUDII SUD-EST EUROPENE

ROMÂNII DE PESTE HOTARE

MEMORIU ELABORAT ÎN ANUL 1945
DE CONSILIERUL DE LEGAȚIE
EMIL OPRIȘANU

Ediție îngrijită de NICOLAE-ȘERBAN TANAȘOCA

EDITURA ACADEMIEI ROMÂNE
București, 2014

EDITURA ACADEMIEI ROMÂNE
Calea 13 Septembrie nr. 13, Sector 5
050711, București, România
Tel: 4021-318 81 46, 4021-318 81 06
Fax: 4021-318 24 44
E-mail: edacad@ear.ro
Adresă web: www.ear.ro

Referenți științifici: Col. Petre OTU
Dr. Cătălina VĂTĂȘESCU

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Românii de peste hotare: memoriu elaborat în anul 1945 de consilierul de legație Emil Opreșanu / Nicolae-Șerban
Tanașoca (sub îngrijirea). - București : Editura Academiei Române, 2014

ISBN 978-973-27-2455-2

I. Tanașoca, Nicolae-Șerban (ed.)

323.1(=135.1)(100)

MINISTERUL AFACERILOR EXTERNE
DEPARTAMENTUL POLITICI PENTRU RELAȚIA
CU ROMÂNII DE PRETUTINDENI

**Această carte a fost tipărită cu sprijinul Ministerului Afacerilor Externe –
Departamentul Politici pentru Relația cu Românii de Pretutindeni
www.dprp.gov.ro**

**Conținutul acestei cărți nu reprezintă poziția oficială
a Departamentului Politici pentru Relația cu Românii de Pretutindeni**

Redactori: Alexandra CIUTACU și Mircea DOBRE
Tehnoredactor: Mariana MOCANU
Coperta: Mariana ȘERBĂNESCU

Bun de tipar: 12.11.2014. Format: .8 /61 × 86

Coli de tipar: 26,25

C.Z. pentru biblioteci mari: 323,1(=59) (4)

C.Z. pentru biblioteci mici: 9 (=59)

CUPRINS

ARGUMENT	VII
RÉSUMÉ.....	XXIII
ROMÂNII DE PESTE HOTARE. 1945 – TABLA DE MATERII A DOSARULUI ORIGINAL	1

ARGUMENT

Intitulat *Românii de peste hotare*, studiul întocmit, în anul 1945, de consilierul de legăție Emil Oprișanu, secretarul *Comisiunii pentru problemele păcii* din cadrul Ministerului Afacerilor Străine al Regatului României, și de colaboratorii săi este un prețios document de istorie a diplomației românești. Împreună cu numeroasele anexe documentare care-l însoțeau – tablouri statistice, tablouri de concordanțe toponimice, liste de biserici și școli românești de peste hotare, hărți etnografice și istorice – el constituia dosarul menit să ofere delegaților români la Conferința Păcii de la Paris, elementele esențiale de informație și de judecată necesare pentru stabilirea strategiei politice optime în vederea apărării drepturilor românilor trăitori ca minoritari în câteva dintre țările Europei Centrale și de Sud-Est – Ucraina Transcarpatică, Ungaria, Iugoslavia, Bulgaria, Grecia, Albania și Peninsula Istria. Echipa din Ministerul Afacerilor Străine care a alcătuit dosarul era formată din Emil Oprișanu (redactare), Const. Abeleanu și Petre Ionescu (verificări statistice și toponimice), T. Mercuț și Nic. Popescu (cartografie), Aurelia Bot, Elvira Oscobeniuc și Marga Petit (copiere).

Studiul lui Emil Oprișanu, pe care astăzi îl dăm publicității pentru prima dată în întregime după exemplarul dactilografiat păstrat în arhiva Institutului de Studii și Cercetări Balcanice din București, al cărui director-fondator, prof. Victor Papacostea, titularul Catedrei de istoria popoarelor balcanice cu privire specială asupra românilor balcanici de la Universitatea din București, s-a numărat între colaboratorii Biroului Păcii și ai Comisiei pentru studiul problemelor păcii, a fost editat pentru prima dată, în anul 2005, de regretatul nostru coleg Gheorghe Zbucă și de Cezar Dobre, pe baza textului păstrat în Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, problema 18, fond Conferința de Pace de la Paris, vol. 130, însă fără anexele care-l însoțeau și fără menționarea numelui autorului său¹.

Dosarul consacrat problemei românilor de peste hotare de Emil Oprișanu și colaboratorii săi ni se pare important pentru mai multe motive. În primul rând, el pune în evidență *perfecta cunoaștere a realităților geografice, istorice, politice, etnologice, lingvistice și demografice din spațiul balcanic și central-european* de care dădeau dovadă demnitarii și funcționarii din Ministerul român al Afacerilor Străine. Cunoștințele lor se bazau atât pe întreaga literatură științifică de specialitate, românească și străină, accesibilă în acea vreme, critic asimilată, cât și pe documentele, multe rămase și azi inedite din arhiva Ministerului, în care se acumulaseră prețioase date culese pe teren de reprezentanții diplomați ai României în misiune în țările a căror populație includea comunități minoritare românești, diplomați aflați în contact direct cu oamenii și împrejurările locale. Cititorul volumului de față va putea aprecia singur bogăția și gradul înalt de exactitate al acestor cunoștințe. Îndrăznim să spunem că oficialii Ministerului Afacerilor Străine al Regatului României se dovedeau capabili să ducă la capăt sarcina de cercetare a unui centru academic de excelență consacrat studierii românilor de peste hotare atât cu mijloace arhivistice și livrești, cât și prin observații directe la fața locului. Dar ceea ce impresionează cu deosebire, pe lângă vastitatea și diversitatea informației, este scrupolul obiectivității care stăpânește spiritul corpului diplomatic român. Asemenea tuturor colegilor lui, Emil Oprișanu surprinde și respinge orice prejudecăți naționaliste, orice iresponsabile exagerări romantice privind fie numărul românilor de peste hotare, fie conștiința identității lor de neam cu românii din Țară, fie solidaritatea necondiționată cu aceștia, fie atitudinea uneia sau alteia dintre puterile europene față de minoritarii români. Cu alte cuvinte, Ministerul Afacerilor Străine propunea o politică realistă, întemeiată pe adevăr.

---

¹ Gheorghe Zbucă și Cezar Dobre, *Români în lume. Secolul XX, Colias/Imagines vocis*, vol. II. *Documente*, București, 2005, p. 97–199.

În al doilea rând, publicarea studiului lui Emil Opreșanu oferă, credem, cititorului *prilejul de a reflecta asupra modului în care statul român a înțeles să trateze problema minorităților*, o problemă despre care se crede uneori că ar fi devenit numai în zilele noastre de maximă actualitate. În realitate, dată fiind complexitatea structurii lui demografice, produs al determinărilor geografice și istorice specifice, lumea sud-est europeană sau balcanică, adevărat mozaic de popoare ce se întrepătrund într-o textură inextricabilă, a fost întotdeauna cu neputință de compartimentat în entități politice perfect omogene din punct de vedere etnic, religios sau lingvistic². Niciunul dintre statele moderne constituite în zonă în secolele XIX–XX nu a izbutit, chiar dacă a năzuit, nici să-i includă între hotarele lui, prin nejustificată expansiune teritorială, pe toți cei de același neam și limbă cu majoritatea care imprima caracterul național statului, nici să-i asimileze silnic pe alogenii și alogloții cuprinși, ca minoritari, între aceste hotare. Atari ținte nerealiste s-au dovedit a fi doar surse de inutile discordii civile interne, de tensiuni și confruntări internaționale, diplomatice, uneori chiar militare sau numai istoriografice, păgubitoare prin lipsa lor de măsură pentru întreaga lume sud-est europeană. Problema minorităților reprezintă, cel puțin pentru spațiul sud-est european sau balcanic, o permanență istorică³.

Au rămas proverbiale încercările grecilor de a da viață „Măreței Idei” (Μεγάλη ἰδέα), proiectul restaurării milenarului imperiu cosmopolit și creștin bizantin în forma unui imperiu multinațional modern, de limbă oficială greacă, cu capitala la Constantinopol, ca și tentativele lor de a reuni într-o singură Eladă națională toate provinciile istorice în care înflorise paradigmatic în Antichitate „miracolul grec”, asimilându-i însă, în prealabil, la cumpăna secolelor XIX–XX, cu ajutorul filetismului intransigent al unei Patriarhii ecumenice naționalizate, conjugat cu violența bandelor înarmate de rebeli și haiduci (ἀντάρτες), pe creștinii ortodocși – bulgari, albanezi creștini și aromâni – așezați statornic de secole, ulterior desigur vechilor eleni, în Macedonia, Epir, Tesalia și Tracia. La fel de aspră a fost politica guvernelor de la Budapesta de deznaționalizare și asimilare nu numai a românilor din Transilvania și Panonia, dar și a tuturor slavilor aflați, în Balcani sau în Europa Centrală, asupra cărora și-au instaurat autoritatea, după pătrunderea lor în aceste regiuni, ungurii, consolidând-o în epoca modernă, în cadrul regimului dualist, austro-ungar, formulă imperială de consfințire a statutului de națiune privilegiată al maghiarilor. Nu mai puțin greu de îndurat au fost măsurile adoptate de Bulgaria și Serbia pentru a-i slaviza, prin biserică, școală și cultură, dar și prin măsuri administrative discriminatorii, atât pe dacoromânii din zona nord-balcanică dunăreană, din Timoc, Vidin și de pe valea Moravei, cât și pe aromânii din întreg cuprinsul lor și al teritoriilor revendicate de ele, în primul rând din Macedonia. După ce, în urma primului război balcanic, bulgarii, sârbii și grecii aliați desprinseseră Macedonia din Imperiul otoman, confruntarea, cu episoade de rară sălbăticie, dintre învingătorii creștini pentru împărțirea istoricei provincii, am numit al doilea război balcanic, a imprimat acestui epitet geografic conotații negative persistente. În pofida principiilor de libertate, egalitate și solidaritate înscrise în Constituție, în contrast cu angajamentele de protecție a minorităților formulate în declarațiile făcute în fața Consiliului Ligii Națiunilor, tânăra Albanie modernă a dus și ea o politică severă, nu o dată brutală, de reprimare a aromânilor și grecilor din cuprinsul ei, dornici să-și afirme identitatea etnică și lingvistică.

Tocmai pentru a preveni astfel de ciocniri și excese, îndată după Primul Război Mondial, soldat cu biruința definitivă a principiului naționalităților și a dreptului lor la autodeterminare ca teme

---

² Este locul să amintim că geografii din secolul XIX considerau sinonimi termenii neutri Balcani, Peninsula Balcanică (Balkan, Balkanische Halbinsel, la August Zeune) și Sud-Est european, Europa de Sud-Est, Peninsula Sud-Est Europeană (Südosteuropa la Theobald Fischer, Südosteuropäische Halbinsel la Johann Georg von Hahn). În secolul XX, acești termeni au căpătat conotații axiologice, devenind aproape antonimi; termenul „balcanic”, „muntos” în limba turcă, a început să fie evitat din pricina încărcăturii lui peiorative.

³ Cf. Victor Papacostea, *La Péninsule Balkanique et le problème des études comparées*, „Balcania”, VI, 1943, p. III–XXI; Victor Papacostea, *Balkanologia* (1960), publicat postum în „Sud-Estul și contextul european. Buletin al Institutului de Studii Sud-Est Europene”, VI, 1996, p. 69–78, și în versiune franceză, sub titlul *La Balkanologie*, în „Revue des Études Sud-Est européennes”, L, 2012, p. 9–19.

teoretic al organizării politice a lumii, a fost creată, din inițiativa președintelui Statelor Unite ale Americii, Woodrow Wilson, promotorul cel mai ferm al acestui principiu, Liga Națiunilor, numită și Societatea Națiunilor. Constituirea ei a fost înscrisă în Tratatul de Pace cu Germania, semnat la Versailles la 28 iunie 1919, dar promulgat abia la 10 ianuarie 1920. Liga Națiunilor a decis să porceadă la crearea unui sistem de protecție a minorităților de limbă, rasă și religie. Pe lângă principiile, normele și dispozițiile fundamentale adoptate de noua organizație internațională, sistemul cuprindea prevederile referitoare la minorități formulate expres și acceptate formal prin tratatele de pace și tratatele pentru protecția minorităților semnate de Aliații victorioși, de statele succesoare ale marilor Imperii învinse – Austria, Ungaria, Turcia – împreună cu aliații lor și de noile state rezultate, în baza chiar a principiului naționalităților, din destrămarea acelor Imperii. Angajamente de protecție a minorităților erau asumate și prin *Convenții* bilaterale dintre state, cum au fost convenția dintre Bulgaria și Grecia privind schimbul de populație, convenția dintre România și Iugoslavia, cu privire la împărțirea Banatului, precum și prin *Declarațiile* solemne de aderare făcute în fața Consiliului Ligii Națiunilor de statele nou apărute ca Albania, Estonia, Finlanda, Letonia și Lituania. Sistemul de protecție a minorităților creat de Liga Națiunilor a rămas formal în vigoare până în 1938, dar numeroasele compromisuri politice la care s-a resemnat să recurgă Consiliul Ligii pentru a împiedica – fără succes – noi disensiuni diplomatice și conflicte armate i-au dovedit ineficiența. Al Doilea Război Mondial i-a pus capăt pentru multă vreme, iar Pacea de la Paris, din 1946–1947, nu l-a restaurat în întregime, chiar dacă unele dintre prevederile lui au fost înscrise în tratatele de pace cu Austria, Italia, Bulgaria, Finlanda, România și Ungaria. De altfel, însuși părintele Ligii Națiunilor, președintele Woodrow Wilson, nu a reușit să-și convingă toți aliații și nici chiar pe proprii concetățeni să-i adopte integral propunerile: Marea Britanie și Franța au respins categoric unele puncte, numai patru dintre cele paisprezece au fost acceptate de aliați, iar Senatul Statelor Unite ale Americii a refuzat să ratifice Tratatul de la Versailles, preferând să rămână în afara Ligii. Nici *Carta Organizației Națiunilor Unite*, succesoarea Ligii Națiunilor, semnată la San Francisco la 26 iunie 1945, la încheierea Conferinței Națiunilor Unite de 50 de state și intrată în vigoare la 24 octombrie 1945, nici *Declarația Universală a Drepturilor Omului*, adoptată la 10 decembrie 1948, prin Rezoluția 217 A în cadrul celei de-a treia sesiuni a Adunării Generale a Organizației Națiunilor Unite, ca simplă rezoluție de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite, nu se referă la protecția drepturilor minorităților naționale, astfel încât, în 1950, secretarul general al acesteia a putut să declare caduc din punct de vedere juridic sistemul interbelic de protecție a drepturilor minorităților. Organizația Națiunilor Unite și-a exprimat net convingerea că nu ar fi oportun să recomande o soluție uniformă a problemei minorităților, întrucât este vorba de o problemă complexă și delicată, pe care fiecare stat trebuie lăsat să o soluționeze în felul pe care-l socotește cel mai potrivit⁴.

În zilele noastre, Uniunea Europeană se străduiește să determine adoptarea unor reglementări unanim acceptate de protecție a minorităților. Dar nici *Convenția-cadru pentru protecția minorităților naționale*, propusă spre semnare și ratificare la 1 februarie 1995⁵, nici *Carta europeană a limbilor regionale sau minoritare*, propusă spre semnare și ratificare la 5 noiembrie 1992⁶ nu au fost ratificate până astăzi de toate țările membre ale Uniunii, dacă le-au semnat, în vreme ce alte țări, membre sau candidate la intrarea în Uniune, nu s-au grăbit nici măcar să le semneze.

Participant la Primul Război Mondial alături de Puterile Aliate și Asociate învingătoare, membru fondator al Ligii Națiunilor, statul român a asumat, prin tratatele de pace și tratatele pentru

---

⁴ Asupra sistemului de protecție a minorităților promovat de Liga Națiunilor și de ONU datorăm un studiu recent, foarte informat, pătrunzător și clar doamnei Roxana Alina Petraru, *Protecția drepturilor minorităților naționale în sistemul Societății Națiunilor și în sistemul ONU*, în „Revista Moldovenească de Drept Internațional și Relații Internaționale”, editată de Asociația de Drept Internațional din Republica Moldova, 2011.

⁵ V. *Convention-cadre pour la protection des minorités nationales*, Série des Traités du Conseil de l'Europe no. 157, ratificată de România la 11 mai 1995, a intrat în vigoare la 1 februarie 1998.

⁶ V. *Charte européenne des langues régionales ou minoritaires*, Série des Traités du Conseil de l'Europe no. 148, ratificată de România la 24 octombrie 2007.

protecția minorităților pe care le-a semnat, principiile promovate de această organizație menită să asigure pacea restabilită pe baza „celor 14 puncte” enunțate de președintele Woodrow Wilson în faimosul său discurs rostit în fața Congresului, între care generale și fundamentale sunt: principiul liberei autodeterminări a popoarelor, principiul caracterului public al convențiilor de pace, principiul libertății navigației și comerțului, principiul securității colective a tuturor națiunilor participante la Liga Națiunilor, instituție internațională de menținere a păcii. Toate aceste principii, înscrise în Tratatul de Pace de la Versailles, corespundeau cu aspirațiile de veacuri ale românilor. Ele au înlesnit și validat făurirea României Mari, întregirea statului național prin voința liber exprimată a tuturor românilor, care de altfel le-au invocat, atât a celor din Vechiul Regat, cât și a celor din provinciile stăpânite de Imperiul austro-ungar și Imperiul rus – Transilvania, Crișana, Maramureș, Sătmăr, Banat, Bucovina și Basarabia – și au confirmat totodată dreptul românilor care, din rațiuni geopolitice, nu aveau cum să fie cuprinși între hotarele statului național, de a-și menține și cultiva identitatea românească cu sprijinul Țării-Mame, sub garanții internaționale adecvate. Simțul național, bunul simț uman și rațiunea de stat impuneau puterii politice unanim prețuite care era România să-și onoreze prestigiul de factor de pace și civilizație în Sud-Estul Europei pe care-l dobândise, respectându-și riguros angajamentul de a protejua drepturile minorităților de pe întinsul ei. În perioada interbelică, în pofida măsurilor segregacioniste față de evrei, adoptate în spiritul politicii de apropiere de Axă a Regelui Carol II și a generalului Ion Antonescu în ajunul și în anii războiului mondial, în pofida manifestărilor intelectuale și politice ale organizațiilor românești extremiste, similare celor din țări de înalt nivel de civilizație și tradiție culturală ale Europei occidentale, de unde ele își împrumutaseră de altminteri ideologiile, adaptându-le împrejurărilor locale, statul român a oferit totuși un tratament mult prea adesea nedrept judecat minorităților din cuprinsul lui și a creat o obligație de reciprocitate nu întotdeauna respectată națiunilor care nu înțelegeau să ocrotească câtuși de puțin drepturile minorităților românești pe care le includeau statele lor.

Căci, de la începuturile închegării sale ca stat european modern, România a manifestat cea mai mare solitudine față de românii aflați sub stăpânirea străină a marilor Imperii internaționale. Elita intelectuală și politică a României și-a făcut o datorie morală și un principiu director de politică națională din susținerea identității etnice, culturale și lingvistice a grupurilor răzlețite din blocul cândva unitar al românității carpato-balcanice, axat pe Dunăre, în vederea refacerii acestei unități originare, dacă nu neapărat în granițele aceluiași stat, măcar în cadrul aceleiași limbi și culturi. Este semnificativ faptul că unul și același grup de intelectuali luminați, al căror emblematic exponent a fost Nicolae Bălcescu, a participat, în 1848, la organizarea manifestărilor revoluționare de tip risorgimental din toate provinciile istorice românești, participând deopotrivă la mișcările cu programe în esență identice din Țara Românească, Moldova și Transilvania. Aceleași spirite luminate au declanșat mișcarea unionistă, vizând crearea unui singur stat național român, liberal și democratic, proces realizat în etapele succesive marcate de alegerea lui Alexandru Ioan Cuza, în 1859, ca domn al ambelor Principate autonome, Moldova și Țara Românească, alegerea Principelui Carol I de Hohenzollern-Sigmaringen, în 1866, ca domn al Principatelor Unite, urmată de proclamarea lui ca întâiul rege al României, în 1881, după obținerea independenței de stat și, în sfârșit, de Marea Unire din 1918, consfințită simbolic prin încoronarea Regelui Ferdinand și a Reginei Maria, la Alba Iulia, în 1922. Foarte semnificativă, pe deplin relevantă în privința conceptului românesc de identitate națională, este alcătuirea Societății Literare Române înființate în 1866, devenită în 1867 Societatea Academică Română, iar în 1879, Academia Română, supremul for cultural al țării. Între membrii ei fondatori se numărau reprezentanți ai fiecăreia dintre ramurile poporului român, din toate provinciile istorice nord-dunărene și din Peninsula Balcanică, sub orice stăpânire politică s-ar fi aflat: din Vechiul Regat, din Transilvania, din Banat, din Bucovina, din Basarabia, din Macedonia.

Oamenii de cultură și oamenii de stat din Vechiul Regat, în frunte cu Regele Carol I, i-au sprijinit statornic moral și material pe luptătorii pentru drepturile naționale ale românilor aflați sub stăpânirea Austro-Ungariei și Rusiei, iar la nevoie au mobilizat diplomația țării în serviciul apărării lor, așa cum s-a întâmplat în cazul bine cunoscut al memorandiștilor ardeleni, sau le-au oferit

ospitalitate și înalte poziții în societate și stat celor care au decis să se refugieze în țara liberă. Totodată, ei au inițiat și instituționalizat acțiunea statului român de susținere a identității naționale românești a aromânilor, meglenoromânilor și istroromânilor din Peninsula Balcanică prin rețeaua de școli și biserici românești înființate și întreținute de statul român cu începere din primii ani ai domniei lui Carol I. Dispunând, la început, de învățători, profesori și preoți pregătiți în țară, acestea au funcționat, sub oblăduirea României, în virtutea unor înțelegeri interstatale, mai întâi în Imperiul otoman, apoi în statele naționale care i s-au substituit, până la instaurarea regimului comunist, după al Doilea Război Mondial. Scrupulul de a apăra ferm dreptul aromânilor – numiți curent macedoromâni – la menținerea și cultivarea identității lor românești, amenințată de acțiunile deromanizatoare întreprinse de Patriarhia ecumenică, apoi de statele naționale creștine din Balcani – Grecia, Bulgaria, Serbia, Albania – a determinat statul român să recurgă uneori chiar la măsuri extreme, cum a fost suspendarea relațiilor diplomatice cu Grecia. România s-a arătat întotdeauna gata să-i primească necondiționat pe teritoriul ei pe acei conaționali din Austro-Ungaria, Rusia, Imperiul otoman ori statele balcanice care, pentru a-și salvagarda identitatea, își riscaseră libertatea, ba chiar și viața. În acest scop, statul român a acordat un statut privilegiat Societății de Cultură Macedoromâne, organizație nonguvernamentală care a fost împuternicită să emită acte de stare civilă, anume certificate de etnicitate română pentru aromânii dornici să primească cetățenia română cu celeritate, printr-o procedură simplificată. În sfârșit, în anii 1925–1935, după ce, în urma schimbului de populație cu Turcia, Grecia colonizase și împrăștiase peste un milion de refugiați greci în Macedonia, în detrimentul aromânilor cu sentimente naționale românești, România a procedat la colonizarea și împrăștierea multora dintre acești aromâni – decizi, în virtutea hotărârilor unui Congres *ad hoc*, să emigreze oriunde în lume pentru a-și menține identitatea – în Cadrilaterul dobrogean.

Preocuparea constantă a statului român de a găsi mijloacele și strategiile optime de salvagardare a identității etnice, lingvistice și culturale a românilor din afara hotarelor statului național poate fi urmărită și în referatele, memoriile și studiile întocmite de-a lungul anilor în Ministerul Regal al Afacerilor Străine al României de oameni precum prim-secretarul de legațiune Mihail A. Blenche, autorul unui amplu studiu sintetic asupra românilor de peste hotare⁷, ministrul plenipotențiar Vasile Stoica, autor, între multe altele, al unui raport asupra românilor din Albania adresat Ministerului Afacerilor Străine la 27 martie 1931⁸, ca și al unui studiu asupra românilor macedoneni prezentat generalului Ion Antonescu în 1941⁹, sau secretarul de legațiune Nicolae Țimiraș, care a întocmit mai multe rapoarte și un foarte judicios studiu general asupra minorității române din Albania în urma călătoriei întreprinse în centrele românești din această țară în anul 1941¹⁰. Dacă România liberală și democratică a avut scrupulul moral și politic de a respecta drepturile naturale ale minorităților din cuprinsul fruntariilor sale, îngăduindu-le să se bucure de libera manifestare și dezvoltare a identității lor atât înainte, cât și după Primul Război Mondial și constituirea Ligii Națiunilor, nu același lucru

---

⁷ Mihail A. Blenche, *Românii de peste hotare*, martie 1935, 117 p. Amplul studiu cuprinde următoarele diviziuni: *Prefață, Introducere, Cap. I. Albania, 2. Iugoslavia, 3. Grecia, 4. Bulgaria, 5. Rusia, 6. Cehoslovacia, 7. Ungaria, 8. America (Statele Unite, Canada, America de Sud), Cap. II. Politica statelor respective față de minoritățile românești, Cap. III. Politica României înainte și după războiul mondial față de problema minorităților românești din străinătate, Cap. IV. Lichidarea treptată a problemei minorităților românești din străinătate și avantajele acestei soluționări.* Concluzia lui M.A. Blenche este că singura soluție a problemei minorităților românești din străinătate este colonizarea în țară a românilor dornici să-și păstreze identitatea. Textul lui Mihail A. Blenche a fost editat incomplet de Gheorghe Zbucă și Cezar Dobre, *Români în lume. Secolul XX, Colias/Imagines vocis*, vol. II. *Documente*, București, 2005.

⁸ Raportul Legațiunii României din Tirana trimis președintelui Consiliului de Miniștri sub nr. 235 din 27 martie 1931, ca răspuns la adresa ministerială no. 70595 din 25 noiembrie 1930, cu titlul *Românii din Albania*, sub semnătura lui Vasile Stoica, în anii 1930–1936 ministru plenipotențiar la Tirana și Sofia.

⁹ AMAE, fond România, dosar 71, 1920–1944, vol. 59, f. 11–23, cf. Zbucă – Brezeanu, *Românii de la sud de Dunăre*, 147, p. 315–318 (extras).

¹⁰ Cf. N.Ș. Tanașoca, *Rapoartele diplomatului Nicolae Țimiraș despre aromânii din Albania*, în volumul omagial *Carte de iubire pentru Matilda Caragiu-Marioțeanu / Carti di vreami trâ Matilda*, Fundația culturală aromână, Editura Sammarina, București, 2002, p. 208–224, revizuit și republicat în Anca Tanașoca și N.Ș. Tanașoca, *Unitate romanică și diversitate balcanică*, Editura PRO, București, 2004, p. 255–275.

s-a întâmplat cu minoritarii români din țările învecinate. În chip paradoxal, tocmai statele socotite prietene și, pe drept cuvânt, aliate naturale, a căror afirmare sau reapariție pe scena politică și culturală a lumii fusese sprijinită în multiple feluri de România, state legate de această țară prin tratate de alianță și care numărau însemnate grupuri de conaționali ce se bucurau de toate drepturile, ca minoritari, pe teritoriul ei, au vădit cea mai mare îndârjire în acțiunea de deromanizare a minoritarilor români de pe teritoriul lor. Așa cum reiese din textul pe care-l publicăm aici, prezența și numărul acestora erau disimulate statistic, originea și istoria lor erau deformată propagandistic, caracterul lor etnic românesc era contestat în chip falacios, însăși înrudirea lor și a graiurilor lor cu românii și limba română era contestată. Nu greșita îndrumare a politicii Regatului României, cum s-a spus uneori fără dreptate, a fost cauza întristătoarei descreșteri și alienări a minorităților românești de peste hotare, ci ineficiența formulei versailleze de protecție a minorităților și de garantare a păcii mondiale confruntate cu dezlănțuirea fără precedent, prevestită de clarvăzătorul Take Ionescu, a naționalismelor în Europa secolului XX. Amintim că, într-o descriere cu adevărat profetică a lumii noi ce se va naște după Primul Război Mondial, Take Ionescu îi prevestea, la Sinaia, Regelui Carol I, în ajunul Consiliului de Coroană ce avea să decidă neutralitatea României, în august 1914, cele patru rezultate majore ale conflagrației: exacerbara fără precedent a conflictelor între naționalisme, mișcarea precipitată spre ideile socialiste, „cascada tronurilor”, adică dispariția monarhiilor absolute de drept divin, grăbirea cu 50 de ani a preluării hegemoniei morale a rasei albe de către Republica Statelor Unite ale Americii¹¹. Diferența dintre politica României față de minorități și politica altor țări, chiar din Uniunea Europeană, reiese astăzi limpede din simpla comparare a promptitudinii cu care țara noastră a semnat și ratificat atât *Convenția-cadru pentru protecția minorităților naționale*¹², cât și *Carta europeană a limbilor regionale sau minoritare*¹³, pe de o parte, și refuzul altor țări europene, cu minorități, de a o face, pe de alta. Examinarea întâmplărilor prezentului ne înlesnește adesea, spunea cândva Nicolae Iorga, reprezentarea și înțelegerea trecutului.

În al treilea rând, publicarea studiului lui Emil Oprișanu ne invită să încercăm a examina succint *situarea problemei românilor de peste hotare de către factorii de răspundere ai politicii românești din anii celui de al Doilea Război Mondial în ansamblul problemelor păcii*. O facem succint aici, rezumând, fără pretenții de originalitate, studiul introductiv la excelenta culegere de documente publicate de domnul colonel Petre Otu sub titlul *Pacea de mâine. Documente ale Comisiei constituite în vederea pregătirii Conferinței de pace de după cel de-al doilea război mondial (1942–1944)*¹⁴.

Asemenea altor puteri europene și Statelor Unite care, îndată după izbucnirea războiului, creaseră comisii pentru studierea problemelor păcii, România și-a format, în octombrie 1939, sub guvernul lui Constantin Argetoianu, o *Comisie pentru fundamentarea documentară și studierea problemelor legate de viitoarea Conferință de pace*, în fruntea căreia a fost numit prof. Silviu Dragomir (13 martie 1888, Gurasada, Hunedoara – 23 februarie 1962, București), istoric, membru al Academiei Române, autor, între altele, de importante lucrări referitoare la românii din Peninsula Balcanică, membru permanent al Institutului de Studii și Cercetări Balcanice din București, fost militant unionist ardelean, secretar al adunării de la Alba Iulia, om politic liberal, ortodox, istoric al Revoluției de la 1848 și al vieții religioase a românilor din Transilvania, de mai multe ori ministru, între altele ministru subsecretar de stat pentru minorități, deținut politic la Sighet în lotul foștilor

¹¹ Cf. Take Ionescu, *2 august 1914*, în *Amintiri și discursuri*, ediție îngrijită, cuvânt înainte și note de N.Ș. Tanașoca, București, 2005, p. 47–51.

¹² *Convention-cadre pour la protection des minorités nationales*, adoptată de Consiliul Europei la Strasbourg, la 1.II.1995, a fost ratificată de România la 29 ianuarie 2008 și a intrat în vigoare la 1 mai 2008.

¹³ *Charte européenne des langues régionales ou minoritaires, conclue à Strasbourg le 5 novembre 1992*, a fost ratificată de România la 29 ianuarie 2008 și a intrat în vigoare la 1 mai 2008.

¹⁴ Cf. și Gh. Buzatu, *Drepturile și interesele României (1939–1947)*, în *In memoriam acad. Florin Constantiniu. Smerenie. Pasiune. Credință*, volum îngrijit de dr. Laurențiu Constantiniu, Editura Enciclopedică, București, 2013, p. 111–132.

demnitari (1950–1955). Ulterior, comisia a fost transferată la Ministerul Afacerilor Externe și încredințată coordonării lui Gh. Gh. Mironescu (28 ianuarie 1874, Vaslui – 9 octombrie 1949, București), membru de onoare al Academiei Române, fruntaș al Partidului Național Țărănesc, fost președinte al Consiliului de Miniștri al României, fost ministru al Afacerilor Străine și al altor ministere, fost reprezentant al României la Liga Națiunilor și adept înflăcărat al federalizării Europei. În anul 1940, juristul și diplomatul Vespasian V. Pella (4/17 ianuarie 1897, București – 24 august 1960, New York), membru corespondent al Academiei Române, a întocmit și expus un program de pregătire a autorităților române pentru negocierile de pace de după războiul mondial. Dând dovadă de realism și perspicacitate politică, Vespasian V. Pella prevestea că, într-o lume lipsită de consens în privința principiilor și valorilor politice, așa cum i se părea că va fi lumea postbelică, România va avea de înfruntat puternice ostilități, indiferent de tabăra în care s-ar fi situat. Pentru apărarea intereselor naționale, etnice, politice și teritoriale, diplomatul preconiza întocmirea unor lucrări de înalt nivel științific privind politica externă și internă românească, caracterele unitare frapante ale națiunii române, situația și soarta românilor rămași pentru totdeauna în afară granițelor statului național prin forța împrejurărilor geopolitice. Aceste lucrări istorice și etnografice urmau să fie difuzate în limbi de circulație internațională în scopul edificării opiniei publice mondiale asupra problemelor românești. De asemenea, Vespasian V. Pella îi îndemna pe cercetătorii și oamenii politici români să elaboreze studii privitoare la marile probleme de interes regional și european, cum erau chestiunea Dunării, problema Mării Negre, problema Strâmtoarelor, tratate cândva în chip strălucit de Nicolae Iorga. Diplomatul atrăgea totodată atenția asupra necesității aprofundării de către factorii responsabili din România a unor probleme juridice și sociologice generale, de stringentă actualitate, precum problema minorităților naționale și religioase, generatoare de aprige conflicte în perioada interbelică și problema schimbului de populație, soluție a problemei minorităților adoptată de Grecia și Turcia prin tratatul de la Lausanne. În sfârșit, Vespasian V. Pella era convins că, după războiul mondial, principiul federalismului avea să triumfe în organizarea politică a Europei și a lumii întregi. Apreciat de guvernanți, Vespasian V. Pella a fost cooptat în *Comisia pentru fundamentarea documentară și studierea problemelor legate de viitoarea Conferință de pace*, în care urma să dețină un rol important.

În perioada următoare, România a trecut prin cunoscutele împrejurări tragice care au dus, sub presiunea conjugată a puterilor revizioniste – Germania, Italia, Ungaria, Bulgaria, URSS – la însemnatele amputări teritoriale din anul 1940: cedarea Basarabiei și Bucovinei de nord către URSS în urma ultimatumului sovietic (28 iunie 1940), cedarea Ardealului de nord către Ungaria în urma Dictatului de la Viena (30 august 1940), cedarea Cadrilaterului către Bulgaria convenită prin tratatul de la Craiova (7 sept. 1940). Față de Vechiul Regat al Regelui Carol I dinainte de 1913, când dobândise Cadrilaterul, statul român nu mai stăpânea în plus decât părțile de peste munți rămase sub autoritatea lui, era însă mult mai puțin stăpân pe propria-i soartă.

În aceste condiții a fost chemat și instalat în fruntea Comisiei pentru pregătirea materialului documentar în vederea Conferinței de Pace Vasile Stoica (1 ianuarie 1889, Avrig – 27 iulie 1959, Jilava), român ardelean, strălucit diplomat cu experiența negocierilor internaționale, patriot încercat, participant la Primul Război Mondial ca voluntar înrolat în armata română după refugiul în Vechiul Regat, erou de război, fost ministru plenipotențiar în Albania, Bulgaria, țările baltice, Turcia, fost membru al corpului tehnic din delegația română la Conferința Păcii de la Paris (1919), colaborator al lui Ion I.C. Brătianu și reprezentant al guvernului român pe lângă românii din Statele Unite ale Americii, președinte al Ligii românilor din America. Cariera lui diplomatică în vremea regimului generalului Ion Antonescu, de care era foarte apreciat, a fost obstaculată de intervențiile Germaniei hitleriste, ostile lui. Între 1939 și 1945 a fost secretar general al Ministerului Afacerilor Străine. Vasile Stoica s-a implicat energic și inteligent în activitatea Comisiei, în serviciul căreia și-a pus fără rezervă competențele. A fost un factor de continuitate în pregătirea autorităților române în vederea

rezolvării problemelor păcii, desfășurându-și activitatea fără întrerupere în Ministerul de Externe până în 1946, când a fost trimis de dr. Petru Groza, cu care era prieten personal, la Paris pentru a sprijini demersurile delegației României în vederea obținerii statutului de cobeligeranță la Conferința Păcii. A fost încarcerat politic în două rânduri, în 1948–1954 și în 1957–1959 (a murit după doi ani de detenție din cei zece la care fusese condamnat)¹⁵.

În mai multe rânduri, Vasile Stoica a înaintat lui Mihai Antonescu și lui Ion Antonescu *Note de serviciu* și referate privitoare la problemele păcii. Astfel, la 25 martie 1942, anterior, așadar, victoriei înregistrate de sovietici la Stalingrad, Vasile Stoica a propus crearea unui *Centru de studii documentare privitor la problemele păcii*. La 16 iunie 1942, Mihai Antonescu a reorganizat, în spiritul propunerilor lui Vasile Stoica, Comisia existentă denumită de acum încolo *Comisia pentru pregătirea materialului documentar de informare și propagandă în vederea conferinței de pace*, desemnată curent prin sintagma *Biroul Păcii*. Secretarul tehnic al *Biroului Păcii*, condus direct de Mihai Antonescu, vicepreședinte al Consiliului de Miniștri și ministru de externe, era Vasile Stoica. *Biroul Păcii* cuprindea șapte secțiuni (politică, istorică, presă și propagandă, juridică, etnică, biologică și statistică, economică-financiară) și o secțiune specială destinată pregătirii reluării tratativelor cu Bulgaria în privința frontierei dobrogene și a problemelor ce decurgeau din cedarea Cadrilaterului. Personalități politice și academice de prim rang, majoritatea foști membri ai Comisiei în formele ei anterioare, făceau parte din *Biroul Păcii*.

Activitatea *Biroului Păcii*, consemnată în detaliu în documentele editate și comentate cu tot simțul nuanțelor de istoricul col. dr. Petre Otu, a fost cu totul remarcabilă. Au fost culese, prelucrate și ordonate un număr impresionant de documente provenite din arhiva Ministerului Afacerilor Externe, precum și din alte surse referitoare la problemele ce puteau face obiectul tratatului de pace, între care problema grupurilor minoritare românești de peste hotarele țării și a minorităților alogene și aloglote din interior. Strălucite personalități ale vieții academice și universitare au fost antrenate în activitatea Comisiei în calitate de experți pe diferite domenii, unii activând în mai multe secții simultan. Ei și instituțiile pe care mulți dintre ei le conduceau sau reprezentau au elaborat și editat lucrări de nivel științific superior, în limba română și în limbi de comunicare internațională. Din Secțiunea istorică, de pildă, făceau parte: prof. Ion Petrovici (2/14 iunie 1882, Tecuci – d. 17 februarie 1972, București), membru al Academiei Române, de mai multe ori ministru, ministrul Culturii Naționale și Cultelor în guvernul lui Ion Antonescu în 1941 și 1943–1944; prof. Gheorghe Brătianu (3 februarie 1898, Ruginoasa, județul Iași – 23/27 aprilie 1953, Sighetul Marmației), membru al Academiei Române, succesorul lui Nicolae Iorga la conducerea Institutului de Istorie Universală, fruntaș politic liberal, Aurel Cosma, eminentul arheolog Vladimir Dumitrescu (20 octombrie 1902, București – 1991, București), specialist în problemele preistoriei României; juristul George Fotino (1896–1969), profesor și cercetător al vechiului drept românesc, directorul Fundației „I.I.C. Brătianu”, fruntaș liberal deținut politic în perioada 1949–1956; prof. C.C. Giurescu (13/26 octombrie 1901, Focșani – 13 noiembrie 1977), celebru istoric român, membru al Academiei Române și profesor la Universitatea din București, directorul Institutului de Istorie Națională, fruntaș liberal georgist, înregimentat apoi în Frontul Renașterii Naționale, ministru al Regelui Carol II, deținut politic între 6 mai 1950 și 5 iulie 1955 la Sighet; prof. Ioan Lupaș (9 august 1880, Săliște – 3 iulie 1967, București), istoric și om politic liberal, ortodox, fondator și codirector, alături de Alexandru I. Lapedatu, al Institutului de Istorie Națională din Cluj (1920–1945), fruntaș al luptei pentru Unirea Transilvaniei cu Vechiul Regat, deținut politic la Sighet (5/6 mai 1950 – 5 mai 1955); prof. Ștefan Manciulea (16 decembrie 1894, Berghin, județul Alba – 12 iulie 1985, Blaj), geograf, istoric și preot greco-catolic român, apărător al drepturilor românești asupra Transilvaniei, deținut politic (1951–1958, 1962–1964), autorul unei celebre lucrări despre granița de vest a României, folosită și de delegația română la Conferința de Pace de la Paris (1946–1947), ca argumentație pentru fixarea acestei

¹⁵ Cf. Ioan Opreș, *Vasile Stoica în serviciul României*, Oscar Print, București, 2008.

frontiere; prof. Vintilă Mihăilescu (19 aprilie 1890, București – 27 mai 1978, București), eminent geograf, membru titular al Academiei Române; prof. Ion I. Nistor (4/17 august 1876, Vicovu de Sus, Rădăuți – 11 noiembrie 1962, București), istoric și om politic liberal, luptător unionist bucovinean, membru al comitetului de organizare a Adunării Naționale de la Cernăuți, care a hotărât unirea cu România, redactând „Actul Unirii”, profesor la Universitățile din Viena și Cernăuți, rector al Universității din Cernăuți, profesor universitar la București, membru al Academiei Române (1911), director al Bibliotecii Academiei Române, fruntaș al Partidului Național Liberal, fost ministru de stat, reprezentând Bucovina, apoi ministru al Lucrărilor Publice, al Muncii, Sănătății și Ocrotirii Sociale, al Cultelor și Artelor, deținut politic ca fost demnitar la Sighet (5/6 mai 1950 – 5 iulie 1955). Zenovie Pâcleșeanu, zis și Zenobie Pâclișanu (1 mai 1886, Straja, Alba – noiembrie 1958, închisoarea Jilava), istoric român, preot greco-catolic, membru corespondent al Academiei Române, militant unionist ardelean, secretar al Adunării Naționale de la Alba Iulia (1918), în 1946–1947, membru în delegația României la Conferința de Pace de la Paris, ca expert în probleme de istorie a Transilvaniei, vicar general mitropolitan pentru enoriașii uniți din Vechiul Regat, condamnat și încarcerat la Sighet pentru greco-catolicismul său militant (1950–1955), internat pentru a doua oară la Jilava, unde a și murit (1956–1958); prof. Victor Papacostea (21 ianuarie 1900, Viziru, Brăila – 20 iunie 1962, București), de origine aromână, titularul Catedrei de istoria popoarelor balcanice cu privire specială asupra românilor balcanici, directorul fondator al Institutului de Studii și Cercetări Balcanice și al revistei lui științifice „Balcania”, fruntaș P.N.L., subsecretar de stat la Ministerul Educației Naționale în guvernele Sănătescu și Rădescu, deținut politic în penitenciarul Sighet (1950–1955) și, a doua oară, la Malmaison, în București (1957–1958); basarabeanul Nichita P. Smochină (14/27 martie 1894, satul Mahala, orașul Dubăsari – 14 decembrie 1980, București), jurist, istoric, etnograf, folclorist și om politic român, membru de onoare al Academiei Române.

În Secțiunea etnică, biologică și statistică figurau, pe lângă prof. Silviu Dragomir, la care ne-am referit mai sus, Anton Golopenția (12 mai 1909, județul Caraș-Severin – 26 mai 1951, închisoarea Văcărești), strălucit sociolog și geopolitician român, unul dintre fondatorii Școlii românești de geopolitică, director general la Institutul Central de Statistică (1947–1948), conducătorul echipei de cercetători de la Institutul Național de Statistică (1941–1944), ale căror valoroase investigații pe teren asupra românilor dintre Nistru și Bug, dar și de dincolo de Bug, nu au putut fi publicate decât în 2006; Sabin Manuilă (19 februarie 1894, Sâmbăteni, Arad – 20 noiembrie 1964, New York) medic, demograf și statistician, membru corespondent al Academiei Române, întemeietorul Institutului Central de Statistică, șef de secție al Institutului de Igienă și Sănătate Publică, secretar general al Ministerului Sănătății și Ocrotirilor Sociale din România (1936), director al Institutului de Demografie și Recensământ și conducător al Secției de Statistică din cadrul Institutului Social Român, precum și membru al Institutului Internațional de Sociologie, al Institutului Internațional de Statistică, membru în diferite comitete ale Ligii Națiunilor și vicepreședinte al Societății Regale a Eredității, subsecretar de stat la Președinția Consiliului de Miniștri, după 23 august 1944, a făcut parte din delegația română la Conferința de la Turnu-Severin, pentru tratative cu reprezentanții guvernului ungar în chestiunea Transilvaniei și apoi din delegația participantă la „arbitrajul” de la Viena, unde a propus un schimb de populație cu ajustarea corespunzătoare a frontierei. Stabilizat în 1948, la New York, i-a sprijinit intens pe refugiații români. În Statele Unite a lucrat pentru Institutul de Cercetări Alimentare (The Institute for Food Research) al Universității Stanford, contribuind substanțial la studiul intitulat *Economia agricolă a țărilor danubiene: 1935–1945*. A fost consilier al Biroului American de Statistică din Washington, membru în Comisia de Populație a Ligii Națiunilor Unite (ulterior, Organizația Națiunilor Unite – ONU), membru al Institutului Regal Olandez de Statistică de la Haga, consultant al Organizației Mondiale a Sănătății, vicepreședinte al Uniunii Internaționale pentru Studiul Populației, cu sediul la Berlin. A studiat datele etnice ale teritoriului național, stăruind asupra numărului majoritar al românilor din teritoriile cedate numai pentru a demonstra majoritatea elementului românesc în teritoriile cedate, dar și prin prisma realizării unei

viitoare omogenități etnice, prin schimbul de populație cu țările vecine. S-a ocupat, în colaborare cu Filderman, de evoluția numerică regională a populației evreiești din România între 1930 și sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial. Prezentat la Congresul Mondial al Institutului Internațional de Statistică de la Stockholm, în 1957, studiul a fost vehement contestat de unii lideri ai evreilor din România; prof. Simion Mehedinți (19 octombrie 1868, Soveja – 14 decembrie 1962, București), academician, geograf și geopolitician român, creator de școală; prof. Vintilă Mihăilescu, prof. Tache Papahagi (6 octombrie 1892, Avdela, Pind, Grecia – 17 ianuarie 1977, București), romanist, dialectolog și etnolog, ultimul mare specialist în aromânistică și aprig militant pentru drepturile aromânilor, a căror stingere prin deromanizare în sec. XX, în Balcani a prezis-o; Zenovie Păcleșeanu, Nichita Smochină, distinsul geograf și istoric Laurian Someșan (1901–1986), Valeriu Pop, Romulus Vuia (28 ianuarie 1887, Comloșu Mare, Timiș – 2 iulie 1963, București), etnolog, etnograf, antropolog și folclorist, întemeietorul Muzeului Etnografic al Transilvaniei (1923), cel dintâi muzeu etnografic din România, și al Parcului Etnografic Național din Cluj (1929), cel dintâi muzeu etnografic în aer liber din România, întemeietor totodată al Institutului de Etnografie și Folclor al Academiei Române.

Secțiunea presă și propagandă era condusă de prof. Alexandru Marcu (31 decembrie 1894 Burdujeni, Suceava – 27 februarie 1955, închisoarea Văcărești, București), creator de școală în materie de limbă și literatură italiană, membru corespondent al Academiei Române, subsecretar de stat în Ministerul Propagandei în guvernul condus de Ion Antonescu, condamnat în 1948 la 12 ani temniță grea, decedat în închisoare. Merită reținut faptul că, la proces, între martorii apărării sale s-a numărat și intelectualul comunist Alexandru Balaci, discipolul și succesorul său ca italianist la Universitatea din București.

Toate secțiunile s-au întrunit în ședințe plenare pe întreg cursul anului 1942. Bilanțul activității *Biroului Păcii* până la 20 noiembrie 1942, întocmit și prezentat într-o *Notă de serviciu* de Vasile Stoica, este cu adevărat impresionant. El înregistrează principalele lucrări elaborate de membrii Comisiei referitoare la teritoriile ce aparțineau de drept statului român (Transilvania de nord, Dobrogea, Basarabia, Bucovina de nord), la naționalitățile minoritare din România și la statutul lor, la comunitățile de români trăitori, ca autohtoni, în afara hotarelor țării. O parte dintre aceste lucrări s-au păstrat și au fost folosite mai târziu ca material informativ în formă dactilografiată, altele au fost tipărite și difuzate, uneori și în limbi de comunicare universală. Bilanțul întocmit de Vasile Stoica înregistra și un număr de probleme aflate în studiu sau care urmau să intre în studiu. Ultimul raport privind activitatea *Biroului Păcii* (numit *Oficiul de studii*), adresat de diplomatul lui Mihai Antonescu este datat 26 mai 1944. Vasile Stoica atrage atenția în acest raport asupra faptului că majoritatea materialelor redactate nu pot fi folosite decât ca material informativ destinat oamenilor politici care vor avea misiunea de a apăra interesele românești în fața Conferinței de Pace sau agenților de propagandă în sprijinul acestor interese, dar nu puteau fi difuzate ca atare nici în cadrul Conferinței de Pace, nici ca instrumente de propagandă. Obiecțiile critice ale lui Vasile Stoica priveau atât forma, cât și fondul textelor elaborate, concepute, credea el, într-un stil depășit, nu întotdeauna acceptabil pentru cercurile politice și diplomatice contemporane din lumea occidentală, în special anglo-saxonă, un mod de a spune că prevede înfrângerea Axei. Diplomatul român considera că este necesar: „a) să se stabilească rece și realist printr-o înțelegere între toți factorii de conducere a națiunii atitudinea noastră în toate problemele vitale de stat ce vor putea fi aduse la Conferința de pace înainte de toate în privința fruntariilor țării și a soartei elementului românesc de peste fruntarii; b) să se redacteze apoi cu ajutorul materialului ce avem memoriile necesare pentru susținerea revendicărilor noastre în stilul și forma recerută de nivelul și uzanțele unei astfel de conferințe”.

Ca răspuns la referatul lui Vasile Stoica, Mihai Antonescu i-a adresat o notă foarte severă, cominatorie chiar, în care-i reproșează activitatea desfășurată sub regimul Regelui Carol II și-l amenință cu demiterea. Această notă nu i-a fost însă, până la urmă, trimisă lui Vasile Stoica; ea a fost descoperită abia la 8 martie 1945 în arhiva fostului vicepreședinte al Consiliului de Miniștri și înmănată destinatarului.

Vasile Stoica nu era numai un funcționar conștiincios al Ministerului Afacerilor Externe, ci și un om politic de mare demnitate, devotat până la sacrificiul propriei vieți națiunii române, așa cum îl arată fascinanta lui biografie, de curând reconstituită de Ioan Opriș. A murit, în cele din urmă, într-o temniță comunistă. Cu un an înainte de actul de la 23 august 1944, la 26 august 1943, el i-a înaintat lui Mihai Antonescu o *Notă de serviciu* în care prevestește înfrângerea Germaniei și cere să fie formulate soluții realiste pentru problemele românești. În acest spirit, el îl avertizează pe ministrul de externe că este posibil ca aliații occidentali, Marea Britanie și Statele Unite, să fie de acord cu determinarea URSS de a păstra teritoriile ocupate după acordul Hitler–Stalin din 1939, ceea ce ar însemna că recuperarea Basarabiei și Bucovinei nu poate fi realizată de România decât în condițiile victoriei, cu totul improbabile, a Reichului. Același lucru i se părea valabil și în cazul Cadrilaterului dobrogean. În schimb, URSS ar fi fost, credea Vasile Stoica, dispusă să sprijine retrocedarea Ardealului de nord României. În această situație, el recomandă schimbul cât mai urgent de populație de pe un mal pe altul al Nistrului, astfel încât românii din Transnistria să se găsească la sfârșitul războiului în Moldova de dincoace de Nistru, iar populația rusofonă din Basarabia să fie transferată pe malul stâng, împiedicându-se orice revendicare viitoare de teritoriu din partea URSS în numele etnicității slave a unora dintre locuitorii acestei provincii istorice românești.

Comisiunea pentru studiul problemelor păcii, ultimul avatar al *Biroului Păcii*, sub egida căreia a fost elaborat documentul publicat în volumul de față, a fost înființată la Ministerul Afacerilor Externe în februarie 1945, așadar în vremea guvernării generalului Nicolae Rădescu (6 decembrie 1944 – 28 februarie 1945). Președinte al Comisiei a fost numit Eugen Filotti, iar secretar Emil Oprișanu, avându-l ca adjunct pe Florin Roiu. Din Comisie făceau parte Vasile Stoica, Ion Christu, Gheorghe Davidescu, Zenobie Păcleșeanu, Radu Cruțescu, Victor Rădulescu-Pogoneanu, Horia Grigorescu, Sabin Mănuilă, P. Hillard, Savel Rădulescu și alte personalități, cei mai mulți prezenți și în comisiile anterioare cu același obiectiv. *Comisiunea pentru studiul problemelor păcii* s-a întrunit în 30 de ședințe plene, unele dintre ele fiind prezidate de Constantin Vișoianu, Gheorghe Tătărescu, cu participarea lui Lucrețiu Pătrășcanu și a lui Mihail Ralea. Prin urmare, *Comisiunea pentru studiul problemelor păcii* a studiat problemele politice teritoriale și de populație, economice și financiare care au stat în atenția precedentelor forme de organizare. A continuat întocmirea de lucrări de propagandă și de studii privind elementele de continuitate în politica externă a României, atitudinea statului român în problema Dunării, contribuția la războiul împotriva hitlerismului, chestiunea evreiască, îndeplinirea obligațiilor ce reveneau României prin Convenția de armistițiu din 12 septembrie 1944. Dată fiind conjunctura internațională și determinarea factorilor de decizie mondiali de a nu acorda României statutul de cobeligeranță în pofida marilor sale jertfe și pierderi pe frontul de vest după 23 august 1944, țara noastră a fost tratată ca un stat înfrânt în război. Era cu neputință de conceput revendicarea restaurării tuturor hotarelor din 1938, cu alte cuvinte recuperarea Basarabiei, Bucovinei de nord și Cadrilaterului, așa cum prevăzuseră, de altfel, membrii trecutelor comisii de pace în frunte cu Vasile Stoica.

La Conferința Păcii, în urma înțelegerilor cu delegația sovietică, delegația română a renunțat să pună în discuția plenului revendicări față de URSS, rămânând ca acestea să fie negociate bilateral. Totuși, materialele întocmite de cei care au lucrat în cadrul diferitelor avataruri ale *Biroului Păcii* au fost deosebit de utile delegației române pentru a formula principalele ei revendicări, adică: recunoașterea cobeligeranței în războiul antihitlerist; recunoașterea intrării României în războiul împotriva hitlerismului la 23 august 1944, data ieșirii României din Axă și a declanșării de către Germania a războiului împotriva României, și nu la 12 septembrie 1944, data semnării armistițiului cu URSS, cum au decis Puterile Aliate și Asociate să se înscrie în documentele oficiale; recunoașterea faptului că, după 23 august 1944, România a luptat și împotriva Ungariei, nu numai a Germaniei; revizuirea unor clauze economice nedrepte; recunoașterea deplină a importanței efortului de război al României pe frontul antihitlerist (540.000 de combatanți, 170.000 de morți, 1.000.000 de lei din care peste 400.000 pentru armata română și peste 300.000 pentru armata sovietică); revizuirea clauzelor

militare restrictive; adeziunea României la principiile cartei ONU. Aceste revendicări au fost însă respinse la 27 august 1946, iar candidatura României la ONU a fost respinsă la 1 octombrie 1947, țara fiind acceptată în acest for internațional abia în 1955.

Este de menționat faptul că grupul de oameni politici români refugiați în Apus, în frunte cu Grigore Gafencu, fost ministru de externe în guvernul lui Gheorghe Tătărescu și fost ambasador la Moscova în momentul declanșării războiului, au înaintat un memoriu Conferinței de Pace la 7 octombrie 1946, cerând satisfacții din partea URSS și afirmând cu tărie legitimitatea frontierei pe Nistru. Se știe astăzi că aceste demersuri au fost convenite, în secret, cu șeful delegației oficiale a României, vicepreședintele Consiliului de Miniștri și ministrul de externe Gheorghe Tătărescu, așa cum reiese din denunțul făcut Ambasadei sovietice la București de Lucrețiu Pătrășcanu. Potrivit relatărilor orale ale unor exilați români reveniți în țară după 1990, dintre care ne îngăduim să-l cităm pe dl Radu Câmpeanu, Gheorghe Tătărescu i-ar fi spus lui Grigore Gafencu, în cursul uneia dintre întâlnirile lor periodice de taină, în Bois de Boulogne: „Eu nu pot să pledez decât cauza realipirii Transilvaniei de Nord, tu pledează cauza recuperării Basarabiei”. Evident că, în contextul internațional creat după victoria Aliaților asupra Axei, demersurile exilaților români nu puteau avea sorți de izbândă.

Activitatea *Comisiei pentru problemele păcii* începe, așadar, odată cu războiul mondial, în 1939, și continuă neîntrerupt, în diferite forme de organizare, până la Conferința Păcii, în 1946. Indiferent de forma de guvernământ și de guvernanții care s-au aflat la cârma țării, Ministerul Afacerilor Externe al Regatului României a dovedit o certă consecvență, încercând să păstreze în activitatea sa orientarea tradiției patriotice a apărării interesului național. S-a avut permanent în vedere necesitatea încadrării într-o Europă bazată pe principiile fundamentale democratice și liberale, ale aceleia în care a intrat ca actor de prim rang România în 1919. Componenta Comisiei în diferitele sale forme de organizare a rămas în linii mari constantă, dovadă de consecvență și solidaritate între cei care au servit-o.

În sfârșit, studiul pe care-l edităm ne dovedește că numai după încheierea Conferinței de Pace de la Paris, după epurarea drastică a aparatului Ministerului Afacerilor Străine, sub ministeriatul Anei Pauker, după îndepărtarea partidelor istorice de pe scena politică a țării, dar mai ales după detronarea Regelui Mihai I, proclamarea printr-o procedură neconstituțională, denunțată de Rege, a Republicii Populare Române și instaurarea durabilă a regimului comunist, s-a produs soluția de continuitate în politica României față de minoritățile românești de peste hotare. Parcurgând culegerea de documente referitoare la românii de la sud de Dunăre întocmită de regretatul Gh. Zbucnea și Stelian Brezeanu¹⁶, constatăm că, până la sfârșitul anului 1947, reprezentanții diplomați ai Regatului României și alți oficiali, ca și exponenții românilor din Balcani susținuți de guvernul român nu ezită să semnaleze Ministerului Regal al Afacerilor Străine cazuri de persecutare a minoritarilor români, a școlilor și bisericilor lor din Balcani, cerând autorităților să întreprindă acțiuni în vederea redresării situației. Astfel, la 26 iulie 1945, reprezentanți ai românilor sau vlahilor din Craina, Timoc, Morava și Pojarevaț îi adresează lui Iosip Broz Tito un memoriu, înregistrat în arhiva Ministerului Afacerilor Străine al României, solicitând dreptul de a folosi limba română în școli și biserici¹⁷. La 29 ianuarie 1946, prof. Constantin Velichi, lector de limba română la Universitatea din Sofia, raportează Ministerului Afacerilor Străine al României despre situația statistică a românilor din Bulgaria după recensămintele bulgare din 1909 până în 1926, după care românii nici nu mai sunt amintiți¹⁸. La 23 martie 1946, Ștefan Voitec, ministrul Educației și Învățământului, aduce la cunoștință ministrului

¹⁶ Arhivele Naționale ale României, *Românii de la sud de Dunăre, Documente*, coordonată (sic!) de: prof. univ. Stelian Brezeanu, dr. Gheorghe Zbucnea, București, 1997.

¹⁷ AMAE, fond Iugoslavia, 1945–1947, vol. 2, nepaginat, apud Zbucnea – Brezeanu, *Românii de la sud de Dunăre*, 156, p. 338–341.

¹⁸ AMAE, fond Bulgaria, relații cu România 1945/1946, nepaginat, apud Zbucnea – Brezeanu, *Românii de la sud de Dunăre*, 157, p. 341–343.

Afacerilor Străine Gh. Tătărescu că guvernul elen a dispus, pe 21 februarie 1946, închiderea imediată a școlilor românești, confiscarea imobilelor, inventarul lor și arhivelor lor, expulzarea în masă a profesorilor cu supușenie română¹⁹. La 6 aprilie 1946, Vasile Stoica, acum secretar general al Ministerului Afacerilor Străine al României, notifică ambasadorului român la Moscova Iorgu Iordan să ceară sprijinul guvernului sovietic pentru revocarea măsurilor guvernului grec contra școlilor românești, contrare angajamentului luat în 1913²⁰. La 3 mai 1946, ambasadorul Tudor Vianu raportează ministrului Afacerilor Externe Gh. Tătărescu situația școlilor românești și a limbii vorbite în Banatul iugoslav și pe Valea Timocului. El relatează că subsecretarul de stat Kosta Grubașici pretinde că românii timoceni vorbesc un dialect româno-sârb care trebuie standardizat înainte de a fi introdus în școlile românilor din Timoc²¹. La 11 decembrie 1946, Cristea Sandu Timoc îl informează pe Gh. Tătărescu asupra situației minorității românești din Iugoslavia. În vechea Iugoslavie aveau statut juridic de minoritate germanii, ungurii, rușii țariști și slovacii. În actuala Iugoslavie au acest statut ungurii, macedonenii (dialect bulgar), slovacii și rușii țariști refugiați, albanezii din Cosovo-Metohia, italienii din Istria și musulmanii din Bosnia. Fără a fi recunoscuți de jure ca o minoritate, românii din Banatul iugoslav se bucură de instituții culturale proprii. Nu au asemenea drept numai românii macedoneni (30.000) și românii timoceni (450.000). În realitate numai trei naționalități au primit după război statut de minoritate: albanezii cosovari, italienii, musulmanii bosniaci. Pașici a recunoscut numai minorităților din teritoriile anexate drepturi, dar erau mulți români în Serbia. Tito nu a rezolvat problema. Cristea Sandu Timoc propune să se rezolve statutul românilor prin tratative directe cu guvernul iugoslav sau cu ajutorul URSS, românii timoceni având a fi o punte de legătură și nu un germene de discordie între România, Iugoslavia și Bulgaria²². În primăvara anului 1946, Trifu Iulian din Ministerul Afacerilor Străine al României redactează un studiu despre caracterul acordului româno-elen din 1913 și măsurile de suprimare a școlilor românești luate de Grecia la 21 februarie 1946. El formulează propuneri de acțiune pe cale diplomatică pentru revocarea închiderii școlilor, restituirea inventarului confiscat, revocarea expulzării cadrelor didactice. În caz de refuz, guvernul român ar trebui să-și rezerve dreptul de a examina din nou situația în baza dreptului ce i-l dau textele internaționale formale și a interesului legitim pentru populațiile românești din Grecia²³.

În schimb, după 1947, reacțiile față de situații ca acelea pe care le-am enumerat sunt altele. Așa, de pildă, înainte de 10 aprilie 1948, T. Rudenco, ambasadorul român la Belgrad și Tirana, călătorește la Korcea, la sugestia liderului comunist albanez Enver Hodja. El relatează Anei Pauker că problema națională este prost rezolvată acolo. Jumătate din locuitorii Korcei (Korița, arom. Curceaua) sunt aromâni fârșeroți, urmați de kastrioți și muzăchiar. Au avut școli și biserici românești în care au fost siliți să învețe și să folosească o limbă pe care nu o vorbeau în casă. A fost nevoie de interpreți. Ei nu au nici alfabet, nici gramatici, nici literatură scrisă în limba lor. Albaneza nu are comun cu limba acestor aromâni decât câteva cuvinte iliro-trace, turcești sau slave. Rudenco formulează critici la

¹⁹ AMAE, fond Grecia, dos. 217/1945–1949, nepaginat, apud Zbucnea – Brezeanu, *Românii de la sud de Dunăre*, 158, p. 343–344.

²⁰ AMAE, fond Grecia, dos. 217/1945–1949, nepaginat, apud Zbucnea – Brezeanu, *Românii de la sud de Dunăre*, 159, p. 344–345.

²¹ AMAE, fond Iugoslavia, minorități, 1945–1947, vol. 2, apud Zbucnea – Brezeanu, *Românii de la sud de Dunăre*, 160, p. 345–346.

²² AMAE, fond Iugoslavia, minorități 1945–1947, vol. 2 nepaginat, apud Zbucnea – Brezeanu, *Românii de la sud de Dunăre*, 161, p. 347–348.

²³ Studiul lui Iulian Trifu din Ministerul Afacerilor Străine cu privire la acordul cultural româno-elen din 1913 și măsurile Greciei de suprimare a școlilor românești la 21 februarie 1946, AMAE, fond Grecia, dosar 217/1945–1949, nepaginat, apud Zbucnea – Brezeanu, *Românii de la sud de Dunăre*, 162, p. 349–351; Nota ministrului Educației și Învățământului, Șt. Voitec, către Gh. Tătărescu cu privire la măsurile abuzive ale autorităților grecești față de școlile românești și personalul didactic din Grecia, AMAE, fond Grecia, dosar 217/1945–1949, nepaginat, apud Zbucnea – Brezeanu, *Românii de la sud de Dunăre*, 158, p. 343–344; Nota verbală nr. 267 din 20 martie 1946 a reprezentanței R.F.P. Iugoslave la București și adresa Ministerului Educației Naționale, Dir.Înv.Part. și Conf. nr. 81331 din 23 martie 1946, citate de Trifu Iulian, loc.cit.

adresa politicii albaneze de impunere a limbii albaneze. Potrivit lui, ea poate genera primejdia apariției unor sentimente antidemocratice. Soluția ar fi, după ambasadorul României, învățământul pentru aromâni în limba albaneză și în limba aromânilor. Ne găsim la originea teoriei despre caracterul de limbă, nu de dialect al aromânei, dezvoltată mai târziu de unii lingviști români, susținători, cu argumente similare, ai existenței unei limbi moldovenești, diferite de română, dincolo de Prut²⁴. La rândul lui, la 7 aprilie 1951, Dobri Bodurov, ministrul adjunct al învățământului din Bulgaria, susține că nu sunt necesare școli românești, deoarece toți românii din Bulgaria știu bulgara. Cele două școli românești existente au fost închise de Guvernul R.P.R., considerându-se că nu este justă susținerea acestor școli într-o țară prietenă. Copiii români din regiunea Vidin încep să învețe bulgărește când merg la școală, în clasa I, iar părinții lor vorbesc numai românește și mulți sunt analfabeți. Ambasadorul român la Sofia socotește inoportună insistența asupra acestei probleme, deși știe că realitatea este diferită²⁵. La 24 septembrie 1954, consulul român la Ruse, N. Stanciu, raportează Ministerului Afacerilor Externe al României despre existența și situația populației românești din Bulgaria în termeni de-a dreptul derutanți pentru cine nu cunoaște bizara dialectică și limbajul de lemn, ideologizant al propagandei comuniste. El critică lipsa statisticilor exacte, cauzată de „odioasa” politică de deznaționalizare a românilor dusă de guvernele burgheze bulgare, dar și propaganda regimurilor burgheze românești care au ridicat la peste 200.000 numărul populației compacte românești din Bulgaria pentru a justifica pretenții teritoriale, fără a omite să menționeze însă nici faptul că nu există materiale și date mai recente cu privire la problema minorității românești din R.P.B. Se simte dator să semnaleze că imperialiștii străini au încurajat acest focar de ură, pentru a exploata mai ușor ambele popoare. Consulul N. Stanciu își ilustrează afirmațiile critice cu date desprinse din statisticile bulgare, calificate de el, pe bună dreptate, drept incomplete sau false. După ce încearcă să selecteze din vechile statistici românești date verosimile despre românii și aromânii din Bulgaria, el formulează concluzia că numărul lor s-ar ridica totuși la 150.000, dintre care 100.000 în regiunile de la sud de Dunăre până la Ruse, iar de la Tutracan la mare circa 50.000. Consulul român afirmă, în contradicție cu el însuși, că Bulgaria socialistă, după model sovietic, a dat libertate deplină minorităților naționale după 9 sept. 1944 și că românii de aici au dreptul de a vorbi în limba maternă. Românii din Bulgaria, notează el, în chip exact, în contradicție cu cele mai sus afirmate, nu se bucură de școli în limba maternă, nu există cărți, ziare sau reviste în limba română. Această situație generează tendințe naționaliste, trezește în sufletul tineretului dorința de a studia în R.P.R. și stârnește nostalgia școlilor burgheze românești din Bulgaria de odinioară, cu limba de predare română, în care copiii erau educați în spirit naționalist-șovin, cu totul necorespunzător!²⁶

La capătul acestor sumare rânduri introductive, îndatorate literaturii curente de specialitate, menite doar să situeze studiul lui Emil Oprișanu în contextul lui istoric, se cuvine să consemnăm câteva cuvinte despre autorul documentului pe care-l publicăm. Potrivit fișei din arhiva Ministerului Afacerilor Externe ce ne-a fost comunicată cu amabilitate de dl Stelian Obiziuc²⁷, Emil Oprișanu s-a născut la 8 septembrie 1906, la Buzău. A fost licențiat în drept. A lucrat în cadrul Ministerului Afacerilor Străine de la 1 aprilie 1933 până la 1 septembrie 1947, când a fost comprimat pentru economii bugetare. Și-a început cariera ca atașat de legăție, urcând apoi toate treptele unei cariere diplomatice normale până la gradul de consilier de legăție. Între 1936 și 1944, a îndeplinit misiuni la Ankara, Belgrad, Skoplje, unde a deținut funcția de consul titular, și la Sofia. Rechemat în centrul Ministerului în toamna lui 1944, a suferit, potrivit fluctuațiilor politice ale vremii, avansări și

²⁴ Raportul lui T. Rudenco către Ana Pauker, AMAE, fond Albania, dosar 20/1948, nepaginat apud Zbucnea – Brezeanu, *Românii de la sud de Dunăre*, 164, p. 353–354.

²⁵ Nota Ambasadei române de la Sofia despre poziția lui Dobri Bodurov, exprimată într-un articol din ziarul „Rabotnicesko Delo”, din 7 decembrie 1950. AMAE, fond Bulgaria, dosar 217/1951, f.46. 47 apud Zbucnea – Brezeanu, *Românii de la sud de Dunăre*, 166, p. 356 (extras).

²⁶ Raportul consulului N. Stanciu către MAE, AMAE, fond Bulgaria, dosar 210/1954, nepaginat, în extras apud Zbucnea – Brezeanu, *Românii de la sud de Dunăre*, 169, p. 361–362.

²⁷ AMAE, fond 77/Dosare personale. O 13, Emil Oprișanu (în unele documente apare și ca Oprișan).

retrogradări succesive. După numirea ca secretar la *Comisia pentru studiul materialului și pregătirea documentelor în vederea Conferinței de Pace* (20 februarie 1945), a fost numit director-adjunct al Cabinetului și Cifrului (10 iulie 1945), ulterior a fost delegat să îndeplinească funcția de șef-adjunct la Divizia Afacerilor Politice, fiind însărcinat cu lucrările pentru elaborarea documentației în vederea aplicării Tratatului de la Paris, precum și cu conducerea Serviciului cartografic (11 ianuarie 1947). A fost comprimat pentru economii bugetare la 1 septembrie 1947. Confruntat cu prigoana comunistă, a fost condamnat în procesul liderilor Partidului Național-Țărănesc, în frunte cu Iuliu Maniu și Ion Mihalache, prin Sentința nr. 1988/11 noiembrie 1947, dată de Tribunalul Militar al Regiunii a II-a Militară – Secția I – la 2 ani temniță grea, 2 ani degradare civică și 500 lei cheltuieli de judecată, iar adjunctul său din secretariatul Comisiei de pregătire a păcii, Florian Roiu, la 5 ani temniță grea, 3 ani degradare civică, confiscarea averii și 10.000 lei cheltuieli de judecată²⁸. Colegul său de minister, Camil Demetrescu, a judecat aspru faptul că Emil Oprișanu, într-un moment de slăbiciune, a cedat presiunilor anchetei, făcând declarații compromițătoare pentru prietenii lui. Același diplomat relatează însă în termeni mișcători căința și suferințele morale prin care Emil Oprișanu a trecut din pricina acestei cedări și evocă emoționanta pledoarie, în închisoare, a lui Victor Rădulescu-Pogoneanu în favoarea vechiului lor prieten, urmată într-un târziu de reconcilierea cu el²⁹. Se pare că Emil Oprișanu a decedat în 1978. Nu este cel din urmă folos al lecturii pe care o propunem cititorilor meditația asupra destinului acestui distins diplomat român, devotat națiunii sale, dar amarnic încercat, în felul lui, de instaurarea totalitarismului în România.

22 octombrie 2014

NICOLAE-ȘERBAN TANAȘOCA

---

²⁸ Cf. și comentariul triumfal al lui Silviu Brucan, *Pedeapsa trebuie să fie maximă*, articol reprodus on-line în *adevărul.ro* din 12 august 2005.

²⁹ Cf. În linie dreaptă, on-line, 24 august 2012, Mihaela Bărbuș, *Rugămintea lui Victor Rădulescu Pogoneanu către Camil Demetrescu: „Iartă-i! Este foarte neomenește să-l condamni! Nu suntem supraoameni, Camile!”*.

RÉSUMÉ

En 1945, à la veille de l'instauration dans le pays du gouvernement communiste, qui allait subordonner la politique étrangère de la Roumanie à celle de l'Union Soviétique, la *Commission pour l'étude des problèmes de la paix du Ministère Royal des Affaires Étrangères de la Roumanie* a exprimé dans un ample rapport accompagné de pièces justificatives, destiné aux membres de la délégation roumaine à la Conférence de la Paix de Paris, la position de la diplomatie roumaine sur le problème des Roumains vivant en dehors des frontières de l'État national. Créée au mois de février 1945, sous le dernier gouvernement démocratique du pays, celui du Général Nicolae Rădescu, cette Commission n'était que le dernier avatar de l'ancienne *Commission pour l'étude des problèmes de la paix*, constituée immédiatement après le déclenchement de la seconde Guerre mondiale, en octobre 1939, sous le gouvernement de Constantin Argetoianu et réorganisée ensuite, à plusieurs reprises, sous différents autres noms. Entre 1942 et 1944, sous le nom abrégé de *Bureau de la paix*, cette Commission, réformée conformément aux suggestions du diplomate Vasile Stoica, par Mihai Antonescu, Ministre des Affaires Étrangères et vice-président du Conseil des Ministres du Maréchal Ion Antonescu, jouissait d'une excellente réputation pleinement justifiée par son activité. Dans ses hypostases successives, depuis 1939 jusqu'en 1945, la Commission avait rassemblé presque les mêmes personnes – hauts fonctionnaires de l'État, diplomates, membres de l'Académie Roumaine, professeurs universitaires et chercheurs scientifiques experts en histoire, géographie humaine, sociologie, économie et sciences politiques. La politique de la Roumanie en ce qui concerne le problème des communautés minoritaires roumaines des pays de l'Europe Centrale et du Sud-Est a fait preuve de continuité. Cette politique témoignait également du désir de l'État roumain d'être un facteur de paix, de civilisation libérale et démocratique dans le Sud-Est de l'Europe, un défenseur résolu de la formule versaillaise d'organisation de la paix mondiale, assurant aux minorités englobées dans ses frontières les droits recommandés par la Ligue des Nations, mais aussi de sa détermination à défendre les droits des Roumains vivant en minoritaires dans les autres pays de cette région, tout en évitant pourtant les risques des mesures de retorsion contre ceux qui ne respectaient pas ces droits.

Le dossier que nous publions ici pour la première fois en son entier, utilisant comme texte de base celui de l'exemplaire ayant appartenu à Victor Papacostea, ancien directeur de l'Institut d'Études et de Recherches Balkaniques et collaborateur du *Bureau de la Paix* et de la *Commission pour l'étude des problèmes de la paix du Ministère Royal des Affaires Étrangères de la Roumanie*, est une véritable étude scientifique consacrée à tous les Roumains qui, par la force des circonstances géopolitiques, vivaient depuis des siècles, dans des contrées jamais incorporables à l'État national, comme l'Ukraine trans-carpatique, la Hongrie, les pays de l'ancienne Yougoslavie, la Bulgarie, la Grèce, l'Albanie. Coordinateur de cet ouvrage fut le conseiller de légation Emil Opreșanu, ancien consul de Roumanie à Skoplje. C'est lui qui, en partant des renseignements fournis par les services consulaires et par les offices de documentation du Ministère des Affaires Étrangères de la Roumanie, a rédigé la pièce essentielle de ce dossier, le rapport d'environ cent pages qui rassemble en un exposé synthétique cohérent, sobre et systématique les principales données concernant la répartition géographique des Roumains restés en dehors des frontières de l'État national, leur nombre, leur passé historique, les fondements juridiques officielles de leur traitement dans les pays où ils se trouvent ainsi que leur traitement réel, la situation des anciennes communautés et des principales institutions de l'autonomie culturelle de ces Roumains, leurs idiomes, leur culture, leur conscience identitaire en

1945, leur réaction envers la politique assimilatrice des États dont ils sont citoyens, leurs contacts avec la Roumanie ainsi que les résultats de l'action déployée par celle-ci afin de sauvegarder leur identité ethnique. Sont formulées aussi des considérations, voire des suggestions, sur la politique à suivre dorénavant par l'État roumain en cette matière. Le rapport est accompagné de 22 cartes ethnographiques, 33 tables statistiques, 7 tables de correspondances toponymiques, ainsi que d'une riche bibliographie. Seule l'étude proprement dite de Emil Oprișanu a été déjà éditée, sans mention aucune du nom de son auteur, par feu Gheorghe Zbucă et Cezar Dobre, *Români în lume. Secolul XX, Colias/imagines vocis*, vol. II. *Documente*, București, 2005, p. 97–199 qui ont laissé de côté les importantes annexes du dossier.

Il en ressort de cet ample dossier qu'à la veille de la Conférence de Paris qui devait organiser la paix en Europe après la Seconde Guerre mondiale, le Ministère Royal des Affaires Étrangères de Roumanie, était parfaitement renseigné sur la situation réelle des Roumains restés en dehors des frontières de l'État national, ainsi que sur leur histoire. Ayant pleinement le sens de sa responsabilité envers ceux que l'on considérait toujours comme des Roumains, il n'entendait point nourrir, ni entretenir de fausses illusions sur leur avenir. Il considérait que la Roumanie ne devrait abandonner ni sa fonction de facteur de paix, de solidarité humaine et de civilisation dans le Sud-Est de l'Europe, ni son rôle de pouvoir protecteur de l'identité ethnique des Roumains vivant en dehors des frontières de l'État national. Dans les circonstances historiques de l'année 1945, on n'avait pas le droit de rien dire des Roumains vivant depuis toujours dans les provinces rendues à l'Union Soviétique sous l'empire du pacte de non-agression entre celle-ci et l'Allemagne nazie, cession confirmée par la Paix de Paris. Quant aux Roumains des autres pays, l'unique moyen de sauvegarder leur identité était, selon ce rapport mis sous l'égide de la *Commission pour l'étude des problèmes de la paix du Ministère Royal des Affaires Étrangères de la Roumanie*, le transfert en Roumanie, éventuellement par un échange de populations, de ceux qui avaient la conscience et la volonté d'appartenir à la nation roumaine.

Le document du Ministère Royal des Affaires Étrangères de Roumanie publié dans ce volume est le dernier d'une longue série historique de textes officiels témoignant du souci qu'on avait du sort des Roumains vivant à l'étranger. La solution de continuité dans la politique traditionnelle envers ces Roumains, dont on avait toujours défendu le droit à affirmer et développer leur identité nationale, a été délibérément provoqué par le régime totalitaire communiste durablement installé dans le pays par le coup d'État républicain du 30 décembre 1947. S'appuyant sur l'opportunisme servile de certains linguistes et historiens ce régime a mis en doute l'identité ethnique et linguistique de presque toutes les communautés roumaines du Sud-Est européen, parfois même la romanité des Roumains et de leur langue, afin de justifier à sa manière, en dernier lieu, la théorie idéologique de l'existence d'une nation et d'une langue moldaves romanes, différentes de la nation et de la langue roumaines.

23

ROMÂNII DE PESTE
HOTARE

1945

ROMÂNII DE PESTE HOTARE

UCRAINA TRANSCARPATICĂ

UNGARIA

IUGOSLAVIA

BULGARIA

GRECIA

ALBANIA

ISTRIA

Redactare: Emil OPRIȘANU

Verificări statistice și toponimice: Const. ABELEANU, Petre IONESCU

Cartografie: T. MERCUȚ, Nic. POPESCU

Copiere: d-ra Aurelia BOT, d-ra Elvira OSCOBENIUC, d-ra Marga PETIT

[TABLA DE MATERII A DOSARULUI ORIGINAL]

ROMÂNII DE PESTE HOTARE

INTRODUCERE

Notă etnografică
Notă statistică
Notiță geografică

CAPITOLUL I PRIVIRE ISTORICĂ

Dacoromânii
Macedoromânii
Românii dinarici

CAPITOLUL II RĂSPÂNDIREA DE AZI A ELEMENTULUI ROMÂNESC

Caracterele generale ale grupurilor românești

CAPITOLUL III ROMÂNII DIN UCRAINA TRANSCARPATICĂ

Tratamentul

CAPITOLUL IV ROMÂNII DIN UNGARIA

1. Situațiunea statistică
2. Tratamentul
3. Reacțiunea minorității române

CAPITOLUL V ROMÂNII DIN IUGOSLAVIA

1. Banatul de Vest
2. Craina
3. Macedoromânii
4. Meglenoromânii
5. Românii din restul Iugoslaviei
6. Recapitulare statistică

7. Tratatul minorității române din Iugoslavia
8. Reacțiunea elementului românesc din Iugoslavia

CAPITOLUL VI ROMÂNII DIN BULGARIA

1. Timocul bulgar
2. Zona dunăreană
3. Românii din restul Bulgariei
4. Macedoromânii
5. Recapitulare statistică
6. Tratatul minorității române din Bulgaria
7. Reacțiunea românilor din Bulgaria

CAPITOLUL VII ROMÂNII DIN GRECIA

1. Pindul
2. Tesalia, Ftiotida, Fokida
3. Olimp
4. Macedonia
5. Meglenia
6. Epirul și Corfu
7. Arta, Aspropotam, Acarnania și Etolia
8. Tracia
9. Românii din restul Greciei
10. Recapitulare statistică
11. Tratatul minorității române din Grecia
12. Reacțiunea românilor din Grecia

CAPITOLUL VIII ROMÂNII DIN ALBANIA

1. Situațiunea statistică
2. Tratatul minorității române din Albania
3. Reacțiunea românilor din Albania

CAPITOLUL IX ROMÂNII DIN ISTRIA

CAPITOLUL X DEZNAȚIONALIZAREA ROMÂNILOR DE PESTE HOTARE

CAPITOLUL XI ACȚIUNEA ROMÂNIEI PENTRU APĂRAREA ELEMENTULUI ROMÂNESC DE PESTE HOTARE

ANEXE

- Tablouri statistice
- Bibliografie
- Izvoare cartografice
- Hărți

TABLOURI STATISTICE

- I. Români din Ucraina Transcarpatică
- II. Români din Ungaria trianonică
- III. Parohiile ortodoxe ale românilor din Ungaria
- IV. Români din Banatul iugoslav
- V. Români din Craina în recensămintele sârbești dintre 1846–1900
- VI. Români din Craina
- VII. Români din Craina după cercetătorii străini
- VIII. Români din Craina după cercetătorii străini (grafic)
- IX. Serbia de Sud (Macedonia)
- X. Români din restul Iugoslaviei
- XI. Școlile române din Macedonia iugoslavă
- XII. Școlile române din Banatul iugoslav
- XIII. Bisericile române din Macedonia iugoslavă
- XIV. Bisericile române din Banatul iugoslav
- XV. Români din Timocul bulgar
- XVI. Români din zona dunăreană
- XVII. Români din interiorul Bulgariei
- XVIII. Macedoromâni din Bulgaria
- XIX. Dacoromâni și macedoromâni din Bulgaria (tablou rezumativ)
- XX. Români din Pind
- XXI. Români din Tesalia, Ftiotida și Fokida
- XXII. Români din regiunea Olimpului
- XXIII. Români din Macedonia
- XXIV. Români din Meglenia
- XXV. Români din Epir și Corfu
- XXVI. Români din Arta, Aspropotam, Acarnania și Etolia
- XXVII. Români din Tracia
- XXVIII. Școlile române din Grecia
- XXIX. Bisericile române din Grecia
- XXX. Români din Albania
- XXXI. Școlile române din Albania
- XXXII. Bisericile române din Albania
- XXXIII. Români din Istria

TABLOURI DE CORESPONDENȚĂ A TOPONIMIEI

XXXIV.	UCRAINA TRANSCARPATICĂ	top. ungară = top. română = top. cehoslovacă
XXXV.	BANATUL IUGOSLAV	top. cehoslovacă = top. română = top. ungară
XXXVI.	BULGARIA	top. maghiară = top. iugoslavă = top. română
XXXVII.	GRECIA	top. nouă = top. veche = top. românească
XXXVIII.	ALBANIA	top. nouă = top. veche = top. românească
XXXIX.	ALBANIA	top. nouă = top. veche = top. românească
XL.	ISTRIA	top. veche = top. nouă = top. românească
		top. croată = top. română = top. italiană
		top. italiană = top. română = top. croată

HĂRȚI

1. Românii în timpul năvălirilor barbare
2. Vlăhiile din Elada
3. Răspândirea de azi a românilor
4. Românii din Ucraina Transcarpatică
5. Românii din Ungaria trianonică
6. Banatul iugoslav
7. Harta fizică a Crainei
8. Românii din Craina
9. Românii din Serbia de Sud (Macedonia)
10. Românii din Timocul bulgar
11. Românii din zona dunăreană a Bulgariei
12. Românii din interiorul Bulgariei
13. Românii din Pind
14. Românii din Tesalia, Ftiotida, Fokida
15. Românii din regiunea Olimpului
16. Românii din Macedonia greacă
17. Românii din Meglenia
18. Românii din Epir, Corfu, Arta, Aspropotam, Acarnania și Etolia
19. Românii din Tracia
20. Românii din Albania
21. Românii din Istria
22. Românii de peste hotare deznaționalizați în cursul secolelor

INTRODUCERE

În afara frontierelor României se găsește un mare număr de români alcătuind, în unele regiuni, grupuri compacte dintre care unele sunt în imediata apropiere a graniței.

Tratând cu o largă toleranță minoritățile de pe teritoriul național, România s-a așteptat ca și statele în care se găsesc elemente românești să adopte aceeași linie de conduită. Încrezătoare în tratatele pentru protecțiunea minorităților, semnate cu prilejul trecutei Conferințe de Pace, ea nu a revendicat pentru sine teritoriile locuite masiv de români, aflate la chiar porțile sale, și s-a mărginit a pretinde ca statele străine să îngăduie minorităților românești libera lor dezvoltare spirituală și culturală, unicul scut împotriva deznaționalizării ce rezultă din conviețuirea cu elementele majoritare.

Stăruințele pacifice ale României nu au izbutit decât în foarte mică măsură să asigure păstrarea ființei etnice a românilor de peste hotare. Cu toate progresele civilizației, tratamentul rezervat în diverse state elementului românesc se oglindește în situația lui numerică: o continuă și progresivă scădere.

România nu a înțeles niciodată să lase ca această problemă să provoace o înrăutățire a raporturilor sale cu celelalte state. Atitudinea sa nu echivalează însă cu o dezinteresare: în fața împușinării progresive a elementului românesc, România este în drept să ceară ca problema să fie tranșată odată pentru totdeauna, astfel ca relațiunile sale cu statele învecinate să nu mai fie turburate de această spinoasă chestiune.

Exemplul dat de Grecia și Turcia este hotărâtor. Experiența realizată de atunci prin toate transferurile de populație dovedește că aceasta este singura cale de urmat pentru a suprima una dintre principalele cauze de fricțiuni între state.

NOTĂ ETNOGRAFICĂ

Criteriul de bază al acestui studiu este acela al limbii materne, combinat cu criteriul originii etnice.

Au fost înlăturate în acest mod exagerările ce se întâlnesc în lucrările multor cercetători care mai socotesc drept români elemente ce, nu numai că și-au pierdut de mult conștiința individualității lor etnice, dar nici nu mai vorbesc românește. Aceasta este situațiunea multor așezări românești din Ungaria trianonică, din Bulgaria, din Albania și, în special, din Grecia.

Am socotit drept român numai individul care are drept limbă maternă limba română.

Alăturarea criteriului originii etnice la acela al limbii materne îngăduie să se evite eroarea de a socoti drept români un număr însemnat de țigani care vorbesc și limba română.

Țigani aceștia provin în cea mai mare parte din Transilvania și din Banat, unde au învățat limba română prin contactul cu populația românească în mijlocul căreia trăiau.

Ei se află în special în Ungaria, în Iugoslavia (Banat, Bosnia-Herțegovina, Croația (caravlasii) și Craina), precum și în Bulgaria (regiunea Timocului și zona dunăreană).

Toți acești țigani nu intră în cadrul studiului de față și nici nu pot face obiectul unui schimb de populație.

A pretinde însă ca românii de peste hotare să aibă conștiință națională ar fi să mergem prea departe: dintre toți acești români poate că numai 10% pot satisface această condițiune. Ceilalți au doar conștiința unei individualități etnice care-i separă de popoarele străine în mijlocul cărora trăiesc.

Să ne gândim că majoritatea românilor din țările vecine sunt răzlețiți de sute de ani de trupul românismului și că, în tot acest timp, ei au avut de suferit atât presiunea etnică a maselor înconjurătoare, cât și influența unor culturi străine.

Pe de altă parte, foarte mulți români trăiesc în Balcani într-o diasporă asemănătoare aceleia a evreilor și armenilor, fapt care-i lipsește de puțină vremei legături cu grupurile românești mai compacte sau cu centrele în care ființează școli și biserici românești, contacte care i-ar întări etnicește.

Situația este ilustrată de o bună parte a românilor din Craina și din Grecia care, deși vorbesc în casă limba română, se socotesc sârbi, respectiv greci¹.

Faptul nu trebuie să ne mire. Acțiunea noastră culturală în Balcani datează doar din 1864, când s-a deschis prima școală românească. Ceva mai mult, nu numai că această acțiune nu a putut pătrunde în foarte multe regiuni (Craina sârbească, Bulgaria, zone întregi din Grecia etc.), dar, din nefericire, ea a fost efemeră; războaiele balcanice și războiul mondial au adus închiderea școlilor noastre din Macedonia sârbească și reducerea numărului acelor existente în Grecia și Albania.

Constatările lui Kanitz sunt și astăzi de actualitate: „Fără trecut istoric însemnat, răspândiți în insule mici printre popoare care vorbesc limbi cu totul deosebite de a lor, printre națiuni care au un trecut istoric măreț ori chiar un viitor plin de nădejde, este de mirare că românii din Macedonia nu au fost asimilați demult de către popoarele care-i înconjoară. Din acest punct de vedere, aromânii dau dovadă de o rezistență egală cu a evreilor, dar cu atât mai însemnată, cu cât acest popor nu este despărțit de vecinii săi printr-o linie de demarcație religioasă”².

¹ Grecia a trebuit să facă față unei situațiuni asemănătoare cu prilejul schimbului de populație greco-turc din 1923; sutele de mii de refugiați și emigranți greci care soseau din Anatolia erau o populație cu totul înstrăinată. Trăind de aproape cinci secole sub turci, le împrumutaseră limba, portul și obiceiurile, păstrând doar religia ortodoxă, singura pavăză care i-a apărat de o totală contopire în masa turcească. Din această populație speriată și dezorientată, plină de stângăcie pe un pământ unde totul îi era străin, statul elen a știut să facă, în mai puțin de 20 de ani, cetățeni greci care, judecând după bravura arătată în războiul din 1940–1941, s-au dovedit a fi mai buni decât chiar fii Eladei.

² KANITZ, *Serbien*, Leipzig, 1868, p. 332–338.

NOTĂ STATISTICĂ

Lucrarea de față se întemeiază în primul rând pe recensămintele oficiale ale statelor unde se află minoritățile românești. Deoarece aceste statistici nu prezintă situația reală a elementelor minoritare:

- fie că aceste elemente sunt reduse în mod exagerat;
- fie că unele țări (Bulgaria) nu au pus în circulație rezultatele pe comune;
- fie că alte state n-au publicat niciodată statistici referitoare la minorități (Grecia și Albania), a fost necesar ca datele oficiale să fie completate cu statistici întocmite de cercetători străini cu titlu particular. O ultimă coloană este rezervată estimărilor românești efectuate în cursul actualului război (1941–1942). Aceste date sunt forțat incomplete și servesc numai pentru orientare. Ele trebuie să fie considerate drept *provizorii*.

I. Statisticile tuturor statelor balcanice păcătuiesc prin tendința lor de a reduce numărul elementelor minoritare. Ele oglindesc – în acest fel – însăși politica minoritară a țării respective.

Metodele la care se recurge sunt în special:

- a) trecerea minoritarilor fie la rubrica majorității, fie la o altă minoritate socotită mai puțin importantă, fie la „diverși”;
- b) folosirea criteriului limbii „vorbite” sau „vorbite cu preferință” în locul limbii materne, lucru care facilitează manipulațiunile statistice arătate mai sus.

II. Pentru cercetătorii străini, care doresc să întreprindă investigații etnografice ori statistice în Balcani, se pune o întreagă serie de piedici necunoscute aiurea:

A) *Dificultăți de ordin tehnic statistic*

- 1) amestecul inextricabil al grupurilor etnice în foarte multe regiuni;
- 2) greutatea alegerii criteriului de recenzie: limba maternă, limba vorbită, religia sau originea etnică.
  - a) criteriul limbii vorbite nu este eficace, întrucât mulți locuitori sunt bilingvi, în special românii;
  - b) religia iarăși nu este un criteriu suficient, deoarece mai toate popoarele din Balcani sunt de religie ortodoxă;
  - c) nici originea etnică, ca criteriu subiectiv, nu rezolvă problema, întrucât: 1°) sunt foarte mulți români, bulgari sau albanezi care vorbesc în familie idiomul lor, dar se consideră greci; 2°) la fel, românii din Craina, cu toate că cea mai mare parte dintre ei nici nu știu sârbește, se consideră sârbi.
- 3) transhumanța păstorilor, care sunt găsiți iarna la câmp, iar vara la munte;
- 4) recenzarea trebuind să fie făcută de cele mai multe ori pe case, rămâne să se aleagă coeficientul cu care, prin înmulțire, să se afle numărul sufletelor unei localități¹.

B) *Dificultăți de ordin politic și administrativ*

Statele balcanice sunt foarte bănuitoare ori de câte ori este vorba de minoritățile de pe teritoriile lor. Este, așadar, foarte explicabil ca ele să privească cu suspiciune orice vizită străină în zonele minoritare și să ia măsuri restrictive, mergând până la interzicerea accesului într-o anumită regiune.

---

¹ În cursul lucrării am adoptat coeficientul 5. Face excepție raportul Consulatului Gl. Tirana nr. 532/1941, în care acest Oficiu a aplicat coeficientul 6.

Autoritățile exercită tot felul de presiuni asupra locuitorilor: atât la recensămintele oficiale – spre a-i determina să se declare ca făcând parte din masa majorității –, cât și în fața cercetătorilor particulari; simpla prezență a reprezentanților autorității este suficientă pentru a face pe locuitori să refuze a răspunde în limba lor maternă. Mutismul acesta spune multe despre metodele administrațiilor balcanice și despre tratamentul rezervat minorităților.

Cifrele menționate în tablourile statistice relative la românii din Grecia și Albania sunt evident exagerate și în același timp incomplete. Cauza principală este inexistența unor statistici oficiale minoritare.

Datele menționate sunt exagerate atât din cauza dificultăților arătate mai sus, cât și din pricina tendinței diversilor cercetători de a exagera elementul care face obiectul studiilor lor.

Aceste date sunt și incomplete, întrucât au scăpat recenzării atât așezările mai puțin cunoscute, cât și majoritatea păstorilor transhumanți nomazi și românii stabiliți în centrele mari ale Peninsulei, ascunși în masa etnică în mijlocul căreia trăiesc, fie datorită numelui străin ce li s-a impus, fie din motive de oportunitate, care joacă mai ales când interesatul este funcționar de stat.

Au fost eliminate, pe cât posibil, cifrele date în lucrările anterioare războiului mondial 1914–1919 și au fost utilizate, în schimb, rapoartele oficiilor noastre diplomatice și consulare, completate, în lipsă de alte izvoare mai autorizate, cu informații ale unor cunoscători ai situațiilor locale. În orice caz, pentru fiecare localitate, a fost reținută cifra cea mai redusă.

O imagine reală a numărului românilor din Peninsula Balcanică nu am putea-o avea decât în ipoteza realizării unui schimb de populație, total și obligatoriu.

NOTIȚĂ GEOGRAFICĂ

Identificarea și situarea localităților au fost făcute după harta Marelui Stat Major Austriac 1 : 200.000 – devenită clasică – a cărei ultimă ediție datează din 1916.

Operațiunea a fost extrem de dificilă din următoarele cauze:

1) Rapoartele oficiilor noastre și autorii consultanți dau de multe ori nume deosebite pentru o aceeași localitate. Deosebirile acestea sunt explicate în mare parte prin faptul că cele mai multe localități au nume cu totul diferite în limbile popoarelor balcanice.

Pe de altă parte, toponimia oficială a fost schimbată de mai multe ori în cursul ultimilor 20 de ani – în dorința de a șterge influențele străine –, fapt care constituie o nouă complicație.

Localitățile care nu au putut fi situate pe hartă au fost menționate ca atare în tablourile statistice respective.

Un index aflat la finele lucrării arată, pentru fiecare hartă, izvoarele folosite.

2) În Grecia și în Albania sunt nenumărate localitățile purtând același nume și situate uneori în aceeași regiune. Izvoarele utilizate nu dau întotdeauna suficiente precizări de natură a înlesni identificarea localității.

3) Hărțile conținute în lucrările cercetate dau referințe topografice cu totul aproximative și nesigure, atât ca toponimie, cât și ca situație.

4) Harta Marelui Stat Major Austriac fiind evident învechită, situarea localităților va trebui revizuită după o hartă mai nouă, întocmită pe baza unor reambulări recente.

CAPITOLUL I

PRIVIRE ISTORICĂ

Plămădirea poporului român se confundă cu primele începuturi ale stăpânirii romane în Balcani.

Cuceririle romane – precedate de infiltrări locale – încep în sec. III a.C. (201), iar în anul 70 a.C., Peninsula Balcanică era cu desăvârșire cucerită, formându-se un vast teritoriu supus colonizării și influenței civilizatorii a Romei.

Un fapt care a avut o importanță covârșitoare pentru nașterea poporului român a fost acela că populația provinciei Illyricum a fost romanizată de timpuriu și în chip temeinic. De aici au fost aduși în sec. II a.C. o mare parte din coloniștii așezați în Dacia Traiană și care au contribuit la romanizarea rapidă a acestei noi provincii. Același proces de romanizare s-a produs ulterior și în Moesia și Tracia.

Secole întregi, semințiile autohtone, traci și iliri, au stat sub înrâurirea administrației romane și – cu timpul – au adoptat în mare parte limba și felul de viață al stăpânilor și al coloniștilor așezați în aceste locuri. Această îndelungată conviețuire a dat naștere la forme noi de viață și a dus la întrebuițarea consecventă a unei limbi comune: cea latină.

În secolele II–III d.C., populația romanizată se întindea de la confiniile septentrionale ale Daciei Traiane până la acelea ale Eladei și de la Adriatică până la Pontul Euxin.

Retragerea militară și administrativă, ordonată de împăratul Aurelian la 271, nu a avut alt efect decât de a strămuta în dreapta Dunării viața administrativă a provinciilor danubiene ale Romei. Populația, în marea ei majoritate, a rămas legată de locurile ei de baștină.

Limba administrativă a provinciilor balcanice era, până în sec. VI, cea latină, întocmai ca și în provinciile apusene ale Imperiului Roman. În această epocă, se adâncește despărțirea între latinitatea occidentală și cea orientală: în Apus se păstrează limba latină, în timp ce în Răsărit se adoptă, ca limbă oficială, limba greacă vorbită la Bizanț, noua Romă. De acum înainte, romanitatea răsăriteană se va dezvolta pe căi deosebite de acelea ale Apusului.

În sec. VII, individualitatea romanică a românilor era înfăptuită. Prima mențiune istorică este dată de scriitorul bizantin Theophanes care, relatând o campanie militară împotriva avarilor (579), descrie un incident întâmplat în Munții Balcani: o coloană a armatei imperiale a fost cuprinsă de panică fiindcă a luat strigătele de „torna, torna fratre”, adresate de un căraș localnic unui tovarăș al său, drept o comandă de întoarcere, dată pentru a preveni o învăluire inamică.

La ivirea primilor năvălitori, românii erau răspândiți în trei grupuri, deosebite după așezarea lor geografică. Limba lor nu se diferențiasă încă în dialecte și ei formau astfel o singură unitate etnică și lingvistică, ajutați fiind atât de numărul lor mare, cât și de lipsa oricăror separațiuni etnice străine.

Aceste grupuri erau: (vezi harta nr. 1)

a) *grupul carpato-dunărean* (dacoromânii), care se întindea din Transilvania până în câmpia dintre Dunăre și Haemus;

b) *grupul de sud*, situat atunci între Haemus și Dardania;

c) *grupul dinaric*, aflat în Bosnia, Muntenegru, Croația.

Numărul și importanța românilor din aceste timpuri sunt dovedite de mulțimea numirilor geografice românești care s-au păstrat până în zilele noastre în tot sud-estul european.

Primul val slav – croații și slovenii –, îndreptat spre apusul Peninsulei Balcanice, a tăiat legăturile dintre grupul dinaric și românii din Haemus, iar valul sârbesc – îndreptat spre Rascia – a desăvârșit această ruptură (sec. VII–VIII).

Împăratul Constantin Porfirogenetul – care scria la începutul sec. al X-lea – afirmă că, până la venirea slavilor, populația teritoriului dintre lacul Scutari și Dunăre era romanică¹.

Slavilor le-au urmat bulgarii, așezați în Moesia (la 671) cu încuviințarea împăratului Constantin Pogonatul.

Sub presiunea slavă și bulgară, o parte dintre românii din Balcani se îndreaptă spre miazăzi și coboară, prin Dardania, în Macedonia, Albania, Pind și Tesalia, unde găsesc rămășițele vechilor populații romanizate.

Studiul filologic al dialectului vorbit de urmașii acestor emigranți (macedoromânii de azi) situează migrațiunea între sec. VII și sec. X, după ce limba română căpătase forma ei definitivă, unitară pentru toate grupurile, dar înainte de pătrunderea elementelor lingvistice maghiare în limba română la nord de Dunăre (atât dialectul macedoromân, cât și limba dacoromână au același fond de cuvinte paleoslave)².

Prima știre despre prezența românilor în sudul Peninsulei ne-o dă un document din sec. VIII, găsit la mănăstirea Kastamonitu, de la muntele Athos, care vorbește de „vlahii de la râul Rinhos”³. Mai târziu, istoricul bizantin Kedrenos ne spune că, la 976, niște vlahi călători au omorât pe fiul țarului bulgar Șișman, între lacurile Prespa și Castoria⁴. În fine, la 980, împăratul Vasile al II-lea dă unui Nicoliță domnia peste „vlahii din Elada”, adică ținutul cu acest nume, care cuprindea nordul Greciei, Tesalia și Eubeea, afară de Acarnania și Etolia⁵. Acest din urmă document ne arată că populația românească a Vlahiei era și numeroasă și îndeajuns de evoluată.

Românii din Haemus, care vorbeau un dialect intermediar între cel dacoromân și cel macedoromân⁶, au fost mult timp destul de puternici spre a lua o parte hotărâtoare la formarea celui de-al doilea Imperiu bulgar (1185)⁷. Ei nu și-au putut menține însă multă vreme caracterul lor etnic separat și au sfârșit prin a dispărea, nu atât prin slavizare, cât prin emigrare⁸.

Din mijlocul acestor români s-a desprins, în sec. XIII–XIV, un al doilea grup care s-a îndreptat spre sud și s-a fixat în ținutul Megleniei (Caragiova, Enotia). Și în acest caz, filologia este aceea care stabilește epoca aproximativă a migrației. Urmașii acestui grup sunt meglenoromânii de azi⁹.

În acest chip, invaziile slave au rupt unitatea poporului român și au înfăptuit separația definitivă între cele trei ramuri ale sale, care se vor dezvolta de acum înainte în chip cu totul separat.

DACOROMÂNII

Valurile năvălirilor slave au împins spre Carpați pe dacoromânii care trăiau pe amândouă malurile Dunării și i-au îndepărtat pentru totdeauna de la povârnișurile Munților Haemus (Balcani).

Furtuna invaziilor nu a încetat nicio clipă și dacoromânii au fost siliți să se înfrățească pentru multe secole cu munții, la adăpostul cărora puteau duce un trai ferit de silniciile năvălitorilor.

În ciuda vitregiei vremurilor, limba românească nu s-a destrămat. Mai mult, tradiția română s-a păstrat sub forma „juzilor” care conduceau destinele poporului românesc. Despre o cristalizare a unor forme de stat românești nu poate fi însă vorba înainte ca urgia năvălirilor să fi încetat și trebuie să așteptăm până în sec. XIII–XIV spre a vedea luând naștere voievodatele Țării Românești și Moldovei. Este simptomatic faptul că tradiția prezintă fundarea principatelor ca o scoborâre a unor conducători de oaste și de popor din citadela transilvăneană a Carpaților.

¹ LAZĂR V., *Die Südrumänen*, București, 1910, p. 35.

² CAPIDAN TH., *Macedoromânii*, 1924, p. 138; MURNU G., *Vlahia Mare*, p. 27–28.

³ SACERDOȚEANU A., *Vlahii din Calcidica*.

⁴ MURNU G., *Vlahia Mare*, p. 9.

⁵ MURNU G., *Vlahia Mare*, p. 19.

⁶ MURNU G., *Vlahia Mare*, p. 209.

⁷ CHONIATES (în N. BĂNESCU, *Crearea și caracterul Statului Asăneștilor*, 1943).

⁸ MURNU G., *Vlahia Mare*, p. 21.

⁹ CAPIDAN TH., *Meglenoromânii*, vol. I, 1925, p. 65.

De abia înjghebate, voievodatele românești au fost puse în fața invaziei turcești care amenința întreg Răsăritul creștin. Luptele de apărare duse de voievozii români au ferit Principatele de ocupația turcească, însă le-au istovit.

De cealaltă parte a Carpaților, invazia maghiară din sec. X a găsit pe pământul Transilvaniei populația românească cu cele trei voievodate ale sale menționate de *Cronica Notarului Anonim al Regelui Bela*. Desigur că organizarea patriarhală a românilor nu a putut rezista noilor năvălitori. Voievodatele lui Gelu, Glad și Menumorut s-au mistuit, iar elementele românești, răzlețite în câmpie, s-au adunat din nou spre scutul munților. Mișcarea aceasta a fost accentuată de înaintarea turcilor în Ungaria, după bătălia de la Mohacs (1526). Românii vor coborî din nou la șes și vor umple golurile rămase în urma stăpânirii turcești, de abia la finele sec. XVII.

MACEDOROMÂNII¹⁰

Cu începere din sec. XI–XII, știrile despre românii din Sud devin din ce în ce mai precise și mai frecvente; ele arată că în Nordul Eladei, adică în Tesalia și Epir, vlahii erau îndeajuns de numeroși spre a se putea organiza. În 1019, un hrisov al împăratului Vasile al II-lea stabilește că „vlahii așezați peste tot cuprinsul Bulgariei” vor sta sub jurisdicția canonică a arhiepiscopiei de Ohrida¹¹ (Bulgaria despre care face mențiune este aceea a țarului Samuel, cuprinzând Macedonia, Albania, Bulgaria).

La 1066, Kekaumenos vorbește în *Strategikon* despre revolta populației din Tesalia, provocată de fiscalismul inaugurat de Constantin X Duca¹², iar în 1105 un document bizantin menționează vlahii din Peninsula Calcidica în legătură cu un conflict avut de aceștia cu călugării de la Muntele Athos. În 1170, în fine, rabinul Benjamin de Tudela descrie „vlahii” din Grecia și raportează adversitatea dintre ei și greci¹³.

În sec. XII, vlahii din Tesalia sunt autonomi sub un „toparh”¹⁴, iar în secolele următoare această autonomie se întărește sub forma unor principate de structură politică și administrativă bizantină, dar cu o populație românească atât de însemnată încât aceasta se bucură de întinse privilegii¹⁵: în 1204 ia ființă despotatul Epirului (cu capitala Arta), care cuprindea și Vlahia Mare; la finele sec. XIII ia naștere Principatul Muzakiei (cu capitala Berat), iar în 1332 se întemeiază Principatul Castoriei și Ematiei¹⁶ (vezi harta nr. 2).

Cronicarii francezi ai Cruciadelor dau multe informații despre cele 3 Vlahii din Elada:

Vlahia Mare, în Tesalia;

Vlahia Mică, în Acarnania;

Vlahia de Sus, în Epir.

Această situațiune politică a durat un timp suficient pentru ca turcii, la ocuparea Peninsulei Balcanice, să acorde vlahilor o autonomie care reproduce privilegiile avute în trecut.

Părțile apusene ale Peninsulei Balcanice – și deci ținuturile românești – au căzut sub stăpânirea otomană înainte de cucerirea Bizanțului.

Ca aproape oriunde au avut a face cu autonomii locale – nu cu organizațiuni de stat –, turcii au menținut situația anterioară a românilor. Aceștia au putut astfel să păstreze privilegiile, pentru obținerea cărora luptaseră în timpul Bizanțului, și să-și consolideze autonomia lor tradițională.

---

¹⁰ Soarta meglenoromânilor se confundă cu aceea a macedoromânilor, astfel că nu a mai fost necesar să se facă o mențiune specială.

¹¹ MURNU G., *Vlahia Mare*, p. 51; NISTOR, *Legăturile cu Ohrida...*, 1945.

¹² MURNU G., *Vlahia Mare*, p. 79.

¹³ MURNU G., *Vlahia Mare*, p. 132.

¹⁴ MURNU G., *Vlahia Mare*, p. 132.

¹⁵ LAZĂR, *op. cit.*, p. 49.

¹⁶ LAZĂR, p. 52.

Capitulațiile acordate românilor de sultanul Murad II – inspirate de o largă toleranță religioasă – consfințeau vechile lor privilegii. Ei se bucurau în special de următoarele drepturi¹⁷:

- a) administrație locală proprie;
- b) recunoașterea dreptului lor cutumiar;
- c) conducere și autoapărare prin căpeteniile lor (celnici).

În schimbul acestor privilegii, românii plăteau un tribut afectat casetei personale a Sultanei Validé, de a cărei protecțiune se bucurau.

După cucerirea Imperiului Bizantin, noii stăpânitori otomani au înglobat pe toți creștinii într-o singură națiune, „Rum-Millet”, și au încredințat îngrijirea lor spirituală Patriarhatului grec din Fanar. Pentru a ține seamă de această nouă situație, administrația provincială a fost organizată în modul următor¹⁸:

- 1) *un căpitan*, un fel de șef de miliție locală, asigura ordinea în teritoriul său, sub supravegherea pașei;
- 2) *un episcop*, depinzând de Patriarhul grec, era suprema instanță spirituală și judecătorească pentru creștini;
- 3) *un cadiu*, reprezentant al administrației civile otomane.

Soliman I a confirmat vechea organizare administrativă și a împărțit Macedonia de Sud, Tesalia și Epirul în 15 căpitanate ereditare. Căpitanii și oamenii lor – armatolii – erau datori să asigure ordinea în căpitanatele respective și – în caz de război – să ajute oastea imperială.

În sec. XVII, căpitanii deveniseră atât de puternici încât Poarta se gândi să-i înlocuiască printr-o jandarmerie turco-albaneză. Știrea provocă o insurecție a căpitanilor și armatolilor, care nu s-a potolit nici când Poarta a făcut cunoscut că renunță la măsura proiectată. Ei avuseseră prilejul să-și dea seama de slăbiciunea puterii otomane și nu înțelegeau să lase armele din mâini, revolta lor s-a transformat într-o luptă de guerilla împotriva turcilor, care a durat până la insurecția greacă din 1821, cu care s-a contopit.

Dezvoltarea românilor în timpul stăpânirii otomane a urmat nestânjenită, favorizată de privilegiile acordate la cucerire. Românii nu au fost aduși nicăieri în stare de servaj, ca populația slavă a Peninsulei. Ei au dus o viață independentă, fie ca păstori, fie ca meșteșugari și comercianți în așezările lor stabile pe care și le-au înjghebat în vârfurile munților, spre a fi feriți de orice tulburare.

În secolele când Veneția era stăpâna Adriaticii, românii au stabilit întinse legături comerciale cu cetățile supuse Republicii. Acest fapt a prilejuit dezvoltarea economică a românilor din Apusul Peninsulei: cu timpul, comerțul lor s-a extins până în Occident și până în țările din nordul Europei¹⁹.

Este epoca cea mai prosperă a românilor din Balcani: multe dintre așezările lor sunt adevărate centre urbane, iar Moscopolea se mândrește în sec. XVIII cu o Academie și cu o tipografie. De aici a pornit, la finele aceluși secol, mișcarea de renaștere culturală „românească” a macedoromânilor.

Din Moscopole a plecat pe jos, înspre Apus, un tânăr macedoromân, dornic de învățătură, aducând istoricului Thunmann de la Halle informațiile pe baza cărora acesta avea să publice în 1774 cel dintâi studiu asupra românilor din Balcani²⁰.

Prosperitatea născândă a așezărilor românești avea să fie scump plătită:

În 1769, în timpul războiului turco-rus, a izbucnit în Moreea o răscoală a populației grecești. Cu acest prilej, mase mari de albanezi s-au revărsat asupra Greciei, nimicind în drumul lor aproape toate centrele românești. Moscopolea a fost rasă de pe fața pământului.

Timp de 9 ani, aceste bande au continuat să semene ruina și jalea²¹. Din această epocă datează cea mai importantă migrațiune contemporană a macedoromânilor: unii s-au îndreptat spre nord, ajungând până în Serbia și Imperiul Habsburgic, întemeind prosperele colonii de la Viena,

¹⁷ LAZĂR, *Die Südrumänen*, p. 55.

¹⁸ LAZĂR, *Die Südrumänen*, p. 55.

¹⁹ PAPAĞAGI VALERIU, *Aromânii moscopoleni și comerțul venețian...*, 1935.

²⁰ *Untersuchungen über die Geschichte der östlichen europäischen Völker*, Leipzig, 1774.

²¹ LAZĂR, *Die Südrumänen*, p. 55.

Budapesta, Tokay, Miskolcz etc. Alții s-au refugiat în răsăritul Peninsulei Balcanice, dând naștere la așezări noi sau întărind nucleele românești deja existente în centrele mai de seamă.

A doua lovitură a fost lupta guvernatorului Albaniei, Ali-Pașa, contra armatolilor români, a căror putere a utilizat-o la început pentru realizarea propriilor sale ambiții, dar pe care a căutat apoi să-i nimicească după cum a nimicit și multe așezări românești.

În această epocă turbure, popoarele creștine din Balcani încep să capete conștiința individualității lor etnice și încep să se ridice pentru a înlătura stăpânirea otomană. Redeușeptarea lor a fost ajutată de armatolii români care, din prima clipă, s-au găsit în fruntea luptătorilor contra turcilor.

Când grecii au ridicat stindardul răscoalei, căpeteniile românilor – cu armatolii lor – au coborât în Grecia și au început lupta cu armatele otomane, căci în primele vremuri, revolta nu urmărea încă scopuri naționale grecești, ci tindea la înlocuirea stăpânirii turcești printr-un mare Imperiu creștin, un Imperiu Bizantin reînviat.

Treptat – cum era de așteptat în acest început de secol al XIX-lea – ideea națională (în speță cea grecească) a biruit și astfel, pentru independența unui neam străin, au căzut nenumărați români și multe așezări românești au fost nimicite.

Istoria eliberării Greciei este plină de faptele de arme ale armatolilor români care însă nu au cules alte roade decât ingratitudea; au luptat pentru a întemeia statul elenic, stat care avea să se arate ca un persecutor al românilor.

Lupta pentru independență este continuată cu celelalte naționalități: sârbii (în 1833) și bulgarii (în 1878) se eliberează și se încheagă în state naționale, cuprinzând înlăuntrul teritoriului lor importante grupuri românești.

Rămăsese doar Turcia Europeană, unde elementul românesc își putea continua dezvoltarea sa culturală și spirituală, începută la jumătatea sec. al XIX-lea.

În urma războaielor balcanice din 1912–1913, teritoriile europene ale Imperiului Otoman au fost însă împărțite între statele vecine, astfel că românii au pierdut și acest ultim refugiu.

De acum înainte, ei vor fi închiși înlăuntrul unor granițe care le opresc migrațiunile pastorale – ceea ce a dus la decăderea și ruina multor grupuri românești – și înlăuntrul cărora au fost supuși unei intense acțiuni de deznaționalizare.

1912 marchează apogeul perioadei liberei dezvoltări a românilor din Balcani. De aici înainte, elementul românesc merge spre declin, spre dispariția sa etnică, într-un ritm din ce în ce mai grăbit.

ROMÂNII DINARICI

Românii rămași în Bosnia, Muntenegru și Croația au primit câtva timp un flux de populație românească gonită din Carpați de invazia maghiară²², însă acest aport nu a fost destul de puternic spre a le îngădui să evolueze către o formă de stat de sine stătătoare.

Jireček îi semnaleză în sec. XIII–XIV, în Muntenegru, Herțegovina și hinterlandul Raguzei²³, însă unele documente dalmatine și croate îi menționează încă din sec. al XI-lea pe un teritoriu mai întins, cuprinzând Bosnia și Croația.

Organizarea lor ne este arătată de un hrisov al lui Hanz Frankopan, din 1435, care consfințește vlahilor o serie de privilegii care echivalau cu o autonomie.

În a doua jumătate a sec. al XV-lea, sub amenințarea înaintării turcești în Bosnia (1463), elementul românesc imigrează spre nord și spre coastă, până în insulele litoralului dalmatin (unde s-a stins din viață în sec. al XIX-lea ultimul maurovlah în stare să mai vorbească vechiul idiom al populației românești dinarice).

Un alt grup a înaintat până în Istria (sec. XV–XVI), unde a fost deznaționalizat printr-o îndelungată coabitare cu slavii înconjurători. Aceștia sunt „cicii”.

²² *Cronica lui Nistor* (cf. LAZĂR V., *Die Südrumänen*, p. 36).

²³ DRAGOMIR SILVIU, *Originea coloniilor române din Istria*, 1924.

CAPITOLUL II

RĂSPÂNDIREA DE AZI A ELEMENTULUI ROMÂNESC

Astăzi, românii se găsesc în următoarele regiuni¹:

1) în *Ucraina Transcarpatică* se află 4 sate populate exclusiv de români și situate chiar la frontiera provinciei românești a Maramureșului.

2) în *Ungaria*, Tratatul de la Trianon a lăsat în afara frontierelor României o serie de comune aflate de-a lungul graniței.

3) în *Iugoslavia*, românii alcătuiesc două grupuri compacte: Banatul și Craina. În afară de acestea se mai găsesc români pe întreg teritoriul iugoslav, în special în Macedonia.

4) în *Bulgaria*, elementul românesc se găsește în două grupuri: Timocul și zona Dunării. Pe lângă aceștia se mai află români în răsăritul Bulgariei, în regiunile muntoase de la sud etc.

5) în *Grecia*, românii alcătuiesc un grup destul de dens în munții Pindului. Se mai găsesc în grupuri mai mici în Macedonia, Tesalia, regiunea Olimpului etc. Elemente izolate se găsesc pe întreg teritoriul continentului elen.

6) în *Albania*, elementul românesc se găsește mai dens în câmpia Muzachiei și răspândit în grupuri răzlețe în diverse părți din sud-estul țării.

7) în *Istria*, se găsește o insulă redusă de români în regiunea Abbazia.

CARACTERELE GENERALE ALE GRUPURILOR ROMÂNEȘTI

Luând ca bază criteriul lingvistic, românii din afara hotarelor se împart în patru grupuri dialectale:

1) *Dacoromânii* – aparțin acestui grup românii din Ucraina Transcarpatică, din Ungaria, din Iugoslavia (Banat și Craina), din Bulgaria (Timoc, zona Dunării etc.).

2) *Macedoromânii* – se găsesc răspândiți în Iugoslavia, Bulgaria, Grecia și Albania.

3) *Meglenoromânii* – se află în câteva sate în ținutul Moglen (Enotia), din care 1 în Iugoslavia, iar restul în Grecia.

4) *Istroromânii* – se găsesc în regiunea Abbazia.

O altă diferențiere între aceste grupuri o constituie ocupațiile, rezultat al deosebirilor de habitat și de evoluția istorică.

În linii generale, dacoromânii, meglenoromânii, precum și o parte din macedoromâni și istroromâni sunt agricultori, în timp ce macedoromânii se îndeletnicesc îndeosebi cu păstoritul².

Tot aceștia din urmă dau cel mai mare procent de locuitori în târguri și orașe, unde se află stabiliți ca meseriași, comercianți, industriași, liber profesioniști etc.

---

¹ Vezi harta nr. 3. Zonele marcate în această hartă nu arată decât prezența elementului românesc, fără a determina numărul sau densitatea lui.

² Forma cea mai răspândită este transhumanța. Păștori nomazi, fără așezări stabile, au rămas numai fărșeroții din Albania, Grecia și Iugoslavia (Macedonia).

Așezările diferă și ele de la un grup la altul. Dacoromânii din Ungaria, Banatul sârbesc și Bulgaria au așezări concentrate, sate bogate și bine alcătuite. Cei din Craina iugoslavă au sate de tipul răsfirat; populația lor emigrează în timpul verii în sălașele situate în golurile alpine ale munților.

Din punct de vedere al însușirilor, ocupațiile au înrâurit asupra caracteristicilor. În linii generale:

Dacoromânii sunt puternic legați de pământul pe care-l cultivă. Sunt aceeași plugari ca și cei de pe restul pământului românesc.

Macedoromânii sunt caracterizați în primul rând prin vitalitatea și puterea lor de rezistență etnică, care au drept corolar o mare facultate de adaptare la condițiile de viață deseori schimbătoare în viața atât de frământată a Peninsulei Balcanice.

Cumpătarea și hărnicia lor sunt tot atât de bine cunoscute ca și însușirile lor pentru comerț și meșteșuguri.

CAPITOLUL III

ROMÂNII DIN UCRAINA TRANSCARPATICĂ

Dincolo de Tisa, pe teritoriul Ucrainei Transcarpatice, se află 4 sate românești, reprezentând ultima rămășiță a ramurei nordice a poporului român care, în Evul Mediu, se întindea până în Munții Moraviei.

Când ungarilor, în drum spre întinsul Panoniei, au străbătut trecătorile înalte ale Carpaților nordici, ei s-au găsit în ținuturile voievodului Menumorut locuite de români. Menționarea acestor români de către Notarul Anonim al regelui Bela constituie cea mai bună dovadă a autohtoniei lor în acele părți.

Așezarea statornică a ungarilor dincolo de munți a tăiat legătura dintre românii maramureșeni și cei din Moravia, care au sfârșit prin a se pierde cu totul în mijlocul slavilor.

În fața presiunii etnice, politice și militare a ungarilor, care își întăreau din ce în ce mai mult noul stat, un mare număr de români maramureșeni și-au părăsit căminurile lor și au trecut munții, în șesul Moldovei și Siretului, unde au înființat, la 1359, Principatul Moldovei.

Cu tot exodul acesta, care a mai durat câtva timp, elementul românesc s-a mai menținut încă mult timp și pe malul drept al Tisei. Se mai păstrează încă și azi urmele celei mai vechi mănăstiri românești, aceea de la Peri (azi Hrusovo), ctitorie a voievozilor români Drag și Balița. Acesta din urmă a obținut în 1391 ridicarea ei la rangul de stavropighie și înființarea unui exarhat pentru românii din părțile de miazănoapte ale posesiunilor maghiare¹.

Cu începere din sec. XVIII, poziția etnică a maramureșenilor a fost slăbită și mai mult din cauza pătrunderii elementelor rutene, venind din Galiția cu sprijinul activ al Curții de la Viena.

Linia frontierei trasată în 1919 a tăiat, după criteriile etnice, Voievodatul Maramureșului.

Numărul românilor rămași pe malul celălalt al Tisei scade an de an din cauza condițiilor economice vitrege care-i silesc să emigreze în centrele mai prospere ale provinciei, sfârșind prin a se mistui cu timpul în populația ruteană (v. tabloul statistic nr. 1 și harta nr. 4).

Astăzi, numărul românilor poate fi estimat la circa 15.000 suflete.

TRATAMENTUL

Regimul rezervat de Republica Cehoslovacă minorității românești a realizat întru totul obligațiunile asumate prin Tratatul pentru protecția minorităților, semnat la St. Germain-en-Laye, la 10 septembrie 1919.

1. ȘCOALA

Statul cehoslovac întreține 4 școli cu limba de predare română, având 20 învățători, precum și alți 30 învățători pentru cătunele fără școli.

---

¹ NISTOR I., *Legăturile cu Ohrida și exarhatul plaiurilor*, 1945, p. 23.

2. BISERICA

Preoții erau salariați de statul cehoslovac. Serviciul religios se făcea în limba română. Clerul depindea de episcopul greco-catolic român din Gherla.

Apșa de Jos avea 2 biserici unite cu următoarele filiale:

Cireș

Valea Scradei

Botcăuți

Dealul Ursului

și o biserică ortodoxă.

Apșa de Mijloc avea 2 biserici unite cu următoarele filiale:

Plăiuți

Apșa de Sus

Slatina și Biserica Albă aveau câte o biserică unită.

Nu existau informații despre situația acestor români în urma anexării Ucrainei Transcarpatice de către URSS, survenită prin acordul cu Cehoslovacia din 29 iunie 1945.

CAPITOLUL IV

ROMÂNII DIN UNGARIA

Românii care se găsesc în lăuntrul fruntariilor Ungariei de astăzi erau mult mai numeroși până în trecutul apropiat.

Fără a merge până la epoca ocupării Panoniei de către unguri, când prezența românilor este mărturisită atât de cronicarul rus Nestor, cât și de Notarul Anonim al regelui Bela, este suficient să ne referim la arhivele Imperiului Habsburgic care conțin date numeroase relative la românii din Câmpia Tisei, pentru perioada dintre bătălia de la Mohács și pacea de la Karlowitz (1526–1699).

Populația românească se putea păstra ușor grație continuității cu masa românilor din Transilvania. Grupurile de la periferie au fost însă deznaționalizate treptat, astfel că în sec. al XIX-lea, multe așezări românești nu mai sunt menționate ca atare în documentele maghiare.

Cu toate acestea, scăderea rapidă a numărului românilor, arătată de statisticile maghiare, nu poate fi datorită exclusiv deznaționalizării și ea trebuie să fie atribuită în parte și tendinței de a diminua numărul elementului românesc.

1. SITUAȚIUNEA STATISTICĂ

Tabloul nr. II arată evoluția demografică a românilor din Ungaria, astfel cum este înfățișată de recensămintele maghiare.

Numărul lor este în scădere:

Rec. 1910	25.694
Rec. 1920	23.760
Rec. 1930	16.221

Recensământul românilor ortodocși din Ungaria, efectuat în 1930 de Episcopia de Arad, dă o cifră mai apropiată de realitate, adică 28.471 suflete (nu au putut fi însă procurate datele statistice pentru toate comunele).

Numărul românilor greco-catolici nu poate fi stabilit nici măcar cu aproximație.

În harta nr. 5 sunt indicate localitățile cu populație românească depășind 100 suflete (baza fiind recensământul din 1910).

2. TRATAMENTUL

Prin Tratatul de Pace semnat la Trianon la 4 iunie 1920¹, Ungaria se obliga:

1) a permite libera întrebuițare a limbii materne a minorităților, atât în relațiunile private, cât și în materie de religie, în presă, în întruniri, precum și în fața justiției (art. 58);

2) a recunoaște dreptul de liberă asociere a minorităților cu dreptul de a crea și de a întreține școli cu limba lor de predare, precum și orice instituții de caritate, religioase ori sociale (art. 58);

3) în centrele cu populație minoritară, guvernul maghiar va acorda minorităților, în școlile ungare, instrucția în limba lor proprie; de asemenea, se va atribui acestor minoritari o cotă-parte din sumele afectate învățământului (art. 59);

---

¹ Intrat în vigoare la 26 iulie 1921.

4) dispozițiile art. 58 și 59 sunt considerate ca legi fundamentale și nu pot fi modificate prin nicio dispozițiune legislativă, regulament ori acțiune oficială (art. 54).

A. ȘCOLILE

Înainte de războiul din 1914–1918, existau, în comunele cu majoritate românească, școli confesionale române întreținute atât de parohiile ortodoxe, cât și de cele unite².

După război, din cele 19 școli ortodoxe, 12 au fost luate de statul ungar, iar din cele 15 școli unite, au fost luate 11, rămânând deci numai 4.

În 1932, mai subsistau doar 7 școli ortodoxe și 4 școli unite:

Tipul A =	–
Tipul B =	1
Tipul C =	10
Total =	11

În 1940 au funcționat numai 4 școli confesionale române (ortodoxe). Acestea mai aveau încă învățători români.

În celelalte 4 școli, învățătorii erau unguri care nu știau românește.

După 1941, chiar aceste 4 școli românești funcționau numai sporadic, iar instrucția se făcea și în ele aproape exclusiv în limba maghiară. În anul școlar 1943–1944, nu se mai predă în românește decât în școala din comuna Méhkerek.

O problemă gravă pentru școlile românilor din Ungaria este aceea a recrutării personalului didactic, întrucât guvernul maghiar nu admite numirea de noi învățători de origine română sau a acelor care ar avea diplome de absolvire a vreunei școli normale din România. De asemenea, guvernul de la Budapesta refuză permisiunea de a se înființa o școală normală care să pregătească învățători pentru școlile române din Ungaria.

Tot în cadrul acestei acțiuni de deznaționalizare prin școală, guvernul maghiar nu admite nici aducerea de manuale școlare din România și nici nu îngăduie imprimarea unor asemenea manuale în Ungaria.

Școlile confesionale române sunt întreținute din venitul parohiilor românești.

B. BISERICA

În ultimul pătrar al sec. al XIX-lea, Ungaria a intensificat la maximum acțiunea de maghiarizare a elementelor alogene. Acțiunea aceasta a culminat prin crearea episcopiei greco-catolice de la Hajdudorog (9 mai 1912), destinată deznaționalizării cetățenilor maghiari de rit unit, în speță români și ruteni. Eficacitatea acestei acțiuni este dovedită prin rapida maghiarizare a mai tuturor așezărilor românești din regiunea Nyir (comitatele Hajdu, Szabolcs și Szatmár).

Mergând pe aceeași cale, guvernul maghiar a înființat la 13 aprilie 1941 și o episcopie ortodoxă, astfel că acum sunt în pericol de maghiarizare și românii ortodocși care depindeau din punct de vedere spiritual de episcopiile de Arad și Oradea.

a) Cultul ortodox

În comitatele românești (v., în anexe, tabloul statistic nr. III) sunt 17 parohii ortodoxe, la care se adaugă 1 parohie la Budapesta.

În fiecare comună există câte un preot, afară de comuna Vekerd, unde locul este vacant.

Serviciul religios se face în limba română, însă în unele parohii predica se ține în limba maghiară.

---

² PETRINCA P., *Die Rumänen in Ungarn*.

Conform Statutului șagunian, biserica ortodoxă se bucură de autonomie. Din punct de vedere canonic, bisericile ortodoxe române din comitatul Bihár țin de episcopia de la Oradea, iar celelalte țin de episcopia din Arad.

Guvernul maghiar a zădărnicit orice încercare de a se înființa o episcopie sau un vicariat pentru bisericile ortodoxe române din Ungaria. Cauza acestei atitudini a apărut clar atunci când același guvern a înființat episcopia „maghiară-ortodoxă”.

Ca și în materie școlară, guvernul maghiar refuză completarea cu preoți români a parohiilor devenite vacante.

b) Cultul unit

În principiu, sunt 16 parohii greco-catolice, dar ele sunt românești numai prin tradiție, întrucât atât serviciul divin, cât și predica se țin în limba maghiară.

Din punct de vedere administrativ, biserica unită din Ungaria stă sub controlul unui comisar al guvernului maghiar, iar din punct de vedere canonic, sub jurisdicția episcopiei maghiare unite din Hajdudorog.

C. PUBLICAȚIUNI

Nu este cunoscută nicio publicație apărută în limba română în Ungaria și destinată populației românești (între 1940 și 1944 au apărut asemenea publicațiuni, dar ele erau motivate de existența unei considerabile populații românești în Transilvania de Nord, vremelnic ocupată).

D. MĂSURI ADMINISTRATIVE

a) Legea pentru apărarea teritoriului național, din 11 martie 1939, prevede că toate tranzacțiile ce se încheie în anumite comune, între care figurează toate comunele românești, să fie supuse, spre aprobare, autorităților militare.

Ori de câte ori a fost vorba de o tranzacție la care lua parte un român, aceasta a fost anulată.

b) Cu începere din anul 1925, în comunele pur românești, consilierii comunali, notarii etc. români încep să fie înlocuiți prin unguri.

c) Maghiarizarea numelor este obligatorie pentru toți funcționarii publici.

3. REACȚIUNEA MINORITĂȚII ROMÂNE

În 1894, cu prilejul procesului Memorandumului, românii din Câmpia Tisei au adresat un mesaj de simpatie Doctorului Rațiu. Acțiunea lor a fost înăbușită de jandarmerie și de armată.

La Conferința de Pace din 1919, românii din câteva comune aflate astăzi în Ungaria au cerut, în scris, ca să fie cuprinși în lăuntru viitoarelor frontiere ale statului român. Cererea lor nu a fost reținută de Conferință.

În cursul anului 1945, românii din Méhkerek au înaintat Ministerului mai multe petiții prin care cer anexarea comunei la România.

CAPITOLUL V

ROMÂNII DIN IUGOSLAVIA

Românii din Iugoslavia se găsesc în 3 grupuri principale: 1) Banatul de Vest, 2) Craina și 3) Macedonia.

1. BANATUL DE VEST

Banatul a fost unul dintre centrele cele mai vii ale stăpânirii romane în Dacia Traiană.

În secolul al XI-lea, maghiarii, așezați de puțin timp în pusta panonică, trec cu greutate mlaștinile Tisei și încearcă să ocupe Transilvania și Banatul de azi. Cronica maghiară a Notarului Anonim al regelui Bela, descriind episoadele ocupației, menționează 3 voievodate (cnezate) românești, dintre care unul, al lui Glad, se află la sud de Mureș¹.

Pătrunderea maghiarilor nu a fost însă susținută, fiind stânjenită mult timp de smârcurile și nisipurile zburătoare care puneau o barieră de nepătruns în Apusul Banatului.

Au trecut câteva secole până la prima imigrare serioasă a unei populații străine: aceea a sârbilor care, în sec. XIV și XV, trec Dunărea fugind înaintea turcilor. Așezarea lor a fost mult mai ușoară, întrucât partea sudică a Banatului este cu totul lipsită de piedicile care se opun unei pătrunderi dinspre vest și nord.

Documentele maghiare ale timpului menționează că românii erau însărcinați, încă din sec. XIV, cu paza fruntariei Dunării împotriva năvălirilor turcești și că, în această calitate, se bucurau de unele privilegii.

Peste puțin timp, oștile turcești pun piciorul la nord de Dunăre, zdrobesc Ungaria la Mohács (1526) și o transformă în pašalâc; Banatul are aceeași soartă și rămâne sub dominația otomană până la 1718. Stăpânirea turcească provoacă un exod al populației Banatului: atât românii autohtoni, cât și sârbii, veniți de curând, părăsesc în masă câmpia atât de ușor controlată de turci. Pe când maghiarii dispar cu totul din istoria provinciei, mulți români au rămas însă credincioși locurilor lor de baștină și sunt menționați de geograful turc Evlia Celebi în a doua jumătate a sec. XVII.

Prin pacea de la Passarowitz (1718), Banatul este eliberat de turci. Fugarii se reîntorc la vetrele părăsite, dar, în același timp, se produce un nou flux străin, al germanilor, chemați de Curtea de la Viena spre a coloniza acest ținut de margine.

Peste puțin timp (1770), încep și colonizările cu unguri.

În sec. XVIII și începutul sec. al XIX-lea, românii sunt așezați ca grăniceri în sud-vestul și sudul Banatului, ca o pavăză împotriva unor incursiuni turcești încă posibile.

Ultima colonizare a fost făcută de guvernul iugoslav – după Primul Război Mondial –, fiind aduși coloniști militari (foști voluntari) meniți a întări elementul sârbesc.

SITUAȚIUNEA STATISTICĂ

Așezările românești consistă în primul rând dintr-o serie de sate pur românești aflate îndeosebi pe o linie Vârșeț-Pancevo, precum și înspre Biserica Albă.

---

¹ *Gesta Hungarorum*.

În afară de aceste localități, în care românii au majoritatea, mai sunt o mulțime de comune răspândite pe întreg teritoriul Banatului în care însă elementul românesc este în minoritate (vezi harta nr. 6).

Confruntând statisticile oficiale maghiare și iugoslave, avem următoarele cifre:

<u>Rec. maghiar 1910</u>	<u>Rec. iugoslav 1921</u>	<u>Rec. iugoslav 1931</u>
75.789	67.897	60.087

în timp ce anchetele efectuate de Institutul Central de Statistică printre românii bănățeni, aflați în lagărele de tranzit ale prizonierilor iugoslavi (în campania din 1941), ne dau cifra de 87.281, care pare să fie mai apropiată de realitate.

2. CRAINA

Românii din grupul timocean locuiesc în cele 4 județe din colțul nord-estic al Serbiei, cunoscute sub numele de Craina, adică ținutul de margine (v. harta nr. 7).

Ca aspect fizic, Craina se poate compara cu un bastion muntos care cade abrupt spre răsărit și apus (600 m), în timp ce spre nord și spre sud pantele coboară treptat, făcând legătura peste Dunăre, la nord, cu Banatul românesc, iar la sud cu Câmpia Nișului².

Relieful a determinat căile de acces și, implicit, curente de migrațiune care, încă din cele mai vechi timpuri, s-au produs numai dinspre nord și dinspre sud.

În Antichitate, regiunea Timocului (Dacia Ripensis) făcea parte din Dacia Aureliană (mai târziu Moesia Superioară), unde fuseseră strămutați o parte din colonii Daciei Traiane. Nenumărate vestigii romane abundă în tot locul și denotă mulțimea așezărilor trecute. Mai mult, toponimia s-a păstrat în parte: Timachus = Timoc; Florentina = Florentin; Castellum = Kostol (Kostolac); Ratiaria = Arcear etc.

În fortăreața aceasta naturală, cu drumuri puține, cu văi adânci și impracticabile, cu caverne numeroase și cu platouri înalte înconjurată de păduri de nepătruns, locuitorii care se fereau din calea invaziilor au găsit un refugiu sigur. Romanistul Gamillscheg situează în această regiune una dintre cele trei vetre de formațiune a poporului român.

Timp de secole, Craina a stat izolată între statul sârbesc, care luase ființă în Raška și care nu depășea confluența celor două Morave, și statul bulgar care își întindea dominația nominală și asupra acestui ținut populat de români. Din aceste timpuri ne vine mărturia izvoarelor sârbești care arată că, în drumul lor de la răsărit spre apus, sârbii au găsit la sud de Dunăre *vlasii* pe care i-au împins în munți³.

Prezența românilor pe locurile ce le ocupă și azi este constatată încă din 1189 de clericul Ansbertus care, într-o dare de seamă asupra Cruciadei lui Frederic Barbarossa, îi menționează în localitatea Braničevo de pe râul Mlava⁴.

Sârbii nu și-au extins dominația lor asupra Crainei decât sub regele Milutin (1292), însă nu s-au putut menține nici 100 de ani deoarece statul lor s-a năruit sub loviturile turcilor în 1389.

Stăpânirea otomană a durat până la 1833, cu o întrerupere de 21 de ani (1718–1739), când Craina a stat sub ocupația austriacă, odată cu Banatul și Oltenia, alte două provincii românești.

Turcii nu au făcut colonizări în ținuturile nordice ale Serbiei, în timpul stăpânirii lor, au avut loc migrațiuni de cea mai mare însemnătate pentru aceste regiuni: peste vechiul strat românesc au început să sosească sârbii din Kossovo, Metohia și Raška, împinși spre nord de valul etnic turcesc. Noii veniți s-au așezat în ținuturile joase, de margine, mai ușor accesibile. Nu au putut însă rămâne

² Bastionul muntos de la răsărit de Morava este frontiera naturală a Serbiei (Gustave GRAVIER, *Les frontières historiques de la Serbie*, Beograd, thèse; citat de VÂLSAN, *Opere postume*, III, p. 13).

³ LAZAREVIC Dj., *Istorija Jugoslovena*, Beograd, vol. 1, p. 12.

⁴ *Fontes rerum Austriacarum* (Abt. Scriptores), vol. V, p. 44.

mult timp netulburați, întrucât înaintarea turcilor i-a silit să emigreze din nou spre nord și trecerilor lor peste Dunăre, în Banat, sunt semnalate încă din sec. XIV.

O parte dintre sârbii așezați în Banat s-au întors mai târziu la sud de Dunăre și unii dintre ei s-au așezat în Craina. Tot în acest timp au început să sosească și emigranții români din Principatele Române, de unde erau alungați de fiscalitatea apăsătoare a regimului fanariot. Alți români au sosit din Banat.

Ultimul curent românesc s-a produs după 1831 și a fost provocat de aplicarea dispozițiilor Regulamentului Organic relative la situația țăranilor.

Migrațiunile românești de la nord au întărit elementul autohton, l-au îmborsădit și i-au sporit numărul. Stratificările etnice ce s-au produs se pot urmări în vorbire, folclor, port, ocupațiuni etc.

Astfel, românii așezați pe versantul dinspre Dunăre al masivului timocean se numeau „ungureni”, ceea ce arată că ei vin din părțile dominate de unguri (Banatul).

Cei stabiliți în fața Olteniei se numesc „țereni” sau „mărginiți” pentru că au venit din Țara Românească (Oltenia).

În legătură cu aceste curente de migrațiune românească, mai trebuie amintit – cu toate că nu i se poate preciza data – un curent care a adus în regiunea Timocului câteva grupuri macedoromâne, despre care amintește doar tradiția orală și numele unor localități ca Samarina (Samarinovac, plasa Negotin) și Turia (Turija, plasa Zvijd).

Izvoarele, menționând pe români în timpul stăpânirii turcești, sunt puține, însă nu lipsesc. Astfel:

În 1696, călătorul francez Marsigli îi găsește pe malul drept al Dunării în regiunea actuală⁵.

În timpul administrației austriece, românii sunt menționați în controalele fiscale, precum și în dările de seamă făcute de episcopii catolici asupra vizitelor lor canonice. Interesant este faptul că sunt arătate sate românești mult mai la sud de actuala linie de demarcație etnică, sate care de atunci s-au pierdut în masa slavă.

Principatul Serbiei nu a cuprins la început Craina. În 1833, Serbia cere această regiune, dar nu invocă un motiv etnic, ci unul politic: are nevoie de Craina spre a fi în legătură directă cu Principatul Valahiei și, prin aceasta, cu Rusia.

Odată cu anexiunea au început și colonizările sârbești.

Discuția asupra autohtoniei elementului românesc în regiunea Timocului a fost începută de cercetătorii sârbi, cu mai mult patriotism decât spirit științific și obiectivitate.

Ceea ce interesează nu sunt argumentele sârbești și nici răspunsurile istoricilor români sau părerile oamenilor de știință străini, oricât ar fi ele de favorabile tezei autohtoniei. Interesează populația aceasta românească, numărul ei, tratamentul ce i se aplică și soarta ei viitoare.

SITUAȚIUNEA STATISTICĂ

Românii din Craina apar pentru prima oară în statisticile sârbești în anul 1846 cu 97.215 suflete, sau 41,76% din totalul populației celor 4 județe ale Crainei (v. tabloul nr. V). În recensămintele următoare, numărul lor crește, cu unele fluctuațiuni, până în 1895, când statistica menționează 157.673 români. În tot acest timp, procentul lor este însă în scădere din cauza colonizărilor cu elemente sârbești făcute în Craina de guvernul de la Belgrad.

Cu începere de la Recensământul din 1900, numărul românilor începe să fie diminuat sensibil de autoritățile sârbești pentru a ascunde preponderența acestui element într-o provincie de margine a țării.

Sistemul acesta se regăsește și în Recensământul efectuat în 1921 și se pare că, în Recensământul din 1931, fusese dus atât de departe încât autoritățile iugoslave nu încuviințaseră publicarea rezultatelor.

---

⁵ MARSIGLI Comte de, *Danubius panonicus*.

Pentru această perioadă avem însă o mărturie foarte prețioasă, aceea a profesorului Stoian Romanski de la Sofia, care a profitat de ocupația bulgară în Serbia (1915–1918) spre a face o anchetă etnografică în Craina. Rezultatul a fost că, în loc de a descoperi bulgari, a găsit mult mai mulți români decât îi mărturiseau statisticile sârbești. Cifra totală, adică 181.696 suflete, trebuie să fie ridicată la 212.405 – după indicațiile profesorului Romanski – pentru a se ține seamă de reîntoarcerea la căminurile lor a prizonierilor de război și a refugiaților⁶.

Cu toate că nici cercetările profesorului Romanski nu ne înfățișează adevărata configurație etnică a Crainei, rezultatele sale se apropie de cifrele globale menționate pentru 1895 într-un studiu statistic apărut în 1928 la Belgrad, adică 196.285 suflete⁷.

Seriozitatea statisticilor sârbești este demonstrată incidental de profesorul Romanski, cu următoarele date⁸.

Localitatea	1883		1890		1895		1900	
	sârbi	străini	sârbi	străini	sârbi	străini	sârbi	străini
Kanona	–	827	854	8	2	918	1.005	–
Mustapici	–	1.142	1.391	5	738	806	628	986

Tendința de a scădea artificial numărul românilor se regăsește atât în Recensământul efectuat în 1921, cât și în Recensământul din 1931, pentru care se pare că sistemul a fost aplicat fără prea mult control și discernământ, de vreme ce autoritățile iugoslave nu au încuviințat publicarea rezultatelor lui.

În anul 1941, Institutul Central de Statistică a efectuat o anchetă etnografică și statistică printre românii timoceni aflați în lagărele de tranzit ale prizonierilor de război iugoslavi. Din datele culese cu acest prilej rezultă că cifra românilor ar fi de 335.435 suflete.

Tabloul statistic nr. VI și harta nr. 8 înfățișează situația elementului românesc din Craina astfel cum ea este dată de profesorul Stoian Romanski, de Recensământul iugoslav din 1921 și de anchetele I.C.S. din 1941.

Harta nr. 6 are la bază datele oficiale ale Recensământului oficial din 1921. Localitățile menționate de profesorul Romanski și de anchetele I.C.S., ca având populație românească, au fost marcate în chip deosebit atunci când prezența elementului românesc era trecută sub tăcere în Recensământul din 1921.

Cu titlu de simplă orientare, dăm și un tablou al rezultatelor cercetătorilor străini care au examinat structura etnică a Crainei (v. tabloul nr. VII și graficul nr. VIII, în care este arătată populația românească a Crainei la data efectuării cercetării, precum și în 1942, cu aplicarea sporului anual).

Oricare ar fi cifrele, un fapt este cert: date fiind atât marea rație de natalitate a românilor, cât și coeficientul lor de creștere, numărul lor trebuie să fie simțitor mai ridicat decât îl arată recensămintele oficiale, și aceasta chiar dacă se ține seama de inevitabilul proces de deznaționalizare.

3. MACEDOROMÂNII

Grupul macedoromân din Iugoslavia nu mai este legat astăzi exclusiv de o anumită regiune. Este drept că, în timpul stăpânirii otomane, existau localități cu o populație covârșitor românească, după cum existau regiuni întinse în care păstorii români, odată cu schimbarea anotimpurilor, își duceau turmele de la munte la mare, până în șesurile din vecinătatea Mării Egee.

⁶ ROMANSKI STOIAN, *Rumânite među Timok i Morava*, în „Makedonski Pregled”, anul II, caietul I, 1926.

⁷ KUSTER FR., *Glavni Demografski Podati o Kraljevini Srbije*, Beograd, 1928.

⁸ *Op. cit.*, p. 48.

Distrugerile războiului trecut, noile frontiere, colonizările interne, condițiile economice schimbate și, mai cu seamă, regimul aplicat minorităților au modificat profund situația elementului românesc.

Unele localități, altădată înfloritoare, au fost aproape cu totul dezertate de populația lor românească care s-a îndreptat spre marile centre ale Iugoslaviei, fie în străinătate, în Grecia, în România, în Egipt, în Statele Unite etc.

Cu toate acestea, mai subsistă încă o însemnată populație macedoromână, demnă de toată atențiunea prin vitalitatea și prin însușirile sale. Ea se găsește răspândită atât în vechile așezări românești din Macedonia, cât și în toate centrele mai de seamă ale Iugoslaviei.

Pe lângă această populație stabilă, mai trebuie amintiți păstorii transhumanți care sunt întâlniți mai mult în regiunea Tikveš și Ovče Polje.

SITUAȚIUNEA STATISTICĂ

Recensământul iugoslav din 1921 dă cifra de 9.585 români în Macedonia, în timp ce profesorul Stoian Romanski găsisese în 1916, în aceeași regiune, 20.180⁹. Este foarte posibil ca cifrele să nu corespundă realității, cu atât mai mult cu cât majoritatea macedoromânilor fiind bilingvi, ei au putut să fie ușor trecuți drept sârbi (v. tabloul și harta nr. 9).

Cu toate scăderile pricinuite de emigrare și deznaționalizare, este probabil că cifra totală a cercetătorului bulgar să fie mai aproape de realitate.

4. MEGLENOROMÂNII

În regiunea Đevdelija, în imediata apropiere a frontierei grecești, se găsește comuna Huma locuită de români aparținând grupului meglenit, grup aflat în cea mai mare parte pe teritoriul grecesc (v. harta nr. 24). Comunele Sirminina și Koinsko sunt astăzi complet deznaționalizate.

Pentru simplificare, ei au fost trecuți în statistica referitoare la macedoromâni. De fapt, numărul lor nu pare să treacă de 1.000 suflete.

5. ROMÂNII DIN RESTUL IUGOSLAVIEI

Statisticile iugoslave mai menționează români în diferite regiuni ale țării (v. tabloul nr. X). Asupra acestora este locul a face următoarele observații:

1. O parte dintre românii astfel recenzați sunt macedoromâni.
2. Mai sunt însă și români din Banat și Transilvania care s-au așezat în Croația, Dalmația etc. încă din timpul Imperiului Austro-Ungar, când toate aceste provincii formau o entitate teritorială în care se puteau produce migrațiuni interne.
3. Pe de altă parte, este foarte posibil ca o parte din cei trecuți în statistici drept români să nu fie în realitate decât „țigani” care vorbesc românește, fie pentru că locuiesc printre români (ca în Banat sau Craina), fie pentru că au plecat relativ recent din regiuni românești și au adus cu ei limba vorbită în timpul conlocuirii lor cu majoritatea românească. Aceasta este, de pildă, cazul „caravlasilor” din Bosnia și Herțegovina¹⁰.

⁹ ROMANSKI STOIAN, *Macedoromânii*, în revista „Timocul”, anul. X, caiet IV, 1943.

¹⁰ FILIPESCU T., *Coloniile române din Bosnia și Herțegovina*, 1906.

Românii din restul Iugoslaviei se repartizează în modul următor:

Serbia (fără Craina)	4.936
Muntenegru	6
Bosnia și Herțegovina	1.334
Dalmația	6
Croația, Slavonia etc.	541
Slovenia etc.	31
Bačka și Barania	1.633
TOTAL	8.558¹¹

6. RECAPITULARE STATISTICĂ

	Prof. Stoian ROMANSKI 1916	Recensământul iugoslav		Anchete de prizonieri 1941
		1921	1931	
Banatul de Vest	–	67.897	60.087	87.281
Craina	212.405	145.028	?	335.435
Macedonia	20.180	9.585	?	–
Restul Iugoslaviei	–	8.558	?	–
TOTAL		231.068	?	422.716

7. TRATAMENTUL MINORITĂȚII ROMÂNE DIN IUGOSLAVIA

Iugoslavia, ca și celelalte state balcanice, nu a avut o politică liberală față de minorități: explicația acestui regim este valabilă pentru toate aceste țări.

Renăscute după prăbușirea dominației otomane, care durase aproape 4 secole, statele înghebate în Peninsula Balcanică, după lupte îndelungate și suferințe grele, s-au trezit brusc la o viață națională neatârnată. În asemenea condiții, este firesc ca concepțiile lor politice interne și externe să fie guvernate de un naționalism care s-a identificat pretutindeni în Balcani cu intoleranța și șovinismul.

În cazul de speță, al elementului românesc, nu se poate spune că s-a făcut o discriminare specială în desfășurarea sa: el a fost tratat cu aceeași rigoare ca și celelalte grupuri străine.

Prin Tratatul pentru protecția minorităților, semnat la St. Germain-en-Laye, la 10 septembrie 1919¹², Iugoslavia se obligă să acorde minorităților:

1. Libera întrebuințare a limbii materne, atât în relațiile private, cât și în materie de religie, în presă, în întruniri, precum și în fața justiției (art. 7).

2. Dreptul de liberă asociere și dreptul de a crea și de a întreține școli cu limba de predare respectivă, precum și orice instituții de caritate, religioase ori sociale (art. 8).

3. Înființarea de secțiuni speciale pe lângă școlile de stat iugoslave din centrele minoritare, cu limba de predare a minorității respective, care va primi de asemenea și o cotă- parte din sumele acordate învățământului. Acest articol nu se aplică decât teritoriilor dobândite după 1 ianuarie 1913 (art. 9), deci numai Banatului de Vest și Macedoniei, cu excluderea Crainei.

4. Dispozițiile art. 7, 8 și 9 sunt considerate ca legi fundamentale ce nu pot fi modificate prin nicio dispoziție legislativă, regulament ori acțiune oficială (art. 1).

¹¹ Corect: 8487 (N.Ș.T)

¹² Iugoslavia și-a dat adeziunea la 5 decembrie 1919. Tratatul a intrat în vigoare la 16 iulie 1920.

Din interpretarea textelor de mai sus reiese că atât Macedonia, cât și Craina ar fi trebuit să beneficieze de aplicarea art. 7 și 8.

Rămâne de asemenea valabilă obligația asumată de Serbia față de România prin scrisoarea din 25 iulie 1913, anexă a Tratatului de Pace de la București, prin care guvernul sârb consimțea să acorde autonomia școlilor și bisericilor macedoromânilor din viitoarele teritorii sârbești (Macedonia) și să permită înființarea unui episcopat pentru acești macedoromâni, cu facultatea pentru guvernul român de a subvenționa – sub supravegherea guvernului sârb – instituții culturale, existente și viitoare.

1. ȘCOLILE

Legea asupra școlilor primare din 5 decembrie 1929 prevedea la art. 45 că, în localitățile unde sunt locuitori de altă limbă, se vor putea înființa pe lângă școlile primare secțiuni speciale cu limba de predare a minorității respective, cu condiția ca numărul elevilor să fie de cel puțin 30¹³.

Dispozițiunea aceasta putea fi aplicată atât Crainei, cât și Macedoniei, însă nu a primit niciun fel de executare.

În practică:

a) Craina nu a avut niciodată școli românești;

b) Macedonia: în timpul stăpânirii otomane, România a întreținut aici (între 1864 și 1915):

28 școli primare

1 grădiniță de copii;

1 liceu de băieți;

1 școală normală profesională de fete.

Toate acestea au funcționat până la intrarea în acțiune a României (24 august 1916), când autoritățile bulgare de ocupație le-au închis și au internat în Bulgaria întregul personal didactic (v. tabloul nr. XI).

După război, guvernul iugoslav nu a îngăduit redeschiderea niciuneia dintre aceste școli sub pretextul că, dacă ar face-o, ar fi nevoit să permită redeschiderea școlilor bulgare și grecești.

c) Banatul: existența unei minorități sârbe în Banatul românesc a determinat guvernul de la Belgrad să accepte încheierea unei Convențiuni pentru regimul școlilor românești din Banatul iugoslav și a celor sârbești din Banatul românesc.

Take Ionescu și Pașici conveniseră încă din 1921 să se încheie un acord reglementând situația școlilor și bisericilor din cele 2 părți ale Banatului. Au trecut însă 12 ani de tergiversări nesfârșite, provocate de guvernul iugoslav, spre a se ajunge numai la o convențiune școlară¹⁴ care conținea – sub reciprocitate – următoarele dispoziții principale:

1) Școlile primare române sunt școli de stat iugoslave. Învățământul se face în limba română. Limba sârbo-croată se va preda cu începere din anul al 3-lea ca obiect de studii.

2) Investitorii vor avea cetățenia iugoslavă, dar trebuie să fie de aceeași confesiune și limbă ca majoritatea elevilor. Ei vor fi pregătiți pentru aceste școli într-o secție specială a Școlii Normale iugoslave de la Vârșeț.

3) Dacă sunt 20 copii români într-o comună, în vârstă de a urma la școală, părinții lor pot cere deschiderea unei școli românești.

4) Manualele școlare sunt întocmite în Iugoslavia, cu consultarea experților români.

5) Minoritatea română poate crea și întreține școli românești private, cu limba de predare română, având drept de publicitate.

¹³ V. lucrarea oficială: *La Yougoslavie d'aujourd'hui*, Beograd, 1935, p. 77.

¹⁴ Semnată la 10 martie 1933, rectificată de Iugoslavia în 1934, intrată în vigoare în 1935.

Sub regimul maghiar, existau în Banatul iugoslav 42 școli primare (confesionale) românești. După intrarea în vigoare a acestei convențiuni, minoritatea română nu mai dispunea decât de:

21 școli primare

1 liceu (cu internat)

1 școală normală (v. tabloul nr. XII).

2. BISERICILE

a) Craina: în timpul regimului turcesc, populația românească aducea preoți din Banat și Oltenia, însă, de la anexarea de către Serbia (1833), intrarea preoților români a fost interzisă.

b) Macedonia: sub regimul otoman, România întreținea 13 biserici (v. tabloul nr. XIII).

După războiul trecut, autoritățile iugoslave au luat în posesiune bisericile și au interzis oficierea slujbei în limba română.

c) Banatul: acordul relativ la bisericile din Banat, prevăzut de înțelegerea Take Ionescu – Pașici din 1921, a fost realizat de-abia în 1934. El nu a fost însă ratificat de Iugoslavia, astfel că nu a putut fi pus în aplicare.

În prezent, bisericile românești din Banatul iugoslav, în număr de 49, sunt numai tolerate (v. tabloul nr. XIV).

În legătură cu regimul cultului, este locul să amintim că în Serbia (inclusiv Macedonia și Craina), bisericile îndeplinesc și funcțiunile de oficii de stare civilă. Suprimarea bisericilor române înseamnă nu numai controlul de stat asupra vieții spirituale, dar și cenzurarea actelor de stare civilă (v. § 4).

Un alt inconvenient, de ordin spiritual, este faptul că slujba în bisericile sârbești (ortodoxe) este făcută în slavona veche bisericească, limbă care nu este înțeleasă nici chiar de sârbi, și cu atât mai puțin de români.

3. PUBLICAȚIUNI

Numai românii din Banatul de Vest au privilegiul de a avea ziare și publicațiuni în limba lor, pe bază de reciprocitate cu minoritatea sârbă din Banatul românesc.

Nici românii din Macedonia, nici cei din Craina nu se pot bucura de acest drept.

Cărțile liturgice în limba română de la bisericile din Craina sau de la fostele biserici românești din Macedonia au fost sau distruse sau confiscate de autoritățile eclesiastice sârbești.

4. MĂSURI ADMINISTRATIVE

a) Autoritățile iugoslave se folosesc de biserică, școală, armată etc. pentru a impune sârbizarea numelor de familie ale minoritarilor.

b) Grație faptului că bisericile țin și registrele de stare civilă, se impune chiar și o listă de nume de botez în care, pe lângă câțiva sfinți din calendarul ortodox, figurează numai nume pur sârbești, care nu se găsesc în martirologul bisericii ortodoxe. Nu se admite să se dea noului-născut decât nume de pe această listă.

c) Dreptul de asociere economică, culturală, sportivă etc. – este refuzat românilor din Iugoslavia, cu excepția celor din Banat. Constituția iugoslavă din 1929 nu permite înființarea de asociații pe bază etnică¹⁵.

---

¹⁵ V. lucrarea oficială: *La Yougoslavie d'aujourd'hui*, Beograd, 1935, p. 119.

d) Craina se bucură de o atenție specială din partea administrației iugoslave: cercetătorii străini sunt întotdeauna împiedicați de a întreprinde studii etnografice ori statistice. Singur istoricul bulgar Stoian Romanski a putut face o anchetă etnografică, însă aceasta numai datorită ocupației bulgare din anii 1915–1918.

e) Autoritățile iugoslave sunt din ce în ce mai severe în ce privește permisiunile de acordat copiilor români care doresc a studia fie în România, fie la școlile române din Grecia.

f) Statul iugoslav a exercitat dreptul de preempțiune, prevăzut de legea reformei agrare, spre a împiedica pe români de a cumpăra prin bună învoială pământurile turcilor care emigrau din Macedonia.

Pe de altă parte, autoritățile locale au expropriat în baza aceleiași legi multe dintre pădurile și pășunile de munte (*Yaylak*) cumpărate de păstori români încă din timpul stăpânirii otomane cu acte de proprietate în regulă (*tapu*).

8. REACȚIUNEA ELEMENTULUI ROMÂNESC DIN IUGOSLAVIA

Numai masele românești mai importante, din Banat și din Craina, au putut ridica vocea lor pentru a cere drepturile minoritare ce Iugoslavia era obligată să le acorde în baza Tratatului Minorităților din 1919.

Revendicările românilor din Banat au fost în parte satisfăcute prin Convențiunea școlară și prin aplicarea unui regim de reciprocitate.

Situația românilor timoceni a rămas însă neschimbată, cu toate că au protestat în nenumărate rânduri:

În 1904 și în 1906, românii din Požarevac trimit delegați la București cu un memoriu prin care cereau școli și biserici.

În 1913, românii din Craina trimit și ei o delegație la București cu aceleași cereri.

La Conferința Păcii, românii din Craina au prezentat un memoriu asupra situației lor.

În 1941, în fine, ei au reînnoit demersurile lor pe lângă guvernul român, cerând alipirea lor la patria-mumă.

Conștientă de importanța colaborării amicale cu toate statele balcanice și încrezătoare în reînvierea Iugoslaviei, România nu a înțeles să profite, chiar trecător, de situația dificilă de atunci a vecinei sale spre a interveni în acest mod pentru soluționarea problemei elementului românesc din cele 4 județe timocene.

CAPITOLUL VI

ROMÂNII DIN BULGARIA

Românii din Bulgaria se găsesc, în număr mai mare, în două regiuni: 1) Timocul bulgar; 2) o zonă, de lărgime variabilă, de-a lungul Dunării. Statisticile bulgare mai menționează grupuri răzlețe de dacoromâni și de macedoromâni în diverse regiuni ale țării.

Macedoromânii sunt așezați, în special, în regiunea munților Pirin, Rodopi și Rila.

1. TIMOCUL BULGAR

Populația românească a acestui ținut se află în imediata vecinătate a blocului românesc din Craina Serbiei, cu care a împărtășit desigur o bună parte a vicisitudinilor istoriei.

Știri despre acest grup sunt puține pentru perioada mai veche de sec. XIX.

Studiul limbii vorbite și tradiția locală ne îngăduie să stabilim însă că românii sunt veniți de la nord de Dunăre în 3 valuri de imigrare care s-au suprapus unui strat românesc autohton.

Începuturile primului curent nu pot fi situate în timp. E posibil ca exodul românilor din Oltenia spre Bulgaria să se fi produs în sec. XVIII, din cauza exacțiunilor regimului fanariot din Principatele Române. Acest curent încetase aproape cu desăvârșire în primii ani ai sec. al XIX-lea.

Odată cu introducerea Regulamentului Organic în Principate (1831), care îngreunase și mai mult existența țăranimii române prin corvezile agricole, ia naștere un nou curent de emigrare favorizat de Pasvan Oğlu, stăpânitorul turc al Vidinului. Migrațiile acestea au durat cam până la 1860.

După această dată, se mai produc ceva vreme treceri de români din Principate în Bulgaria, dar ele au devenit aproape imposibile după 1878, deoarece noul stat bulgar începe colonizarea cu bulgari a ținuturilor de la Dunăre părăsite de populația turcească.

Nu poate fi reținută în niciun caz părerea emisă de unii istorici bulgari, pentru necesități de politică internă, după care românii din Bulgaria de azi ar fi urmașii țăranilor bulgari care, emigrând în Principatele Române din cauza represiunii turcești a răscoalei din Ciprovo (1688), s-au reîntors treptat în patrie, deznaționalizați ca limbă, port și obiceiuri. Este știut doar că o populație deznaționalizată și deplasată nu se reîntoarce niciodată la locul de origine.

SITUAȚIUNEA STATISTICĂ¹

Weigand 1907	1910		1920		1926		1934	Florescu 1940	Legăția Sofia 1941
	O.E.	L.M.	O.E.	L.M.	O.E.	L.M.	L.vorb.		
37.053	40.471	44.011	35.688	36.463	37.715	37.901	2.569	60.865	56.375

Românii au majoritatea în aproape toate comunele din plasele Vidin și Lom, unele dintre ele fiind curat românești (v. harta nr. 10 și tabloul nr. XV).

¹ Toate datele statistice din prezentul capitol, precum și din tablourile anexe au fost verificate de Institutul Central de Statistică (v. adresa înregistrată sub nr. 1.666/1946). [Abrevieri folosite în tabele: O.E.= după originea etnică; L.M.= după limba maternă; L.vorb.= după limba vorbită]

Cifra cea mai ridicată pentru românii din Timoc ne este dată de Recensământul din 1910 (limbă maternă); în recensământul din 1920, românii scad la 36.463, dar trebuie să se țină seama de pierderea a 9 comune românești cedate Iugoslaviei în baza Tratatului de la Neuilly din 1919.

La numărătoarea oficială din 1934 (având ca criteriu „limba vorbită”), românii sunt reduși la 2.569 suflete. Cifra aceasta este dovada cea mai grăitoare despre obiectivitatea statisticilor bulgare.

O cercetare efectuată de Legațiunea noastră de la Sofia în 1941 ne dă 56.375 români, cifră care pare mult mai apropiată de realitate.

2. ZONA DUNĂREANĂ

Weigand 1907	1910		1920		1926		1934	Florescu 1940	Legația Sofia 1941
	O.E.	L.M.	O.E.	L.M.	O.E.	L.M.	L.vorb.		
26.388	30.191	33.226	20.541	26.322	30.248	30.631	1.626	88.000	76.521

Așezările românești se înșiră de-a lungul Dunării între râurile Lom și Iantra. Originea lor este aceeași ca a românilor din regiunea Timocului bulgar.

SITUAȚIUNEA STATISTICĂ

Cifra românilor din zona dunăreană este diminuată continuu în statisticile bulgare, ajungând de la 33.226 (Recensământul din 1910, limba maternă) la cifra ridicolă de 1.626 suflete la Recensământul din 1943 (v. harta nr. 11 și tabloul nr. XVI).

În 1941, Legația noastră din Sofia a găsit 76.521 suflete în numai o parte a comunelor românești din această zonă. Cu toate că restul comunelor poate fi neglijat, este mai probabil ca numărul adevărat al românilor să fie mai apropiat de estimățiunea Legației decât de cifrele întotdeauna tendențioase ale statisticii bulgare.

3. ROMÂNII DIN RESTUL BULGARIEI

Dacoromânii răspândiți în restul Bulgariei nu alcătuiesc nicăieri grupuri mai însemnate, afară de câteva comune din plasa Vrața.

SITUAȚIUNEA STATISTICĂ

Repartizați pe regiunile administrative ale Bulgariei, românii se prezintă astfel după cum se vede din tabloul recapitulativ alăturat.

Regiunea	1910		1920		1926		1934	1940
	O.E.	L.M.	O.E.	L.M.	O.E.	L.M.	L.vorb.	Florescu
BURGAS	81	729	111	783	73	979	1.107	4.950
VRAȚA	322	977	52	980	155	1.158	859	7.030
PLEVEN	866	2.107	204	1.504	158	2.272	2.010	4.869
PLOVDIV	321	2.824	70	1.886	94	2.182	2.023	8.194
SOFIA	480	2.100	271	3.223	477	3.631	1.050	10.537
ST. ZAGORA	81	585	86	958	64	1.248	990	1.645
ȘUMEN	6.616	9.743	289	2.946	96	3.741	4.151	8.361
Total	8.767	19.265	1.083	12.880	1.117	15.214	12.210	45.586

Românii din regiunea Șumen marchează o scădere în statistica din 1920 față de cea din 1910. Cauza este anexarea de către România a 2 județe din această regiune, Silistra și Dobrici, în care statisticile bulgare înregistrau în trecut un număr relativ însemnat de români.

Comparând rezultatele Recensământului din 1934 cu acelea ale recensămintelor anterioare, ne izbește un fapt surprinzător la prima vedere: în timp ce Recensământul din 1934 dă cifre exagerat de scăzute pentru românii care locuiesc în mod compact în anumite zone, pentru interiorul Bulgariei, unde românii se prezintă doar ca nuclee izolate, acest recensământ dă cifre proporțional mai ridicate. Explicația nu poate fi decât faptul că guvernul bulgar a voit întotdeauna să ascundă caracterul predominant românesc al regiunii Timocului și al zonei dunărene, în timp ce, pentru românii răspândiți și izolați în interiorul țării, nu a mai avut aceeași preocupare.

Estimația domnului Florea Florescu este dată cu titlu de simplă orientare (v. harta nr. 12 și tabloul nr. XVII).

4. MACEDOROMÂNII

În timpul stăpânirii otomane, macedoromânii erau mult mai numeroși decât sunt în zilele noastre. Reîmprospătarea acestui grup era asigurată atât prin migrațiunile păstorilor, cât și prin sosirea de noi elemente din vestul Peninsulei Balcanice.

Ca și în Iugoslavia, perturbațiile produse de războaiele balcanice și de Primul Război Mondial, abuzurile făcute cu prilejul instalării bulgarilor veniți din Grecia și, mai cu seamă, rigorile unei administrații foarte puțin tolerantă față de minorități au făcut ca mulți macedoromâni să emigreze în România.

SITUAȚIUNEA STATISTICĂ

În statisticile bulgare, macedoromânii apar sub 3 nume: *aromâni*, *țințari* și *cuțo-vlahi*. Separat sunt trecuți și *karakacianii* (*sărăcăcianii*), românii deznaționalizați, de limbă greacă, însă este posibil ca mulți dintre aceștia să nu fie în realitate decât păstori români nomazi, care au fost clasați ca atare spre a diminua cifra populației românești.

Tabloul nr. XVII se prezintă ca o defalcare din tablourile figurând la paragrafele precedente. Situația statistică a „sărăcăcianilor” este dată exclusiv cu titlu documentar.

Macedoromânii (sub cele trei rubrici ale recensămintelor bulgare) se prezintă în modul următor (la secția origine etnică):

1910	1920	1926
1.843	4.816	5.324

În aceleași recensăminte, sărăcăcianii² numărau:

7.338	3.075	2.886
-------	-------	-------

Recensământul din 1934 nu-i mai menționează pe macedoromâni ca un grup etnic distinct de dacoromâni³.

² Trebuie să se țină seamă de faptul că, între 1920 și 1925, grecii din Bulgaria – adică indivizii de limbă și de conștiință etnică greacă – au părăsit Bulgaria în baza Convenției bulgaro-elene pentru schimbul de populație.

³ Situația macedoromânilor din Bulgaria ar fi, după ing. I. Max Popovici:

emigrați în 1928–1929: 557 familii – 2.335 suflete

în așteptarea emigrării (1920): 565 familii – 2.575 suflete (v. *Situația românilor macedoneni* etc. 1930, p. 31–35).

Curentul de emigrare spre România, care a fost destul de puternic între 1928 și 1931, a făcut ca populația macedoromână din sudul Bulgariei (în speță, păstorii) să scadă în mod simțitor.

Au rămas, ce e drept, macedoromânii din orașe și târguri, însă aceștia, fiind izolați și prea puțin numeroși, vor cădea pradă, mai curând sau mai târziu, acțiunii de deznaționalizare bulgară.

5. RECAPITULARE STATISTICĂ⁴

	Weigand 1907	1910		1920		1926		1934	Florescu 1940	Legatia Sofia 1941
		O.E.	L.M.	O.E.	L.M.	O.E.	L.M.	L.vorb.		
TIMOCUL	37.053	40.471	44.011	35.688	36.463	37.715	37.901	2.569	60.865	56.375
ZONA DUNĂREANĂ	26388	30.191	33.226	20.541	26.322	30.248	30.631	1.626	88.000	76.521
RESTUL BULGARIEI	–	8.767	19.265	1.083	12.280	1.117	15.214	12.210	45.586	–
Total	63.441	79.429	96.502	57.312	75.065	69.080	83.746	16.405	194.451	132.896

6. TRATAMENTUL MINORITĂȚII ROMÂNE DIN BULGARIA

Până la căderea guvernului Stamboliiski, politica minoritară a Bulgariei nu putea fi socotită drept liberală, dar nici nu putea fi acuzată de intoleranță. Minoritățile nu aveau școli și biserici proprii, dar nici nu simțeau prea mult apăsarea administrației. Excesele comise împotriva minoritarilor erau mai mult porniri șovine și xenofobe – caracteristice bulgarilor –, dar nu puteau fi imputate întotdeauna guvernului.

Odată cu schimbarea de regim, survenită în 1923, s-a modificat și politica minoritară a Bulgariei: în locul îngăduinței relative arătată de guvernul precedent, apare un naționalism șovin care pune în mișcare întregul aparat de stat pentru bulgarizarea elementelor străine. Cu începere din 1934, acțiunea aceasta a fost înăspriată și mai mult. O administrație cunoscută pentru brutalitatea metodelor ei asigură aplicarea eficace a măsurilor ordonate de Guvern.

În drept, Bulgaria este legată de stipulațiunile relative la minorități din Tratatul de Pace, semnat la Neuilly-sur-Seine, la 27 noiembrie 1919⁵, care prevede:

1) Libera întrebuintare a limbii materne, atât în relațiile private, cât și în materie de religie, în presă, în întruniri, precum și în fața justiției (art. 53).

2) Dreptul de liberă asociere și dreptul de a crea și de a întreține școli cu limba de predare respectivă, precum și orice instituții de caritate, religioase ori sociale (art. 54).

3) Înființarea de secțiuni speciale pe lângă școlile de stat bulgare din centrele minoritare, cu limba de predare a minorității respective, care va primi de asemeni și o cotă-parte din sumele afectate învățământului (art. 55).

4) Dispozițiile art. 54, 55, 56 sunt considerate ca legi fundamentale ce nu pot fi modificate prin nicio dispozițiune, regulament ori acțiune oficială (art. 49).

Pe de altă parte, prin schimbul de scrisori din 22 iulie 1913, anexă la Tratatul de Pace de la București, guvernul bulgar confirmă declarația făcută în Protocolul semnat la Londra la 16/29 ianuarie 1913 și, pe baza art. 4 al Protocolului Conferinței de la St. Petersburg din 26 aprilie 1913, se obligă să acorde autonomia școlilor și bisericilor macedoromâne din viitoarele posesiuni bulgare și să

⁴ Tabloul de față a fost întocmit pe baza cifrelor pe plăși date de statisticile oficiale bulgare. [Vezi tabloul nr. XIX].

⁵ Intrat în vigoare la 9 august 1920.

permiță înființarea unui episcopat al macedoromânilor, cu facultatea pentru guvernul român de a subvenționa – sub controlul guvernului bulgar – instituțiile culturale existente sau viitoare.

În practică, obligațiile din 1913 nu acoperă decât porțiunea rămasă Bulgariei în 1919 din teritoriile Turciei europene cucerite în 1913.

În fapt:

1. ȘCOLILE

Cu toate că minoritatea românească este atât de numeroasă și cu toate că este compactă în multe regiuni, ea nu are la dispoziție decât 2 școli primare: la Sofia și la Gorna Giurmaia, și 1 liceu: la Sofia⁶.

Chiar pentru aceste școli, fragmentarea nu este cu totul liberă, întrucât autoritățile fac diferite dificultăți părinților care țin să-și trimită copiii la ele.

Mai mult, ele nu au drept de publicitate.

2. BISERICILE

Sub regimul turcesc, comunele românești din Bulgaria își aduceau preoți români și cărți liturgice din România, iar serviciul divin se făcea în limba română.

După constituirea Bulgariei, preoții români au fost îndepărtați și nu s-a mai permis oficierea slujbei în românește.

Azi, există numai 2 biserici în care să se slujească în limba română: la Sofia și la Gorna Giurmaia. În toate centrele românești, românii sunt obligați a frecventa bisericile bulgare, unde slujba este făcută – ca și în Iugoslavia – în limba slavonă veche care este puțin înțeleasă de bulgari, și cu atât mai puțin de români.

Tot ca în Iugoslavia, în Bulgaria, bisericile țin și registrele de stare civilă, astfel că slujitorii altarului – tot atât de puțin toleranți față de minorități ca și restul administrației – fac tot posibilul pentru a contribui la deznaționalizarea românilor prin mijloacele de care dispun.

3. PUBLICAȚIUNI

În Bulgaria nu apare niciun periodic românesc și nu se poate imprima pentru populația românească nicio publicație în limba română, oricât de inofensivă ar fi ea.

Cărțile liturgice care au fost găsite în comunele românești au fost ridicate de administrația bulgară ori distruse.

4. MĂSURI ADMINISTRATIVE

a) Autoritățile bulgare procedează prin biserică, școală, armată etc. la bulgarizarea numelor de familie ale românilor.

b) Bisericile bulgare, având dreptul exclusiv de a ține registrele de stare civilă, impun bulgarizarea numelor de botez. Noul-născut nu poate primi decât nume ce figurează pe o listă oficială afișată în toate bisericile. O mare parte dintre aceste nume nu se găsește în calendarul bisericii ortodoxe.

c) Dreptul de asociere – economică, culturală, sportivă etc. – este refuzat tuturor românilor.

---

⁶ Localuri aparținând Statului Român: Sofia – liceul (și internatul); Gorna Giurmaia – Școală primară mixtă.

d) Administrația bulgară nu îngăduie niciun fel de cercetare etnografică în comunele locuite de români. Străinii sunt inevitabil însoțiți de autoritățile locale, astfel că locuitorii terorizați refuză să admită că sunt români. Timiditatea aceasta nu este decât rezultatul „presiunilor” de tot felul la care sunt supuși din partea autorităților.

e) Întrebuințarea limbii române este interzisă cu strășnicie oriunde administrația are putința de a exercita un control. Nenumărate sunt cazurile în care românii au fost pedepsiți ori chiar maltratați pentru faptul că au fost auziți vorbind românește.

f) Se fac tot felul de greutăți părinților care vor să-și trimită copiii să studieze la o școală românească, fie ea chiar una dintre cele 3 îngăduite în Bulgaria.

7. REACȚIUNEA ROMÂNILOR DIN BULGARIA

În 1927, un grup de români din Bulgaria de Nord a redactat un memoriu prin care cerea înființarea de școli românești într-o serie de comune locuite masiv de români. Memoriul a fost confiscat de autoritățile bulgare și semnatarii au fost arestați.

CAPITOLUL VII

ROMÂNII DIN GRECIA

Românii din Grecia se află împărțiți în următoarele grupuri: 1) Pind, 2) Tesalia, Ftiotida, Fokida, 3) Olimp, 4) Macedonia, 5) Meglenia, 6) Epir și Corfu, 7) Arta- – Aspropotam și Acarnania – Etolia, 8) cei răspândiți în restul Greciei.

Toți – afară de cei din Meglenia – fac parte din ramura macedoromână.

1. PINDUL

În munții Pindului, într-o regiune delimitată la nord-vest de frontiera albaneză, la Sud de cursurile superioare ale fluviilor Arta și Aspropotamul, la vest de munții Mitsikeli și de versantul răsăritean al munților Pind la est și nord-est, se găsesc așezările românești cele mai numeroase și cele mai puternice.

Fac parte din acest grup și românii din ținutul *Zagorului* (o parte dintre ei deznăționalizați în sec. XVIII).

SITUAȚIUNEA STATISTICĂ

În lipsa unor recensăminte oficiale¹, suntem nevoiți a ține seamă de estimațiile făcute de cercetători particulari.

După informațiile procurate de oficiile noastre consulare, românii din Pind (și Zagor) constituie astăzi un grup de 61.761 suflete (v. harta nr. 13 și tabloul nr. XX).

Cifrele pe comune pot fi uneori exagerate, însă trebuie să se țină seamă de faptul că izvoarele de informație utilizate nu au făcut nicio mențiune despre păstorii transhumanți, al căror număr este destul de însemnat (este vorba de fârșeroți).

2. TESALIA, FTIOTIDA, FOKIDA

Românii din Tesalia, Ftiotida și Fokida provin în cea mai mare parte din păstorii așezați definitiv în aceste provincii. Reamintim aici că Tesalia a fost anexată de Grecia în 1881.

SITUAȚIUNEA STATISTICĂ

Datele statistice transmise de Consulatul nostru de la Ianina (care se afla în refugiu la Volos în 1941) au fost completate cu informațiile comunicate de dl avocat Mătuși din Larissa.

Românii acestui grup s-ar ridica la 25.355 suflete (v. harta nr. 14 și tabloul nr. XXI).

---

¹ Grecia nu a publicat datele statistice asupra minorităților.

3. OLIMP

Românii din regiunea muntelui Olimp au aceeași origine ca și cei din Tesalia. Regiunea a fost anexată de Grecia în 1912.

SITUAȚIUNEA STATISTICĂ

Populația românească ar fi de 14.080 suflete.

O mare parte dintre acești români sunt așezați în orașe: Katerina, Kokinoplos etc., pe când restul sunt păstori, ca aceia din Fteri, Vlaholivadon etc. (v. harta nr. 15 și tabloul nr. XXII).

4. MACEDONIA

O parte dintre așezările românești din Macedonia sunt destul de vechi, îndeosebi cele din munți, pe când restul sunt întemeiate de români veniți în vremurile mai apropiate de noi, fie ca păstori, fie ca meseriași și negustori.

Provincia a fost anexată de Grecia în 1912. Ea cuprinde și regiunea *Gramos*.

În timpul stăpânirii otomane, populația românească din Macedonia gravita înspre cele două centre principale: Salonic și Monastir. În urma războiului balcanic din 1912–1913, Monastirul (Bitolia) a fost atribuit Iugoslaviei, astfel că elementul românesc a pierdut legătura cu acest centru de cultură românească.

SITUAȚIUNEA STATISTICĂ

Populația românească din Macedonia a avut foarte mult de suferit, atât din cauza războaielor, cât și din cauza schimburilor de populație efectuate după războiul mondial. Din această cauză, situația sa actuală diferă simțitor de aceea din prima decadă a sec. al XX-lea.

Războaiele balcanice și războiul mondial au pricinuit mari pierderi așezărilor românești, întrucât multe dintre ele se găseau în zonele operațiunilor militare.

În anii de după război, Macedonia a fost provincia care a primit cel mai mare număr de imigranți și refugiați greci aduși în patrie de guvernul elen prin schimburile de populație cu Bulgaria și Turcia. Afluxul noilor veniți, precum și măsurile – uneori arbitrare – ale guvernului grec (de pildă cazarea și colonizarea refugiaților) au determinat un curent de emigrare în România, motivat, între altele, și de diminuarea terenurilor disponibile în câmpie utilizate de păstori pentru migrațiunile de iarnă. Pe de altă parte, multe dintre pășunile de munte au fost luate de stat și cedate refugiaților.

Mișcarea aceasta a produs goluri apreciabile în unele localități.

Informațiunile comunicate de Consulatul nostru General din Salonic ne dau, pentru Macedonia, cifra de 119.460 români (v. harta nr. 16 și tabloul nr. XXIII).

Cifra aceasta este desigur exagerată, chiar dacă am ține seama și de păstorii transhumanți din munții de la frontiera greco-bulgară.

5. MEGLENIA

În regiunea Megleniei (Caragiova sau Enotia) se găsesc 8 comune cu o populație românească aparținând grupului lingvistic meglenit.

Frontiera trasată între Iugoslavia și Grecia în 1913 a lăsat în Macedonia iugoslavă comunele Huma, Koinsko și Sirminina, ultimele două complet slavizate.

Tot în regiunea Megleniei grecești se află și comuna românească Livădži, care însă e populată de macedoromâni (grămusteni) așezați aici la începutul sec. XIX (comunele Axiupolis și Pighi nu fac parte din Meglenia. Ele au fost situate pe hartă spre a ușura racordarea cu harta Macedoniei nr. 16).

Meglenoromânii din comuna Nânta au fost islamizați cu forța prin sec. XVII² și sunt singurii români musulmani. După unele informații, o parte dintre ei au fost trimiși în Turcia de guvernul grec în cadrul schimbului de populație greco-turc³.

SITUAȚIUNEA STATISTICĂ

Românii din Meglenia ar fi în număr de 5.805 (v. harta nr. 17 și tabloul nr. XXIV) și sunt expuși bulgarizării din cauza contactului cu populația slavă a regiunii.

6. EPIRUL ȘI CORFU

Datele statistice pentru Epir sunt foarte incomplete și ne dau, cu inevitabilele exagerări și omisiuni, cifra de 15.219 români.

Din informațiile dlui arhitect Goj, cunoscător al acestei regiuni, rezultă că, în afara localităților menționate în rapoartele Consulatului nostru de la Ianina, mai există încă multe localități în care s-ar găsi români, unii dintre ei stabili (comercianți și meseriași), iar alții păstori (v. harta nr. 18 și tabloul nr. XVI).

O parte dintre acești păstori își duceau turmele peste mare în insula Corfu unde au sfârșit prin a se așeza definitiv, mai ales de când portul Butrinto – pe unde își treceau turmele – a fost atribuit Albaniei în urma trasării frontierei greco-albaneze în 1913.

7. ARTA, ASPROPOTAM. ACARNANIA ȘI ETOLIA

În regiunea de sud a Epirului, de-a lungul fluviilor Arta și Aspropotam, sunt o serie de localități în care s-au stabilit păstorii români care își duceau turmele din Epirul de Nord și din Pind spre țărmurile mării, la golfulurile Arta și Patras.

În Acarnania și Etolia, așezările românești sunt astăzi relativ puține, întrucât populația românească, atât de numeroasă în trecut, s-a răspândit aiurea ori a fost deznaționalizată.

SITUAȚIUNEA STATISTICĂ

Datele statistice asupra așezărilor românești din aceste regiuni sunt foarte puține.

Din localitățile menționate în tabloul nr. XXVI (v. și harta nr. 18), nu au putut fi obținute informații decât pentru 4, cu un total de 2.625 români.

8. TRACIA

În centrele mai însemnate din Tracia se găsesc și mulți români stabiliți ca negustori și comercianți.

Informații precise asupra numărului lor lipsesc (v. harta nr. 19 și tabloul nr. XXVII).

---

² CAPIDAN Th., *Meglenoromânii*, 1925, vol. I, p. 18.

³ CAPIDAN Th., *Macedoromânii*, 1942, p. 29.

9. ROMÂNII DIN RESTUL GRECIEI

În afară de regiunile menționate mai sus, mai există în Grecia destul de mulți români așezați în orașe și târguri sau răspândiți ca păstori.

Asupra lor nu există informații.

10. RECAPITULARE STATISTICĂ

PIND		61.761
TESALIA, FTIOTIDA, FOKIDA		23.355
OLIMP		14.080
MACEDONIA		119.460
MEGLENIA		5.805
EPIRUL și CORFU		15.219
ARTA și ASPROPOTAM	}	2.625
ACARNANIA și ETOLIA		
TRACIA		?
RESTUL GRECIEI		?
	TOTAL	244.305

11. TRATAMENTUL MINORITĂȚII ROMÂNE DIN GRECIA

Atitudinea Greciei față de minorități a fost întipărită întotdeauna de șovinism și intoleranță. Este suficient să reamintim doar de grecizarea silită a unor mase compacte de albanezi și de români și de activitatea bandelor de antărți organizate de guvernul elen, în special în perioada 1903–1912, în ținuturile revendicate de la Imperiul Otoman.

Obligațiunile minoritare ale Greciei sunt consemnate în Tratatul pentru protecția minorităților semnat la Sèvres, la 19 august 1920⁴, prin care:

Anglia, Franța, Italia și Japonia, având în vedere că Grecia a dat populației de pe teritoriul ei (în forma de până la 1912) egalitate în drepturi, fără deosebire de limbă, origine ori religie, și dorind a confirma aceste drepturi și a le extinde populației din teritoriile ce vor fi alipite Regatului Elen, considerând că Grecia trebuie eliberată de obligațiile ce a contractat față de unele puteri și care constituie o restrângere a suveranității sale interne.

Franța și Anglia renunță la o serie de drepturi conferite lor prin diverse tratate.

La rândul ei, Grecia se obligă:

1) a îngădui minorităților libera întrebuițare a limbii materne, atât în relațiile private, cât și în materie de religie, în presă, în întruniri și în fața justiției (art. 7);

2) a recunoaște minorităților dreptul de liberă asociere, cu dreptul de a crea și de a întreține școli cu limba de predare respectivă, precum și orice instituții de caritate, religioase ori sociale (art. 8);

3) a înființa secțiuni speciale pe lângă școlile grecești din centrele minoritare – cu limba de predare a minorității respective – și a atribui acestor minorități o cotă-parte din sumele afectate învățământului (art. 9);

4) a acorda, sub controlul ei, autonomia locală în materie religioasă, școlară ori de caritate comunităților românești din Pind (art. 12).

Dispozițiile art. 7, 8, 9 și 12 sunt considerate ca legi fundamentale ce nu pot fi modificate prin nicio dispoziție legislativă, regulament ori acțiune oficială (art. 1).

⁴ Intrat în vigoare la 30 septembrie 1924.

Pe de altă parte, în 1913, prin schimbul de scrisori anexat Tratatului de Pace de la București, Grecia convenise să acorde autonomia școlară și bisericească macedoromânilor din teritoriile elenice și a îngăduit înființarea unui episcopat pentru macedoromâni, cu facultatea pentru guvernul român de a subvenționa – sub controlul statului elen – instituțiile culturale existente ori viitoare.

După războiul mondial trecut, Grecia nu s-a mai socotit legată de schimbul de scrisori din 1913. Cu toate acestea, din cauza grecilor, care se află stabiliți în România – alcătuind colonii extrem de prospere și de profitabile –, Grecia a fost determinată să acorde unele facilități minorității române.

În fapt, guvernul elen nu a publicat nicio măsură în defavoarea elementului românesc, însă existența unei politici antiminoritare, și în special antiromânești, se vedește în comportarea administrației civile și militare grecești.

1. ȘCOLILE

În timp ce România întreținea sub Imperiul Otoman (în teritoriile grecești de azi):

42 școli primare

1 școală comercială superioară

1 școală comercială inferioară.

în același teritoriu nu mai funcționau în anul școlar 1940–1941 decât:

30 școli primare

1 liceu

1 gimnaziu

1 școală profesională de fete (v. tabloul nr. XXVIII).

Pe lângă reducerea numărului școlilor românești, mai trebuie menționate presiunile făcute neoficial de autoritățile grecești pe lângă locuitorii români, „îndemnându-i” să-și trimită copiii la școlile de stat grecești.

Pe de altă parte, diplomele eliberate de școlile românești din Grecia nu sunt recunoscute de statul elen, în timp ce România recunoaște diplomele eliberate de școlile grecești de pe teritoriul ei.

2. BISERICILE

În anul 1940–1941 erau în funcțiune numai 13 biserici românești, față de 21 sub regimul otoman (v. tabloul nr. XXIX).

Grecia n-a respectat obligația asumată prin schimbul de scrisori din 1913, de a îngădui înființarea unui vicariat pentru bisericile românești.

3. COMUNITĂȚILE ROMÂNEȘTI

Acțiunea de elenizare și măsurile administrației elene au împiedicat înființarea de comunități noi în localitățile cu populație românească, ba chiar a contribuit la desființarea unora dintre cele existente.

4. MĂSURI ADMINISTRATIVE

a) Autoritățile elene împiedică pe copiii români din Iugoslavia și Albania să vină în Grecia spre a frecventa școlile întreținute de statul român.

b) O mențiune specială trebuie făcută pentru regimul la care au fost supuși românii din Grecia în cursul războiului italo-grec din 1940–1941.

Cu toate că relațiile politice dintre Grecia și România erau normale, cu toate că grecii din România nu fuseseră persecutați de guvernul instaurat la 6 septembrie 1940, cu toate că populația românească din Grecia era o minoritate leală și care, în mare măsură, era formată în spiritul grec, cu toate acestea, a doua zi după intrarea Greciei în război împotriva Italiei, autoritățile elene au arestat, deportat și internat în lagăre un mare număr de români, în primul rând personalul didactic al școlilor noastre și familiile lor, supunându-i la vexațiuni și la brutalități inexplicabile pentru cine nu cunoaște formele ce le poate lua șovinismul grec.

Ceea ce agravează procederea guvernului elen este faptul că o bună parte dintre părinții, fiii și rudele celor supuși măsurilor de rigoare amintite mai sus luptau pe front în rândurile armatei grecești.

12. REACȚIUNEA ROMÂNILOR DIN GRECIA

În anul 1881, cu prilejul anexării Tesaliei de către Grecia, românii din această provincie – atunci încă turcească – au adresat un protest marilor puteri împotriva alipirii lor la Grecia⁵.

În 1917, locuitorii români ai Pindului și Zagorului proclamă autonomia lor și reclamă constituirea unui canton separat. Reacțiunea elenă a înăbușit mișcarea.

La Conferința Păcii, în 1919, o delegațiune a românilor din Grecia s-a prezentat cu un memoriu prin care cerea autonomia culturală. Conferința nu a reținut justa cerere a minorității române.

---

⁵ Memoriul prezentat Conferinței Ambasadorilor de la Constantinopol de către delegații comunității românești din Tesalia, Macedonia și Epir.

CAPITOLUL VIII

ROMÂNII DIN ALBANIA

Sub dominația turcească, românii din Albania alcătuiau un singur bloc împreună cu românii din Macedonia și cu cei din Epir. Absența oricărei frontiere favoriza transhumanța: păstorii români ajungeau cu turmele lor până în Rodopi și până în sudul Greciei. Pe de altă parte, caravanele neguțătorilor români cutreierau întreaga Peninsulă Balcanică și ajungeau până în Europa Centrală.

Războaiele balcanice din 1912–1913 au adus independența Albaniei, dar au tăiat orice legătură între grupurile românești din această țară și cele înglobate în Iugoslavia și Grecia. Separația aceasta avea să contribuie în mare măsură la grăbirea procesului de deznaționalizare.

Perioada dintre 1912 și 1924 a fost pentru noul stat albanez o succesiune continuă de războaie și de tulburări interne de pe urma cărora populația românească a suferit mai mult decât chiar albanezii.

În Albania de azi, elementul românesc se găsește repartizat în următoarele grupuri:

1. Litoralul: cuprinzând în special așezările din Câmpia Muzachiei, unde românii se ocupă cu agricultura.

2. Regiunea Corcea-Premeti, unde se află cele mai vechi așezări stabile ale românilor din Peninsula Balcanică.

3. Românii răspândiți în diverse centre ale Albaniei.

4. Românii nomazi, care sunt întâlniți în special în partea de sud-est și de sud-vest a țării. Unii dintre ei emigrează cu turmele în partea de nord a insulei Corfu (prin portul Butrinto).

1. SITUAȚIUNEA STATISTICĂ

Statisticile albaneze nu cuprind o rubrică specială pentru minorități, astfel că numărul populației românești nu poate fi stabilit decât pe baza cercetărilor private.

Pentru stabilirea numărului românilor din Albania, au fost utilizate informațiunile statistice procurate de Consulatul nostru General de la Tirana, în urma unei anchete întreprinsă în 1941.

Cifrele acestea au fost completate cu datele care figurează într-un studiu întocmit la Ministerul Afacerilor Străine în 1931.

Totalul obținut este de 32.948 români, cifră în care sunt cuprinși și păstorii transhumanți (v. harta nr. 20 și tabloul nr. XXX).

Comparând acest total cu cifrele care figurează în lucrările cercetătorilor de la începutul acestui secol se constată o scădere simțitoare a numărului românilor, scădere care nu poate fi imputată decât efectelor procesului de deznaționalizare datorat izolării românilor în mijlocul masei albaneze, fapt care se traduce prin căsătorii mixte și bilingvism.

2. TRATAMENTUL MINORITĂȚII ROMÂNE DIN ALBANIA

Prin Declarația făcută în fața Consiliului Societății Națiunilor la 2 octombrie 1921¹, Albania s-a obligat să acorde minorităților:

1) Libera întrebuintare a limbii materne, atât în relațiile private, cât și în materie religioasă, în presă, în întruniri, precum și în fața justiției (art. 4);

¹ Intrat în vigoare la 17 februarie 1922.

2) Dreptul de liberă asociere, cu dreptul de a crea și de a întreține școli cu limba de predare respectivă, precum și orice instituții de caritate, religioase ori sociale (art. 5);

3) Înființarea de secțiuni speciale pe lângă școlile de stat albaneze, cu limba de predare a minorității respective care va primi și o cotă-parte din sumele afectate învățământului (art. 6);

4) Dispozițiile art. 4, 5 și 6 vor fi considerate drept legi fundamentale ce nu vor putea fi modificate prin nicio lege, regulament ori acțiune oficială (art. 1).

Aceleași principii figurează și în *Constituția albaneză* din 1 decembrie 1928.

Cu toate că statul albanez este de creație recentă, el nu a întârziat a manifesta aceleași tendințe ca și celelalte state balcanice: iredentism și politică șovină față de minorități.

În cazul minorității române, Albania ar fi trebuit să aibă o atitudine mai liberală, cel puțin ca recunoștință pentru sprijinul activ și pentru înțelegerea întâlnite în România de mișcarea patriotică albaneză, în deceniile ce au precedat constituirea statului albanez.

1. ȘCOLILE

Regimul aplicat românilor se oglindește în special în materia școlară. Sub regimul otoman funcționau 18 școli românești, bucurându-se de autonomie, cu învățători cetățeni români, numiți și plătiți de statul român, sub controlul unui revizor școlar român. După războiul balcanic, școlile române, fiind pe teritoriul ocupat de inamic, au fost închise.

În Albania de azi ființează de-abia 4 școli și acestea fără niciun fel de autonomie (v. tabloul nr. XXXI).

2. BISERICI

Albania este un stat în majoritate mahomedan și – ca atare – nu favorizează cultul greco-ortodox.

Odată cu instalarea în Albania a unor elemente albaneze ortodoxe, care imigrau din țările vecine, s-a creat o biserică ortodoxă albaneză autocefală și slujba a început să fie făcută exclusiv în limba albaneză, chiar în bisericile românești (v. tabloul nr. XXXII).

3. COMUNITĂȚILE ROMÂNEȘTI

Românii nu sunt considerați ca minoritate etnică și deci nu pot avea comunitățile lor.

4. PUBLICAȚIILE

În Albania nu apare niciun periodic românesc.

5. MĂSURI ADMINISTRATIVE

Cea mai importantă măsură este reforma agrară, votată la 17 aprilie 1930, în baza căreia guvernul albanez a început să așeze coloniști albanezi în centrele agricole românești.

3. REACȚIUNEA ROMÂNILOR DIN ALBANIA

În 1925, societatea „Muzăchearul” a macedoromânilor din Albania stabiliți în Statele Unite a cerut deschiderea de școli românești în 57 de comune, pe lângă comunele în care funcționaseră asemenea școli sub regimul otoman. Bineînțeles că această cerere nu a fost satisfăcută de guvernul albanez².

---

² ȚOVARU S. dr., *Problema școlii românești din Balcani*, 1934, p. 104.

CAPITOLUL IX

ROMÂNII DIN ISTRIA

Românii din Istria reprezintă ultimele resturi ale vlahilor și maurovlahilor (morlacilor), care populau odinioară țărmurile răsăritene ale Adriaticii. Ei sunt reduși astăzi la câteva așezări grupate în jurul muntelui Maggiore, din vecinătatea Abbaziei (v. harta nr. 21). Procesul de slavizare este în curs, după cum o dovedește numărul tot mai mare de cuvinte croate care invadează treptat dialectul româno-istriean. Disparația lor etnică este inevitabilă, mai curând sau mai târziu, dacă se ține seamă de faptul că cei circa 3.000 de români istrieni (v. tabloul nr. XXXIII) stau în mijlocul unei mase de circa 100.000 croați și sloveni.

Nu există nici școli românești și nici biserici în care să se slujească românește. Statul român nu a făcut absolut nimic pentru acești români, cu toate că ei au cerut tuturor cercetătorilor noștri să le aducă preoți din țară.

Românii istrieni frecventează școlile italiene și bisericile locale, care sunt deservite de preoți croați.

CAPITOLUL X

DEZNAȚIONALIZAREA ROMÂNILOR DE PESTE HOTARE

Izvoarele istorice ale Evului Mediu ne înfățișează un tablou al Peninsulei Balcanice în cuprinsul căreia elementul românesc e răspândit în grupuri numeroase și compacte, de la Adriatica la Marea Neagră și de la Dunăre până în Munții Eladei.

Năvălirile slave au separat cele 2 grupuri ale romanității balcanice de grupul dacoromân. Izolate în marea masă slavă – care acoperise întreaga Peninsulă – diversele tulpini românești vor mai ține între ele, câteva secole, un contact din ce în ce mai precar – prin migrațiunile pastorale –, însă vor sfârși prin a se pierde în bună parte în populația slavă ori greacă.

Răspândirea și numărul românilor în trecut ne sunt atestate de toponimia multor regiuni din Balcani, precum și de caracterele antropologice și etnografice ale atâtor grupuri etnice, azi slave ori grecești, odinioară românești: românii din Haemus, din Stari-Vlah și Alpii Dinarici, miații din sud-vestul Macedoniei iugoslave, românii din Munții Hassia și Kambuni (cupăciarii). Mai aproape de timpurile noastre, sărăcăcicianii și zagoriții (v. harta nr. 22).

Au putut rezista numai acele grupuri românești care își puteau păstra ființa etnică, fie prin izolarea așezărilor (ca românii din Pind), fie prin ocupațiile ce-i fereau de contactul prea strâns cu străinii (păstorii tranhumanți), fie grație apropierii de o mare masă românească (regiunea Timocului).

Acțiunii deznaționalizatoare a slavilor din prima parte a Evului Mediu i se suprapune în sec. al XV-lea acțiunea elenismului.

Patriarhatul din Constantinopol nu era numai conducătorul spiritual al creștinilor: el era grec înainte de toate și păstra cu sfințenie tradițiile politice ale Imperiului de Răsărit, căruia îi supraviețuise. Patriarhatul nu s-a împăcat nicio clipă cu noua stăpânire turcească și s-a străduit în permanență să reînvieze statul grec. Pentru aceasta, grecii erau însă puțini: puțini în Elada – unde își împărțeau pământul cu românii, cu slavii și cu albanezii – mai puțini ori chiar inexistenți în restul Peninsulei. Iată de ce Patriarhatul a căutat să elenizeze toate populațiunile străine care locuiau ținuturile pe care le voia grecești. A început prin a impune peste tot biserici grecești: secole de-a rândul creștinii din Balcani nu au cunoscut alte lăcașuri de închinăciune decât cele grecești și nu au auzit slujba divină decât în limba oficială a Bisericii Răsăritului, limba greacă, pe care cei mai mulți nici nu o înțelegeau.

Un fapt petrecut la finele sec. al XVIII-lea în românescul Zagor al Pindului ilustrează această acțiune: aici și-a făcut apariția un călugăr misionar, faimosul Cosma, care a colindat ani îndelungați comunele românești, amenințând pe locuitori cu excomunicarea și chinurile iadului dacă mai vorbesc românește. Rezultatul a fost că aproape 40 de comune sunt astăzi cu totul grecizate. Biserica greacă a canonizat pe călugărul Cosma.

Mai târziu, în sec. XVIII, încep să apară primele școli grecești, care se răspândesc peste puțin timp în toată Peninsula Balcanică, fiind întreținute de Patriarhat sau de *syloguri*¹. Acțiunii combinate a unei biserici exclusiviste și fanatică și a unei școli care beneficia de incontestabila superioritate a culturii elene i-au căzut victime nenumărate grupuri ne-grecești din Balcani.

---

¹ Gr. σύλλογοι, *syloguri*: „societăți, asociații”. Este vorba de asociațiile naționale din Grecia liberă care sprijineau material, profesional și moral răspândirea culturii elene prin școlile și bisericile grecești din Balcani și, implicit, elenizarea alogenilor balcanici prin școală și biserică (N.Ș.T.).

Aceasta era situația în pragul sec. XIX, când grecii încep lupta de eliberare de sub turci. Ei nu luptau însă pentru independența pământului locuit de greci, ci revendicau, pe baza tradiției bizantine, teritorii unde elementul elen era aproape inexistent. Aceasta era „Marea Idee” care a înflăcărat mințile grecești, de la Eterie până în zilele noastre. Pentru greci, ea era o realitate. Nu interesa faptul că teritoriile revendicate erau masiv populate de străini: slavi, turci, români, albanezi etc. Mulți creștini fuseseră deja grecizați; ce piedici stăteau oare în calea elenizării celorlalți, sub ochiul indiferent al turcilor? Soluția era înmulțirea școlilor și bisericilor grecești, pentru înăbușirea oricăror veleități naționale la popoarele vecine.

Acțiunea pan-elenică nu a putut da roadele nădăjduite, deoarece eliberarea Greciei fusese urmată de mișcările naționale din Serbia și Bulgaria. De abia trezite la o viață națională proprie, aceste țări și-au amintit și ele că sunt urmașele unor imperii balcanice: Imperiul sârb al țarului Dușan și cel bulgar al țarului Samuel, amintire care a dus în mod fatal la ivirea iredentismului. Urmând pilda Greciei, Serbia și Bulgaria s-au străduit să răspândească școlile și bisericile lor în teritoriile ce le revendicau, însă au venit aici în conflict cu propaganda grecească. Aceasta din urmă, neînțelegând să piardă pozițiile deja câștigate, a mobilizat în ajutorul acțiunii ei „culturale” bande de antați care nu luptau atât contra turcilor, cât contra creștinilor care se arătau refractari ideii grecești și se lăsau influențați de propagandele străine. Antaților greci le-au răspuns comitajii² sârbi și bulgari, și avem acum tabloul frământărilor care au tulburat istoria Turciei în tot cursul sec. XIX și XX, până la eliminarea ei din provinciile europene.

Din acest conflict de propagandă, românii au avut mult de suferit, nu numai pierderi materiale, dar și sacrificii de vieți omenești.

În urma războaielor balcanice din 1912–1913, teritoriul Turciei europene a fost împărțit între Grecia, Serbia, Bulgaria și Albania, renăscută. Fiecare dintre aceste state primea, odată cu teritoriul, un număr însemnat de minorități, printre care și foarte mulți români. De acum înainte, acțiunea de deznaționalizare avea să fie dusă în interiorul fiecărei țări, cu toate mijloacele puternice de care dispune astăzi un stat modern. Eficacitatea, din ce în ce sporită, a măsurilor administrative se adaugă riscurilor de deznaționalizare, inerente existenței în diaspora a unei foarte mari părți a elementului românesc.

Făcând abstracție de exagerările inevitabile ale celor ce s-au ocupat de situația diverselor grupuri etnice din Balcani, exagerări datorate absenței recensămintelor oficiale, modului tendențios cum ele sunt întocmite și, mai cu seamă, imposibilității de a efectua o statistică particulară serioasă în Balcani, un fapt este cert: minoritatea românească acuză scăderi importante datorate nu denatalității și nici emigrării, ci exclusiv acțiunii de deznaționalizare exercitată de statele unde se găsesc elementele românești.

---

² *Comitajii* < *comitet* sunt numiți agenții de propagandă politică și chiar de acțiune armată, nu o dată de tip terorist, ai diverselor Comitete naționale balcanice, angajate în lupta pentru împărțirea Peninsulei între națiunile creștine de aici, după înlăturarea dominației otomane, la cumpăna veacurilor XIX–XX (N.Ș.T.).

CAPITOLUL XI

ACȚIUNEA ROMÂNIEI PENTRU APĂRAREA ELEMENTULUI ROMÂNESC DE PESTE HOTARE

Timp îndelungat, românii din Principate nu au cunoscut alți macedoromâni decât comercianții și meseriașii care veneau din Pind, Zagor și Macedonia. Cum însă aceste regiuni erau supuse influenței elenice, era inevitabil ca acești macedoromâni să fie luați drept „greci”, atât în Principate, cât și în țările balcanice și în Imperiul Habsburgic.

Macedoromânii încep să ia cunoștință despre individualitatea lor etnică, separată de aceea a slavilor, grecilor și albanezilor înconjurători, de abia la finele sec. al XVIII-lea. Mișcarea de redeșteptare culturală a pornit de la Moscopole: Teodor Anastase Cavallioti tipărește, la Veneția, în 1770, *Protopiria*, care conține la fine un vocabular în limbile aromână, greacă și albaneză.

Peste câțiva ani, în 1785, un român din Ohrida, anume Dimonia, traduce în dialectul macedoromân o serie de scrieri bisericești¹.

Tot în această epocă, Daniil Moscopoleanul scrie un *Lexicon Tetraglosson*, în care pune fraze întregi în limbile aromână, greacă, bulgară și albaneză, iar Constantin Ucuta tipărește la Viena, în 1797, *Noua Pedagogie*, o carte de lectură în dialectul aromânesc menită a deprinde pe copiii aromâni să citească în limba lor.

Tulburările de la sfârșitul sec. al XVIII-lea, care au provocat curentul de emigrare al românilor din răsăritul Albaniei, au oprit în loc opera începută la Moscopole. Ea avea să fie reluată, în refugiu, la Viena și Budapesta: în 1808, Gheorghe Roja își ia doctoratul la Budapesta cu lucrarea *Untersuchungen über die Romanier, oder sogennanten Wlachen welche jenseits der Donau wohnen*, iar în 1809 scrie în dialect *Măiestria ghiovăsirii (Arta de a ceti)*. În 1813, Mihail Boiagi tipărește la Viena prima gramatică a dialectului macedoromân.

În timp ce la Viena și Budapesta macedoromânii aprindeau făclia culturii românești de la sud de Dunăre, românii din Principate încep să-și cunoască frații lor din Balcani prin relatările proscrișilor Revoluției de la 1848, din care o parte călătoriseră prin Turcia europeană, unde avuseseră prilejul să cunoască pe macedoromâni. Toți cei întorși în Principate vorbeau cu entuziasm de poporul românesc din Balcani și de nevoia ca el să fie luminat prin școli și biserici naționale.

În fruntea mișcării culturale din Principate se află, alături de Domnul Alexandru Cuza și de învățații timpului, frunțașii macedoromâni din țară. Drept prim rezultat, se înființează în 1864 cea dintâi școală românească din Balcani (la Târnova, lângă Monastir)².

Acțiunea aceasta este continuată cu sârguință și, an de an, numărul școlilor și bisericilor sporește, nu fără greutate de tot felul, nu fără sacrificii de vieți omenești, răpuse de bandele grecești.

În tot acest timp, acțiunea României a fost limpede și cinstită: ea a fost exclusiv culturală și niciodată politică.

---

¹ Manuscris.

² Este vorba de școala înființată, la Târnova, de Dimitrie Atanasescu, croitor autodidact devenit institutor (N.Ș.T.).

România nu a formulat pretenții asupra teritoriilor locuite de români.

Nu a fomentat tulburări, nu a trimis bande de comitajii și, departe de a sugera sau sprijini înființarea lor, a disuadat în modul cel mai energic pe românii din Balcani să recurgă la acest mijloc de luptă sau de apărare.

Guvernul român s-a mărginit a cere pentru elementul românesc de peste Dunăre drepturile de care se bucurau și celelalte grupuri etnice ale Turciei europene.

Populației românești i-a recomandat întotdeauna supunere și lealitate față de stăpânitorii locurilor unde se găsește.

Această acțiune pacifică a fost încununată de succes: prin acordul vizirial din 12 septembrie 1878, se recunoaște românilor dreptul de a înființa școli naționale și de a se bucura de protecția stăpânirii otomane, iar prin Iradeaua imperială din 21 mai 1905, Sublima Poartă acordă românilor dreptul de a avea comunități proprii și de a-și alege primarii și consilierii lor în comunele unde sunt în majoritate.

Iradeaua din 1905 pune pe români pe același picior cu celelalte națiuni creștine din Balcani și legitima nădejdiile ce se formau printre români cu privire la libera lor propășire culturală. Ea spulbera totodată speranțele ce nutrea propaganda grecească, de a putea eleniza total pe aromâni.

Opunerea grecească nu a întârziat să se producă cu o furie necunoscută până atunci: între 1905 și 1907, au fost asasinați de bandele grecești peste 300 de notabili români. Sub presiunea unor violențe inimaginabile, s-au constituit vreo 3–4 bande românești menite să apere pe români de atacurile grecești. Atât de mare a fost opunerea guvernului român, încât aceste organizații spontane au avut o viață efemeră. Acțiunea bandelor grecești a provocat un conflict diplomatic între România și Grecia, care a culminat prin ruperea legăturilor diplomatice dintre cele două țări (1905).

Este drept că, la București, în 1913, România a obținut angajamente formale din partea Serbiei, Bulgariei și Greciei cu privire la regimul românilor din Balcani, însă aceste angajamente au rămas fără urmare practică din cauza izbucnirii războiului mondial în 1914.

La terminarea războiului, obligațiile asumate în 1913 nu au mai fost recunoscute de semnatarii lor pentru motivul falacios că România nu și-a respectat angajamentele de asistență în caz de agresiune, prevăzute în Tratatul de Pace din 1913 (în realitate, aceste obligațiuni jucau numai în cazul unei agresiuni balcanice, nu în cazul unui conflict general european).

Oricum, soarta românilor era acum infinit mai grea decât în timpul stăpânirii otomane, deoarece:

1) Statele balcanice își modificaseră frontierele, înglobând mase românești aflate până atunci sub regimul mult mai tolerant al turcilor.

2) Aceste state împiedicau acum cu strășnicie trecerea frontierelor de către păstorii transhumanți, ceea ce a provocat decăderea acestei ramuri de activitate și ruina multor așezări românești.

3) Statul român își vedea negat dreptul dobândit în timpul regimului otoman de a veghea la apărarea culturală și spirituală a conaționalilor săi din Balcani.

4) În toate statele balcanice, naționalismul iredentist și intolerant a devenit și mai aprig (astfel cum se întâmplă în Balcani după fiecare conflict), iar politica de deznaționalizare a luat forme mult mai grave.

Adânc pacifică și dornică de a așeza relațiile sale cu vecinii pe baze solide de prietenie și de încredere, România s-a abținut de la orice fapt și de la orice gest care ar fi putut transforma chestiunea protecției elementului românesc într-un izvor de conflicte.

Diferența de mentalitate politică între România și statele balcanice le-a determinat pe acestea din urmă să socotească această atitudine drept un semn de slăbiciune sau de abdicare.

În timp ce guvernul român căuta să obțină prin negocieri îmbunătățirea soartei românilor din Balcani, guvernele statelor balcanice desființau școli și biserici românești și procedau cu toată strășnicia la deznaționalizarea cât mai grăbită a românilor.

În timp ce România se abținea de la orice persecuție împotriva minorităților de pe teritoriul ei – dovada fiind aflulul continuu de străini pe teritoriul românesc –, statele balcanice pretindeau pentru naționali lor din România drepturi și privilegii pe care le refuzau complet românilor de pe teritoriile lor.

Mai mult, cu toate că România ar fi putut însca proteste către Societatea Națiunilor din partea minorității române ori – în calitate de membru al Consiliului Societății Națiunilor – ar fi putut cere examinarea situației elementului românesc, ea s-a abținut de a se angaja pe această cale și a preferat ca libertatea regimului său minoritar și stăruințele sale amicale să determine o ameliorare a tratamentului rezervat elementului românesc.

Acțiunea României – astfel dusă – s-a dovedit infructuoasă, după cum s-a dovedit lipsit de eficacitate și regimul de protecție internațională al minorităților inaugurat la Conferința Păcii din 1919.

În asemenea condiții și în fața ritmului tot mai accentuat în care se face deznaționalizarea conaționalilor săi, România nu mai poate avea altă speranță decât într-un schimb de populație – total și obligatoriu – care să rezolve radical și definitiv această dureroasă problemă.

ANEXE

TABLOURI STATISTICE

I

ROMÂNII DIN UCRAINA TRANSCARPATICĂ

NUMELE COMUNELOR			RECENSĂMINTELE MAGHIARE ¹			RECENSĂMINTELE CEHOSLOVACE ²		RECENSĂMÂNTUL MAGHIAR 1941 ³	
ROMÂNESC	MAGHIAR	CEHOSLOVAC	1880	1900	1910	1921	1930	LIMBA MATERNĂ	NAȚIONALITATEA
Apșa de Jos	Alsoapsa	Nížni Apša	2.542	3.929	4.651	4.647	5.681		
Slatina	Paluszlatina	Selo-Slatina	1.037	1.398	1.529	1.736	1.933		
Apșa de Mijloc	Középpapsa	Středni Apša	1.954	3.153	3.196	2.911	3.319		
Biserica Albă	Tiszafe- Jeregyhaza	Bílá Cirkev	242	1.169	1.338	1.243	1.371		
Ocna	Akna- Szlatina	Slatinské Doly	-	-	10	88	63		
TOTAL			5.775	9.649	10.724	10.625	12.367	15.414	14.285

¹ Criteriul este „Limba maternă”.

² Criteriul este „Naționalitatea etnică”. *Statistický Lexikon obci v Republice Československé IV*, 1921 și 1937.

³ Nu s-au putut procura cifrele pe localități.

ROMÂNII DIN UNGARIA TRIANONICĂ

COMUNA ¹		RECENSĂMINTE ²			RECENSĂMÂNT PAROHIAL 1930 ³	
NUMELE ROMÂNESC	NUMELE MAGHIAR	1910	1920	1930	ROMÂNI	ROMÂNI MAGHIARI-ZAȚI
A L F Ö L D (CÂMPIA MARE)						
	1) Comit[atul] BÉKÉS	6.127		4.383		550
	Pl[asa] <u>Békés</u>	<u>87</u>	<u>64</u>	<u>39</u>		<u>550</u>
Bichiș	Békés	81	61	24	–	550
	Köröstarcsa	2	1	14		
	Mezőberény	4	2	1		
	Pl[asa] <u>Gyoma</u>	<u>9</u>	<u>4</u>	<u>2</u>		
	Endröd	6	3	1		
	Gyoma	3	1	1		
	Pl[asa] <u>Gyula</u>	<u>2.999</u>	<u>3.262</u>	<u>2.715</u>	<u>5.801</u>	<u>160</u>
	Doboz	33	52	6		
	Gyulavári	92	39	2	1.470	160
Chitihaz	Kétegyháza	2.842	3.134	2.701	4.331	–
	Ujkigyós	32	37	6		
	Pl[asa] <u>Orosháza</u>	<u>130</u>	<u>272</u>	<u>108</u>		
	Békéssámson	18	61	9		
	Csorvás	29	29	4		
	Gádos	2	7	1		
	Gerendás	2	⁽⁴⁾	3		
	Nagyszénás	2	13	1		
	Orosháza	47	88	63		
	Pusztaföldvár	7	37	7		
	Szentetornya	14	28	8		
	Tótkomlós	9	9	12		
	Pl[asa] <u>Szarvas</u>	<u>39</u>	<u>20</u>	<u>6</u>		
	Békésszentandrás	27	11	2		
	Csabacsüd	–	⁽⁵⁾	1		

¹ Împărțirea administrativă a Recensământului din 1930.

² Nu s-au putut procura cifrele pe comune.

³ Recensământul parohial efectuat din ordinul Episcopiei de Arad, pentru românii ortodocși din Ungaria. Date parțiale comunicate de Legația [din] Budapesta prin raportul nr. 921/940, înreg. M.A.S. nr. 14.068/940.

⁴ Comuna nu figurează în Recensământ în plasa Orosháza.

	Kondoros	1	–	1		
	Öcsöd	2	1	–		
	Szarvas	9	8	2		
	<u>Pl[asa] Szeghalom</u>	<u>42</u>	<u>32</u>	<u>27</u>	<u>1.640</u>	<u>680</u>
	Füzesgyarmat	4	8	10		
	Körösladány	5	–	2		
	Szeghalom	–	1	3		
	Véztő	33	23	12		
Ciaba	Oraşul Békéscsaba	281	175	102	–	480
Ghiula	Oraşul Gyula	2.540	2.200	1.384	1.640	200
	2) Comit[atul] BIHAR	8.432		5.325		
	<u>Pl[asa] Berettyóújfalu</u>	<u>629</u>	<u>793⁽⁶⁾</u>	<u>459</u>	<u>1.540</u>	<u>1.200</u>
			18			
	Berettyószentmárton	10	59	–		
	Berettyóújfalu	53	33	9		
	Csökő	9	21	1		
Darvaş	Darvas	14	1	–	100	550
	Esztar	1	1	–		
	Hencida	14	1	–		
	Ujiráz	–	(+)	6		
	Váncsad	1	–	1		
Vecherd	Vekerd	419	413	423	800	–
Jaca	Zsáka	108	49	19	640	650
	<u>Pl[asa] Cséffa – Nagyszalata</u>	<u>3.125</u>	<u>929</u>	<u>2.576</u>	<u>4.075</u>	<u>325</u>
	Bihárugra	251	204	11		
	Geszt	92	195	12		
	Körösnagyharsány	75	48	5		
	Kötegyán	157	131	30	<u>3.650</u>	
Micherechiu	Méhkerék	<u>1.835</u>	<u>1.813</u>	<u>2.116</u>		
	Mezőgyán	67	47	14		
	Okány	69	15	90		
	Sarkad	79	119	52	425	325
Crâstor	Szarkandkeresztur	493	365	185		
	Zsadány	7	55	61		
	<u>Pl[asa] Biharkeresztes</u>	<u>2.761</u>	<u>2.290</u>	<u>1.722</u>	<u>1.744</u>	<u>700</u>
	Artánd	43	7	13		
Bedău	Bedő	520	408	537		
	Berekböszörmény	7	13	–		
	Biharkeresztes	6	45	3		
	Bojt	10	–	1		

⁵ Comuna nu figurează în Recensământ în plasa Szarvas.

⁶ În recensământ mai figurează comunele Bakonszeg cu 2 români; Kismarja = 1 r[omân].

Săcăla	Komádi	83	86	10	1.050	700
	Körösszakál (+)	563	681	360		
Apateu	Körösszegapati	777	832	687	694	700
	Magyarhomorog	183	4	1		
Peterd	Mezőpeterd	515	189	82	694	700
	Nagykereki	41	2	4		
	Told	13	23	24		
	<u>Pl[asa] Derecske</u>	<u>1.323</u>	–	<u>81</u>		
	Derecske	1	2	2	195 ⁽⁷⁾	
	Monostorpályi	2	2	–		
	Pocsaj	1.320		79		
	<u>Pl[asa] Sárret</u>	<u>61</u>		<u>4</u>		
Leta-Mare	Béránd	2	–	–	1.308	457
	Biharnagybajom	17	4	2		
	Bihartorda	13	1	–		
	Dancsháza	–	–	2		
	Nagyrábé	29	32	–		
	<u>Pl[asa] Székelyhid</u>	<u>1.036</u>		463		
	Almosd	16	–	–		
Bagamér	7	–	1			
Hosszúpályi	3	29	2			
Kokad	8	10	–			
Nagyléta	987					
Ujléta	–	9	1			
Vértes	15	15	2			
3) Comit[atul] CSANÁD – ARAD–TORONTÁL		4.904		4.521		
Bătania	<u>Pl[asa] Battonya</u>	<u>2.463</u>		<u>1.265</u>	<u>1.806</u>	
	Battonya	1.798	1.697	1.155	1.806	
	Dombegyház	266	291	40		
	Kevermes	16	32	14		
	Magyardombegyháza	2	–	–		
	Mezőhegyes	381	69	56		
Aletia	<u>Pl[asa] Elek</u>	<u>2.270</u>		<u>1.983</u>	<u>1.930</u>	
	Almáskamarás	35	15	11		
	Elek	1.407	1.183	1.256	1.250	
	Medgyesbodzás	8	13	7		
	Medgyesegyháza	49	637	52		

(+) Se mai menționază deosebit: Körösszeg: 1626, Oláhapáti: 685

(++) Nu figurează în recensământ în plasa Cséffa (sic!)

⁷ Figurează în plasa Berettyóújfalu.

Pusta-Otlaca	Nagykamarás	332	313	198	
	Pusztatötlaka	439	(+ ⁸)	459	680
	<u>Pl[asa] Központ</u>	<u>1.724</u>		<u>1.076</u>	<u>2.400</u>
	Apátfalva	19	11	4	1.020
	Földdeák	10	2	2	
Cenadul unguresc	Magyarcsanád	1.679	1.442	1.070	1.380
	Püspöktele	16	–	–	
	<u>Pl[asa] Mezőkovácsháza</u>	<u>158</u>	<u>169</u>	<u>85</u>	
	Csanádapáca	40	24	9	
	Dombiratos	2	2	2	
	Kunágota	39	65	31	
	Magyarbánhegyes	30	21	5	
	Mezőkovácsháza	14	26	5	
	Nagybánhegyes	22	27	26	
	Reformátuskovács háza	8	2	7	
	Végegyháza	3	2	–	
	<u>Pl[asa] Nagylak</u>	<u>47</u>	–	<u>42</u>	
	Ambrózfalva	3	2	–	
	Csanádalberti	–	1	4	
	Csanádpálota	16	18	16	
	Kövegy	1	–	–	
	Nagylak	21	62	21	
	Nagymajláth	2	1	1	
	Pitvaros	4	3	–	
	<u>Pl[asa] Torontál</u>	<u>242</u>		70	
	Deszk	25		12	
	Ferencszállás	–	1	1	
	Gyala	8		–	
Kiszombor	9	14	17		
Kübekháza	33		1		
Szőreg	17		3		
Macău	Oraşul Makó	150	78	36	
	4) Comit[atul] PEST-PILIS-SOLTKISKUN	3.377	2.335	1.055	
Budapesta	Budapest		1.686	3.000	
TOTAL GENERAL		25.694	23.760	16.221	23.636
					4.835

⁸(+) Nu figurează în Rec.

RECAPITULARE

A) DUNÁNTUL (Regiunea transdunăreană)	741		315		
Comitatul Baranya	51		74		
Comitatul Fejér	37		28		
Comitatul Győr-Moson-Pozsony	20		5		
Comitatul Komárom-Esztergom	462		58		
Comitatul Somogy	60		31		
Comitatul Sopron	16		5		
Comitatul Tolna	25		58		
Comitatul Vas	13		12		
Comitatul Veszprém	41		11		
Comitatul Zala	16		33		
B) ALFÖLD (Câmpia Mare)	24.454		15.671	23.636	4.835
Comitatul Bács-Bodrog	35		14		
Comitatul Békes	6.127		4.383		
Comitatul Bihar	8.432		5.325		
Comitatul Csanád-Arad-Torontál	4.896		4.521		
Comitatul Csongrád	770		193		
Comitatul Hajdu	376		40		
Comitatul Jász-Nagykun-Szolnok	206		66		
Comitatul Pest-Pilis-Soltkiskun	3.377		1.055		
Comitatul Szabolcs	212		55		
Comitatul Szatmár-Ugocsa-Bereg	23		19		
C) ÉSZAK (Regiunea de Nord)	499		235		
Comitatul Abauj-Torna	4		2		
Comitatul Borsod-Gömör-Kishont	297		52		
Comitatul Heves	91		39		
Comitatul Nográd-Hont	60		132		
Comitatul Zemplén	47		10		
		Români ortodocși	23.636	4.835	
		Români uniți ⁹	4.000	22.000	
		TOTAL	27.636	26.835	

⁹ Informațiuni din 1930 comunicate de Leg[ăția din] Budapesta: rap. nr. 921/940, înreg. M.A.S. nr. 14.068/940.

III

PAROHILE ORTODOXE ALE ROMÂNILOR DIN UNGARIA

NUMELE ROMÂNESC	NUMELE UNGURESC
COMITATUL BÉKÉS	
1. Ghiula (oraşul mare)	Gyula
2. Ghiula (oraşul mic)	Gyula
3. Bichiş	Békés
4. Ciaba	Békéscsaba
5. Chitihaz	Kétegyháza
COMITATUL BIHÁR	
6. Micherechiu	Méhkerék
7. Crâstor	Sarkadkeresztur
8. Vecherd	Furta-Vekerd
9. Peterd	Mezőpéterd
10. Jaca	Zsáka
11. Darvaş	Darvas
12. Apateu	Körösszegapáti
13. Săcala	Körösszakál
COMITATUL CSANÁD – ARAD – TORONTAL	
14. Bătania	Battonya
15. Aletia	Elek
16. Pusta Otlaca	Pusztá-Ottlaka
17. Cenadul unguresc	Magyarcsanád
COMITATUL PEST – PILIS – SOLTKISKUN	
18. Budapesta	Budapest

IV

ROMÂNII DIN BANATUL IUGOSLAV

LOCALITATEA ¹			RECENSĂMÂNTUL			
NUMELE ROMÂNESC	NUMELE SĂRBESC	NUMELE UNGURESC	MAGHIAR 1910	IUGOSLAV 1921 1931 ²		ANCHETE PRIZONIERI 1941 ³
PLASA ALIBUNAR			16.361	15.413	14.662	18.780
Alibunar	Alibunar	Alibunar	2.717	2.488	2.640	3.750
	Boka	Boka	9	14	—	—
Dobrița	Dobrica	Kevedobra	173	97	—	1.500
	Ferdin	Ferdinándfalva	9	2	—	—
	Hrvatska-Neuzina	Kisnezsény	13	15	—	—
	Ilandža	Iloncz	23	15	—	—
	Margitica	Kismargita	11	11	—	1.000
	Samoš	Számos	2	4	—	—
Sălcia	Sarča	(Szárcesa)	(53)	—	—	—
		(Szárcsatelek)	(1.258)	1.349	1.162	550
	Sečanj	Torontálszécsány	19	24	—	—
Seleuș	Seleuš	Keviszöllös	2.540	2.395	2.159	2.300
	Slovački Alekandrovac	Ujsándorfalva	8	—	—	—
	Srpska Neuzina	Nagynezsény	3	5	—	—
	Šupljaja	(Istvanfölda)	(22)	—	—	—
		(Káptalanfalva)	(—)	36	—	—
	Šurjan	Surján	2	14	—	—
Sânmiai	Sveti Mihajlo	Végszentmihály	3.992	3.921	4.304	4.500
Petrovasâla	Vladimirovac	Petre	5.507	5.023	4.397	5.180
PLASA BELA CRKVA			10.038	7.895	6.527	11.115
Biserica Albă	Bela Crkva	Fehértemplom	1.806	627	—	—
	Crvena Crkva	Vöröstemplom	6	2	—	—
	Dupljaja	Temesváralja	32	23	—	850
	Fabijan	Csehfalva	—	3	—	—
Sgrebenăț	Grebenac	Gerebencz	2.292	2.027	1.875	3.250

¹ Localitățile marcate (+) nu au putut fi situate pe hartă.

² Cifre provizorii și parțiale procurate de Institutul Central de Statistică.

³ Anchetă făcută de Institutul Central de Statistică printre românii bănățeni aflați în lagărele de tranzit ale prizonierilor iugoslavi.

Izbište Nicolinț Oreșuț Parta Straja	Izbište	Izbište	86	49	–	200
	Jasenovo	Karasjeszenő	25	28	–	–
	Kajtasovo	Gajtas	28	6	–	–
	Kaluderovo	Szöllöshegy	6	19	–	–
	Karlsdorf (Banatski Karlovac)	Nagykárolyfalva	105	49	–	–
	Kruščica	Körted	7	2	–	600
	Kusić	Kusics	122	94	–	–
	Nicolinci	Temesmiklós	3.238	3.082	2.903	3.600
	Orešac	Homokdiód	453	336	436	800
	Palanka	Palánk	5	1	–	–
Parta Straja	Parta	Párta	65	2	–	–
	Straža	Temesör	1.544	1.370	1.313	1.575
	Uljma	Homokszil	166	122	–	–
	Vračev Gaj	Varázsliget	15	14	–	–
	Zagajica	Fürjes	37	39	–	240
PLASA VELIKA KIKINDA			611	365		6.000
Mocrin	Banatska Topola	Töröktopolya	2	1	–	–
	Bašajid	Basahid	–	1	–	–
	Bikač	Nagybikács	–	–	–	–
	Bočar	Bocsár	15	20	–	–
	Idoš	Tiszahegyes	36	24	–	–
	Mokrin	Mokrin	89	66	–	–
	Nakovo	Nákófalva	33	5	–	–
	Padej	Padé	–	3	–	–
	Sajan	Szaján	–	9	–	–
Chichinda	Velika Kikinda	Nagykikinda	436	236	–	6.000
PLASA VELIKI BEČKEREK			11.045	10.469	9.434	13.200
Ecica Iancahida	Banatski Dvor	Törzsudvarnok	2	–	–	–
	Banatski Despotovac	Ernöháza	97	64	–	–
	Banatski Dušanovac	Szöllösudvarnok	–	–	–	–
	Begej Sv. Đurađ	Begafő	142	30	25	–
	Belo Blato	Nagyerzsébetlak	3	1	–	–
	Botoš	Botos	9	2	–	–
	Ečka	Ecska	424	496	378	900
	Gornja Mužlja	Felsőmuzslya	–	1	–	–
	Jankov Most	Jankahid	1.167	1.086	1.102	1.300
	Katarina	Katalinfalva	23	10	–	–
	Klek	Bégaszentgyörgy	57	154	112	800
	Knićanin	Rezsőháza	3	–	–	–
	Lazarevo	Lázárföld	14	7	–	–

Toracul Mic	Lukino Selo	Lukácsfalva	10	3	–	–
	Mali Torak	Kistárnok	2.729	2.687	2.549	2.500
	Martinica	Zsigmondfalva	10	12	–	–
	Mihajlovo	Magyarszentmihály	12	3	–	–
	Nemački Elemir	Alsóelmer	–	–	–	–
	Novi–Itebej	Felsőittebe	117	29	–	–
	Orlovat	Orlod	3	3	–	–
	Perlez	Perlasz	15	2	–	–
Becicherec	Petrovgrad (Veliki Bečkerek)	Nagybecskerek	339	200	–	–
	Slovački Aradac	Alsóaradi	–	–	–	–
	Srpski Aradac	Felsőaradi	1	1	–	–
	Srpski Elemir	Felsőelemer	2	–	–	–
	Srpski Itebej	Szerb Itebe (Alsóittebe)	8	153	62	–
Ecica Veche	Stara Ečka	Oecska	2.677	2.479	2.501	3.600
Toracul Mare	Veliki Torak	Nagytárnok	3.181	3.046	2.705	3.000
	+ Vankor	?	–	–	–	1.000
PLASA VRŠAC			13.958	12.941	11.298	15.636
	(Banatska) Subotica	Krassószombat	16	3	–	–
	Dobričevo	Udvarszállás	79	12	–	–
	Gudurica	Temeskutas	11	10	–	–
	Hajdučica	Istvánvölgy	46	9	–	–
Iablanca	Jablanka	Almád	887	720	705	900
	Jermenovci	Úrményháza	2	89	104	–
	Konak	Kanak	10	14	–	–
	Kriva–Bara	Torontálújfalva	3	3	–	–
Costeiu	Kuštilj	Mélykastély	2.116	1.891	1.885	2.000
Jamul Mic	Mali Žam	Kiszsám	705	674	613	1.000
Märghita	Margita	Nagymargitta	1.039	949	862	1.800
	Mariolana	Zichyfalva	27	17	36	–
Marcovăț	Markovac	Márktelke	1.366	1.207	1.197	1.450
	Malo Središte	?	–	–	–	1.000
	Mesić	Meszesfalva	700	639	651	650
	Miletičevo	?	–	–	–	30
	Pavliš	Temespaulis	22	15	–	–
	Potporani	Porány	12	1	–	–
Râtișor	Ritiševo	Réthely	1.150	1.086	1.096	1.200
Sântianăș	Sveti Jovan	Szentjános	1.323	1.323	1.276	1.300
	Sečenovo	Szécsenfalva	–	36	–	–
Sălcița	Slčica	Temeszöllös	872	771	761	786
	Stari Lec	Olécz	20	31	–	–

Središtea Mare Vlaicovăț Voivodinți Vârșet	Vatin	Verseczvát	34	41	–	–
	Velika Greda	Györgyháza	95	33	–	–
	Veliki Gaj	Nagygaj	58	32	–	–
	Veliko Središte	Nagyszerez	50	639	–	–
	Vlajkovac	Temesvajkócz	968	915	770	1.400
	Vojvodinci	Vajdalak	1.469	1.310	1.342	1.420
	Vršac	Versecz	879	471	–	700
PLASA JAŠA TOMIĆ			855	633	–	–
	Česterek	Csösztelek	61	24	–	–
	Hajfeld	Nagytószeg	26	25	–	–
	Hetin	Tamásfalva	–	2	–	–
	Jaša–Tomić	Módos	61	61	–	–
		(Horvat Klári)	(4)	–	–	–
	Klarija	(Szerb Kléri (Klári))	(36)	41	–	–
	Mastor	Kistószeg	26	7	–	–
	Molin	Molyfalva	1	1	–	–
	Nemačka Cranja	Németcsernye	71	26	–	–
	Ninčičevo	Pérdány	4	4	–	–
	Nova Crnja	Magyar Csernye	26	12	–	–
	Rusko Selo	Torontaloroszi	427	400	–	–
	Šarljevil	Károlyliget	26	11	–	–
	Soltur	Szentborbala	23	–	–	–
	Sprska Crnja	Magyarcsernye	26	9	–	–
	Sveti Hubert	Szenhubert	37	10	–	–
	Toba	Tóba	–	–	–	–
PLASA KOVAČICA			5.442	5.183	4.781	6.000
Uzdâni	Baranda	Baranda	1	1	–	–
	Čenta	Csenta	–	–	–	–
	Crepaja	Cserépalja	10	8	–	–
	Debeljača	Torontálvásárhely	46	66	–	–
	Farkaždin	Farkasd	10	1	–	–
	Jdvor	Torontáludvar	4	5	–	–
	Jarkovac	Arkod	14	57	–	–
	Kovačica	Antalfalva	21	7	–	–
	Opovo	Opáva	5	2	–	–
	Padina	Nagylajosfalva	9	3	–	–
	Sakule	Torontálsziget	14	4	–	–
	Tomaševac	Tamáslaka	12	6	–	–
	Uzdin	Újözora	5.296	5.023	4.781	6.000

PLASA KOVIN			5.705	4.734	4.281	7.350
Deliblata	Bavanište	Homokbálványos	46	11	26	–
	Deliblato	Délihlát	2.139	1.781	1.741	3.100
Cuvin	Dubovac	Dunadombó	221	89	–	–
	Gaj	Gálya	261	300	125	2.250
	Kovin	Kevevára	1.726	1.310	1.180	–
	Mramorak	Homokos	1.256	1.211	1.209	2.000
Maramorac	Ostrovo	Temessziget	37	17	–	–
	Pločica	Kevepallos	2	2	–	–
	Skorenovac	Székelykeve	17	13	–	–
PLASA NOVA KANJIŽA			160	267	–	–
	Banatsko Aranđelovo	Oroszlámos	64	50	–	–
	Čoka	Csóka	33	14	–	–
	Crna Bara	Feketető	29	169	–	–
	Đala	Gyála	8	5	–	–
	Jazovo	Hódegyháza	3	1	–	–
	Krstur	Okeresztur	10	13	–	–
	Majdan	Magyarmajdány	2	1	–	–
	Nova Kanjiža	Törökkanizsa	8	10	–	–
	Obilićevo	Józseffalva	1	2	–	–
	Potiski Sv. Nikola	Tiszaszentmiklós	1	1	–	–
	Sanad	Szanád	1	1	–	–
	PLASA NOVI BEČEJ			110	49	–
	Beodora	Bedora	34	1	–	–
	Dragutinovo	Karlova	–	10	–	–
	Kumana	Kumán	–	2	–	–
	Melenci	Melencze	29	9	–	–
	Novi Bečej	Törökbecse	16	21	–	–
	Taraš	Tiszatarros	1	2	–	–
	Terda	Torontáltorda	–	1	–	–
	Vranjevo	Aracs	30	3	–	–
PLASA PANČEVO			11.504	9.948	9.104	9.200
Satu Nou	Banatako Novo Selo	Reváújfalu	5.485	5.130	4.718	6.800
	Borča	Borcsa	19	14	–	–
Doloave	Brestovac	Beresztóc	11	–	–	–
	Dolovo	Dolova	1.940	1.537	1.500	800
	Glogonj	Galagonyás	2	726	–	–
Glogoni	Ivanovo	Sándoregyháza	9	–	–	–
	Jabuca	Torontálmás	394	348	312	–

	Kraljevičevo (Banatsko-)	Ferenczhalom				
Omilița	Omoljica)	Omlód	51	39	-	-
Ovcea	Ovča	Bárányos	408	393	324	-
Panciova	Pančevo	Pancsova	1.619	1.450	1.400	1.600
	Sefkerin	Szekerény	769	265	-	-
	Starčevo	Tárcsó	8	39	-	-
Voilita	Vojlovica	Hertelendyfalva	33	7	-	-
			756	726	850	-

RECAPITULARE

PLASA ALIBUNAR	16.361	15.413	14.662	18.780
PLASA BELA CRKVA	10.038	7.895	6.527	11.115
PLASA VELIKA KIKINDA	611	365	-	6.000
PLASA VELIKI BEČKEREK	11.045	10.469	9.434	13.200
PLASA VRŠAC	13.958	12.941	11.298	15.636
PLASA IAŠA TOMIĆ	855	633	-	-
PLASA KOVAČICA	5.442	5.183	4.781	6.000
PLASA KOVIN	5.705	4.734	4.281	7.350
PLASA NOVA KANJIŽA	160	267	-	-
PLASA NOVI BEČEJ	110	49	-	-
PLASA PANČEVO	11.504	9.948	9.104	9.200
TOTAL	75.789	67.897	60.087	87.281

V

**ROMÂNII DIN CRAINA
ÎN RECENSĂMINTELE SÂRBEȘTI DINTRE 1846–1900**

JUDEȚELE	1846 ¹		1850 ²		1859		1866		1884		1890	
	Români	Sârbi	Români	Sârbi	Români	Sârbi	Români	Sârbi	Români	Sârbi	Români	Sârbi
Krajina	33.626	18.272	35.671	?	42.607	20.304	42.852	70.293	52.019	30.149	52.191	35.923
Ćuprija	7.348	35.563	7.351	?	8.064	41.852	9.840	55.884	10.621	57.810	8.473	148.890
Požarevac	36.696	62.999	39.728	?	47.690	74.969	48.507	140.601	57.568	120.802	51.815	146.566
Crna Reka	19.545	18.719	20.597	?	24.232	22.658	26.056	53.284	29.351	28.032	29.044	38.566
TOTAL:	97.215	135.553	102.347	828.999	122.593	159.783	127.255	320.062	149.559	236.793	141.523	369.945
%	41,76	58,24	11,17	88,83	43,41	56,59	28,44	71,56	38,7	61,3	23,1	76,9

¹ JAKŠIĆ, *O plemenoma sastava naselenia vâ Kniajestvâ Serbskom*, St. Petersburg, 1873.

² LEJEAN, *Ethnographie de la Turquie d'Europe*, 1861.

	1895		1900	
	Români	Sârbi	Români	Sârbi
Krajina	54.582	36.658	45.647	50.568
Ćuprija (Morava)	9.283	161.817	8.773	?
Požarevac	59.011	151.867	41.457	182.923
Crna Reka (Timok)	34.797	37.575	24.781	108.480
TOTAL	157.673	387.917	120.658	
%	27,02	72,98		

1895

Fr. KUSTER³ dă următoarele cifre pentru românii din întreaga Serbie (probabil 95% din CRAINA).

Bărbați: 103.063

Femei: 93.222

TOTAL: 196.285, cifră care cuprinde și pe românii știind limba sârbă:

Bărbați: 22.214

Femei: 14.561

TOTAL: 36.775

³ KUSTER Fr., *Glavni Demografski Podati o Kraljevini Srbije*, Beograd, p. 14.

VI
ROMÂNII DIN CRAINA

LOCALITATEA ¹	ROMANSKI 1916 ²	RECENSĂMÂNTUL IUGOSLAV 1921	ANCHETE PRIZONIERI 1941 ³
JUDEȚUL Krajina		61.604	115.829
Negotin	300	124	4.000
Plasa Brza Palanka		13.918	21.926
Brza Palanka	majoritate	1.011	2.500
Vratna	457	440	699
Jabukovac (Iacobovăț)	3.675	3.692	6.000
Kupužište	543	610	1.000
Malajnica	975	878	1.300
Mala Kamenica	952	1.033	1.830
Mihajlovac	1.300	1.479	2.000
Plavna	1.670	1.578	1.300
Reka ⁽⁴⁾	400	–	300
Slatina	847	953	1.927
Urovica	2.178	2.242	3.200
Štubik	–	2	500
Plasa Ključ		5.94015.037	25.350
Vajuge	1.300	858	1.500
Velesnica	503	533	700
Velika Vrbica	1.300	1.164	1.800
Velika Kamenica	1.028	946	2.000
Grabovica	1.560	1.457	1.500
Davidovac (Degerați) ⁴	400	–	–
Đerdap	–	802	–
Kladovo	majoritate	548	2.300
Kladušnica	805	674	1.000
Korbovo	1.172	1.465	3.400
Kostol ⁴	550	–	1.250
Ljubičevac (Bordei)	914	1.073	1.600
Mala Vrbica	1.000	1.340	1.000
Manastirica ⁴	300	–	–
Milutinovac (Bârloaga) ⁴	400	–	–
Petrovo Selo	–	22	600
Podvrâca	1.600	1.317	1.500
Rečica ⁴	102	–	–

¹ Localitățile marcate (+) nu au putut fi situate pe hartă.

² V. „Makedonski Pregled”, 1926, caietul I, p. 33.

³ Anchetă efectuată cu Institutul Central de Statistică printre românii timoceni cu prilejul trierii prizonierilor de război iugoslavi.

⁴ Nu figurează în recensământul iugoslav din 1921.

Rtkovo	1.500	1.406	2.000
Sip	450	556	900
Tekija	393	876	2.300
Plasa Krajina	—	5.940	12.246
Brusnik	v. Tabakovac	1	100
Veliki Jasenovac (Golemo Iasenoveț) ⁵	—	1.648	—
Veliko Jasikovo	1.750	2	2.053
Glogovica	1.330	1.087	1.300
Dubočane	1.074	867	1.500
Klenovac	—	—	600
Koprivnica	204	219	800
Luka	1.504	1.164	1.300
Malo Jasenovac (Malco Iasenoveț) ⁵	—	—	893
Malo Jasikovo	691	585	700
Metriš	—	1	—
Popovica	—	—	1.200
Salaš	—	3	—
Sikole	—	2	—
Tabakovac	400	361	400
Šipikovo (Sipicovo) ⁵	—	—	1.400
Plasa Negotin		17.201	34.586
Aleksandrovac (Zlocutea) ⁵	—	930	1.143
Braćevec (Brachevți) ⁵	—	8	2.205
Brestovac	—	—	942
Bukovče	—	1.961	4.700
Veljkovo	—	464	570
Vidrovac	—	—	2.000
Dupljane	1.180	821	1.420
Dušanovac (Geaniva)	2.380	1.877	3.200
Jasenica	—	—	1.200
Karbulovo	—	4	—
Kobišnica	—	2.141	3.000
Kovilovo (Coilovo) ⁵	—	854	1.017
Kusijak ⁴	50	—	—
Miloševo ⁶	290	558	900
Mokrjane	—	1.607	2.300
Prahovo	1.200	1.604	2.500
Radujevac	1.800	2.316	3.000
Rečka	—	1	1.525
Samarinovac	545	632	1.000
Srbovo	500	612	900
Tomislavovo ⁴⁺	—	—	864

⁵ Localități anexate de la Bulgaria în 1919.

⁶ După Romanski: Miloševo sau Koroglaš. În anchetele de prizonieri, Koroglaš este dat ca localitate cu 800 Români.

Crnomanica (Țârnomașnița) ⁵	–	809	–
Čubra	–	2	200
Plasa Poreč	–	9.384	17.721
Boljetin	majoritate	343	1.332
Golubinje	1.034	919	2.290
Gornjane	1.684	1.923	2.200
Debeli Lug	190	–	–
Donji Milanovac	mixt	108	3.800
Klokočevac	881	977	1.289
Majdan Pek	majoritate	–	–
Miroc	–	128	600
Mosna	512	570	–
Rudna Glava	1.258	1.697]	2.610
Tanda	526	559	800
Toponica	818	914	1.200
Crnajka	1.114	1.246	1.600
JUDEȚUL MORAVA		5.845	40.631
Čuprija	–	19	–
Plasa Belica		739	4.380
Bagrdan	–	2	–
Bukovče	–	–	2.300
Glavinci	–	5	–
Jagodina	–	28	–
Jovac	–	1	–
Mijatovac	–	2	–
Strižilo	–	537	1.216
Trešnjevica	–	164	864
Plasa Despotovac		1.836	9.070
Beljajka	986	589	1.800
Grabovica	–	108	250
Zidilje	372	154	1.770
Isakovo	875	875	1.250
Jezero	185	109	250
Medvede	–	–	750
Plažane	–	1	–
Popovnjak	34	–	–
Resavica	249	–	3.000
Plasa Paraćin		576	11.480
Batinac	813	–	2.100
Bigrenica	2.602	–	3.500

Vlaška	434	553	870
Zadriga ⁴	–	–	1.000
Lebana	–	–	1.063
Paraćin	–	6	–
Plana	–	–	2.152
Senje	–	2	–
Supska	385	15	795
Plasa Resava		2.380	15.701
Bobovo	2.200	528	3.000
Bresje	–	–	700
Viteževo	1.415	487	1.800
Vojska	–	5	–
Gladna	412	–	730
Gložane	–	1	–
Dubnica	478	–	667
Jasenovo	1.224	19	3.000
Kupinovac	–	–	447
Lukovica	–	–	900
Mačevac	257	–	648
Proštinac	366	394	594
Roćevac	–	–	1.041
Svilajnac	–	48	–
Subotica	827	890	1.274
Troponje	564	8	900
Plasa Temnić	–	295	–
Baćina	–	2	–
Varvarin	–	14	–
Izbenica	–	275	–
Obrež	–	4	–
JUDEȚUL POŽAREVAC		43.732	125.168
Požarevac	1.300	46	10.000
Plasa Golubac		11	10.007
Braničevo	–	–	1.354
Brnica ⁴	546	–	1.000
Vukoviće	474	–	763
Golubac	–	3	1.000
Dvorište	542	–	759
Dobra	majoritate	–	2.344
Žitkovica ⁴	313	–	–
Krivača	493	8	646
Kudreš	317	–	896
Miljeviće	–	–	489

Ponikva ⁴	51	—	—
Snegotin	335	—	756
Plasa Zvižd		11.356	23.850
Bukovska	880	752	1.500
Voluja	1.805	1.087	2.500
Duboka	2.408	1.673	1.500
Kaona	980	948	100
Kučajna	350	295	905
Kučevo	—	10	3.100
Lješnica	650	626	950
Mišljenovac	—	—	1.274
Mustapić	1.158	1.279	1.600
Neresnica	2.445	1.710	3.000
Radenka	1.407	1.076	3.300
Rakova-Bara	865	606	1.800
Sena	—	406	536
Turija	976	897	1.335
Cerovica ⁴	335	—	450
Plasa Mlava		11.983	23.394
Bistrica	—	—	1.508
Busur	1.155	1.289	—
Veliki Popovac	396	—	—
Vitovnica	519	—	700
Dubočka	1.827	887	1.600
Ždrelo	1.315	648	1.820
Zabrde	340	—	—
Kladurovo	1.344	765	—
Knežica	—	2	—
Kobilje	1.479	21	2.500
Krvije	—	1	—
Malo Lacle	—	8	1.100
Manastirica	1.096	169	1.800
Melnica	1.945	2.070	2.700
Oreškovića	374	—	—
Pankovo	275	3	—
Petrovac	500	634	—
Ranovac	2.100	3.048	3.500
Rašanac	1.630	1.038	2.052
Stamnica	1.439	1.400	2.057
Starčevo	1.017	—	2.057
Plasa Morava		5.085	18.869
Aleksandrovac	35 case	9	1.650
Bošnjak	305	—	—
Vlaški Dol	1.455	—	—

Vrbnica	715	13	1.000
Kočetin	593	68	1.500
Mušiljevo	–	1	24
Mirijevo	871	575	1.400
Oreovica	câțiva	1	1.050
Orljevo	829	988	1.180
Polatna	20 case	–	400
Porodin	3.138	3.429	5.100
Rakinac	mixt	1	2.500
Sibnica	mixt	–	–
Tićevec	492	–	815
Tomišlovac ⁽⁴⁾	–	–	2.250
Plasa Požarevac		378	9.381
Batovac	–	1	300
Boževac	–	2	–
Bradarac	–	–	250
Bratinac	–	1	–
Brežane	1.040	–	–
Veliko Selo	1.132	–	900
Veliko Crniće	600	–	1.200
Drmno	–	2	–
Kalište	–	3	–
Klenovnik	–	1	–
Kostolac	–	2	–
Kravlji Dö	338	–	–
Kula	282	329	–
Lučica	–	1	300
Malo Crniće	750	3	–
Nabrde	–	3	–
Petka	437	1	1.000
Poljana	2.000	–	2.500
Salakovac	250	24	–
Smoljinac	–	1	–
Trnjane	majoritate	2	1.991
Šapine	–	2	940
Plasa Ram	–	3.251	13.860
Biskuplje	–	3	300
Velika Bresnica	mixtă	–	500
Veliko Gradište	–	9	–
Garevo	–	–	270
Doljašnica	744	–	875
Đurakovo	501	300	1.000
Zatonje	–	–	500
Kisiljevo	–	2	1.000
Kličevec	–	4	–
Kumane	–	–	200

Kurjače	–	–	1.654
Kusiće	mixtă	–	–
Ljubinje	–	–	1.267
Makce	–	–	1.260
Ostrovo	–	2	–
Ram	284	160	350
Rečica	781	919	1.184
Srednjevo	–	–	250
Topolovnik	1.600	1.844	2.200
Carevac	–	1	–
Cešljeva Bara	1.057	7	1.050
Plasa Homolje		11.622	15.807
Bliznak	mixt	289	–
Breznica	100	–	500
Vlaole	389	1.001	1.200
Žagubica	majoritate	1.498	3.500
Jasikovo	802	795	1.096
Krepoljin	circa 433	1.037	1.000
Krupaja	–	478	–
Leznica	2.000	3.450	2.500
Leskovo	987	574	824
Magudica ⁽⁴⁾	450	v. Krupaja	600
Medvedica ⁽⁴⁾⁽⁺⁾	v. Bliznak	–	300
Milatovac	–	1	1.287
Osanica	2.000	1.666	2.000
Selište	200	–	–
Sige	424	833	1.000
JUDEȚUL TIMOK		33.847	53.807
Zaječar	1.000	268	1.000
Plasa Boljevac		17.856	22.585
Bačevica	984	990	1.385
Bogovina	1.071	1.157	2.100
Boljevac	–	18	1.663
Valakonje	1.246	2.135	–
Vrbovac	–	3	–
Dobro Polje	876	977	1.325
Zlot	3.207	4.542	6.000
Ilino	–	1	–
Jablanica	–	2	–
Krivi Vir	–	2	–
Logovac ⁽⁴⁾⁺	–	–	3.900
Lukovo	235	1	800
Mali Izvor	694	767	1.400
Mirovo	–	1	–
Osnić	1.696	2.097	–
Podgorac	2.182	2.251	3.000

Savinac	495	648	832
Sumrakovac	–	5	–
Šarbanovac	2.186	2.259	180
Plasa Zaglavak		69	
Bučje	–	42	–
Vina	–	5	–
Gabrovnica	–	1	–
Žukovac	–	1	–
Zorunovac	–	1	–
Knjaževac	–	2	–
Krenta	–	1	–
Radičevac	–	16	–
Plasa Zaječar		15.653	30.222
Bor	1.113	890	5.000
Brestovac	1.746	1.743	3.000
Bučje	1.331	1.028	1.300
Veliki Izvor	–	1	–
Vražogmac	–	6	2.300
Gamzigrad	1.037	1.014	2.400
Gradskovo (Gračcovo) ⁵	–	1.614	–
Grljan	1.380	1.273	2.800
Donja Bela Reka	–	–	150
Zvezdan	–	17	–
Krivelj	278	14	2.572
Lubnica	1.905	1.765	2.400
Metovnica	1.507	1.467	2.200
Nikoličevo	1.185	1.137	1.600
Cštrelj	902	785	1.300
Prlita	634	614	900
Slatina	1.674	56	1.500
Halovo (Halovo) ⁵	–	1.519	–
Šljivar	796	710	800
Plasa Timok	–	1	–
Kraljevo Selo	–	1	–

RECAPITULARE

KRAJINA		61.604	115.829
MORAVA		5.847	40.631
POŽAREVAC		43.732	125.168
TIMOK		33.847	53.807
TOTAL	<u>181.696</u>⁷	145.028	335.435
	212.405 ⁸		

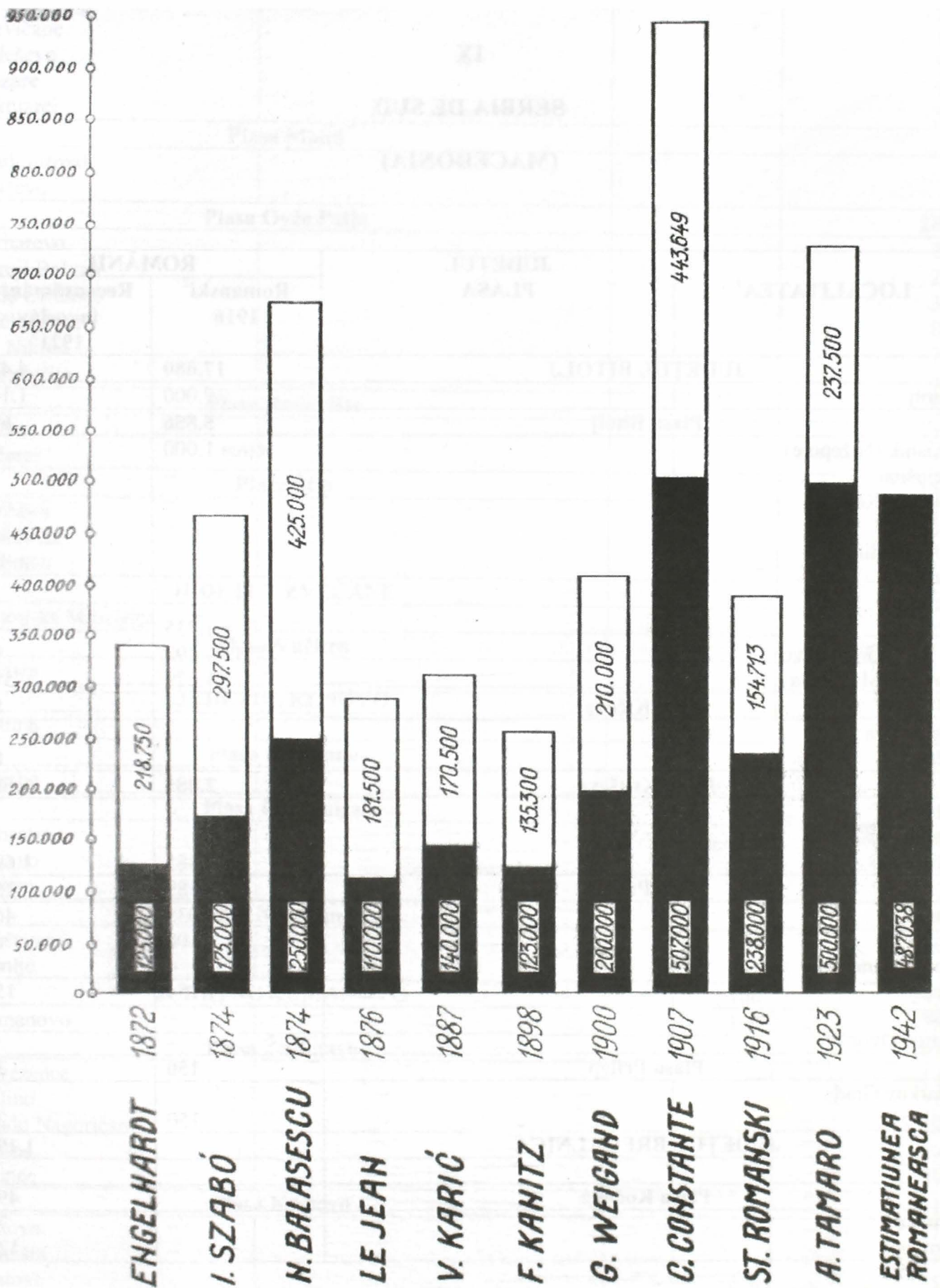
⁷ Totalul ne este dat de Romanski (*op. cit.*, p. 49). El nu rezultă din adunarea cifrelor din acest tablou, întrucât pentru unele localități sunt date numai estimări aproximative.

⁸ Cifra a doua reprezintă – după Romanski – totalul populației românești din Craina la terminarea războiului 1914–1918, când prizonierii și refugiații se vor fi reîntors la căminurile lor.

VII
ROMÂNII DIN CRAINA
DUPĂ
CERCETĂTORII STRĂINI

NUMELE STATISTICIANULUI	ANUL	ROMÂNII	
		LA DATA RECENZĂRII	ÎN 1942
Edouard Engelhardt	1872	125.000	343.750
József Szabó	1874	175.000	472.500
Niphon Bălăşescu	1874	250.000	675.000
Lejean	1876	110.000	291.500
V. Karić	1887	140.000	310.500
F. Kanitz	1898	123.000	258.300
Gustav Weigand	1900	200.000	410.000
C. Constante	1907	507.028	950.677
Stoian Romanski	1916	238.021	392.734
Attilo Tamaro	1923	500.000	737.500

IX
SERBIA DE SUD
(MACEDONIA)

LOCALITATEA ¹	JUDEȚUL PLASA	ROMÂNII	
		Romanski ² 1916	Recensământul iugoslav 1921 ³
JUDEȚUL BITOLJ		17.080	4.425
Bitolj		7.000	1.149
Plasa Bitolj		5.856	696
Brusnik (Nižepole)		circa 1.000	67
Velušina		–	4
Đavato (Kažane)		–	2
Jvanjevci		–	1
Logovardii		–	6
Mogile		–	1
Strugovo		–	4
Trnovo (și Magarevo)		{ T.= 1.735	96
Capare (Malovišta)		M.=1.492	515
		1.629	
Plasa Kičevo			88
Karbunica		–	1
Kičevo		–	87
Plasa Kruševo		2.885	1.699
Aldanci		–	2
Bučin		–	6
Kruševo		2.885	1.691
Plasa Prespa		1.189	756
Gopeš		1.035	462
Jankovac		100	83
Podmočane		–	41
Resan		N – I ⁴ 54	159
Stenje		–	3
Carev Dvor		–	8
Plasa Prilep		150	37
Markov Grad		–	1
Prilep		150	36
JUDEȚUL BREGALNICA			1.197
Štip		–	7
Plasa Kočane			495
Vinica		–	73
Zrnovce		–	123

¹ Localitățile marcate (+) nu au putut fi situate pe hartă.

² ROMANSKI, Stoian, *Macedoromâni*, în revista „TIMOCUL”, anul X, caiet IV, 1943.

³ Localitățile menționate între paranteze sunt acelea în care se găsesc românii

⁴ N – I = nomazi – iarna; N – V = nomazi – vara.

Kočane		–	150
Njevičane		–	33
Obleševo		–	56
Orizare		–	52
Sokolarci		–	58
Plasa Maleš			2
Vladimirovo		–	1
Pehčevo		–	1
Plasa Ovče Polje			287
Barbarevo		–	25
Gornji Balvan		–	21
Malo Crmilište		–	31
Mečkujevac		–	88
Sv. Nikola		–	76
Džumajlija		–	46
Plasa Radovište			56
Injevo		–	23
Podareš		–	33
Plasa Štip			350
Karbinci		–	242
Leskovica		–	53
Ljuboten		–	55
JUDEŽUL ZVEČANE			88
Kosovska Mitrovica		–	56
Plasa Vučitrn			32
Vučitrn		–	32
JUDEŽUL KOSOVO			178
Priština		–	17
Plasa Gnjiljane			1
Pasjane		–	1
Plasa Gračanica			31
Dobrotin		–	6
Janjevo		–	8
Lipljan		–	17
Plasa Nerodimlje			129
Uroševac		–	110
Štimlje		–	19
JUDEŽUL KUMANOVO		100	299
Kumanovo		100	78
Plasa Žegligovo			101
Dovezence		–	14
Malino		–	11
Mlado Nagoričane		–	28
Orašac		–	29
Pelince		–	19
Plasa Kratovo			61
Zletovo		–	27
Kalništa		–	27
Kratovo		–	5
Stracin		–	2
Plasa Kriva Palanka			31
Duračka Reka		–	1
Kriva Palanka		–	30

Plasa Preševo			28
Bujanovac		–	3
Žuice		–	25
JUDETUL METOHIJA			61
Peć		–	61
JUDETUL OHRID		1.850	1.597
Ohrid		–	278
Plasa Gornji Debar			26
Debar		–	26
Plasa Ohrid			
Mešeiste		–	8
Plasa Struga		1850	1.285
Brčevo (+)			3
Vevčani (+)			91
Velješta			15
Višnje	{ Gornja Belica Donja Belica	1.000	925
		600	
Draslavica (+)		–	6
Labunište		–	31
Struga		250	214
JUDETUL PLEVLJE			4
Plevlje		–	4
JUDETUL PRIZREN			74
Prizren		–	73
Plasa Podrina			1
Velika Hoča		–	1
JUDETUL RAŠKA			64
Novi Pazar		–	64
JUDETUL SKOPLJE		950	646
Skoplje		750	543
Plasa Veles		200	100
Bašino Selo (+)		–	11
Bogomila		–	1
Veles		200	77
Rudnik		–	11
Plasa Kačanik			1
Kačanik		–	1
Plasa Skoplje			2
Gradovce		–	1
Donje Vodno		–	1
JUDETUL TETOVO			70
Tetovo		–	4
Plasa Galičnik			15
Galičnik		–	10
Lazaropolje		–	5
Plasa Gornji Polog			43
Veliko Turčane		–	2
Vrutok		–	1
Gostivar		–	39
Leunovo		–	1

Plasa Donji Polog			7
Željina		–	1
Lešak		–	1
Tearce		–	5
Plasa Poreč			1
Manastirac		–	1
JUDEȚUL TIKVEŠ			882
Kavadar		–	10
Plasa Đevdelija			683
Đevdelija		–	43
Konjsko (Huma)		–	558
Stojakovo		–	82
Plasa Kavadar			13
Vatoš		–	8
Morena		–	5
Plasa Negotin			161
Bistrenica		–	46
Dragovo (+)		–	14
Negotin		–	1
Pepelište		–	23
Džidimirci		–	77
Plasa Strumica			15
Strumica		–	15
TOTAL		19.980	9.585

La care se adaugă:			
Istoc .....N-V			
În apropiere de Resan.....		200	
Pe munții Petrino și Ilino. N-V			
TOTAL		20.180	
RECAPITULARE			
JUDEȚUL BITOLJ		17.080	4.425
JUDEȚUL BREGALNICA		–	1.197
JUDEȚUL ZVEČAN		–	88
JUDEȚUL KOSOVO		–	178
JUDEȚUL KUMANOVO		100	299
JUDEȚUL METOHIJA		–	61
JUDEȚUL OHRID		1.850	1.597
JUDEȚUL PLEVIJE		–	4
JUDEȚUL PRIZREN		–	74
JUDEȚUL RAŠKA		–	64
JUDEȚUL SKOPLJE		950	646
JUDEȚUL TETOVO		–	78
JUDEȚUL TIKVEŠ		–	882
TOTAL		19.980	9.585
		200	
		20.180	

X

ROMÂNII DIN RESTUL IUGOSLAVIEI

Recensământul
din 31 ianuarie 1921

LOCALITATEA	REGIUNEA JUDEȚUL PLASA	ROMÂNII
	SERBIA DE NORD	4.936
Beograd		379
Varoš		25
Vračar		81
Dorčol		73
Palilula		90
Samavala		53
Terezija		44
Topčider Senjak		13
	JUDEȚUL BEOGRAD	1.100
	Plasa Vračar	136
Veliko Selo		5
Višnjica		10
Kneževac		4
Kumodraž		14
Mali Mokri Lug		5
Ripanj		96
Čukarica		2
	Plasa Grocka	108
Groka		19
Senaja		89
	Plasa Kolubara	22
Velike Crljeni		1
Darosava		21
	Plasa Kosmaj	308
Babe		94
Mladenovac		6
Ranilović		87
Rogača		120
Sibnica		1
	Plasa Posavina	526
Bačevac		248
Konatice		12
Mislodin		1
Sremčica		265

	JUDEȚUL VALJEVO	1.325
Valjevo		2
	Plasa Valjevo	39
Jovanja		39
	Plasa Kolubara	18
Mionica		1
Mionica		17
	Plasa Podgorina	1
Gola Glava		1
	Plasa Posavina	137
Obrenovac		13
Piroman		117
Stubline		6
Trstenica		1
	Plasa Tamnava	1.128
Banjane		149
Borak		92
Jabučje		127
Novaci		1
Pambukovica		152
Radljevo		69
Sovljak		143
Takovo		395
	JUDEȚUL VRANJE	83
Vranje		4
	Plasa Jablanica	63
Labans		63
	Plasa Leskovac	14
Brestovac		1
Leskovac		13
	Plasa Pčinja	2
Banja		2
	JUDEȚUL KRAGUJEVAC	225
	Plasa Gruža	9
Vitanovac		7
Drača		2
	Plasa Jasenica	8
Arandelovac		8
	Plasa Kragujevac	3
Batočina		3
	Plasa Lepenica	40
Lapovo		11
Natalinci		22
Rača		4
Saranovo		3

	JUDEȚUL KRUŠEVAC	325
Kruševac		32
	Plasa Ražanj	43
Vitoševac		40
Praskovče		1
Ražanj		1
Stalać		1
	JUDEȚUL NIŠ	195
Niš		104
	Plasa Aleksinac	8
Aleksinac		8
	Plasa Banja	10
Jošanica		5
Rtanj		1
Rujište		1
Soko Banja		2
Šarbanovac		1
	Plasa Morava	2
Grajać		2
	Plasa Niš	1
Knez Selo		1
	Plasa Svrljig	70
Varoš		69
Davidovac		1
	JUDEȚUL PIROT	28
	Plasa Bela Palanka	2
Miranovac		1
Pajež		1
	Plasa Nišava	9
Velika Lukanja		1
Sukovo		1
Temaka		3
Trnjanje		1
Čistica		2
Cerovo		1
	Plasa Caribrod	17
Smiljevo		3
Caribrod		14
	JUDEȚUL PODRINJE	946
Šahac		50
	Plasa Azbukovica	6
Ljubovija		6
	Plasa Jadar	142
Loznica		1
Novo Selo		105
Čokešina		36

	Plasa Mačva	403
Drenovac		140
Zminjak		1
Lipolist		261
Ribari		1
	Plasa Tamnava	160
Provo		160
	Plasa Pocerina	182
Varna		177
Orid		5
	Plasa Radevina	3
Mijković		3
	JUDEȚUL RUDNIK	64
	Plasa Kačer	28
Boljkovci		1
Kalajevci		27
	Plasa Ljubić	1
Mrčajevci		1
	Plasa Takovo	35
Vračevšnica		34
Svračkovci		1
	JUDEȚUL SMEDEREVO	107
Smederevo		38
	Plasa Jasenica	47
Jagnjilo		4
Kusadak		3
Palanka		40
	Plasa Orašje	16
Veliko Orašje		7
Markovac		2
Radovanje		4
Stari Adžibegovac		3
	Plasa Podunavlje	6
Dobrodo		1
Lipe		1
Mala Krana		1
Malo Orašje		1
Osipaonica		1
Udovica		1
	JUDEȚUL TOPLICA	143
	Plasa Dobrić	114
Az Bresnica		14
Vlahovo		99
Jug Bogdanovac		1
	Plasa Kosanice	29
Grabovnica		27
Kuršumlija		2

	JUDEȚUL UŽICE	3
Užice		3
	JUDEȚUL ČAČAK	13
Čačak		5
	Plasa Moravica	5
Ivanjica		5
	Plasa Trnava	3
Ježevica		3
	CRNA GORA	6
	JUDEȚUL NIKŠIĆ	1
Nikšić		1
	JUDEȚUL PODGORICA	5
Podgorica		5
	BOSNA HERCEGOVINA	1.334
	JUDEȚUL BANJA LUKA	752
Banja Luka		11
	Plasa Banja Luka	18
Alexandrovac		2
Jakupovci		12
Opsječko		4
	Plasa Bosanska Gradiska	43
Bosanska Gradiska		1
Jablanica		42
	Plasa Bosanski Novi	6
Svinja		6
	Plasa Derventa	10
Derventa		9
Kalenderovci turski		1
	Plasa Bosanski Brod	2
Bosanski Brod		2
	Plasa Kotor Varoš	1
Maslovare		1
	Plasa Prijedor	4
Ljubija Muslimanska		1
Prijedor		1
Revska		2
	Plasa Prnjavor	556
Velika Ilova		5
Gajevi		378
Kunova		6
Prnjavor		1
Razboj		20
Sitnez bugarski		131
Cukale		12
Strpci		3

	Plasa Tečanj	101
Jelah		3
Pribinič		1
Stanari		88
Stenjak		1
	Plasa Doboj	8
Doboj		8
	JUDEȚUL BIHAĆ	9
	Plasa Bihać	5
Bihać		5
	Plasa Bosanska Krupa	2
Benakovac		1
Stabandza		1
	Plasa Bosanski Petrovac	2
	Plasa Drvar	2
Donje Vrtoče		1
Drvar		1
	JUDEȚUL MOSTAR	2
	Plasa Bileća	1
Plana		1
	Plasa Trebinje	1
Trebinje		1
	JUDEȚUL SARAJEVO	89
Sarajevo		56
	Plasa Visoko	12
Vareš		12
	Plasa Višegrad	2
Veletovo		1
Višegrad		1
	Plasa Sarajevo	5
Dolac		1
Donja Vogosća		2
Hrasnica		1
Crnotina		1
	Plasa Fojnica	8
Milodraž		8
	Plasa Čajniče	5
Bezujno		5
	Plasa Gorazde	1
Gorazde		1
	JUDEȚUL TRAVNIK	24
	Plasa Bugojno	1
	Plasa Donji Vakuf	1
Donji Vakuf		1
	Plasa Žepče	10
Zavidovci		9
Potleća		1

	Plasa Zenica	2
Bilješevo		1
Velika		1
	Plasa Travnik	11
Vlahović		2
Sažić		1
Travnik		8
	JUDEŽUL TUZLA	458
Tuzla		84
	Plasa Bijeljina	67
Bijeljina		3
Bradak		64
	Plasa Brčko	1
Brčko		1
	Plasa Vlasenica	38
Zeravice		1
Džemat Srpski		37
	Plasa Gradačac	35
Garevac		5
Dobrinja		1
Spionica Srpska		29
	Plasa Gračanica	33
Karanovac		1
Paleznica		32
	Plasa Zvornik	80
Zvornik		1
Labučke		79
	Plasa Kladanj	1
Olovo		1
	Plasa Maglaj	3
Mičijević		3
	Plasa Tuzla	116
Dragunja		116
	DALMACIJA	77
	Plasa Dubrovnik	4
Dubrovnik		3
Cavtat		1
	Plasa Kotor	9
Hercegnovi		3
Kotor		2
Tivat		4
	Plasa Sinj	1
Sinj		1
	Plasa Split	63
Klis		3
Split		52
Trogir		8

	HRVATSKA, SLAVONIJA, MEĐTUMURJE I OSTROVO KRK SA OPSTINOM KASTAV	541
	JUDEŽUL BJELOVAR – KRIŽEVCI	24
Bjelovar Koprivnica Križevci		6 3 1
	Plasa Bjelovar	4
Velika Pisanica Gudovac Severin		1 2 1
	Plasa Đurdevac	3
Đurdevac Podravske Sesvete		2 1
	Plasa Koprivnica	4
Sokolovac		4
	Plasa Kutina	3
Popovača Varaždin		3 2
	JUDEŽUL VARAŽDIN	7
	Plasa Ivanec	3
Ivanec		3
	Plasa Krapina	2
Krapina		2
	Plasa Ludbreg	2
Martijanec Rasinja Osijek		1 1 25
	JUDEŽUL VIROVITICA	195
Virovitica		53
	Plasa Valpovo	9
Bizovac Valpovo		8 1
	Plasa Virovitica	2
Gradina Cabuna		1 1
	Plasa Donji Miholjac	33
Viljevo Donji Miholjac Čadavica		29 3 1
	Plasa Đakovo	14
Gašinci Đakovo		10 4
	Plasa Našice	51
Klokočevci Orahovica Podgorac		1 3 47

	Plasa Osijek	30
Dalj Retfala		29 1
	Plasa Slatina	3
Vočin		1
Nova Bukovica		1
Slatina		1
Zagreb		40
	JUDEȚUL ZAGREB	2
	Plasa Slatina	1
Sesvete		1
	Plasa Kostajnica	1
Staza		1
	JUDEȚUL LIKA KRBAVA	6
	Plasa Gračac	1
Gračac		1
	Plasa Korenica	1
Korenica		1
	Plasa Otočac	4
Vrhovine		4
	JUDEȚUL MODRUŠ RIJEKE	8
Sušak		2
	Plasa Vrbovska	1
Srpske Moravice		1
	Plasa Delnice	3
Delnice		1
Fužine		2
	Plasa Slunj	2
Slunj		1
Cetin		1
	JUDEȚUL POŽEGA	32
Brod		13
	Plasa Brod	5
Garcin		2
Kobaš		2
Podvinj		1
	Plasa Novska	1
Novska		1
	Plasa Pakrac	9
Kukunjevac		3
Lipik		1
Pakrac		5

	Plasa Požega	4
Bekteže		3
Kutjevo		1
Zemun		41
	JUDEŽUL SRIJEM	154
Vukovar		15
Mitrovica		3
Petrovaradin		3
Srijemski Karlovci		5
	Plasa Vukovar	1
Bobota		1
	Plasa Županja	3
Vrabanja		1
Stitar		2
	Plasa Zemun	77
Ašanja		8
Batajnica		1
Bežanija		12
Bečmen		8
Deč		1
Dobanovci		5
Jakovo		7
Karlović		1
Kupinovo		4
Obrež		9
Progar		15
Surčin		6
	Plasa Ilok	16
Beočin		16
	Plasa Irig	2
Bešenovo		1
Vrdnik		2
Kamenica		2
Maradik		3
Neradin		1
	Plasa Mitrovica	6
Grgurevci		1
Grk		2
Jarak		1
Martinci		1
Čalma		1
	Plasa Ruma	5
Veliki Radinci		1
Popinci		1
Ruma		3
	Plasa Stara Pazova	8
Novi Karlovci		6
Novi Slankamen		1
Cortanovci		1

	Plasa Šid	3
Morović		1
Šid		2
Medumurje		5
	Plasa Prelog	1
Legrad		1
	Plasa Čakovec	4
Mursko Središće		1
Čakovec		3
	SLOVENIJA SA PREKMURJEM	31
Ljubljana		11
Maribor		8
Ptuj		1
	Plasa Ljutomer	1
Podgorje		1
	Plasa Maribor	1
Na Ranci		1
	Plasa Murska Sobota	5
Dolnja Lendava		1
Dolnji Slaveči		1
Murska Sobota		3
	Plasa Mesto	1
Orehovica		1
	Plasa Prevalje	2
Guštanj		1
Tolsti Vrh		1
	Plasa Pruj	1
Breg		1
	BAČKA I BARANJA	1.633
Novi Sad		135
Sombor		17
Subotica		37
Senta		9
Stara Kanjiža		73
	Plasa Apatin	503
Apatin		286
Bački Monoštor		65
Bogojevo		127
Prigredica Sv. Ivan		1
Sonta		24
	Plasa Batina	3
Branjin Vrh		1
Zmajevac		1
Popovac		1
	Plasa Darda	449
Beli Monastir		1
Bolman		253
Darda		50

Jagodnjak		48
Kamenac		3
Luč		1
Novi Bezdán		33
Torjanci		60
	Plasa Žabalj	1
Đurdevo		1
	Plasa Kula	106
Kula		2
Kucura		3
Novi Vrbas		90
Stari Vrbas		9
Torža		1
Crvenka		1
	Plasa Novi Sad	16
Despot Sv. Ivan		9
Stari Futog		1
Temerin		6
	Plasa Odžaci	175
Bodani		3
Vajska		144
Odžaci		27
Parabuć		1
	Plasa Palanka	7
Bačka Palanka		6
Stara Palanka		1
	Plasa Senta	48
Ada		11
Mol		1
Horgoš		36
	Plasa Sombor	14
Bezdán		4
Stanišić		6
Stari Sívac		1
Telečka		3
	Plasa Stari Bečej	15
Srbobran		9
Stari Bečej		5
Turija		1
	Plasa Titel	4
Lok		1
Titel		3
	Plasa Topola	21
Bajša		3
Bačka Topola		5
Stara Moravica		13

XI
ȘCOLILE ROMÂNE
DIN
MACEDONIA IUGOSLAVĂ
(1864–1915)¹

Beala de Sus	1	Școală primară mixtă
Bitolia	1	Grădiniță de copii
Bitolia	1	Școală primară mixtă
Bitolia	1	Școală primară băieți
Bitolia	1	Școală primară fete
Bitolia	1	Liceu cu internat băieți
Bitolia	1	Școală Normală-Profesională cu internat fete
Coceana	1	Școală primară mixtă
Criva-Palanca	1	Școală primară mixtă
Crușova	1	Școală primară băieți
Crușova	1	Școală primară fete
Crușova	1	Școală primară mixtă
Cumanova	1	Școală primară mixtă
Ghevgheli	1	Școală primară mixtă
Gopeș	1	Școală primară băieți
Gopeș	1	Școală primară fete
Huma	1	Școală primară mixtă
Iancovăț	1	Școală primară mixtă
Magarova	1	Școală primară mixtă

¹ Vezi Bugetul bisericilor și școlilor române din Peninsula Balcanică 1914–1915.

Imobile aparținând statului român sau comunităților române:

Bitolia: Liceul.

Crușova: Școală primară de băieți, școală primară de fete.

Gopeș: Clădirea în care funcționau ambele școli.

Magarova: Școala primară mixtă.

Ohrida: Școli primare mixte (2).

Perlepe: Școală primară mixtă.

Scopia: Școală primară mixtă.

Târnova: Școală primară mixtă.

Nu s-au putut obține acte de proprietate pe numele statului român decât pentru terenul de la Scopia.

Muloviște	1	Școală primară băieți
Muloviște	1	Școală primară fete
Nijopole	1	Școală primară mixtă
Ohrida	2	Școli primare mixte
Perlepe	1	Școală primară mixtă
Resna	1	Școală primară mixtă
Scopia	1	Școală primară mixtă
Struga	1	Școală primară mixtă
Târnova	1	Școală primară mixtă
Tetova	1	Școală primară mixtă
Veles	1	Școală primară mixtă
TOTAL	28	Școli primare
	1	Grădiniță de copii
	1	Liceu de băieți
	1	Școală Normală-Profesională de fete

XII
ȘCOLILE ROMÂNE
DIN
BANATUL IUGOSLAV
(1941)¹

Alibunar	1	Școală primară mixtă
Biserica Albă	1	Școală primară mixtă
Costeiu	1	Școală primară mixtă
Covin	1	Școală primară mixtă
Grebenăț	1	Școală primară mixtă
Iancahid	1	Școală primară mixtă
Iabuca	1	Școală primară mixtă
Marghita	1	Școală primară mixtă
Ovcea	1	Școală primară mixtă
Straja	1	Școală primară mixtă
Seleuș	1	Școală primară mixtă
Sălcița	1	Școală primară mixtă
Sarcia	1	Școală primară mixtă
Sân Ianaș	1	Școală primară mixtă
Satul Nou	1	Școală primară mixtă
Sân Mihai	1	Școală primară mixtă
Toracul Mic	1	Școală primară mixtă
Toracul Mare	1	Școală primară mixtă
Uzdin	1	Școală primară mixtă
Vladimirovăț	1	Școală primară mixtă
Vârșeț	1	Școală primară mixtă
Vârșeț	1	Liceu
Vârșeț	1	Școală Normală
TOTAL	21	Școli primare
	1	Liceu
	1	Școală Normală

¹ Adresa Ministerului Culturii Naționale nr. 150.025/945, înregistrată la M.A.S. sub nr. 17.457/945. Toate aceste școli funcționează în imobile închiriate.

XIII
BISERICILE ROMÂNE
DIN
MACEDONIA IUGOSLAVĂ
(PÂNĂ ÎN 1915)¹

Beala de Sus	1 biserică	
Bitolia	1 biserică	1 cimitir
Coceana	1 biserică	
Crușova	1 biserică	
Gopeș	1 biserică	
Huma	1 biserică	
Muloviște	1 biserică	1 paraclis
Magarova	–	1 cimitir
Ohrida	2 biserici	
Resna	1 biserică	
Scopia	un teren pentru clădirea bisericii	1 paraclis ²
Veles	1 biserică	
TOTAL	13 biserici	2 cimitire

¹ Vezi Bugetul bisericilor și școlilor din Peninsula Balcanică 1914–1915.

Imobile aparținând Statului român sau comunităților române:

Bitolia biserică și cimitirul

Coceana (biserica este dărâmată)

Crușova biserică și cimitirul

Gopeș biserică și cimitirul

Magarova 1 cimitir

Muloviște biserică și paraclisul

Scopia terenul

Nu s-au putut obține acte de proprietate, pe numele statului român, decât pentru terenul de la Scopia.

² În localul școlii române.

XIV
BISERICILE ROMÂNE
DIN
BANATUL IUGOSLAV
(1941)¹

Alibunar	1	biserică
Costeiu	3	biserici
Chişoreş	1	biserică
Cubin	1	biserică
Deliblata	1	biserică
Dobriţa	1	biserică
Doloave	1	biserică
Ecia	1	biserică
Glogoni	1	biserică
Grebeaş	2	biserici
Iancahida	1	biserică
Iabuca	1	biserică
Iamul Mic	1	biserică
Marcovăţ	1	biserică
Marghita	1	biserică
Nicolinţul Mare	2	biserici
Omoliţa	1	biserică
Oreş	1	biserică
Ovcea	1	biserică
Panciova	1	biserică
Petrovăsâla	2	biserici
Râtişor	1	biserică
Sarcia	1	biserică
Sălciţa	1	biserică
Sân Ianăş	1	biserică
Satul Nou	3	biserici
Sebeş	2	biserici
Srediştea Mică	1	biserică
Straja	1	biserică
Toracul Mare	2	biserici
Tortacul Mic	2	biserici
Uzdin	2	biserici
Vârşet	1	biserică
Vlaicovăţ	1	biserică
Voivodinţi	2	biserici

¹ Adresa Ministerului Culturii Naţionale nr. 150.025/945, înregistrată la Ministerul Afacerilor Străine sub nr. 17.457/1945.

XV

ROMÂNII DIN TIMOCUL BULGAR

LOCALITATEA ¹		Weigand 1907 ²	Recensământul 1910		Recensământul 1920 ³		Recensământul 1926		Recens. 1934	Florescu 1940 ⁴	Legăția SOFIA ⁵
Numele românesc	Numele bulgăresc		Originea etnică	Limba maternă	Originea etnică	Limba maternă	Originea etnică	Limba maternă			
REGIUNEA VRAȚA											
JUDEȚUL VIDIN		37.053	40.831	44.011	35.688	36.463	37.715	37.901	2.569	60.865	56.375
Plasa Vidin		23.08	27.881	31.382	30.964	31.127	32.031	32.221	1.213	53.151	50.185
Arcer	Accear	59	–	–	29	–	–	–	–	–	–
Bregova	Bregovo	4.503	–	–	4.826	–	–	–	–	–	5.460
Balei	Balei	v. Bregovo	–	–	833	–	–	–	–	–	982
Bela-Rada	Bela-Rada	–	–	–	7	–	–	–	–	–	–
Ciorocalina	Calina	–	–	–	2	–	–	–	–	–	158
Cosova	Cosovo	629	–	–	998	–	–	–	–	–	1.158
Ciunguruș	Ciungurus	–	–	–	–	–	–	–	–	–	724
Călinic	Calenic	604	–	–	903	–	–	–	–	–	1.104
Căpitănuț	Capitanovți	1.244	–	–	1.494	–	–	–	–	–	1.774

¹ Localitățile marcate (+) nu au putut fi situate pe hartă.

² V. NOE și POPESCU-SPINENI, *Les Roumains en Bulgarie*, Craiova, 1939.

³ Datele statistice pe comune sunt publicate de dl. FL. FLORESCU în revista „Timocul”, caietul IV, 1943. Le reproducem făcând toate rezervele, întrucât nu corespund totalurilor pe plăși din recensământul oficial bulgar, cifre date în tabloul de față.

⁴ V. FLORESCU FL., *Românii din Bulgaria*, 1941.

⁵ Raport nr. 3.100/1941.

Chirimbec Coilova ⁶	Țar Borisovo Coilovo = Kovilovo	1.607 697	-	-	2.134	-	-	-	-	-	2.647
Coșava	Coșava	946	-	-	1.148	-	-	-	-	-	1.212
Cutova	Cutova	1.015	-	-	1.524	-	-	-	-	-	1.781
Dincovița ⁷	Dincovți	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Deleina	Deleina	645	-	-	859	-	-	-	-	-	1.123
Florintin	Florentin	747	-	-	1.029	-	-	-	-	-	1.201
Gânzovo	Gânzovo	1.770	-	-	2.117	-	-	-	-	-	2.441
Gârț	Gradeț	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2.010
Gumotârți	Evdochia	1.400	-	-	1.759	-	-	-	-	-	1.976
Gurcovo	Gurcovo	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Guzalia ⁸	Peșacovo	-	-	-	-	-	-	-	-	-	418
Halvagii	Maior Uzunovo	666	-	-	908	-	-	-	-	-	1.075
Isân	Iasen	648	-	-	814	-	-	-	-	-	905
Musumane	General Marinovo	-	-	-	1	-	-	-	-	-	442
Molalia	Sv. Petăr	641	-	-	829	-	-	-	-	-	994
Negovaniț	Negovanovți	1.015	-	-	1.357	-	-	-	-	-	1.586
Novesel	Novoselo	mixt	-	-	9	-	-	-	-	-	4.542
Novoselți	Novoselți	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Placuder	Placuder	-	-	-	-	-	-	-	-	-	440
Răchitnița	Rachitnița	914	-	-	733	-	-	-	-	-	1.776
Racovița (Vlașca)	Cudelin	394	-	-	419	-	-	-	-	-	433
Stanotârn	Slanotârn	799	-	-	1.234	-	-	-	-	-	1.423
Smârdan	Smârdan	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Șeu	Antimovo	739	-	-	1.128	-	-	-	-	-	1.423
Țar Simionovo	Țar Simeonovo	-	-	-	17	-	-	-	-	-	-
Tianuț	Tianovți	381	-	-	507	-	-	-	-	-	629
Vârf	Vrăf	1.967	-	-	2.134	-	-	-	-	-	2.148
Vidin (Dii) ⁹	Vidin	958	-	-	1.215	-	-	-	-	-	6.200

⁶ Localități cedate Iugoslaviei în 1919.

⁷ După dl. consul Petre Ionescu, această comună are și locuitori români.

⁸ Nu figurează în recensământ.

Plasa Cula		11.985	12.950	12.629	4.724	5.336	5.684	5.680	1.356	7.714	6.190
Boşneacul din Vale	Dolni Boşneac	253	-	-	399	-	-	-	-	-	464
Boşneacul din Deal	Topoloveţ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1.020
Boiniţa	Boiniţa	664	-	-	812	-	-	-	-	-	-
Boriloveţ	Boriloveţ	-	-	-	4	-	-	-	-	-	889
Brachevţi ⁶	Brachevţi =	611	-	-	721	-	-	-	-	-	-
	Bracevac	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Cula	826	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Cula	Caniţ	-	-	-	1	-	-	-	-	-	173
Fundeni	Graţcovo =	113	-	-	172	-	-	-	-	-	-
Graţcov ⁶	Gradskovo	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Graţcovschi	1.370	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Graţcovschi	Colibi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	415
Colibi	Halovo =	240	-	-	401	-	-	-	-	-	-
Halovo ⁶	Halovo	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Halovschi	1.266	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Halovschi	Colibi -	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Colibi ⁸ (-)	Gramada	-	-	-	-	-	-	-	-	-	17
Grămada	Golemo	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Isanovăţul Mare ⁶	Iasenoveţ =	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Veliki	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Jasenovac	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Isanovăţul Mic ⁶	Malco	1.070	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Iasenoveţ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	=Malo	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Jasenovac	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Izvor Mahala	Izvor Mahla	826	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Perilovăţ	Periloveţ	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Rabova	Rabrovo	478	-	-	309	-	-	-	-	-	614
Sipicova ⁶	Sipicovo =	1.687	-	-	1.900	-	-	-	-	-	2.454

⁹ Inclusiv Cumbair, menţionat de Weigand.

Sipicovska Mahala ⁸ (-)	Šipikovo	1.105	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Șișenți	? Șișenți	-	-	-	-	-	-	-	-	-	144
Țârlomașnița ⁶	Țârnomașnița = Crnomasnica	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-
Zlocucea ⁽⁶⁾	Zlocutea = Aleksandro- vac	707	-	-	-	-	-	-	-	-	-
		769	-	-	-	-	-	-	-	-	-

RECAPITULARE

JUDEȚUL VIDIN	37.055	40.831	44.011	35.688	36.463	37.715	37.901	2.569	60.865	56.375
Plasa Vidin	25.068	27.881	31.382	30.964	31.127	32.031	32.221	1.213	53.151	50.185
Plasa Gula	11.985	12.950	12.629	4.724	5.336	5.684	5.680	1.356	7.714	6.190

XVI

ROMÂNII DIN ZONA DUNĂREANĂ

LOCALITATEA ¹		Weigand 1907 ²	Recensământul 1910		Recensământul 1920 ³		Recensământul 1926		Recens. 1934 Limba vorbită	Florescu 1940 ⁴	Legăția SOFIA ⁵
Numele românesc	Numele bulgăresc		Originea etnică	Limba maternă	Originea etnică	Limba maternă	Originea etnică	Limba maternă			
REGIUNEA VRAȚA											
JUDEȚUL VIDIN		3.261	2.589	4.505	1.467	2.265	4.385	4.508	215	12.954	7.902
Plasa Lom		3.261	2.589	4.505	1.467	2.265	4.385	4.508	215	12.954	7.902
Alexandrovo	Alexandrovo	–	–	–	9	–	–	–	–	–	–
Băz-Cără	Băz-Cără	–	–	–	83	–	–	–	–	–	–
Covacița	Covacița	–	–	–	1	–	–	–	–	–	–
Comoștița	Comoștița	–	–	–	14	–	–	–	–	–	–
Ciucian	Ciucian	346	–	–	–	–	–	–	–	–	610
Griva-Bara	Griva-Bara	–	–	–	6	–	–	–	–	–	–
Calungher- Mahala	Calungher- Mahla	833	–	–	4	–	–	–	–	–	100
Cule Mahala	Cârchi-Jaba	–	–	–	2	–	–	–	–	–	1.942
Cârchi-Jaba	Cotenovți	920	–	–	2	–	–	–	–	–	–
Cotenovți	Donducovo	–	–	–	26	–	–	–	–	–	–
Donducovo	Dolni-Țibăr	–	–	–	33	–	–	–	–	–	–
Dolni-Țibăr	Dușilniți	–	–	–	66	–	–	–	–	–	1.115
Dușilniți	Golinți	–	–	–	1	–	–	–	–	–	–
Golinți	Ignatevo	–	–	–	2	–	–	–	–	–	–
Ignatevo	Labeț	–	–	–	2	–	–	–	–	–	–

¹ Localitățile marcate (+) nu au putut fi situate pe hartă.

² V. NOE și POPESCU-SPINEI, *Les Roumains en Bulgarie*, Craiova, 1939.

³ Datele statistice pe comune sunt publicate de Dl. FL. FLORESCU, în revista „TIMOCUL”, caletul IV, 1943. Le reproducem făcând toate rezervele, întrucât nu corespund totalurilor pe plăși din Recensământul oficial bulgar, cifre date în tabloul de față.

⁴ V. FLORESCU FL., *Românii din Bulgaria*, 1941.

⁵ Raport Nr. 3.100/1941.

Labeț	Lom	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
Lom	Mominbrod	95	-	-	83	-	-	-	-	-	-
Mominbrod	Progoreleț	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
Progoreleț	Slivovic	-	-	-	7	-	-	-	-	-	-
Slivovic	Slivata	-	-	-	22	-	-	-	-	-	-
Slivata	Țibăr (Gorni)	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
Țibăr-varoș	Ursoaia	963	-	-	1.125	-	-	-	-	-	1.905
Ursoaia ⁶		-	-	-	-	-	-	-	-	-	1.237
Vlașca-Mahala ⁶	Vlașca-Mahla	-	-	-	-	-	-	-	-	-	993
Vălcedârma	Vălcedârma	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vasilovți ⁶	Vasilovți	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-
Voiniți	Voiniți	104	-	-	-	-	-	-	-	-	-
		-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
JUDEȚUL VRAȚA		13.792	13.801	14.127	5.580	9.829	10.575	10.556	226	38.511	32.095
Plasa Orehovo		13.792	13.801	14.127	5.580	9.829	10.575	10.556	226	38.511	32.095
Beșlii	Boril	1.100	-	-	397	-	-	-	-	-	2.010
Bucovți	Bucovți	-	-	-	3	-	-	-	-	-	500
Bozoveț	Bázoveț	-	-	-	11	-	-	-	-	-	-
Botiovo	Botiovo	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-
Butan ⁶	Butan	1.000	-	-	-	-	-	-	-	-	1.500
Belibrod	Belibrod	-	-	-	22	-	-	-	-	-	-
Cozlodui	Cozlodui	2.800	-	-	829	-	-	-	-	-	7.566
Crușovene	Crușovene	1.800	-	-	684	-	-	-	-	-	4.243
Dobralevo	Dobralevo	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Fureni	Furen	-	-	-	28	-	-	-	-	-	-
Galovo	Galovo	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Glojene ⁶	Glojene	450	-	-	-	-	-	-	-	-	1.000
Gnioinița	Gnioinița	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Gorni-Vadin	Gorni-Vadin	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1.571
	Hârleț	1.255	-	-	1.059	-	-	-	-	-	1.266
Hârleț	Leascoveț	612	-	-	42	-	-	-	-	-	1.159
Lescoveț	Malorad	-	-	-	586	-	-	-	-	-	-
Malorad	Ostrov	-	-	-	24	-	-	-	-	-	4.076
Ostrov	Rogojen	500	-	-	806	-	-	-	-	-	-
Rogojeni	Orehovo	-	-	-	1	-	-	-	-	-	2.194

⁶ Nu figurează în Recensământ.

Rahova	Selanovți	700	-	-	50	-	-	-	-	-	-
Selanovți	Sofronievo	-	-	-	2	-	-	-	-	-	3.845
Sârbenița	Vadin	1.500	-	-	636	-	-	-	-	-	1.165
Vadin		2.075	-	-	498	-	-	-	-	-	-
REGIUNEA PLEVEN											
JUDEȚUL PLEVEN		9.335	11.826	12.248	12.124	12.561	13.761	13.770	772	30.472	31.446
Plasa Nicopol		8.929	11.096	11.331	11.438	11.627	12.925	12.884	416	24.384	25.704
Asenovo	Asenovo	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Bela-Voda	Bela-Voda	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Copriva	Copriva	274	-	-	375	-	-	-	-	-	1.142
Creta	Creta	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-
Cercovița	Cercovița	331	-	-	434	-	-	-	-	-	778
Cercelani	Dâbovan	751	-	-	821	-	-	-	-	-	1.489
Debovo	Debovo	598	-	-	857	-	-	-	-	-	1.951
Dervișco	Izgreș	-	-	-	9	-	-	-	-	-	-
Ermenlui	Dragoș- Voivoda	329	-	-	495	-	-	-	-	-	1.172
Găureni	Gavreni	1.946	-	-	2.610	-	-	-	-	-	3.330
Ghighensca- Mahala	Ghighensca- Mahla	452	-	-	724	-	-	-	-	-	1.006
Ghigheni	Ghighen	715	-	-	438	-	-	-	-	-	5.178
Gulenți	Gulianți	1.094	-	-	1.464	-	-	-	-	-	2.758
Muselievo	Muselievo	-	-	-	19	-	-	-	-	-	-
Măgura	Zagrajden	952	-	-	1.115	-	-	-	-	-	1.758
Nicopol	Nicopol	-	-	-	17	-	-	-	-	-	1.680
Novo-Selo	Novo-Selo	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Siacovo	Siacovo	-	-	-	304	-	-	-	-	-	402
Senadinovo	Senadinovo	-	-	-	18	-	-	-	-	-	-
Somovit	Somovit	1.008	-	-	1.092	-	-	-	-	-	1.784
Samlievo	Samlievo	479	-	-	637	-	-	-	-	-	1.276
Vabel	Vabel	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
Plasa Pleven		406	730	917	686	934	836	886	356	6.088	5.742
Brășleanița	Brășleanița	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-
Bivolare	Bivolare	-	-	-	6	-	-	-	-	-	-
Bălgarschi Caragaci	Totleben	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Camaneți	Camaneți	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-

Comarevo	Comarevo	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Crușovița	Crușovița	-	-	-	19	-	-	-	-	-	-
Disevița	Disevița	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Dolni-Dăbnic	Dolni-Dăbnic	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Levschi	406	-	-	4	-	-	-	-	-	-
Levschi	Mărtvița	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-
Mărtvița	Mahalata	-	-	-	596	-	-	-	-	-	1.200
Mahalata ⁶	Petărnița	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2.930
Petărnița	Pleven	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Pleven	Riben	-	-	-	90	-	-	-	-	-	-
Riben	Slavovița	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
Slavovița	Staroselți	-	-	-	4	-	-	-	-	-	1.196
Staroselți	Ucin-Dol	-	-	-	6	-	-	-	-	-	-
Ucin-Dol	Vârbovița	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Vârbovița ⁶ (+)		-	-	-	-	-	-	-	-	-	416
JUDEȚUL TARNOVO		-	1.502	1.597	1.165	1.172	1.394	1.388	55	4.480	5.078
Plasa Svistov		-	1.502	1.597	1.165	1.172	1.394	1.388	55	4.480	5.078
Belene	Belene	-	-	-	880	-	-	-	-	-	3.128
Caramanovo	Caramanovo	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Ceaușevo	Tenovo	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Dragomirovo	Dragomirovo	-	-	-	6	-	-	-	-	-	-
Hibili	Hibili	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-
Novgrad	Novgrad	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-
Sviștov	Sviștov	-	-	-	69	-	-	-	-	-	-
Vardin	Vardin	-	-	-	204	-	-	-	-	-	1.950
REGIUNEA ȘUMEN											
JUDEȚUL RUSE		-	473	749	205	495	133	409	358	1.583	-
Plasa Bela		-	27	157	5	148	10	181	206	701	-
Bei-Vârbovca	Bei-Vârbovca	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Băzoveț	Băzoveț	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-
Bela	Bela	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-
Caran-Vârbovca		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gorno-Ablanovo	Caran-Vârbovca	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
Ostrița		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Gorno-Ablanovo	-	-	-	9	-	-	-	-	-	-
	Ostrița	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Plasa Ruse urban		-	301	388	127	142	85	80	45	500	-
Rusciuc	Ruse										
Plasa Ruse rural		-	145	204	73	205	38	148	107	382	-
Balbunar-Enge	Balbunar-Enge	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Beialan	Cneajeva-Poliana	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
Braşleni	Braşlen	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Bunar-Beşevli	Bunar-Beşevli	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-
Caia-Mahle	Caia-Mahle	-	-	-	6	-	-	-	-	-	-
Crasen	Crasen	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
Chiutucli	Țar Samuil	-	-	-	13	-	-	-	-	-	-
Cervena-Voda	Cervena-Voda	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Garvan	Șt. Stambulovo	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
Golemo-Vranovo	Golemo-Vranovo	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-
Hotanța	Hotanța	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-
Juper	Juper	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-
Marten	Marten	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
Mecica	Mecica	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
Rehovo	Rehovo	-	-	-	7	-	-	-	-	-	-
Slivo-Pole	Slivo-Pole	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-
Taban	Taban	-	-	-	19	-	-	-	-	-	-

RECAPITULARE

REGIUNEA VRAȚA	17.053	16.390	18.632	7.047	12.094	14.960	15.064	441	51.465	39.997
Județul Vidin	3.261	2.589	4.505	1.467	2.265	4.385	4.508	215	12.954	7.902
Județul Vrața	13.792	13.801	14.127	5.580	9.829	10.575	10.556	226	38.511	32.095
REGIUNEA PLEVEN	9.335	13.328	13.845	13.289	13.773	15.155	15.158	827	34.952	36.524
Județul Plevne	9.335	11.826	12.248	12.124	12.561	12.561	13.770	772	30.472	31.446
Județul Târnovo	-	1.502	1.597	1.165	1.172	1.172	1.388	55	4.480	5.078
REGIUNEA ȘUMEN	-	473	749	205	495	133	409	358	1.583	-
Județul Ruse	-	473	749	205	495	133	409	358	1.583	-
TOTAL	26.388	30.191	33.226	20.541	26.322	30.248	30.631	1.626	88.000	76.521

XVII

ROMÂNII DIN INTERIORUL BULGARIEI

LOCALITATEA ¹		1910		1920 ²		1926		1934	1942
TOPONIMIA VECHIE	TOPONIMIA NOUĂ	Originea etnică	Limba maternă	Originea etnică	Limba maternă	Originea etnică	Limba maternă	Limba vorbită	Florescu ³
REGIUNEA BURGAS		81	729	111	783	73	979	1.107	4.950
JUDEȚUL BURGAS		81	729	111	783	73	979	1.107	4.950
Plasa Aitos		2	4	17	121	3	52	116	500
1. Aitos		–	–	23	–	–	–	–	–
2. Buiucli	Buiuoli	–	–	3	–	–	–	–	–
3. Barăc	Baric	–	–	12	–	–	–	–	–
4. Nadâr	Nadâr	–	–	4	–	–	–	–	–
5. Uzun Enichioi	Bălgarovo	–	–	1	–	–	–	–	–
Plasa Anhialo		–	–	2	225	–	8	v. Pomorie	40
1. Anhialo	Pomorie	–	–	2	–	–	–	–	–
Plasa Burgas		29	110	21	129	– desființată –			
Plasa Burgas Urban		– inexistentă –				14	16	3	40
Plasa Burgas Rural		– inexistentă –				9	271	195	1.800
1. Atanas Chioi	Atanasovo	–	–	1	–	–	–	–	–
2. Burgas	Burgas	–	–	11	–	–	–	–	–
3. Baia Chioi (+)	Baia Chioi	–	–	4	–	–	–	–	–
4. Dervent Dere	Dervent Dere	–	–	1	–	–	–	–	–

¹ Localitățile marcate (+) nu au putut fi situate pe hartă.

² Datele statistice pe comune sunt publicate de dl. FL. FLORESCU, în revista „Timocul”, caietul IV, 1943. Le reproducem făcând toate rezervele, întrucât nu corespund totalurilor pe plăși din Recensământul oficial bulgar, cifre date în tabloul de față.

³ V. FLORESCU FL., *Românii din Bulgaria*, 1941.

5. Caiali	Cameno	-	-	2	-	-	-	-	-	
6. Chiupria	Primorsco	-	-	45	-	-	-	-	-	
7. Rusocastro	Rusocastro	-	-	7	-	-	-	-	-	
Plasa Carabunar		- inexistentă -					1	-	v. Sredeț	-
Plasa Carnobat		10	32	2	16	4	36	45	200	
1. Caragilar	Cercovo	-	-	2	-	-	-	-	-	
2. Carnobat	Carnobat	-	-	13	-	-	-	-	-	
Plasa Cotel		3	58	1	26	2	97	14	180	
1. Cotel		-	-	1	-	-	-	-	-	
Plasa Căzâl Agaci		23	238	8	20	v. Elhovo			-	
1. Bei Chioi	Caravelovo	-	-	1	-	-	-	-	-	
2. Curmusli	Carmusli	-	-	8	-	-	-	-	-	
3. Duganovo	Duganovo	-	-	10	-	-	-	-	-	
Plasa Elhovo		- v. Căzâl Agaci -					1	316	23	1.280
Plasa Iambol		2	46	5	75	10	11	144	310	
1. Dermenchioi	Vodenceane	-	-	1	-	-	-	-	-	
2. Durucli (+)	Durucli	-	-	6	-	-	-	-	-	
3. Iambol	Iambol	-	-	10	-	-	-	-	-	
4. Zimnița	Zimnița	-	-	1	-	-	-	-	-	
Plasa Malco-Târnovo		inexistentă - v. Vasilico -							28	-
Plasa Pomorie		- v. Anhiale							307	-
Plasa Sliven		12	241	55	165	29	168	180	600	
1. Ciam Dere	Borov Dol	-	-	4	-	-	-	-	-	
2. Dragodanovo	Dragodanovo	-	-	1	-	-	-	-	-	
Plasa Sredeț		- v. Carabunar și Vasilico -							52	-
Plasa Vasilico		inexistentă		-	6	-	4	V. Malco-Târnovo	-	
1. Calangea	Calangea	-	-	6	-	-	-	-	-	
REGIUNEA PLEVEN		866	2.107	204	1.504	158	2.272	2.010	4.869	
JUDEȚUL PLEVEN		513	886	27	507	5	735	650	1.580	
Plasa Lovci		257	299	16	323	2	472	280	600	
1. Alexandrovo	Alexandrovo	-	-	14	-	-	-	-	-	
2. Calenic	Calenic	-	-	70	-	-	-	-	-	

3. Izvorgic	Izvorgic	-	-	1	-	-	-	-	-
4. Loveci	Loveci	-	-	1	-	-	-	-	-
Plasa Lucovit		230	313	3	164	1	164	281	-
1. Dermanți	Dermanți	-	-	37	-	-	-	-	-
2. Lucovit	Lucovit	-	-	1	-	-	-	-	-
Plasa Teteven		1	229	-	2	-	56	35	670
1. Malca Brăstnița	Malca Brăstnița	-	-	1	-	-	-	-	-
2. Pomașca Leșnița	Pomașca Leșnița	-	-	1	-	-	-	-	-
Plasa Troian		25	45	8	18	2	43	54	310
1. Scandaloto	Scandaloto	-	-	8	-	-	-	-	-
JUDEȚUL TARNOVO		353	1.221	177	997	153	1.537	1.360	3.289
Plasa Drenovo		5	13	4	9	8	42	13	89
1. Caiagic	Caiagic	-	-	1	-	-	-	-	-
2. Drenovo	Drenovo	-	-	1	-	-	-	-	-
3. Dolni Radcovți	Dolni Radcovți	-	-	1	-	-	-	-	-
4. Malco Elare	Malco Elare	-	-	1	-	-	-	-	-
Plasa Elena		24	159	6	114	10	158	193	340
1. Bebrovo	Bebrovo	-	-	2	-	-	-	-	-
2. Durna Dere	Durna Dere	-	-	1	-	-	-	-	-
3. Morian (Gorni-)	Morian Zlatarnița	-	-	1	-	-	-	-	-
4. Zlatarnița	Credni Colibi	-	-	1	-	-	-	-	-
5. Sredni Colibi		-	-	1	-	-	-	-	-
Plasa Gabrovo		20	19	40	38	37	12	3	100
1. Gabrovo	Gabrovo	-	-	28	-	-	-	-	-
2. Hagi Țanev Most	Hagi Țanev Most	-	-	1	-	-	-	-	-
3. Mazălite	Mazălite	-	-	10	-	-	-	-	-
4. Topleș	Topleș	-	-	1	-	-	-	-	-
Plasa Gorna Oreshovița		195	452	103	318	51	602	575	1.230
1. Chesarevo	Chesarevo	-	-	4	-	-	-	-	-
2. Cozarevaț (+)	Cozarevaț	-	-	1	-	-	-	-	-
3. Draganovo	Draganovo	-	-	2	-	-	-	-	-
4. Giuliunița	Giuliunița	-	-	3	-	-	-	-	-
5. Gorna Oreahovița	Gorna Oreahovița	-	-	1	-	-	-	-	-
6. Erdovanli	Erdovanli	-	-	54	-	-	-	-	-
7. Strajița	Strajița	-	-	36	-	-	-	-	-

8. Tanturi		-	-	1	-	-	-	-	-
9. Vinograd	Vinograd	-	-	1	-	-	-	-	-
Plasa Sevlievo		61	324	4	291	14	468	295	1.080
1. Sevlievo	Sevlievo	-	-	3	-	-	-	-	-
2. Suhindol	Suhindol	-	-	1	-	-	-	-	-
Plasa Târnovo		48	254	20	227	33	255	281	450
1. Beleacoveț	Beleacoveț	-	-	1	-	-	-	-	-
2. Chilifarevo	Chilifarevo	-	-	1	-	-	-	-	-
3. Dăscot	Dăscot	-	-	1	-	-	-	-	-
4. Dicin	Dicin	-	-	1	-	-	-	-	-
5. Hotnița	Hotnița	-	-	1	-	-	-	-	-
6. Lesiceri	Lesiceri	-	-	2	-	-	-	-	-
7. Radanovo	Radanovo	-	-	1	-	-	-	-	-
8. Samovodeni	Samovodeni	-	-	1	-	-	-	-	-
9. Târnovo	Târnovo	-	-	10	-	-	-	-	-
REGIUNEA PLOVDIV		321	2.824	70	1.886	94	2.182	2.023	8.194
JUDEȚUL PLOVDIV		321	2.824	70	1.886	94	2.182	2.023	8.194
Plasa Asenovgrad		- v. Stanimaca -						126	480
Plasa Carlovo		41	82	9	24	3	4	51	340
1. Calofer	Calofer	-	-	1	-	-	-	-	-
2. Caragea Ohat	Caragea Ohat	-	-	21	-	-	-	-	-
3. Carlovo	Carlovo	-	-	7	-	-	-	-	-
4. Dolna Mahala	Dolna Mahla	-	-	1	-	-	-	-	-
Plasa Panaghiuriste		-	70	-	45	-	27	1	984
1. Caropli		-	-	45	-	-	-	-	-
Plasa Pazar gic		64	785	8	345	6	401	256	2.200
1. Abdulare	Aprilți	-	-	15	-	-	-	-	-
2. Agilare	Agilare	-	-	1	-	-	-	-	-
3. Cavac Dere	Cavac Dere	-	-	5	-	-	-	-	-
4. Ceangarli	Zvanicevo	-	-	3	-	-	-	-	-
5. Covacevo	Covacevo	-	-	32	-	-	-	-	-
6. Debrăștița	Debrăștița	-	-	2	-	-	-	-	-
7. Eli Dere	Eli Dere	-	-	8	-	-	-	-	-

8. Gara Believeo	Gara Believeo	-	-	11	-	-	-	-	-
9. Hagili	Hagili	-	-	46	-	-	-	-	-
10. Lozen	Lozen	-	-	6	-	-	-	-	-
11. Malo Belovo	Malo Belovo	-	-	24	-	-	-	-	-
12. Pazargic	Pazargic	-	-	9	-	-	-	-	-
13. Patalenița	Patalenița	-	-	32	-	-	-	-	-
14. Saladinovo	Saladinovo	-	-	1	-	-	-	-	-
15. Saranievo	Saranievo	-	-	43	-	-	-	-	-
16. Trănțe	Trănțe	-	-	3	-	-	-	-	-
Plasa Peștera		153	825	1	611	2	705	831	1.800
1. Batag		-	-	1	-	-	-	-	-
2. Brațigovo	Brațigovo	-	-	66	-	-	-	-	-
3. Cepino Bania	Cepino Bania	-	-	68	-	-	-	-	-
4. Costandovo	Costandovo	-	-	95	-	-	-	-	-
5. Foten	Foten	-	-	8	-	-	-	-	-
6. Jrebicico	Jrebicico	-	-	215	-	-	-	-	-
7. Nova Mahala	Nova Mahla	-	-	1	-	-	-	-	-
8. Peștera	Peștera	-	-	86	-	-	-	-	-
9. Rachitovo	Rachitovo	-	-	75	-	-	-	-	-
Plasa Plovdiv Urban		54	130	35	164	53	121	135	340
1. Plovdiv		-	-	162	-	-	-	-	-
Plasa Plovdiv Rural		8	801	14	524	20	834	623	2.050
1. Airene		-	-	21	-	-	-	-	-
2. Baltagi	Baltagi	-	-	1	-	-	-	-	-
3. Cadârșic	Cadârșic	-	-	1	-	-	-	-	-
4. Caratair	Caratair	-	-	5	-	-	-	-	-
5. Crasnov	Crasnov	-	-	33	-	-	-	-	-
6. Crăstiovici	Crăstiovici	-	-	2	-	-	-	-	-
7. Crușevo		-	-	23	-	-	-	-	-
8. Curtovo Conare	Curtovo Conare	-	-	1	-	-	-	-	-
9. Dorutli	Dorutli	-	-	2	-	-	-	-	-
10. Ferdinandovo		-	-	1	-	-	-	-	-
11. Muratli	Momilo Selo	-	-	12	-	-	-	-	-
12. Nosva Chioi	Sv. Naum	-	-	35	-	-	-	-	-
13. Râjevo Conare	Râjevo Conare	-	-	1	-	-	-	-	-
14. Sara Demirgi	Sara Demirgi	-	-	22	-	-	-	-	-

15. Selgicovo	Caloianovo	-	-	1	-	-	-	-	-
16. Sotir		-	-	37	-	-	-	-	-
17. Staro Novo Selo		-	-	44	-	-	-	-	-
18. Ustina	Ustina	-	-	1	-	-	-	-	-
Plasa Stanimaca		1	131	3	173	10	90	v. Asenovgrad	
1. Catunsko Conare	Catunsko Conare	-	-	1	-	-	-	-	-
2. Stanimaca	Asenovgrad	-	-	4	-	-	-	-	-
REGIUNEA SOFIA		480	2.100	271	3.223	477	3.631	1.070	10.537
JUDEȚUL CHIUSTENDIL		97	443	15	249	132	394	185	910
Plasa Chiustendil		3	31	2	53	1	48	33	120
1. Novi Ciflic		-	-	1	-	-	-	-	-
2. Chiustendil		-	-	12	-	-	-	-	-
3. Târnavița (+)	Târnavița	-	-	1	-	-	-	-	-
Plasa Dupnița		94	370	12	186	114	324	145	680
1. Bistrița	Bistrița	-	-	11	-	-	-	-	-
2. Cocerinevo	Cocerinevo	-	-	1	-	-	-	-	-
3. Crainiți	Crainiți	-	-	26	-	-	-	-	-
4. Dupnița	Dupnița	-	-	145	-	-	-	-	-
Plasa Radomir		-	42	1	10	17	22	7	110
1. Radomor		-	-	10	-	-	-	-	-
JUDEȚUL PETRICI		Anexat în 1913		45	1.702	95	2.096	330	6.021
Plasa Gorna Giurmaia		Anexată în 1913		5	873	91	1.060	283	2.100
1. Bistrița		-	-	10	-	-	-	-	-
2. Crupnic		-	-	34	-	-	-	-	-
3. Gorna Giurmaia		-	-	681	-	-	-	-	-
4. Gramada		-	-	75	-	-	-	-	-
5. Ștrumschi-Ciflic		-	-	80	-	-	-	-	-
6. Sușița	Sușița	-	-	5	-	-	-	-	-
Plasa Mehomia		Anexată în 1913		9	52	v. Razlog			
1. Bacevo		-	-	26	-	-	-	-	-
2. Bania		-	-	3	-	-	-	-	-
3. Belița		-	-	22	-	-	-	-	-
4. Iacoruda	Iacoruda	-	-	3	-	-	-	-	-
5. Mehomia	Razlog	-	-	1	-	-	-	-	-

Plasa Melnic		Anexată în 1913		17	530	v. Sv. Vraci			
1. Capatovo		-	-	12	-	-	-	-	-
2. Covacevo (+)	Covacevo	-	-	41	-	-	-	-	-
3. Culata		-	-	51	-	-	-	-	-
4. Dolni Spancevo	Dolno Spancevo	-	-	3	-	-	-	-	-
5. Dolni Orman		-	-	31	-	-	-	-	-
6. Dolna Sușița		-	-	11	-	-	-	-	-
7. Gorno Spancevo		-	-	3	-	-	-	-	-
8. Hotovo		-	-	91	-	-	-	-	-
9. Levunovo		-	-	13	-	-	-	-	-
10. Marecostinovo		-	-	32	-	-	-	-	-
11. Orman Ciflic (+)		-	-	71	-	-	-	-	-
12. Petrovo		-	-	2	-	-	-	-	-
13. Ploschi		-	-	55	-	-	-	-	-
14. Rojen	Rojen	-	-	1	-	-	-	-	-
15. Slave (+)	Slave	-	-	1	-	-	-	-	-
16. Volevecevo	Volevecevo	-	-	17	-	-	-	-	-
17. Vrancea	Vrania	-	-	92	-	-	-	-	-
Plasa Nevrocop		Inexistentă		7	26	1	7	-	1.200
1. Nebrocop		-	-	18	-	-	-	-	-
Plasa Petrici		Inexistentă		7	221	3	243	20	1.020
1. Brenița (+)		-	-	180	-	-	-	-	-
2. Mendovo	Mendovo	-	-	13	-	-	-	-	-
3. Mitniovo		-	-	19	-	-	-	-	-
4. Petrici		-	-	9	-	-	-	-	-
Plasa Razlog		Anexată în 1913		v. Mehomia		-	124	20	501
Plasa Sv. Vraci		Anexată în 1913		v. Melnic		-	662	7	1.200
JUDEȚUL SOFIA		383	1.657	211	1.272	250	1.141	555	3.606
Plasa Botevgrad		v. Orhanie				-	-	83	180
Plasa Breznic		Inexistentă				-	-	1	40
Plasa Ihtiman		Inexistentă				-	96	102	208
Plasa Novoselți		Inexistentă				3	14	45	86
Plasa Orhanie		7	85	18	92	2	62	v. Botevgrad	
1. Etropol		-	-	1	-	-	-	-	-
2. Litacovo		-	-	2	-	-	-	-	-
3. Orhanie	Botevgrad	-	-	44	-	-	-	-	-

4. Praveț		-	-	1	-	-	-	-	-
5. Scravena		-	-	1	-	-	-	-	-
Plasa Pirdop		-	197	1	232	-	177	65	480
1. Coprivștița	Coprivștița	-	-	1	-	-	-	-	-
2. Lăjene	Lăjene	-	-	231	-	-	-	-	-
Plasa Samocov		5	133	-	46	5	148	7	322
1. Samocov	Samocov	-	-	14	-	-	-	-	-
Plasa Sofia Urban		314	1.029	165	813	216	578	231	1.980
1. Sofia	Sofia	-	-	794	-	-	-	-	-
Plasa Sofia Rural		37	151	21	75	17	48	21	310
1. Aldimirovți	Aldimirovți	-	-	1	-	-	-	-	-
2. Crasno Selo	Crasno Selo	-	-	11	-	-	-	-	-
3. Cneajevo	Cneajevo	-	-	2	-	-	-	-	-
4. Crapeț	Crapeț	-	-	3	-	-	-	-	-
5. Curilo	Curilo	-	-	3	-	-	-	-	-
6. Gorna Bania	Gorna Bania	-	-	1	-	-	-	-	-
7. Nadejda	Nadejda	-	-	2	-	-	-	-	-
8. Pernic	Pernic	-	-	2	-	-	-	-	-
9. Svoghe	Svoghe	-	-	2	-	-	-	-	-
10. Slatina	Slatina	-	-	1	-	-	-	-	-
11. Slivnița	Slivnița	-	-	9	-	-	-	-	-
12. Siacovți	Siacovți	-	-	3	-	-	-	-	-
13. Treabici (+)	Treabici	-	-	3	-	-	-	-	-
Plasa Tran		3	4	-	-	1	1	desființată	-
1. Trăn		-	-	1	-	-	-	-	-
Plasa Țaribrod		17	58	6	14	6	17	desființată	-
1. Bârlea	Bârlea	-	-	1	-	-	-	-	-
2. Glotnița	Glotnița	-	-	5	-	-	-	-	-
3. Staro Selo	Staro Selo	-	-	9	-	-	-	-	-
REGIUNEA STARA ZAGORA		81	785	86	958	64	1.248	990	1.645
JUDEȚUL HASCOVO		Inexistent				7	289	trecut la județul Stara Zagora	

Plasa Borisovgrad		v. județul Stara Zagora			1	66	trecută la județul Stara Zagora			
Plasa Harmanli		v. județul Stara Zagora			1	77	trecută la județul Stara Zagora			
Plasa Hascovo Urban		v. județul Stara Zagora			4	6	trecută la județul Stara Zagora			
Plasa Hascovo Rural		v. județul Stara Zagora			1	140	trecută la județul Stara Zagora			
Județul MASTANLI		anexat în 1913	2	2	–	–	trecut la județul Stara Zagora			
Plasa Cărgiali		anexată în 1913	–	–	–	–	trecută la județul Stara Zagora			
Plasa Coșu Cavax		anexată în 1913	2	2	–	–	v. Crumovgrad			
Plasa Ortachici		anexată în 1913	–	–	–	–	v. Ivailovgrad			
JUDEȚUL PAȘMACLI		anexat în 1913	2	2	–	1	–	desființată		
Plasa Pașmacli		anexată în 1913	2	2	–	1	–	desființată		
JUDEȚUL STARA ZAGORA			81	785	82	954	57	958	990	1.645
Plasa Borisovgrad			4	10	–	64	trecut la județul Hascovo		60	–
1. Bodrovo (+)	Bodrovo		–	–	5	–	–	–	–	–
Plasa Cazanlâc			49	202	3	277	23	455	332	415
1. Dolno Sohrane			–	–	1	–	–	–	–	–
2. Himitli			–	–	1	–	–	–	–	–
3. Jergoveț			–	–	3	–	–	–	–	–
4. Rozovo			–	–	3	–	–	–	–	–
5. Srednogorovo	Srednogorovo		–	–	1	–	–	–	–	–
Plasa Cirpan			2	153	1	77	1	49	103	200
1. Cirpan	Cirpan		–	–	2	–	–	–	–	–
2. Meritciler			–	–	1	–	–	–	–	–
Plasa Cărgiali			anexată în 1913		v. județul Mastanli				5	40
Plasa Harmahli			16	189	29	32	v. județul Hascovo		38	300
1. Harmanli			–	–	13	–	–	–	–	–
2. Malco Grădiște (+)	Malco Grădiște		–	–	18	–	–	–	–	–
3. Șișamovo	Șișamovo		–	–	11	–	–	–	–	–

Plasa Hascovo		–	143	3	126	v. județul Hascovo		113	180
1. Dinevo	Dinevo	–	–	1	–	–	–	–	–
2. Hascobas		–	–	14	–	–	–	–	–
Plasa Nova Zagora		3	78	13	138	10	281	136	450
1. Caragea Muratli	Caragea Muratli	–	–	1	–	–	–	–	–
2. Cervenacovo	Cervenacovo	–	–	5	–	–	–	–	–
3. Dolno Panicerevo	Dolno Panicerevo	–	–	7	–	–	–	–	–
4. Gurnovo	Gurnovo	–	–	5	–	–	–	–	–
5. Iaurgi	Mlecarovo	–	–	1	–	–	–	–	–
6. Nova Zagora	Nova Zagora	–	–	1	–	–	–	–	–
Plasa Stara Zagora		7	10	33	190	23	164	121	–
1. Belcevo	Belcevo	–	–	17	–	–	–	–	–
2. Malca Vereea	Malca Vereea	–	–	1	–	–	–	–	–
3. Moghila	Moghila	–	–	3	–	–	–	–	–
4. Ostra Moghila	Ostra Moghila	–	–	12	–	–	–	–	–
5. Prestaven	Prestaven	–	–	1	–	–	–	–	–
6. Stara Zagora	Stara Zagora	–	–	7	–	–	–	–	–
Plasa Svilengrad		anexată în 1913		–	–	–	9	68	60
Plasa Ivailovgrad		anexată în 1913		–	–	v. Ortachici jud. Mastanli		14	–
Plasa Crumovgrad		anexată în 1913		–	v. Coșu Cavac jud. Mastanli			–	–
REGIUNEA ȘUMEN		6.616	9.743	289	2.946	96	3.741	4.151	8.361
JUDEȚUL RUSE		5.394	6.601	26	720	22	1.117	1.300	1.200
Plasa Balbunar		inexistentă				17	344	v. Cubrat	–
Plasa Cubrat		inexistentă				v. Balbunar		304	–
Plasa Chemanlar		inexistentă				1	251	v. Isperih	–
Plasa Isperih		inexistentă				v. Chemanlar		327	–
Plasa Razgrad		13	517	26	720	4	522	669	1.200
Plasa Silistra		970	1.133	cedată României în 1913					–
Plasa Tutracan		4.411	4.951	cedată României în 1913					–

JUDEȚUL ȘUMEN		41	892	114	1.107	30	1.557	1.705	3.523
Plasa Eschi Giurmaia		2	105	–	39	3	152	v.Târgoviște	–
Plasa Novi Pazar		–	–	–	–	7	825	814	1.301
Plasa Omortag		v. Osman Pazar						–	–
Plasa Osman Pazar		1	3	6	11	1	30	v. Omortag	–
1. Ilangilar		–	–	5	–	–	–	–	–
2. Osman Pazar	Omortag	–	–	1	–	–	–	–	–
Plasa Popovo		2	91	4	150	–	95	273	758
1. Covaceveț	Covaceveț	–	–	2	–	–	–	–	–
2. Conac (+)	Conac	–	–	1	–	–	–	–	–
3. Popovo	Popovo	–	–	1	–	–	–	–	–
Plasa Preslav		–	367	79	291	2	332	400	516
1. Bairam Dere	Veselinovo	–	–	20	–	–	–	–	–
2. Cociovo	Cociovo	–	–	5	–	–	–	–	–
3. Dragoevo	Dragoevo	–	–	16	–	–	–	–	–
4. Troița	Troița	–	–	8	–	–	–	–	–
1. Belotinți	Belotinți	–	–	1	–	–	–	–	–
2. Bostan Mahala	Bostan Mahla	–	–	2	–	–	–	–	–
3. Raianovți	Raianovți	–	–	1	–	–	–	–	–
4. Vârbivcet	Vârbivcet	–	–	1	–	–	–	–	–
JUDEȚUL VRAȚA		309	962	47	956	150	1.153	852	6.280
Plasa Bela Slatina		9	225	11	315	3	356	205	1.100
1. Brenița	Brenița	–	–	1	–	–	–	–	–
2. Bela Slatina	Bela Slatina	–	–	4	–	–	–	–	–
3. Camenopole	Camenopole	–	–	21	–	–	–	–	–
4. Coinare	Coinare	–	–	2	–	–	–	–	–
5. Giurilovo	Giurilovo	–	–	1	–	–	–	–	–
6. Ohoden	Ohoden	–	–	11	–	–	–	–	–
7. Strupen	Strupen	–	–	1	–	–	–	–	–
8. Suhatce	Suhatce	–	–	1	–	–	–	–	–
9. Târnovo	Târnovo	–	–	1	–	–	–	–	–
10. Vârbița ⁴	Vârbița	–	–	1	–	–	–	–	–

⁴ WEIGAND.

Plasa Bercovița		5	28	2	43	2	13	22	780
1. Bercovița	Bercovița	–	–	18	–	–	–	–	–
2. Copilovți	Copilovți	–	–	1	–	–	–	–	–
Plasa Ferdinand		31	182	10	126	119	137	54	1.200
1. Bezdevița	Bezdevița	–	–	1	–	–	–	–	–
2. Ferdinand	Ferdinand	–	–	48	–	–	–	–	–
3. Gabrovnița	Gabrovnița	–	–	1	–	–	–	–	–
4. Țerovne	Dolno Țerovene	–	–	1	–	–	–	–	–
5. Stubel	Stubel	–	–	1	–	–	–	–	–
Plasa Vrața		264	527	24	472	26	647	571	3.200
1. Banița	Banița	–	–	23	–	–	–	–	–
2. Devene	Devene	–	–	1	–	–	–	–	–
3. Galatin	Galatin	–	–	28	–	–	–	–	–
4. Liliace	Liliace	–	–	1	–	–	–	–	–
5. Mezdra	Mezdra	–	–	6	–	–	–	–	–
6. Mramoren	Mramoren	–	–	1	–	–	–	–	–
7. Muravița	Muravița	–	–	27	–	–	–	–	–
8. Tricladenți	Tricladenți	–	–	23	–	–	–	–	–
9. Vârbeșnița ⁴	Vârbeșnița	–	–	–	–	–	–	–	–
10. Vrața	Vrața	–	–	21	–	–	–	–	–

XVIII
MACEDOROMÂNII
DIN BULGARIA

JUDEȚUL	RECENSĂMÂNTUL 1910 ORIGINEA ETNICĂ	RECENSĂMÂNTUL 1920 ORIGINEA ETNICĂ	RECENSĂMÂNTUL 1926 ORIGINEA ETNICĂ
1. Burgas	58	119	128
2. Varna	16	20	15
3. Vidin	33	37	32
4. Vrața	110	307	321
5. Chiustendil	119	192	256
6. Mastanli	-	-	2
7. Pașmacli	-	-	1
8. Petrici	-	1.662	2.027
9. Plovdiv	178	1.267	1.389
10. Pleven	104	163	95
11. Ruse	117	56	77
12. Sofia	1.087	937	947
13. Stara Zagora	7	51	8
14. Târnovo	12	4	16
15. Șumen	2	1	-
16. Hascovo	-	-	10
TOTAL	1.843	4.816	5.324

SARĂCĂCIANII
din Bulgaria

JUDEȚUL	RECENSĂMÂNTUL 1910 ORIGINEA ETNICĂ	RECENSĂMÂNTUL 1920 ORIGINEA ETNICĂ	RECENSĂMÂNTUL 1926 ORIGINEA ETNICĂ
1. Burgas	2.825	2.064	1.939
2. Varna	7	1	6
3. Vidin	219	100	106
4. Vrața	456	576	427
5. Chiustendil	210	-	2
6. Mastanli	-	45	-
7. Pașmacli	-	-	-
8. Petrici	-	27	10
9. Plovdiv	2.193	102	110
10. Pleven	137	6	39
11. Ruse	-	-	-
12. Sofia	174	4	1
13. Stara Zagora	923	119	124
14. Târnovo	125	19	14
15. Șumen	69	12	21
16. Hascovo	-	-	67
TOTAL	7.338	3.075	2.866

XIX

DACOROMÂNII ȘI MACEDOROMÂNII DIN BULGARIA

	RECENSĂMÂNTUL 1910			RECENSĂMÂNTUL 1920			RECENSĂMÂNTUL 1926			RECENS. 1934
	ORIG. ETNICĂ		LIMBA MAT. ROMÂNİ	ORIG. ETNICĂ		LIMBA MAT. ROMÂNİ	ORIG. ETNICĂ		LIMBA MAT. ROMÂNİ	LIMBA VORBITĂ
	DACO-ROMÂNİ	MACEDO- ROMÂNİ		DACO- ROMÂNİ	MACEDO- ROMÂNİ		DACO- ROMÂNİ	MACEDO- ROMÂNİ		
TOTAL GENERAL	79.428	1.843	96.502	57.312	4.816	75.068	69.080	5.324	83.746	16.405
1. Burgas	81	58	729	111	119	783	73	128	979	107
2. Varna	1.181	16	2.250	149	20	1.119	44	15	1.067	–
3. Vidin	43.073	33	48.531	37.160	37	38.752	42.105	32	42.414	–
4. Vrața	14.110	110	15.089	5.627	307	10.785	10.725	321	11.709	3.869
5. Chiustendil	97	119	443	15	192	249	132	256	394	–
6. Mastanli	–	–	–	2	–	2	–	2	3	–
7. Pașmacli	–	–	–	2	–	2	–	1	1	–
8. Petrici	–	–	–	45	1.662	1.702	95	2.027	2.096	–
9. Plovdiv	321	178	2.824	70	1.267	1.886	94	1.389	2.182	2.043
10. Pleven	12.339	104	13.134	12.151	163	13.068	13.766	95	14.505	2.837
11. Ruse	5.867	117	7.350	231	56	1.215	155	77	1.526	–
12. Sofia	393	1.087	1.657	211	937	1.272	250	947	1.141	1.050
13. Stara Zagora	81	7	785	82	51	954	57	8	949	990
14. Târnovo	1.855	12	2.818	1.342	4	2.169	1.547	16	2.925	–
15. Șumen	41	2	892	114	1	1.107	30	–	1.557	4.509
16. Hascovo	–	–	–	–	–	–	7	10	298	–

XX
ROMÂNII DIN PIND

LOCALITATEA ¹			DISTRICTELUL (Noma)	ROMÂNI	REFERINTE
NUMELE ROMÂNESC	TOPONIMIA VECHE	TOPONIMIA NOUĂ			
Aminciu	Metsovo	Metsovon	Ianina	5.000	C. Gl. Stirbu 1941 ²
Avdela	Avdela	Avdela	Kozani	1.000	C. Gl. Salonic 111/942
Armata	Armata	Armatovon	Ianina	300	C. Gl. Stirbu 1941
Ameru	Milia	Milia	Ianina	850	C. Gl. Salonic 111/942
Ambelohori(+)	.....	.....	.....	500	C. Ianina 260/941
Băiasa	Vovusa	Vovusa	Ianina	.....	Capidan MR. ³
Breaza	Briaza	Distraton	Ianina	1.100	C. Gl. Stirbu 1941
Bozova	Bozova	Prionia	Kozani	.....	.....
Burghicu	.....	Borokivon	Trikkala	300	C. Gl. Stirbu 1941
Bulci	Bultsi	Elati	Ianina	.....	Hâciu ⁴
Carutia	Karutia	.....	Trikkala	.....	Goj ⁵
Calota	Kalota	.....	Ianina	.....	Hâciu
Calarl'i	Kalarite	Kalarite	Ianina	4.000	C. Gl. Stirbu 1941
Cocl'i (Cocl'arl'i)	Kokleri	.....	Trikkala	400	C. Gl. Stirbu 1941
Clinovo	Klinovos	.....	Trikkala	1.000	C. Ianina 260/941
Castania	Kastanea	.....	Trikkala	1.750	C. Ianina 260/941
Ciorani	Tsuranei	.....	Trikkala	.....	Capidan RN. ⁶
Cornu	Krania	Krania	Trikkala	7.500	C. Gl. Stirbu 1941
Coturi	Kotori	Ydrusa	Trikkala	500	C. Ianina 260/941

¹ Localitățile marcate (+) nu au putut fi situate pe hartă.

² Dl. consul Gl. Stirbu, *Note statistice personale*.

³ CAPIDAN Th., *Macedoromâni*, 1942.

⁴ HÂCIU A., *Aromâni*, 1936.

⁵ Informațiuni comunicate de dl. arhitect Alex. GOJ.

⁶ CAPIDAN Th., *Români nomazi*, 1926.

Cuțufleani	Kutsufleani (Palea-)	.....	Kozani	400	C. Gl. Stirbu 1941
Cuțufleani	Kutsufleani (Nea-)	.....	Kozani	1.000	C. Gl. Stirbu 1941
Cerneși	Tsesesi	Elatohori	Ianina	450	C. Gl. Stirbu 1941
Ceresova	Kerasova	Kerasovon	Ianina	.....	Goj
Cepelovo	Tsepelovo	.....	Ianina	.....	Hâciu
Ciudila	Tsudila	.....	Ianina	.....	Goj
Dușcu	Dunsko	Dotsikon	Kozani	...	.....
Dziniradzi	Dzenerades	.....	Kozani	...	C. Gl. Salonic 419/942
Dragoviști	Dragovistion	.....	Trikkala	2.500	C. Ianina 260/941
Dzurdza	Dzurdza	.....	Trikkala	2.000	C. Gl. Stirbu 1941
Dragari	Dragari	Kastanon	Ianina	...	Capidan MR.
Dobrinovo	Dobrinovo	Iliohorion	Ianina	400	C. Gl. Stirbu 1941
Dol'iani	Doliani	Doliani	Ianina	500	C. Gl. Stirbu 1941
Doliana	Doliana	.....	Trikkala	50	C. Ianina 260/941
Drestenicu	Drestenicu	Tristenon	Ianina	....	Capidan MR.
Dovițiana	Dovitsiana	.....	Ianina	.....	Goj
Floru	Flamburari	Flamburion	Ianina	350	C. Gl. Stirbu 1941
Furca	Furka	.....	Ianina	300	C. Gl. Stirbu 1941
Gardichi	Gardikion	.....	Trikkala	4.000	C. Ianina 260/941
Grebeniți	Grebenitsi	Grevenition	Ianina	800	C. Gl. Stirbu 1941
Gudurvajdi	Gondovasda	.....	Trikkala	500	C. Gl. Stirbu 1941
Gotișteea	Gotista	Meg. Gotista	Ianina	.....	.....
Hârzeale	Guliatsades	.....	Kozani	.....	C. Gl. Salonic 419/942
Halichi	Halikion	.....	Trikkala	500	C. Ianina 260/941
Langa	Lavda	Lavda	Kozani	400	C. Gl. Salonic 111/942
Labanița	Labanitsa	Polianemos	Kozani	340	C. Gl. Salonic 111/942
Luzesti	Luzesti	...	Trikkala	....	Boga ⁷
Laca	Laista	Laista	Ianina	600	C. Gl. Stirbu 1941
Leșindză (Leașnița)	Lesnitsa	Vrisohori	Ianina	350	C. Stirbu 1941 Gl.
Lepenița	Lepenitsa	Perivolaki	Trikkala	150	C. Ianina 260/941
Leascovichi	Liaskoviki	Leptokaria	Ianina	.....	Hâciu
Monodendri	Monodendri	.....	Ianina	....	Goj
Manasi	Manasi	.....	Ianina	...	Hâciu
Malacași	Malakasion	.....	Kozani	1.500	C. Ianina 260/941

⁷ BOGA L., *Românii din Macedonia, Epir...*, 1913.

Maciuchi	Matsukion	.....	Arta	1.100	C. Gl.Stirbu 1941
Milia	Milia	.....	Trikkala	...	Capidan RN.
Muceeara	Mutsera	.....	Trikkala	...	Capidan RN.
Macrini	Mackrini	Makrinon	Ianina	...	Capidan RN.
Matuneri (+)	Matuneri	.....	.....	500	C. Ianina 260/941
N`cheare	Anilion	Anilion	Ianina	537	C. Gl.Stirbu 1941
N`dešli	Desi	Desi	Trikkala	2.000	C. Gl.Stirbu 1941
Pădzi	Pades	Pades	Ianina	324	C. Gl.Stirbu 1941
Paleohori	Paleohori	Paleohorion	Ianina	600	C. Gl.Stirbu 1941
Paleoseli	Paleoseli	Paleoseli	Ianina	450	C. Gl.Stirbu 1941
Perivole	Perivole	.....	Kozani	900	C. Gl.Salonic 111/942
Paltinu	Baltinon	.....	Kozani	400	C. Gl.Salonic 111/942
Prituli	Pertuli	Pertuli	Trikkala	500	C. Ianina 260/941
Prosvala	Prosgoli	Vathypedon	Ianina	300	C. Gl. Stirbu 1941
Pârleangu de`nsus	Ano-Perliango	.....	Trikkala	.....	Goj
Pârleangu de`nghios	Kato-Perliango	.....	Trikkala	.....	Goj
Samarina	Samarina	Samarina	Kozani	1.700	C. Gl.Salonic 111/942
Smixi	Smixi	Smixi	Kozani	1.000	C. Gl.Salonic 419/942
Siracu	Sirraku	Sirakion	Ianina	5.000	C. Gl.Stirbu 1941
Struja	Strutsa	.....	Kozani	.....	C. Gl.Salonic 419/942
Scamneli	Skamneli	.....	Ianina	400	C. Gl.Stirbu 1941
Supuțelu	Suputseli	Dilofon	Ianina	....	.....
Șes	Ses	.....	Ianina	....	Capidan MR.
Sclineasa	Sklineasa	.....	Trikkala	750	C. Gl. Stirbu 1941
Turia	Krania	Krania	Kozani	610	C. Gl. Salonic 111/942
Tifloseli	Tiflasolion	Orghili	Trikkala	1.000	C. Gl. Stirbu 1941
Uraneli (+)	.....	.....	.....	250	C. Ianina 260/941
Vutunosi	Votonosi	Votino	Ianina	300	C.Gl.Stirbu 1941
Veloni (+)	Veliani	...	...	...	.....
Vitrinicu	Veternikon	Veternikon	Trikkala	500	C. Ianina 260/941
Vendista	Vendista	.....	Trikkala	1.000	C. Ianina 260/941
Viliciani	Velitsena	.....	.....	.....	Capidan MR.
Zuzuli	Zuzulia	....	Florina	350	C. Gl. Salonic 111/942
TOTAL				61.761	

ROMÂNII DIN TESALIA, FTIOTIDA ȘI FOKIDA

LOCALITATEA ¹			DISTRICTUL (Noma)	ROMÂNI	REFERINȚE
NUMELE ROMĂNESC	TOPONIMIA VECHĂ	TOPONIMIA NOUĂ			
Aghia	Aghia	Aghia	Barissa	–	Mătuși ²
Atalandi	Atalandi	Atlandi	Phthiotis-Phokis	–	Mătuși
Alifaclar	Alifaklar	–	Larissa	–	–
Alimeri	Alimeri	Alimeria	Larissa	150	C. Ianina 260/941
Amuri	Amuri	–	Larissa	100	–
Almiro	Almiros	Malmyros	Larissa	1.250	C. Ianina 260/941
Anatoli	Anatoli	–	Larissa	–	–
Abdular	–	Neo-Perivoli	Larissa	750	C. Ianina 260/941
Aghia-Paraschiva (+)	–	Aghia-Paraschevi	.....	400	C. Ianina 260/941
Aghiu-Ghiorghii	Aghios-Ghiorghios	Aghios-Ghiorghios	Larissa	–	Hâciu ³
Bodonița (+)	–	–	–	–	Mătuși
Balți	Baltsi	–	Larissa	–	–
Băhce	Bahtsilari	Parapotamos	Larissa	–	Capidan RN. ⁴
Ceariceani	Tsaritsani	Tsaritsani	Larissa	350	C. Gl. Stirbu 1941 ⁵
Caragiola	Karadzoli	Argyropulion	Larissa	1.000	C. Ianina 260/941
Coromilia	Koromilia	Koromilia	Trikkala	–	–
Chiserli	Megali-Keserli	Sykurion	Larissa	250	Mătuși
Chiserli	Mikro-Keserli	Elatia	Larissa	50	C. Ianina 260/941
Canalia	Kanalia	–	Larissa	150	C. Ianina 260/941

¹ Localitățile marcate (+) nu au putut fi situate pe hartă.

² Informațiuni comunicate de dl. avocat MATUȘI din Larissa.

³ HÂCIU A., *Aromânii*, 1936.

⁴ CAPIDAN Th., *Românii nomazi*, 1926.

⁵ Dl. Consul Gl. Stirbu, *Note statistice personale*.

Ceairli	Tsairli	Vriotropos	Larissa	50	Mătuși
Calabaca	Kalabaka	Kalabaka	Trikkala	250	C. Ianina 260/941
Cardița	Karditsa	Karditsa	Trikkala	1.000	C. Gl. Stirbu 1941
Chițiler (+)	Kitsiler	Eleohori	–	–	Mătuși
Damași	Damasion	Damasi	Larissa	400	C. Ianina 260/941
Damașuli	Damasuli	Damasuli	Larissa	–	Capidan MR. ⁶
Didiriani	–	Agnanderion	Trikkala	150	C. Ianina 260/941
Domocos	Domokos	Domokos	Phthiotis-Phokis	–	Boga ⁷
Demirli	–	–	Larissa	–	Mătuși
Dilerlu	Derili	Gonos	Larissa	–	C. Gl. Stirbu 1941
Domenicu	Domenikon	–	Larissa	200	Capidan RN.
Dogani	Dogani	–	–	–	–
Doxara	Doxara	–	–	–	Mătuși
Driskoli	Driskoli	Driskoli	Larissa	–	Mătuși
Farsala	Pharsalos	Pharsalos	Larissa	1.250	C. Ianina 260/941
Fanari	Phanarion	Phanarion	Trikkala	–	Capidan RN.
Grizano	Grizanon	–	Trikkala	–	Capidan MR.
Gunița (+)	Gunitsa	–	Larissa	–	–
Ghiulberi (+)	–	–	Larissa	–	–
Hagi Barac (+)	–	–	Larissa	75	C. Ianina 260/941
Laspohori	Laspohori	Omolion	Larissa	100	Mătuși
Larisa	Larissa	Larissa	Larissa	1.000	C. Ianina 260/941
Lăsun	Elassona	Elassona	Larissa	500	C. Ianina 260/941
Lamia	Lamia	Lamia	Phthiotis-Phokis	125	Mătuși
Mataranga	Mataranga	Mataranga	Trikkala	–	–
Macrinița	Makrynitsa	Makrynitsa	Larissa	–	Capidan RN.
Musular	Musular	Rodia	Larissa	1.250	C. Ianina 260/941
Macrihori	Makrihorion	–	Larissa	–	Cogiamani ⁸
Miloguste	Mologusta	–	Larissa	200	C. Ianina 260/941
Magula	Magula	–	Larissa	100	Mătuși
Molos	Molos	Molos	Phthiotis-Phokis	–	Mătuși

⁶ CAPIDAN Th., *Macedoromâni*, 1942.

⁷ BOGA L., *Români din Macedonia, Epir...*, 1913.

⁸ Memoriu din 16 august 1941, înaintat Ministerului Afacerilor Străine.

Nea-Tuca (+)	–	Nea-Tsuka	Phthiotis-Phokis	30	Mătuși
Pretori	Pertorion	–	Larissa	500	C. Ianina 260/941
Purnari	Purnari	–	Phthiotis-Phokis	–	Goj ⁹
Preventa	Preventa	–	Trikkala	–	–
Paleocastron	Paleokastron	–	Larissa	125	–
Portaria	Portaria	Portaria	Larissa	–	–
Pteleon	Pteleon	Pteleon	Larissa	–	Mătuși
Parnassos	–	Parnassos	Phthiotis-Phokis	–	Cogiamani
Platanos	Platanos	Platanos	Larissa	–	Mătuși
Suflari	Suflar	–	Larissa	–	Capidan
Sescu	–	Seskulon	Larissa	400	C. Ianina 260/941
Surpi	Surpi	Surpi	Larissa	1.500	C. Ianina 260/941
Sichia	Sikia	Sykia	Larissa	100	Mătuși
Stilis	Stylis	Stylis	Phthiotis-Phokis	–	–
Tahtalasman (+)	Tahtalasman	Mikro-Perivolaki	–	400	C. Ianina 260/941
Tárnova	Tymavos	Tymavos	Larissa	750	C. Ianina 260/941
Târcol	Trikkala	Trikkala	Trikkala	4.000	C. Ianina 260/941
Toivas	Toivas	–	Larissa	300	C. Ianina 260/941
Vanakulia	Vanakulia	–	Trikkala	–	Goj
Varibobi	Varibobi	Makrakomi	Phthiotis-Phokis	50	C. Ianina 260/941
Veleștin	Velestinos	Velestinos-Pherrai	Phthiotis-Phokis	1.750	C. Ianina 260/941
Volos	Volos	Volos	Phthiotis-Phokis	–	C. Ianina 260/941
Vlahoiani	Vlahoiani	Vlahoianis	Phthiotis-Phokis	250	C. Ianina 260/941
Valanidia	Valanidia	–	Larissa	50	–
Velimiști (+)	Velimisti	–	Trikkala	50	Mătuși
Vasilikia	Vasilikia	Vasilikia	Larissa	–	Mătuși
Zarcu	Zarkos	Zarkos	Trikkala	500	C. Ianina 260/941
TOTAL				21.355	
La care se adaugă: orașul Volos și suburbii				4.000	C. Ianina 260/941
TOTAL				25.355	

⁹ Informațiunile comunicate de dl. arhitect Alex. Goj.

XXII

ROMÂNII DIN REGIUNEA OLIMPULUI

LOCALITATEA ¹			DISTRICTUL (Noma)	ROMÂNI	REFERINȚE
NUMELE ROMÂNESC	TOPONIMIA VECHE	TOPONIMIA NOUĂ			
Aghiu-Dimitris	Aghios-Dimitrios	–	Larissa	–	Capidan RN. ²
Breaza	Vraza	–	Thessaloniki	600	C. Gl. Salonic 111/942
Bara	Bara	–	Thessaloniki	600	C. Gl. Salonic 111/942
Caterina	Katerini	Katerini	Thessaloniki	1.500	C. Gl. Salonic 111/942
Călive al Mita (+)	–	–	–	500	C. Gl. Salonic 111/942
Cochinoplu	Kokinoplos	Kokinoplos	Larissa	400	C. Gl. Stirbu 1941 ³
Carița	Karitsa	Karitsa	Thessaloniki	500	C. Gl. Salonic 111/942
Chitros	Kitros	–	Thessaloniki	300	C. Gl. Salonic 111/942
Colocrini	Kolokuri	Kolokuri	Thessaloniki	400	C. Gl. Salonic 111/942
Cundihorița	Kunduriotisa	Kunduriotisa	Thessaloniki	700	C. Gl. Salonic 111/942
Dovoca (+)	–	–	–	500	C. Gl. Salonic 111/942
Fteri	Fteri	Fteri	Thessaloniki	500	C. Gl. Salonic 111/942
Hran	Hrana	Sevasti	Thessaloniki	700	C. Gl. Salonic 111/942
Litohori	Litohorion	Litohoron	Thessaloniki	–	C. Gl. Salonic 111/942
Locuve	Lokovi	Lokovi	Thessaloniki	500	C. Gl. Salonic 111/942
Malatria	Malathria	Malathria	Thessaloniki	700	C. Gl. Salonic 111/942
Milia	Milia	–	Thessaloniki	–	C. Gl. Salonic 111/942
Paleoestini	Paleosteni	–	Thessaloniki	50	C. Gl. Salonic 419/942
Scotina	Skotina	–	Thessaloniki	400	C. Gl. Salonic 111/942
Spano (+)	–	–	–	30	C. Gl. Salonic 419/942
Stipi	Stipi	–	Thessaloniki	300	C. Gl. Salonic 111/942
Scuterna	Skoterini	Elatusa	Thessaloniki	300	C. Gl. Salonic 111/942
Vlaholivadi	Vlaholivadion	Livadion	Larissa	4.000	C. Gl. Salonic 419/942
Vrontusa	Vrondusa	Vrondu	Thessaloniki	400	C. Gl. Salonic 111/942

¹ Localitățile marcate (+) nu au putut fi situate pe hartă.

² CAPIDAN Th., *Românii nomazi*, 1926.

³ Dl. consul Gl. Stirbu, *Note statistice personale*.

XXIII

ROMÂNII DIN MACEDONIA

LOCALITATEA ¹			DISTRICTUL (Noma)	ROMÂNI	REFERINȚE
NUMELE ROMÂNESC	TOPONIMIA VECHE	TOPONIMIA NOUĂ			
Achingeali	Akindzali	Muries	Thessaloniki	500	C. Gl. Salonic 111/942
Asvestohori	Asvestohori	Asvestohorion	Thessaloniki	250	C. Gl. Salonic 111/942
Alistrati	Alistrati	Alistrati	Seres	300	C. Gl. Salonic 111/942
Boemița	Boemitsa	Axiupolis	Thessaloniki	–	–
Breznița	Breznitsa	Vatahorion	Florina	15	C. Gl. Salonic 111/942
Belcamen	Belkamen	Drossopighi	Florina	300	C. Gl. Salonic 419/942
Blața	Vlatsa	Vlatsi	Kozani	1.000	C. Gl. Salonic 419/942
Balifta	Baldza	Melisohori	Thessaloniki	800	C. Gl. Salonic 111/942
Cârlciova (Cârlova)	Kirlikovo	Haritomeni	Seres	200	C. Gl. Salonic 111/942
Carlichioi	Karliköi	Eleon	Seres	400	C. Gl. Salonic 111/942
Ciotili	Tsotyl	Tsotylion	Kozani	200	C. Gl. Salonic 419/942
Cojani	Kozani	Kozani	Kozani	1.500	C. Gl. Salonic 111/942
Clisura	Vlaho-Klissura	Klissura	Florina	1.350	C. Gl. Salonic 111/942
Castoria	Kastoria	Kastoria	Florina	150	C. Gl. Salonic 111/942
Colindro	Kolindros	Kolindros	Thessaloniki	50	C. Gl. Salonic 419/942
Cândrova	Kindrova	Kendronas	Pellis	120	C. Gl. Salonic 419/942
Costohor	Kostohori	–	Thessaloniki	–	–
Ciornova	Tsornova	Fitia	Thessaloniki	–	Capidan RN. ²
Caradere	Karadere	Hrisi	Pellis	100	C. Gl. Salonic 419/942
Capugidia	Kapudzides	Strefa	Thessaloniki	200	C. Gl. Salonic 111/942
Cenghel	Tsenghel	–	Seres	600	C. Gl. Salonic 111/942
Cerevița	Tserevitsa	–	Seres	800	C. Gl. Salonic 111/942
Crușova	Kruševo	Akhladohorion	Seres	400	C. Gl. Salonic 111/942

¹ Localitățile marcate (+) nu au putut fi situate pe hartă.

² CAPIDAN Th., *Românii nomazi*, 1926.

Cruşovo	Krusovon (Kato-)	Kerdillion (Kato-)	Seres	200	C. Gl. Salonic 111/942
Cruşovo	Krusovon (Ano-Iokuri)	Kerdillion (Ano-)	Seres	300	C. Gl. Salonic 111/942
Clepuşna	Klepusna	Agriani	Seres	200	C. Gl. Salonic 111/942
Ciatalgea	Tsataldza	Horisti	Drama	-	C. Gl. Salonic 111/942
Cavala	Kavalla	Kavalla	Kavalla	1.000	C. Gl. Salonic 111/942
Casandra	Kassandra	Kassandriion	Chalchidikis	500	C. Gl. Salonic 111/942
Cria Vrisi	-	Kria Vrisi	Pellis	300	C. Gl. Salonic 419/942
Calinita	Kalinitza	Kalentsa	Pellis	150	C. Gl. Salonic 419/942
Costeneţ	Kostenets	Ieropighi	Florina	-	Goj ³
Calivia (+)	-	-	Thessaloniki	100	C. Gl. Salonic 419/942
Disicata	Disikata	Krania	Kozani	-	Capidan MR. ⁴
Diminiţa	Dimenitsa	Karperon	Kozani	900	C. Gl. Salonic 111/942
Dol'iani	Doliani	Kumaria	Thessaloniki	175	C. Gl. Salonic 419/942
Diavato	Iavatos	-	Thessaloniki	150	C. Gl. Salonic 419/942
Dautbali	Dautbali	Oreokastron	Thessaloniki	150	C. Gl. Salonic 111/942
Dolap	Dolap Tsiflik	-	Seres	200	C. Gl. Salonic 111/942
Doxati	Doxati	Doxaton	Drama	300	C. Gl. Salonic 111/942
Diavorniţa	Iavornitsa	Nea Kuklena	Thessaloniki	125	C. Gl. Salonic 419/942
Drama	Drama	Drama	Drama	3.000	C. Gl. Salonic 111/942
Deniscu	Dentsiko	Aetomilia	Ianina	1.000	C. Gl. Salonic 111/942
Florina	Florina	Florina	Florina	6.000	C. Gl. Salonic 111/942
Fetiţa	Fetista	Polla Nera	Pellis	115	C. Gl. Salonic 419/942
Furca	Furka	Furka	Chalkidikis	700	C. Gl. Salonic 111/942
Grebena	Grevena	Grevena	Kozani	1.000	C. Gl. Salonic 111/942
Gramaticova	Gramatikon	Gramatikon	Kozani	175	C. Gl. Salonic 419/942
Giurmaiaua de'ngnios	Barakli Dzuma	Kato Tzumaia	Seres	300	C. Gl. Salonic 111/942
Ghida	Ghidas	-	Thessaloniki	75	C. Gl. Salonic 419/942
Gârlea (+)	-	-	Thessaloniki	100	C. Gl. Salonic 419/942
Gheorgheani (+)	-	-	Thessaloniki	75	C. Gl. Salonic 419/942
Goloselo	Golosiani	Ghymnotopi	Pellis	100	C. Gl. Salonic 419/942
Gramoste	Grammos	Grammos	Florina	750	C. Gl. Salonic 111/942
Hrupište	Hrupista	Argos-Orestiakon	Florina	400	C. Gl. Salonic 111/942
Horopani	Rupan	Horopani	Thessaloniki	100	C. Gl. Salonic 419/942

³ Informaţiuni comunicate de dl. arhitect Alex. GOJ.

⁴ CAPIDAN Th., *Macedoromâni*, 1942.

Ianacova (+)	–	–	–	75	C. Gl. Salonic 419/942
Ianița	Ienidze Vardar	Iannitsa	Pellis	200	C. Gl. Salonic 111/942
Ineli	Ineli	Aidonohorion	Seres	500	C. Gl. Salonic 111/942
Ieriso	Ierisos	Akanthos	Chalkidikis	–	Capidan RN.
Izvor	Izvor	Pighi	Thessaloniki	500	C. Gl. Salonic 111/942
Libanova	Livanovon	Eghinion	Thessaloniki	100	C. Gl. Salonic 419/942
Lianoveri	Laniver	Lianoveri	Thessaloniki	125	C. Gl. Salonic 419/942
Lembeti	Lembeti	Evkarpia	Thessaloniki	200	C. Gl. Salonic 111/942
Lipoș	Lipos	Theodoritsi	Seres	800	C. Gl. Salonic 111/942
Laringo	Larikovi	Liaringovi	Chalkidikis	200	C. Gl. Salonic 111/942
Langada	Langades	–	Thessaloniki	250	C. Gl. Salonic 111/942
Linotope	Omotsko	Livadotopi	Florina	500	C. Gl. Salonic 111/942
Marușa	Marusa	–	Thessaloniki	–	Capidan MR.
Mandalova	Mandalovo	Kranies	Pellis	150	C. Gl. Salonic 419/942
Malichi	Maliki	Maliki	Thessaloniki	350	C. Gl. Salonic 419/942
Milovo	Milovon	Megali–Gephyra	Thessaloniki	40	C. Gl. Salonic 419/942
Mandra	Mandra	–	Seres	300	C. Gl. Salonic 111/942
Mestali	Mertatovo	–	Seres	200	C. Gl. Salonic 111/942
Malesovo (+)	Lehovo	–	–	300	C. Gl. Salonic 111/942
Microgui	Mikroguzion	–	Thessaloniki	30	C. Gl. Salonic 419/942
Negovan	Negovani	Flamburon	Florina	500	C. Gl. Salonic 111/942
Neagușta	Niausta	Naussa	Thessaloniki	2.000	C. Gl. Salonic 111/942
Nevesca	Neveska	Nympheion	Florina	1.540	C. Gl. Salonic 111/942
Niocastru	Neokastron	Neokastron	Thessaloniki	100	C. Gl. Salonic 111/942
Nisi	Nision	–	Thessaloniki	150	C. Gl. Salonic 419/942
Nigrita	Nigrita	Nigrita	Seres	200	C. Gl. Salonic 111/942
Nichita	Nikitas	Nikitas	Chalkidikis	200	C. Gl. Salonic 111/942
Nea Zoi	–	Nea Zoi	Pellis	125	C. Gl. Salonic 419/942
Ostrovo	Ostrovo	Arnissa	Pellis	–	–
Orliacu	Orliak	Strymonikon	Seres	700	C. Gl. Salonic 111/942
Ormilia	Ormilia	Ormilia	Chalkidis	300	C. Gl. Salonic 111/942
Pipiliște	Pipiliste	Namata	Kozani	–	Capidan RN. ⁽²⁾
Pisuderi	Pissoderi	Pissoderion	Florina	500	C. Gl. Salonic 111/942
Păpădia	Popadia	–	Florina	400	C. Gl. Salonic 111/942
Pălăticea	Palatitsia	Palatitsia	Thessaloniki	125	C. Gl. Salonic 419/942
Plati	Plati	–	Thessaloniki	125	C. Gl. Salonic 419/942

Plazna	Plasna	–	Pellis	500	C. Gl. Salonic 419/942
Prizna	Prisna	Rodhopolis	Pellis	100	C. Gl. Salonic 419/942
Poroi	Poroia	Poroia	Seres	700	C. Gl. Salonic 419/942
Petelinos	Petelinos	–	Seres	–	C. Gl. Salonic 111/942
Prosociani	Prosotsiani	Pyrsoopolis	Drama	100	C. Gl. Salonic 111/942
Pravišta	Pravion	Elevtheropolis	Drama	200	C. Gl. Salonic 111/942
Pazaruda	Pazarakia	Apolonia	Chalkidikis	300	C. Gl. Salonic 111/942
Paticina	Patitsina	Patima	Pellis	70	C. Gl. Salonic 419/942
Pratinitea (+)	–	–	–	75	C. Gl. Salonic 419/942
Profet Ilie	–	Profitis Ilias	Pellis	75	C. Gl. Salonic 419/942
Pelicati	Pelikati	–	Florina	–	Capidan MR.
Papazchioi	Papazkõi	Papades	Drama	–	Capidan RN.
Ramna	Ramna	Omalon	Seres	950	C. Gl. Salonic 111/942
Rahova	Rahovo	Mesorahi	Seres	200	C. Gl. Salonic 111/942
Ravenachia	Raveniki	Megali Panaghia	Chalkidikis	100	C. Gl. Salonic 111/942
Serfige	Serfidze	Servia	Kozani	1.500	C. Gl. Salonic 111/942
Sacištea	Siatista	Siatista	Kozani	–	Capidan RN.
Şainl`i	Sisani	Sisanion	Kozani	–	Capidan RN.
Sorovici	Sorovits	Amynteon	Florina	1.000	C. Gl. Salonic 111/942
Spurlița	Sporlita	Elafina	Thessaloniki	225	C. Gl. Salonic 419/942
Selia de Sus	Ano–Selia	Ano–Vermion	Thessaloniki	255	C. Gl. Salonic 419/942
Selia de Jos	Kato–Selia	Kato–Vermion	Thessaloniki	3.000	C. Gl. Salonic 111/942
Stavros	Stavros	Stavros	Chalkidikis	–	C. Gl. Salonic 419/942
Stavros	Stavros	Stavros	Thessaloniki	175	C. Gl. Salonic 419/942
Schiliți	Skilitsi	–	Thessaloniki	400	C. Gl. Salonic 419/942
Soho	Sohos	Sohos	Thessaloniki	400	C. Gl. Salonic 111/942
Sidirocastru	Sidirokastron	Sidirokastron	Seres	–	Capidan RN.
Sarişaban	Sarişaban	Chryssopolis	Kavalla	–	Hâciu ⁵
Sear	Serres	Serrai	Seres	3.000	C. Gl. Salonic 111/942
Sâruna	Thessaloniki	Thessaloniki	Thessaloniki	150	C. Gl. Salonic 419/942
Slimnița	Slimitsa	Militsa	Florina	370	C. Gl. Salonic 111/942
Târcoveani	Tsarkoveani	Mikri Santa	Thessaloniki	–	Capidan MR.
Tertis	Tertis	Vathitopos	Drama	200	C. Gl. Salonic 111/942
Topoliana	Topoliani	Chryssos	Seres	100	C. Gl. Salonic 111/942

⁵ HÂCIU A., *Aromânii*, 1936.

Vogatico	Vogatsikon	Vogatsiskon	Florina	1.600	C. Gl. Salonic 111/942
Vrumpigadu	Vrompigado	–	Thessaloniki	35	C. Gl. Salonic 419/942
Volada	Valada	–	Thessaloniki	–	Capidan MR.
Verla	Verria	Verria	Thessaloniki	5.795	C. Gl. Salonic 419/942
Vodena	Vodena	Edessa	Pellis	125	C. Gl. Salonic 419/942
Vecișta	Bensa–Vestitsa	Anghelohorion	Thessaloniki	50	C. Gl. Salonic 419/942
Vișani	Visani	–	Seres	100	C. Gl. Salonic 111/942
Vezme	Vezme	Exochi	Drama	400	C. Gl. Salonic 111/942
Valta	Valta	–	Chalkidikis	900	C. Gl. Salonic 111/942
Vrej	Vires	–	Thessaloniki	50	C. Gl. Salonic 419/942
Xirolivad	Xirolivadi	Xirolivadon	Thessaloniki	700	C. Gl. Salonic 111/942
Zileahovo	Ziliahovo	Zihna	Seres	100	C. Gl. Salonic 111/942
Zihna	–	Nea Zihna	Seres	800	C. Gl. Salonic 111/942
TOTAL				64.460	
La cari se adaugă:					
Răspândiți în Câmpia Ianiței				5.000	C. Gl. Salonic 111/942
În regiunea Kilkis				15.000	C. Gl. Salonic 111/942
Salonic				35.000	C. Gl. Salonic 111/942
TOTAL				119.460	

XXIV

ROMÂNII DIN MEGLENIA

LOCALITATEA ¹			DISTRICTUL (Noma)	ROMÂNI	REFERINȚE
NUMELE ROMÂNESC	TOPONIMIA VECHĂ	TOPONIMIA NOUĂ			
Borovița ¹ Birislav	Borovitsa Birislav	Kastaneri Periklia	Pellis Pellis	– 405	Capidan ² C.Gl.Salonic 111/942
Cupa	Kupa	Kupa	Pellis	650	C.Gl.Salonic 419/942
Liumnița	Liumnitsa	Skra	Pellis	800	C.Gl.Salonic 111/942
Livădzi	Livadi	Livadia	Pellis	1.500	C.Gl.Salonic 111/942
Luguța	Lunzi	Langadia	Pellis	550	C.Gl.Salonic 419/942
Nânta	Nonte	Notia	Pellis	–	Capidan
Oșani	Osin	Archangelos	Pellis	900	C.Gl.Salonic 111/942
Țârna-Reca	Tsernareka	Karpi	Pellis	1.000	C.Gl.Salonic 111/942
			TOTAL	5.805	

¹ Pe cale de bulgarizare.

² CAPIDAN Th., *Meglenoromânii*, vol. I, 1925.

ROMÂNII DIN EPIR ȘI CORFU

LOCALITATEA		DISTRICTUL (NOMA)	ROMÂNI	INFORMAȚIUNI
TOPONIMIA VECHĂ	TOPONIMIA NOUĂ			
Artsista	–	Ianina	–	Goj ¹
Arpitsa	–	Arta	–	Goj
Arilla	–	Arta	–	Goj
Baburi	–	Ianina	–	Goj
Butsara	–	Ianina	–	Goj
Delivinaki	–	Ianina	200	C.Gl.Stirbu1941 ²
Doliana	–	Ianina	500	C. Gl.Stirbu 1941
Faneromeni	Ieromeri	Ianina	–	Goj
Filiates	–	Ianina	–	Goj
Gribovo	–	Ianina	–	Goj
Grizba	Elefthero	Ianina	–	Goj
Gribjani	–	Ianina	–	Goj
Gomenitsa	Igumenitsa	Ianina	–	Goj
Grika	–	Ianina	–	Goj
Globutsari	–	Ianina	–	Goj
Grekohori	–	Ianina	–	Goj
Guria	–	Preveza	–	Goj
Izvor	Amarandos	Ianina	–	Goj
Ianina	Ianina	Ianina	8.000	C.Gl.Stirbu 1941
Konitsa	–	Ianina	300	C.Gl.Stirbu 1941
Kaitsa	–	Ianina	–	Goj
Kusovitsa	–	Ianina	–	Goj

¹ Informații comunicate de dl. arhitect Alex. GOJ.

² Dl. consul Gl. Stirbu, *Note statistice personale*.

Kutsi	–	Ianina	–	Goj
Karvunari	–	Arta	–	Goj
Kukulista	Kokli	Ianina	75	C.Gl.Stirbu 1941
Kutsufleani	–	Ianina	–	Goj
Labnitsa	–	Ianina	–	Goj
Liopesi	–	Ianina	20	C.Gl.Stirbu 1941
Lapsista, Ano–	–	Ianina	–	Goj
Lapsista, Kato–	–	Ianina	–	Goj
Mazaraki	–	Ianina	–	Goj
Mazaraki	–	Preveza	–	Goj
Molista	Kurtinista	Ianina	–	Goj
Madio	Rodia	Ianina	–	Goj
Medzid	Kefalovrision	Ianina	5.000	C.Gl.Stirbu 1941
Mavrovuni	–	Ianina	–	Goj
Mavronoros	–	Ianina	–	Goj
Mada	Madia	Ianina	–	Goj
Minina	–	Ianina	–	Goj
Melikokia	–	Preveza	–	Goj
Margariti	–	Preveza	–	Goj
Mesovuni	–	Preveza	50	C.Gl. Stirbu 1941
Negrades	–	Ianina	34	C.Gl. Stirbu 1941
Neohori	–	Ianina	–	Goj
Nikolitsi	–	Ianina	–	Goj
Nunethati	–	Ianina	–	Goj
Prisoiani	–	Ianina	30	C.Gl. Stirbu 1941
Peklari	–	Ianina	–	Goj
Papingo	–	Ianina	–	Goj
Podgoriani	Parakalamos	Ianina	300	C.Gl. Stirbu 1941
Protopapa	–	Ianina	10	C.Gl. Stirbu 1941
Plakoti	–	Ianina	–	Goj
Pitsari	–	Ianina	–	Goj
Paramithia	–	Ianina	–	Goj
Plataria	–	Ianina	–	Goj

Palea-Parga	—	Preveza	—	Goj
Parga	—	Preveza	—	Goj
Rupsia	—	Ianina	35	C.Gl. Stirbu 1941
Ravenia, Ano-	—	Ianina	100	C.Gl. Stirbu 1941
Ravenia, Kato-	—	Ianina	—	Goj
Rapeza	—	Arta	—	Goj
Spathari	—	Ianina	—	Goj
Sudena, Ano-	—	Ianina	50	C.Gl. Stirbu 1941
Sudena, Kato-	—	Ianina	50	C.Gl. Stirbu 1941
Sajada	—	Ianina	—	Goj
Skefari	—	Ianina	—	Goj
Sulupia	—	Ianina	—	Goj
Suliasi	—	Ianina	—	Goj
Salitsa	—	Ianina	—	Goj
Skorpionona	—	Ianina	—	Goj
Skandalon	—	Ianina	—	Goj
Spatharati	—	Arta	—	Goj
Spathari	—	Ianina	—	Goj
Stamati	—	Preveza	—	Goj
Splantsa	Amudia	Preveza	—	Goj
Tsaraplana	Vasilikon	Ianina	15	C.Gl. Stirbu 1941
Tharati	—	Ianina	—	Goj
Tsarkovista	Eklisiohori	Ianina	—	Goj
Tsudila	Rodotopi	Ianina	—	Goj
Tservari	—	Ianina	—	Goj
Visani	—	Ianina	250	C.Gl. Stirbu 1941
Varibobi	—	Ianina	—	Goj
Varfani	—	Ianina	—	Goj
Vratila	—	Ianina	—	Goj
Vrisis	—	Ianina	—	Goj
Veliani	—	Ianina	—	Goj
Zitsa	—	Ianina	200	C.Gl. Stirbu 1941
TOTAL			15.219	

CORFU³

Anaplades
Benitsa
Braganiotika
Dragotina
Episkopiana
Gasturi
Hlomos
Hlomotina
Kolokidi
Kinopiastes
Korfu
Marathia
Pavliana
Perivoli
Paradariones
Stronghili
Stavros
Vasilatika

---

³ Informațiuni comunicate de dl. arhitect Alex. GOJ (V. și CAPIDAN Th., *Româniile nomazi*, 1926).

XXVI

ROMÂNII DIN ARTA, ASPROPOTAM,

ACARNANIA ȘI ETOLIA

LOCALITATEA			DISTRICTUL ¹ (NOMA)	ROMÂNI	REFERINȚE
NUMELE ROMÂNESC	TOPONIMIA VECHĂ	TOPONIMIA NOUĂ			
Arta	Arta	–	Arta	1.000	C.Gl.Stirbu 1941 ²
Aroșu	Aretha	–	Ak. – Aitolia	–	Goj ³
Agnanda	Agnanda	–	Arta	–	Goj
Bezula	Bezula	–	Trikkala	–	Goj
Brendista	Brendista	–	Preveza	–	Goj
Biliasa	Biliasa	–	Preveza	–	Goj
Cațaro	–	–	Ak. – Aitolia	–	Capidan MR. ⁴
Cato-Peta	Kato-Peta	–	Arta	–	Goj
Cuciubina	Kutsumbina (Palea Manina)	Maniana	Ak. – Aitolia	–	Capidan MR.
Cărpiniș	Karpenision	Karpenision	Ak. – Aitolia	–	Capidan MR.
Careșu	Hares	–	Ak. – Aitolia	–	Goj
Castania	Kastania	–	Ak. – Aitolia	–	Goj
Coprena	Koprena	–	Ak. – Aitolia	–	Goj
Cumburiana	Kumburiana	–	Trikkala	–	Goj
Corneș	Kornesi	Sturnari	Trikkala	–	Goj
Carvasara	Karvasaras	Amfilochia	Ak. – Aitolia	–	Goj
Cuplesi	Kuplesi	–	Arta	–	Goj
Cuculista	Kuculista	Kukulia	Arta	75	C.Gl. Stirbu 1941

¹ Ak. – Aitolia = districtul Akarnania kai Aitolia.

² Dl. Consul Gl. Stirbu, *Note statistice personale*.

³ Informațiuni comunicate de dl. arhitect Alex. GOJ.

⁴ CAPIDAN Th., *Macedoromânii*, 1942.

Cumsades	Kumsades	–	Preveza	–	Goj
Coritiana	Koritiani	–	Ianina	–	Goj
Crapsi	Krapsi	–	Ianina	–	Goj
Doliana	Doliana	–	Ak. – Aitolia	–	Goj
Franghiște	Franghista	–	Ak. – Aitolia	–	Goj
Frastana	Frastana	–	Ianina	–	Goj
Filipiada	Filipiada	–	Preveza	–	Goj
Granița	Granitsa	–	Ak. – Aitolia	–	Goj
Gramaticu	Gramatiku	Gramatikon	Ak. – Aitolia	–	Goj
Gavalu	Gavalu	–	Ak. – Aitolia	–	Goj
Gribovo	Gribovo	–	Preveza	–	Goj
Gremnița	Gremnitsa	Gramenitsa	Preveza	–	Goj
Grecista	Gretsista	Irakikon	Arta	–	Goj
Ienițari	Ienitsari	Anesa	Preveza	–	Goj
Muzilu	Muzilu	–	Ak. – Aitolia	–	Goj
Mizilu	Mizilu	–	Trikkala	–	Goj
Mesovuni	Mesovuni	Alonia	Trikkala	50	C.Gl. Stirbu 1941
Mataranga	Mataranga	–	Ak. – Aitolia	–	Goj
Molencico	Molentsiko	–	Trikkala	–	Goj
Muzaca	Muzaka	–	Preveza	–	Goj
Nisista	Nisista	–	Preveza	–	Goj
Petra	Petra	–	Preveza	–	Goj
Paleohori	Paleohori	–	Ianina	–	Goj
Paleohori	Paleohori	–	Arta	–	Goj
Paleohori	Paleohori	–	Arta	–	Goj
Pramanda	Pramanda	–	Arta	–	Goj
Prușu	Prussos	–	Ak. – Aitolia	–	Goj
Paparușu	Paparussi	–	Ak. – Aitolia	–	Goj
Petrilu	Petrilu	–	Trikkala	–	Goj
Plopi	Plopi	–	Trikkala	–	Goj
Pacturi	Pakturi	Pakturion	Trikkala	–	Goj
Preveza	Preveza	–	Preveza	1.500	C.Gl. Stirbu 1941

Pistiana	Pistiana	–	Preveza	–	Goj
Politeņa	Politsena	–	Preveza	–	Goj
Ohtu	Ohthia	–	Ak. – Aitolia	–	Capidan MR.
Roşca	Roska	–	Ak. – Aitolia	–	Goj
Rovidia	Rovidia	–	Preveza	–	Goj
Ramia	Rammia	–	Arta	–	Goj
Rumanu	Rumanu	–	Arta	–	Goj
Surevoli	Sorovilion	–	Ak. – Aitolia	–	Capidan MR.
Singrelu	Singrelu	–	Ak. – Aitolia Trikkala	–	Goj
Spirelu	Spirelu	–	Ak. – Aitolia	–	Goj
Stamna	Stamna	–	Ak. – Aitolia	–	Goj
Sumeru	Sumeru	–	Arta	–	Goj
Tatarina	Tatarna	–	Ak. – Aitolia	–	Goj
Trizolu	Trizolu	–	Trikkala	–	Goj
Vulpi	Vulpi	...	Ak. – Aitolia	–	Goj
Viniani	Viniani	–	Ak. – Aitolia	–	Goj
Vrahoři	Agrinion	–	Ak. – Aitolia	–	Goj
Vranghiana	Vranghiana	–	Ak. – Aitolia	–	Goj
Vlasi	Vlasi	–	Trikkala	–	Goj
Voniţa	Vonitsa	–	Ak. – Aitolia	–	Goj
Vurgareli	Vurgarelion	–	Arta	–	Goj
Vastaveţi	Vastavetsi	–	Ianina	–	Goj
TOTAL				2.625	

XXVII

ROMÂNII DIN TRACIA

LOCALITATEA		DISTRICTUL (NOMA)	ROMÂNI	REFERINȚE
TOPONIMIA VECHE	TOPONIMIA NOUĂ			
Dimotika	Didymotichon	Evros	---	Hâciu ¹
Dedeagats	Alexandrupolis	--/		Hâciu
Cumuldzina	Komotini	Rodopi		Capidan RN. ²
Sufili	Suflion	Evros		Hâciu
Xanthi	Xanthi	Rodopi	...	Capidan MR. ³

¹ HÂCIU A., *Aromânii*, 1936.

² Capidan Th., *Românii nomazi*, 1926.

³ CAPIDAN Th., *Macedoromânii*, 1942.

XXVIII

ȘCOLILE ROMÂNE DIN GRECIA¹

1914-1915 ²		1940-1941 ³	
		Avdela	1 școală primară mixtă
Băiasa	1 școală primară de băieți 1 școală primară de fete	Băiasa	1 școală primară mixtă
Belcamen	1 școală primară mixtă	Belcamen	1 școală primară mixtă
Birislav	1 școală primară mixtă		
Breaza	1 școală primară mixtă	Breaza	1 școală primară mixtă
Cândrova	1 școală primară mixtă	Cândrova	1 școală primară mixtă
Cerneși	1 școală primară mixtă		
Cupa	1 școală primară mixtă	Cupa	1 școală primară mixtă
Damași-Avdela ⁴	1 școală primară mixtă	Damași	1 școală primară mixtă
Dol'iani	1 școală primară de băieți	Dol'iani	1 școală primară mixtă
Dol'iani	1 școală primară de fete		

¹ Imobile aparținând statului român sau comunităților române:

Avdela – Șc. prim. mixtă
 Băiasa – Șc. prim. mixtă
 Belcamen – Șc. prim. mixtă
 Breaza – Șc. prim. mixtă
 Cândrova – Șc. prim. mixtă
 Cupa – Șc. prim. mixtă
 Damași – Șc. prim. mixtă
 Dol'iani – Șc. prim. mixtă
 Fetița – Șc. prim. mixtă
 Furca – Șc. prim. mixtă

Gramatova – Șc. prim. mixtă
 Grebena – Șc. prim. mixtă
 Hrupiște – Șc. prim. mixtă
 Ianina – Șc. prim. mixtă
 Ianina – Șc. prim. mixtă
 Liumnița – Șc. prim. mixtă
 Nevesca – Șc. prim. mixtă
 Pădzi – Șc. prim. mixtă
 Paticina – Șc. prim. mixtă
 Perivole – Șc. prim. mixtă

Pretori – Șc. prim. mixtă
 Salonic – Șc. prim. mixtă
 Samarina – Șc. prim. mixtă
 Smixi – Șc. prim. mixtă
 Turia – Șc. prim. mixtă
 Vodena – Șc. prim. mixtă
 Veria – Șc. prim. mixtă
 Varia – Șc. prim. mixtă
 Vlaho-Clisura – Șc. prim. mixtă
 Vlahoiani – Șc. prim. mixtă

² Ministerul Instrucțiunii Publice: Bugetul bisericilor și școlilor românești din Peninsula Balcanică.

³ Adresa Ministerului Culturii Naționale nr. 150.025/945, înreg. la M.A.S. 17.457/945.

⁴ Școli ambulante pentru păstorii transhumanți.

Fetița-Gramaticova ⁴	1 școală primară de băieți	Fetița	1 școală primară mixtă
		Furca	1 școală primară mixtă
		Gramaticova	1 școală primară mixtă
Grevena – Avdela ⁴	1 școală primară de băieți	Grevena	1 școală primară mixtă 1 liceu de băieți
Grevena – Perivole ⁴	1 școală primară de băieți		
Hrupiște	1 școală primară de băieți 1 școală primară de fete	Hrupiște	1 școală primară mixtă
Ianina	1 școală primară mixtă 1 școală comună inferioară	Ianina	1 școală primară mixtă 1 gimnaziu de băieți
Lipoș	1 școală primară mixtă		
Liumnița	1 școală primară mixtă	Liumnița	1 școală primară mixtă
Livezi	1 școală primară de băieți 1 școală primară de fete	Livezi	1 școală primară mixtă
Lugunța	1 școală primară mixtă		
Mețova	1 școală primară		
Nevesca	1 școală primară mixtă	Nevesca	1 școală primară mixtă
Oșani	1 școală primară mixtă		
		Pădzi	1 școală primară mixtă
Papadia	1 școală primară mixtă		
Paleohori (Pind)	1 școală primară mixtă		
Paticina	1 școală primară mixtă	Paticina	1 școală primară mixtă
Perivole	1 școală primară de băieți 1 școală primară de fete	Perivole	1 școală primară mixtă
Pretori	1 școală primară mixtă	Pretori	1 școală primară mixtă
Poroi	1 școală primară mixtă		
Salonic	1 școală primară mixtă 1 școală com. superioară	Salonic	1 liceu comercial de băieți 1 școală profesională de fete 1 școală primară mixtă
Samarina	1 școală primară mixtă	Samarina	1 școală primară mixtă
Turia	1 școală primară de băieți	Turia	1 școală primară mixtă
Turia	1 școală primară de fete		
Vodena	1 școală primară mixtă	Vodena	1 școală primară mixtă

Veria – Selia ⁴	1 școală primară de băieți 1 școală primară de fete	Veria	1 școală primară de băieți 1 școală primară de fete
Veria – Xirolivad ⁴	1 școală primară de băieți		
Vlaho – Clisura	1 școală primară mixtă	Vlaho – Clisura	1 școală primară mixtă
Vlahoiani – Samarina ⁴	1 școală primară mixtă	Vlahoiani	1 școală primară mixtă
TOTAL	42 școli primare 1 școală comercială superioară de băieți 1 școală comercială inferioară de băieți		30 școli primare 1 liceu de băieți 1 gimnaziu de băieți 1 liceu comercial de băieți 1 școală profesională de fete

XXIX

BISERICILE ROMÂNE DIN GRECIA

1914–1915 ¹	1940–1941 ²
Birislav	
Cândrova	Cândrova
Cupa	
Dol'iani	Dol'iani
Fetița-Gramaticova ³	Fetița-Gramaticova
Grebena-Avdela ³	Grebena
Hrupiște	Hrupiște
Ianina	
Liumnița	Liumnița
Lugunța	
Nevesca	
Oșani	
Paticina	Paticina
Perivole	
Poroi	
	Samarina
Salonic	Salonic
Turia	Turia
	Veria
Veria-Marușa ³	
Veria-Selia ³	
Veria-Xirolivad ³	
Vlaho-Clisura	
	Vodena
TOTAL: 21	TOTAL: 13

¹ Ministerul Instrucțiunii Publice și Cultelor: Bugetul bisericilor și școlilor românești din Peninsula Balcanică, 1914–1915.

² Adresa Ministerului Culturii Naționale nr. 150.025/945, înregistrată la Ministerul Afacerilor Străine sub nr. 17.457/945.

³ Preoții slujesc în ambele comune, vara la munte, iarna la șes.

XXX

ROMÂNII DIN ALBANIA

LOCALITATEA ¹			DISTRICTUL	ROMÂNI ²	REFERINȚE	
TOPONIMIA						
NUMELE ROMÂNESC	HARTEI M.ST.M. AUSTRIAC	TOPONIMIA NOUĂ				
Armen	Armeni	Armen	Vlorë		90	C.Gl. Tirana 532/941
Ametbeuși	Bejas–Ahmed	–	Berat		50	Blenche ³
Ardenița	Ardenica	–	Berat		60	Blenche
Arghirocastru	Arjirokastro	Gjinokastrë	Gjinokastrë		50	Blenche
Boboștița	Boboštica	Boboshticë	Korçë	N – V (+)	600	C.Gl. Tirana 532/941
Babița	Babica	Babica	Vlorë		40	Blenche ³
Bolovea (+)	–	–	–		125	Blenche
Bisticiuc	Bišidžukas	–	Berat		30	C.Gl. Tirana 532/941
Bubulina	Bubulmani	–	Berat		70	C.Gl. Tirana 532/941
Baltaza (+)	–	–	–	v. Rodoština	–	C.Gl. Tirana 532/941
Bonavia	Bunavia	–	Vlorë		240	C.Gl. Tirana 532/941
Bișiște	Beșiști	–	Vlorë		60	C.Gl. Tirana 532/941
Bestrova	Beštova	Beshtrovë	Vlorë		90	C.Gl. Tirana 532/941
Bracula (+)	–	–	–		30	C.Gl. Tirana 532/941
Bilcea (+)	–	–	–		42	C.Gl. Tirana 532/941
Bodar	Bodari	–	Gjinokastrë		72	C.Gl. Tirana 532/941
Badelon	Badilona	–	Gjinokastrë	N – V (+)	120	C.Gl. Tirana 532/941

¹ Localitățile marcate (+) nu au putut fi situate pe hartă.

² Familia este socotită ca având 6 membri în raportul C. Gl. Tirana. Pentru studiul dlui Blenche, am aplicat coeficientul uzual de 5. N – I = nomazi – iarna, N – V = nomazi – vara.

³ BLENCHÉ, *Românii de peste hotare*, 1935 (studiu întocmit la Ministerul Afacerilor Străine).

Butca	Budka	–	Korçë	N – V	–	C.Gl. Tirana 532/941
Brinia (+)	–	–	–	N – V	–	C.Gl. Tirana 532/941
Biavișta (+)	–	–	–	N – V	–	C.Gl. Tirana 532/941
Biarista (+)	–	–	–	N – V	–	C.Gl. Tirana 532/941
Bigliștea	Bikliște	Bilishtë	Korçë		–	Capidan RN. ⁴
Chilarist	Kiljariști	–	Gjinokastrë		132	C.Gl. Tirana 532/941
Cavaia	Kavaja	Kavajë	Durrës		480	C.Gl. Tirana 532/941
Cărbunara	Karburnari	Karabunarë	Berat		210	C.Gl. Tirana 532/941
Carma	Čerma	–	Berat		30	C.Gl. Tirana 532/941
Colonia	Kolonia	–	Berat		126	C.Gl. Tirana 532/941
Ciplaca	Čiplaka	–	Berat		126	C.Gl. Tirana 532/941
Criecuchi	Kručkuki	–	Berat		60	C.Gl. Tirana 532/941
Cuciova	Kučova	Kučovë	Berat		90	C.Gl. Tirana 532/941
Chelbanic (+)	–	–	–		60	C.Gl. Tirana 532/941
Coricean (+)	–	–	–		24	C.Gl. Tirana 532/941
Chichiaș	Kikijasi	–	Berat		12	C.Gl. Tirana 532/941
Ciuriani (+)	–	–	–		60	C.Gl. Tirana 532/941
Calfani	Kalfani	–	Berat		48	C.Gl. Tirana 532/941
Cutalia	Kutali	–	Berat		60	C.Gl. Tirana 532/941
Cutali	Kutali	–	Gjinokastrë		216	C.Gl. Tirana 532/941
Conisbalta	Konisbalta	Konesbaltë	Berat		60	C.Gl. Tirana 532/941
Cosina	Kosina	–	Gjinokastrë		282	C.Gl. Tirana 532/941
Cosova	Kosova	–	Gjinokastrë		276	C.Gl. Tirana 532/941
Coblar	Koblara	–	Gjinokastrë		60	C.Gl. Tirana 532/941
Curceauă	Korča	Korcë	Korcë		1.200	C.Gl. Tirana 532/941
Corighiata	Kruegjata	–	Berat		75	Blenche
Cumani	Kumani	Kuman	Berat		50	Blenche
Cerveni	Červeni	–	Berat		75	Blenche
Crașiștea	Krapeš	–	Berat		50	Țovaru ⁵ Blenche ⁶

⁴ CAPIDAN Th., *Românii nomazi*, 1926.

⁵ BLENCHÉ menționează această localitate sub numele „CAPRI”.

Cucan	Kučan	–	Elbasan		–	Țovaru
Conispoli	Konispolis	–	Gjinokastrë	N – I	–	C.Gl. Tirana 532/941
Chelbesira	Gjelbsira	–	Berat		–	Țovaru
Caracuta	Kur–Kutasi	–	Berat		–	Țovaru
Costreți	Kostreci	–	Gjinokastrë		–	Țovaru
Chiafăzezi	Ćafzeze	Qafëzezë	Korcë		–	Țovaru
Cozel	Kozel	–	Korcë	N – V	–	C.Gl. Tirana 532/941
Cucăză	Kjuks	Qukës	Elbasan		–	C.Gl. Tirana 532/941
Duraço	Durazzo	Durrësi	Durës		444	C.Gl. Tirana 532/941
Deviaca	Divjaka	Divjakë	Berat		72	C.Gl. Tirana 532/941
Driza	Driza	Drizë	Berat		114	C.Gl. Tirana 532/941
Ducași	Dukasi mad	–	Berat		90	C.Gl. Tirana 532/941
Ducati	Dukati	–	Vlorë		150	Blenche
Dobronic	Dobroniku	–	Berat		30	C.Gl. Tirana 532/941
Dișnița	Tišnica	Dishnicë	Korçë		240	C.Gl. Tirana 532/941
Drenova	Drenova	Drenovë	Korçë		75	Blenche
Delvina	Delvino	Delvine	Gjinokastrë	N – I	–	C.Gl. Tirana 532/941
Dușari	Dușari	Dushar	Korçë	N – V	–	C.Gl. Tirana 532/941
Dușari ali + Hoari	–	–	–	N – V	–	C.Gl. Tirana 532/941
Elbasan	Elbasan	Elbasan	Elbasan		840	C.Gl. Tirana 532/941
Ersoca	Ersek	Ersekë	Korçë		50	Blenche
Emboria	Mborija	Mborijë	Korçë		25	Blenche
Fearica	Fjeri	Fieri	Berat	N – I (+)	3.000	C.Gl. Tirana 532/941
Frășeri	Frașeri	Frashër	Gjinokastrë		90	C.Gl. Tirana 532/941
Fraculi	Frakuța–Huseinbej	–	Berat	N – I	–	C.Gl. Tirana 532/941
Fraculi	Frakuța–Pașa	–	Berat		–	C.Gl. Tirana 532/941
Farcani (+)	–	–	–		–	C.Gl. Tirana 532/941
Fale–Kul (+)	–	–	–		–	C.Gl. Tirana 532/941
Grădiștea	Gradiște	–	Berat		150	C.Gl. Tirana 532/941
Ghermenicioc	Gremkuć	–	Berat		72	C.Gl. Tirana 532/941

⁶ ȚOVARU, dr., *Problema școlii românești din Balcani*, 1934, p. 103–104.

Grabiana (+)	–	–	–		60	C.Gl. Tirana 532/941
Gorășeni	Goričani	–	Berat		60	C.Gl. Tirana 532/941
Grabova	Gabrova – Türk	Grabove	Elbasan		372	C.Gl. Tirana 532/941
Guba	Juba	Kristerëve	Durrës		100	Blenche
Gorița	–	–	Korçë	N – V	–	C.Gl. Tirana 532/941
Goleni	Golemi	Goricë	Berat		60	Blenche
Giurina(+)	–	–	–		100	Blenche
Gropii (+)	–	–	–	N – I	–	C.Gl. Tirana 532/941
Ghiaraza (+)	–	–	–		–	Țovaru
Guruli–Ianoveți (+)	–	–	–	N – V	–	C.Gl. Tirana 532/941
Gherg–Previța (+)	–	–	–	N – V	–	C.Gl. Tirana 532/941
Ghianci	Gjanç	–	Korçë	N – V	–	C.Gl. Tirana 532/941
		Gjance				
Hotova	Hothova	–	Gjinokastrë		138	C.Gl. Tirana 532/941
Iagodina	Jagodina	–	Berat		50	Blenche
Iavari (+)	–	–	–		40	Blenche
Imiștea (+)	–	–	–		50	Blenche
Ioviștea (+)	–	–	–	N – V	–	C.Gl. Tirana 532/941
Jupan	Zupan	–	Berat		30	Blenche
Juvar (+)	–	–	–		–	Țovaru
Lușnia	Ljușna	Lushnjë	Berat		900	C.Gl. Tirana 532/941
Libovșa	Libovca	Libofah	Berat		120	C.Gl. Tirana 532/941
Lupsca	Liupčka (Lipes)	–	Korçë		30	C.Gl. Tirana 532/941
Lunca	Lunga	Lëngë	Korçë		372	C.Gl. Tirana 532/941
Lubonia	Lubonia	–	Korçë		60	C.Gl. Tirana 532/941
Leparda	Ljaparda	Lepardhë	Berat		75	Blenche
Luani	Levani (Plakut)	Levani	Berat		48	C.Gl. Tirana 532/941
Levani	Levani	Levani	Berat	N – I	–	C.Gl. Tirana 532/941
Laur (+)	–	–	–		–	Țovaru
Leascovic	Ljaskoviki	Leskovik	Gjinokastrë		40	Blenche

Mecat	Mekati	–	Vlorë		360	C.Gl. Tirana 532/941
Malibar	Malibarda	Malibardhë	Berat		90	C.Gl. Tirana 532/941
Micean	Midžani	–	Gjinokastrë		270	C.Gl. Tirana 532/941
Moscopole	Moskopole	Voskopoj	Korçë		558	C.Gl. Tirana 532/941
Miza	Miza	–	Berat		100	Blenche
Mulipaşa (+)	–	–	–		75	Blenche
Mucuspulit (+)	–	–	–	N – I	–	C.Gl. Tirana 532/941
Mileţ	Mileç	–	Korçë	N – V	–	C.Gl. Tirana 532/941
Mariani (+)	–	–	–	N – V	–	C.Gl. Tirana 532/941
Mali Thată Curită (+)	–	–	–	N – V	–	C.Gl. Tirana 532/941
Mali Tane (+)	–	–	–	N – V	–	C.Gl. Tirana 532/941
Mali Thate	Mali That	–	Korçë	N – V	–	C.Gl. Tirana 532/941
Munte (+)	–	–	–	N – V	–	C.Gl. Tirana 532/941
Mursi	Murzi	–	Gjinokastrë	N – I	–	C.Gl. Tirana 532/941
Ngurza	Gurza	–	Berat		42	C.Gl. Tirana 532/941
Novoceli	Novasela	–	Korçë		48	C.Gl. Tirana 532/941
Nicea	Niça	Niçë	Korçë		330	C.Gl. Tirana 532/941
Niceare (Tănăcioţi) (-)	–	–	–		300	C.Gl. Tirana 532/941
Nicaşi (+)	–	–	–		–	Țovaru
Nifuli (+)	–	–	–		–	Țovaru
Nicolîta	Nikolica	Nikolicë	Korçë	N – V	–	C.Gl. Tirana 532/941
Niculîta–Sar (+)	–	–	–	N – V	–	C.Gl. Tirana 532/941
Niculîta–Muza (+)	–	–	–	N – V	–	C.Gl. Tirana 532/941
Ormanciflic	Orman çiftlik	Orman Çiftlik	Korçë		80	Blenche
Ogrene	Ogreni	–	Gjinokastrë		–	Țovaru
Ostroviţa (+)	–	–	–	N – V	–	C.Gl. Tirana 532/941
Portazar (+)	–	–	–		–	Țovaru
Pentandria (+)	–	–	–		75	Blenche
Petovo	Petovo	–	Berat		30	C.Gl. Tirana 532/941
Pogradet	Pogradec	Perparimi	Korçë		240	C.Gl. Tirana 532/941
Pleasa de'n'sus	Pljasa	Pljasë	Korçë		42	C.Gl. Tirana 532/941

Permeti	Premeti	Prëmet	Gjinokastrë		420	C.Gl. Tirana 532/941
Pieşchiça	Pješkza	Pjeshkëza	Durrës		18	C.Gl. Tirana 532/941
Poiani	Pojani	Pojan	Korçë		150	C.Gl. Tirana 532/941
Polijan	Poličan	–	Berat		18	C.Gl. Tirana 532/941
Pestani	Peštjani mad	–	Berat		120	C.Gl. Tirana 532/941
Piçari	Piçari	–	Vlorë		42	C.Gl. Tirana 532/941
Posnie (+)	–	–	–		6	C.Gl. Tirana 532/941
Prinian (+)	–	–	–	N – I	–	C.Gl. Tirana 532/941
Protodor (+)	–	–	–		90	C.Gl. Tirana 532/941
Polovina	Polovin	Polovin	Berat		60	C.Gl. Tirana 532/941
Perondi	Petrohondi	Perhond	Berat		60	C.Gl. Tirana 532/941
Pabrati	Pabrati	–	Berat		–	C.Gl. Tirana 532/941
Peliza (+)	–	–	–	N – V	–	C.Gl. Tirana 532/941
Protopapa	Protopapa	Protopapë	Korçë	N – V	–	C.Gl. Tirana 532/941
Reth	Reth	–	Durrës		78	C.Gl. Tirana 532/941
Rodoştina	Radoştina	–	Berat		150	C.Gl. Tirana 532/941
Risălia	Resulani	–	Vlorë		–	C.Gl. Tirana 532/941
Rumăni	Remenj	–	Korçë		350	Blenche
Raza	Rasa	Rasë	Elbasan		–	Çovaru
Roşan (+)	–	–	–	N – I	–	C.Gl. Tirana 532/941
Rasdo (+)	–	–	–	N – V	–	C.Gl. Tirana 532/941
Radom	Radanj	–	Korçë	N – V	–	C.Gl. Tirana 532/941
Rungaia (+)	–	–	–	N – V	–	C.Gl. Tirana 532/941
Şopi	Sop	–	Berat		–	Çovaru
Şinävlaş	Sinavlaş	–	Durrës		96	C.Gl. Tirana 532/941
Siac	Bazar Sjak	Shijak	Durrës		24	C.Gl. Tirana 532/941
Sucti	Sukthi	–	Durrës		10	C.Gl. Tirana 532/941
Socrofotina	Skrofotina	–	Vlorë		120	C.Gl. Tirana 532/941
Seleniça	Selenica	Selenicë	Vlorë		600	C.Gl. Tirana 532/941
Schepi (+)	–	–	–		180	C.Gl. Tirana 532/941
Suropuli	Siropulo	–	Gjinokastrë		90	C.Gl. Tirana 532/941

Sipsca	Šipska	Shipskë	Korçë		330	C.Gl. Tirana 532/941
Štremen	Strmen	Shtërmen	Elbasan		140	Blenche
Silištea	Selišt	–	Berat		75	Blenche
Sarimonastir (+)	–	–	–		100	Blenche
Skipr (+)	–	–	–		90	Blenche
Subsca	–	–	–		100	Blenche
Sumar	Samar	–	Berat		–	Çovaru
Stila	Štūlas	Shtylla	Berat		–	Çovaru
Štila (+)	–	–	–	N – V	–	C.Gl. Tirana 532/941
Sulean (+)	–	–	–		–	Çovaru
Şaban	Saban	–	Berat		–	Çovaru
Saranda	Aji Saranda	Sarandë	Gjinokastrë		–	–
Scorovodi	Skorova	–	Korçë	N – V	–	C.Gl. Tirana 532/941
Strotoberda	Stradobrda	–	Korçë	N – V	–	C.Gl. Tirana 532/941
Savani	–	–	Berat	v. Rodoştina	–	C.Gl. Tirana 532/941
Scutari	Skutari	Shkoder	–		–	–
Çercovina	Cerkovina	–	Vlorë		–	C.Gl. Tirana 532/941
Tirana	Tirana	Tiranë	Tiranë		1.500	C.Gl. Tirana 532/941
Trebozist	Trebozišti	–	Gjinokastrë		150	C.Gl. Tirana 532/941
Tremişte	Tremišti	–	Gjinokastrë		120	C.Gl. Tirana 532/941
Çâric	Ceriku	Cërrik	Elbasan		720	C.Gl. Tirana 532/941
Trei Fraçi	Fratari	–	Gjinokastrë		75	Blenche
Tapia	Tapia	–	Berat		–	Blenche
Tepeleni	Tepeleni	Tepelena	Gjinokastrë	N – I	–	C.Gl. Tirana 532/941
Tomori	Tomori	Tomorricës	Berat	N – V	–	C.Gl. Tirana 532/941
Uianic	–	–	–		42	C.Gl. Tirana 532/941
Vilarde	Berat	Berat	Berat		3.000	C.Gl. Tirana 532/941
Vila	Vila	–	Durrës		60	C.Gl. Tirana 532/941
Valona	Avlona	Vlorë	Vlorë		24	C.Gl. Tirana 532/941
Voivod	Vojvodani	–	Berat		48	C.Gl. Tirana 532/941
Vârtopi	Vartopi	–	Berat		30	C.Gl. Tirana 532/941

Voinic (+)	–	–	–		24	C.Gl. Tirana 532/941
Vadiza	Vadhiza	–	Berat		v.	C.Gl. Tirana 532/941
Verbaz (+)	–	–	–	v.Rodoştina	–	Ëovaru
Voblic	Voblik	–	Berat		–	C.Gl. Tirana 532/941
Vitcuchi	Bithkuć	Vithkuq	Korçë		90	C.Gl. Tirana 532/941
Vasiari (+)	–	–	–	N – I	–	C.Gl. Tirana 532/941
Variboba (+)	Varibobi	–	Gjinokastrë	N – V	–	C.Gl. Tirana 532/941
Vişan (+)	–	–	–	N – V	–	C.Gl. Tirana 532/941
Vitanchi (+)	–	–	–	N – V	–	C.Gl. Tirana 532/941
Valea Mare (+)	–	–	Korçë	N – V	–	C.Gl. Tirana 532/941
Xamil (+)	–	–	Gjinokastrë	N – V		C.Gl. Tirana 532/941
Zasa (+)	–	–	–		40	C.Gl. Tirana 532/941
Zavalan	Zavaljani	–	Gjinokastrë		90	C.Gl. Tirana 532/941
Zanova (+)	–	–	–		–	Ëovaru
Zvezda	Zvezda	Zvezdë	Korçë	N – I	–	C.Gl. Tirana 532/941
Zarkani	Zarkani	–	Korçë		–	Capidan RN.
TOTAL					25.960	
La care se adaugă:						
Nomazi recenzaţi de C.Gl. Tirana					4.180	Rap. nr. 532/941
Nomazi indicaţi ca probabili de acelaşi oficiu					2.800	Rap. nr. 532/941
TOTAL GENERAL					32.940	

ȘCOLILE ROMÂNE DIN ALBANIA¹

1914–1915 ²		1940–1941 ³	
Berat	1 Școală primară de băieți 1 Școală primară de fete		
Bitcuchi	1 Școală primară mixtă		
Corcea	1 Școală primară de băieți 1 Școală primară de fete	Corcea	1 Școală primară de băieți 1 Școală primară de fete
Elbasan	1 Școală primară de băieți 1 Școală primară de fete		
Fearica	1 Școală primară mixtă		
Grabova	1 Școală primară de băieți 1 Școală primară de fete	Grabova	1 Școală primară mixtă
Luca	1 Școală primară mixtă		
Lușnița-Cărbunara	1 Școală primară mixtă		
Moscopole	1 Școală primară de băieți 1 Școală primară de fete		
Nicea	1 Școală primară mixtă		
Pleasa	1 Școală primară de băieți 1 Școală primară de fete		
Șipsca	1 Școală primară mixtă	Șipsca	1 Școală primară mixtă
	TOTAL = 18		TOTAL = 4

¹ Imobile aparținând statului român sau comunităților:

Corcea: Ambele școli.

Grabova: Școala primară mixtă.

Șipsca: Școala primară mixtă.

² Bugetul bisericilor și școlilor române din Peninsula Balcanică, 1914–1915.

³ Adresa Ministerului Culturii Naționale nr. 150.025/945, înregistrată la Ministerul Afacerilor Străine sub nr. 17.457/945.

XXXII

BISERICILE ROMÂNE DIN ALBANIA¹

1914–1915 ²	1940–1941 ³
Corcea	Corcea
	Elbasan
Grabova	Grabova
Luca	Luca
Nicea	Nicea
Pleasa	Pleasa
Șipsca	Șipsca

---

¹ Aparțin toate statului sau comunităților române, cu excepția paraclisului de la Corcea.

² Ministerul Instrucțiunii Publice și Cultelor, Bugetul bisericilor și școlilor românești din Peninsula Balcanică, 1914–1915.

³ Adresa Ministerului Culturii Naționale nr. 150.025/945, înregistrată la Ministerul Afacerilor Străine sub nr. 17.457/945.

XXXIII
ROMÂNII DIN ISTRIA

LOCALITATEA			RECENSĂMÂNTUL AUSTRIAC		LECCA MORARIU 1920 ¹	RECENSĂMÂNTUL ITALIAN ²
NUMELE ROMÂNESC	NUMELE ITALIAN	NUMELE CROAT	1890 ³	1910 ⁽¹⁾		
Jeiăni	Seiane	–			700 ⁴	
Susnievita	Susgnievizza	Susnjevica			402	
Bârdo	Briani	Brdo			671	
Letăi	Lettai	–			192	
Grădin`ie	Gradigne	Gradinje			273	
Grobnic	Grobenizo	Grobnik			186	
Nosolo	Villanova	Novo Selo			280	
Su-Codru	Frassineto	Jesenović			289	
TOTAL			465	822	2.993	

¹ Lecca Morariu, *Cartea Românilor din Istria*, Suceava, 1928.

² Nu s-au putut obține datele recensămintelor italiene.

³ Cf. adresa Institutului Central de Statistică înregistrată la Ministerul Afacerilor Străine sub nr. 17.081/945. Cifrele din statisticile austriece se referă probabil numai la comuna Susnievița. Aceste statistici mai menționează câțiva români răspândiți în diverse părți ale Istriei ca Trieste, Corizia etc. Unele așezări citate de Ion Măiorescu sunt azi slavizate (vezi harta).

⁴ PANAITESCU, *Prin satele românilor din Istria*, 1931, p. 11.

TABLOURI DE CORESPONDENȚĂ A TOPONIMIEI

XXXIV

UCRAINA TRANSCARPATICĂ

TOPONIMIA		
Ungară	Română	Cehoslovacă
Akna-Szlatina Alsóapsa Faluzlatina Közéapsa Tiszafejéregháza	Ocna Apșa de Jos Slatina Apșa de mijloc Biserica Albă	Slatinské Doly Niňi Apša Selo Slatina Střeni Apša Bílá Cirkev
Cehoslovacă	Română	Ungară
Bílá Cirkev Nižni Apša Selo Slatina Slatinské Doly Středni Apša	Biserica Albă Apșa de Jos Slatina Ocna Apșa de Mijloc	Tiszafejéregháza Alsóapsa Faluszlatina Akna-Szlatina Közéapsa

BANATUL IUGOSLAV

NUMELE			PLASA
Unguresc	Sârbesc	Românesc	
Alibunár	Alibunar	Alibunar	Alibunar
Almád	Jablanka	Iablanca	Vršac
Alsóaradi	Slovački Aradac	—	Veliki Bečkerek
Alsóelemér	Nemački Elemir	—	Veliki Bečkerek
Antalfalva	Kovačica	—	Kovačica
Aracs	Vranjevo	—	Novi Bečej
Arkod	Jarkovac	—	Kovačica
Baranda	Baranda	—	Kovačica
Barányos	Ovča	Ovcea	Pančevo
Basahid	Başajid	—	Velika Kikinda
Bégafő	Bégej Sv. Đurad	—	Veliki Bečkerek
Bégaszentgyörgy	Klek	—	Veliki Bečkerek
Beodra	Beodra	—	Novi Bečej
Beresztócz	Brestovac	—	Pančevo
Bocsár	Bočar	—	Velika Kikinda
Boka	Boka	—	Alibunar
Borcsa	Borča	—	Pančevo
Botos	Botoš	—	Veliki Bečkerek
Csehfalva	Fabijan	—	Bela Crkva
Csenta	Čenta	—	Kovačica
Cserépalja	Crepaja	—	Kovačica
Csóka	Čoka	—	Nova Kanjiža
Csösztelek	Česterek	—	Jaša Tomić
Déliblát	Déliblato	Deliblata	Kovin
Dolova	Dolovo	Doloave	Pančevo
Dunadombó	Dubovac	—	Kovin
Ecska	Ečka	Ecica	Veliki Bečkerek
Ernöháza	Banatski Despotovac	—	Veliki Bečkerek
Farkasd	Farkaždin	—	Kovačica
Fehértemplom	Bela Crkva	Biserica Albă	Bela Crkva
Feketető	Crna Bara	—	Nova Kanjiža
Fesőaradi	Srpski Aradac	—	Veliki Bečkerek
Felsőelemér	Srpski Elemir	—	Veliki Bečkerek
Felsőittebe	Novi Itebej	—	Veliki Bečkerek
Felsőmuzslya	Gornja Mužlja	—	Veliki Bečkerek
Ferenczhalom	Kraljevičevo (Banatsko—)	—	Pančevo
Ferdinandfalva	Feredin	—	Alibunar
Fürjes	Zagajica	—	Bela Crkva
Gajatas	Kajtasovo	—	Bela Crkva
Galagonyás	Glogonj	Glogoni	Pančevo
Gyála	Đala	—	Nova Kanjiža

Gálya Gerebencz Györgyháza	Gaj Grebenac Velika Greda	– Sgrebenaj –	Kovin Bela Crkva Vršac
Hertelendyfalva Hódegyháza Homokdiód Homokbálványos Homokos Homokszil Horvát Klári	Vojlovica Jazovo Orešac Bavanište Mramorak Uljma Klarija	Voilovița – Oreșaj – Maramorac – –	Pančevo Nova Kanjiža Bela Crkva Kovin Kovin Bela Crkva Jaša Tomić
Iloncz Istvánfölda (Kaptalanfalva) Istvánvölgy Izbiste	Ilandža Šupljaja Hajdučica Izbište	– – – Izbiște	Alibunar Alibunar Vršac Bela Crkva
Jankahid Józseffalva	Jankov Most Obilićevo	Iancahida –	Veliki Bečkerek Nova Kanjiža
Kanak Káptalanfalva (Istvánfölda) Karaszjeszenö Karlova Karolyliget Katalinfalva Kevedobra Kevepallos Kevevára Keviszöllös Kismargita Kisnezsény Kistárnok Kistószeg Kiszsám Körted Krassószombat Kumán Kusics	Konak Šupljaja Jasenovo Dragutinovo Šarljevil Katarina Dobrica Pločica Kovin Seleuš Margitica Hrvatzka–Neuzina Mali Torak Mastor Mali Žam Kruščica (Banatska) Subotica Kumane Kusić	– – – – – Dobrița – Cuvin Seleuș – – Torocul Mic – Jamul Mic – – – – –	Vršac Alibunar Bela Crkva Novi Bečej Jaša Tomić Veliki Bečkerek Alibunar Kovin Kovin Alibunar Alibunar Alibunar Veliki Bečkerek Jaša Tomić Vršac Bela Crkva Vršac Novi Bečej Bela Crkva
Lázárföld Lukácsfalva	Lazarevo Lukino Selo	– –	Veliki Bečkerek Veliki Bečkerek
Magyarcsernye Magyarcsernye Magyarmajdány Magyarszentmihály Márktelke Melence Mélykastély Meszesfalva Módos Mokrin Molyfalva	Nova Crnja Srpska Crnja Majdan Mihajlovo Markovac Melenci Kuštilj Mosić Jaša Tomić Mokrin Molin	– – – – Morcovaj – Costeiu – – – Mocrin –	Jaša Tomić Jaša Tomić Nova Kanjiža Veliki Bečkerek Vršac Novi Bečej Vršac Vršac Jaša Tomić Veliki Bečkerek Jaša Tomić
Nagybecskerek Nagybikács	Petrograd (Veliki Bečkerek) Bikač	– –	Veliki Bečkerek Veliki Bečkerek

Nagyzerzébetlak	Belo Blato	–	Veliki Bečkerek
Nagygaj	Veliki Gaj	–	Vršac
Nagykárolyfalva	Karlsdorf (Banatski Karlovac)	–	Bela Crkva
Nagykikinda	Velika Kikinda	Chichinda	Velika Kikinda
Nagylajosfalva	Padina	–	Kovačica
Nagymargita	Margita	Marghita	Vršac
Nagynezsény	Srpska Neuzina	–	Alibunar
Nagyszered	Veliko Središte	Središtea Mare	Vršac
Nagytárnok	Veliki Torak	Toracul Mare	Veliki Bečkerek
Nagytószeg	Hajfeld	–	Jaša Tomić
Nákófalva	Nakovo	–	Velika Kikinda
Németcsemnye	Nemačka Crnja	–	Jaša Tomić
Oecska	Stara Ečka	Ecica Veche	Veliki Bečkerek
Okeresztur	Krstur	–	Nova Kanjiža
Olécz	Stari Lec	–	Vršac
Omlód	Omolvica	Omilița	Pančevo
Opáva	Opovo	–	Kovačica
Orlod	Orlovat	–	Veliki Bečkerek
Oroszlámos	Banatsko Arandelovo	–	Nova Kanjiža
Padé	Padej	–	Velika Kikinda
Pancsova	Pančevo	Panciova	Pančevo
Palánk	Palanka	–	Bela Crkva
Párdány	Ninčicevo	–	Jaša Tomić
Párta	Parta	Parta	Bela Crkva
Perlasz	Perlez	–	Veliki Bečkerek
Petre	Vladimirovac	Petrovasâla	Alibunar
Porány	Potporani	–	Vršac
Rezsöháza	Knićanin	–	Veliki Bečkerek
Réthely	Ritiševo	Râtișor	Vršac
Révaújfalva	Banatsko Novo-Selo	Satu Nou	Pančevo
Sándoregyháza	Ivanovo	–	Pančevo
Surján	Šurjan	–	Alibunar
Szaján	Sajan	–	Velika Kikinda
Számos	Samoš	–	Alibunar
Szanád	Sanad	–	Nova Kanjiža
Szárca (Szárcsatelek)	Sarča	Sâlcia	Alibunar
Szécsenfalva	Sečenovo	–	Vršac
Szekerény	Sefkerin	–	Pančevo
Szentborbála	Soltur	–	Jaša Tomić
Szenhubert	Sveti Hubert	–	Jaša Tomić
Szentjános	Sveti Jovan	Sântianăș	Vršac
Szerbittebe (Alsóittebe)	Srpski Itebej	–	Veliki Bečkerek
Szerb Klári (Klári)	Klarija	–	Jaša Tomić
Szöllöshegy	Kaluderovo	–	Bela Crkva
Szöllösudvarnok	Banatski Dušanovac	–	Veliki Bečkerek
Tamásfalva	Hetin	–	Jaša Tomić
Tamáslaka	Tomaševac	–	Kovačica
Tárcsó	Starčevo	–	Pančevo
Temeskutas	Cudurica	–	Vršac
Temesmiklós	Nikolinci	Nicolinț	Bela Crkva
Temesör	Straža	Straja	Bela Crkva

Temespaulis	Pavliš	–	Vršac
Temesziget	Ostrovo	–	Kovin
Temeszöllös	Sočica	Sălcița	Vršac
Temesvajkócz	Vlajkovac	Vlaicovăț	Vršac
Temesváralja	Dupljaja	–	Bela Crkva
Torontálújfalu	Kriva Bara	–	Vršac
Tiszahegyes	Idoš	–	Velika Kikinda
Tiszaszentmiklós	Potiski Sv. Nikola	–	Nova Kanjiža
Tiszatarros	Taraš	–	Novi Bečej
Tóba	Toba	–	Jaša Tomić
Torontálmás	Jabuka	Iabuca	Pančevo
Torontáloroszi	Rusko Selo	–	Jaša Tomić
Torontálszécsány	Sečanj	–	Alibunar
Torontálsziget	Sakule	–	Kovačica
Torontáltorda	Torda	–	Novi Bečej
Torontáludvar	Jdvor	–	Kovačica
Torontálvásárhely	Debeljača	–	Kovačica
Törökbecse	Novi Bečej	–	Novi Bečej
Törökkanizsa	Nova Kanjiža	–	Nova Kanjiža
Töröktopolya	Banatska Topola	–	Velika Kikinda
Törzsudvarnok	Banatski Dvor	–	Veliki Bečkerek
Udvarszállás	Dobričevo	–	Vršac
Újozora	Uzdin	Uzdâni	Kovačica
Ujsándorfalva	Slovačiki Aleksandrovac	–	Alibunar
Úrményháza	Jermenovci	–	Vršac
Vajdalak	Vojvodinci	Voivodiņi	Vršac
Varázsliget	Vračev Gaj	–	Bela Crkva
Végszentmihály	Svsti Mihajlo	Sânmihai	Alibunar
Versecz	Vršac	Vârșeț	Vršac
Versecvát	Vatin	–	Vršac
Vöröstemplom	Crvena Crkva	–	Bela Crkva
Zichyfalva	Mariloana	–	Vršac
Zsigmondfalva	Martinica	–	Veliki Bečkerek

BULGARIA

TOPONIMIA			PLASA	JUDEȚUL	REGIUNEA
Nouă	Veche	Românească			
TIMOCUL					
Alexandrovac Antimovo	Zlocutea –	Zlocutea Șeu	– Vidin	– Vidin	Iugoslavia Vrața
Brațevac	Brachevți	Brachevți	–	–	Iugoslavia
Calenic	–	Călinic	Vidin	Vidin	Vrața
Calina	–	Ciorocalina	Vidin	Vidin	Vrața
Caniț	–	Fundeni	Cula	Vidin	Vrața
Capitanovți	–	Căpitănuț	Vidin	Vidin	Vrața
Crnomașnița	Țârnomașnița	Țârnomașnița	–	–	Iugoslavia
Cudelin	Vlașca Racovița	Racovița	Vidin	Vidin	Vrața
Dolni Boșneac	–	Boșneacul din Vale	Cula	Vidin	Vrața
Evdochia	–	Gumotarți	Vidin	Vidin	Vrața
Gânzovo	–	Gânzovo	Vidin	Vidin	Vrața
Gradeț	–	Gârț	Vidin	Vidin	Vrața
Gradskovo	Grațkovo	Grațcov	–	–	Iugoslavia
Halovo	Halovo	Halovo	–	–	Iugoslavia
Iasen	–	Isăn	Vidin	Vidin	Vrața
Kovilovo	Coilovo	Coilova	–	–	Iugoslavia
Malo Jasenovac	Malco Jasenovăț	Isanovățul Mic	–	–	Iugoslavia
Marinovo (General)	–	Musumane	Vidin	Vidin	Vrața
Negovanovți	–	Negovaniț	Vidin	Vidin	Vrața
Novoselo	Novoselo	Novesel	Vidin	Vidin	Vrața
Peșacovo	–	Guzalia	Vidin	Vidin	Vrața
Rabrovo	–	Rabova	Cula	Vidin	Vrața
Șipikovo	Șipicovo	Șipicova	–	–	Iugoslavia
Slanotârn	–	Stanotârn	Vidin	Vidin	Vrața
Sv. Petăr	–	Molalia	Vidin	Vidin	Vrața
Tianovți	–	Tianuț	Vidin	Vidin	Vrața
Topoloveț	–	Boșneacul din Deal	Cula	Vidin	Vrața
Țar Borisovo	Chirimbeg	Chirimbec	Vidin	Vidin	Vrața
Uzunovo (Mador)	–	Halvagii	Vidin	Vidin	Vrața
Veliki Jasenovac	Golemo Iasenoveț	Isanovățul Mare	–	–	Iugoslavia
Vidin	Vidin	Dii	Vidin	Vidin	Vrața
Vrăf	–	Vârf	Vidin	Vidin	Vrața
ZONA DUNĂREANĂ					
Boril	–	Beșlii	Orehovo	Vrața	Vrața
Cemenet	Camaneț	–	Pleven	Pleven	Pleven
Cneajeva Poliana	Beialan	–	Ruse	Ruse	Șumen
Dâbovan	–	Cercelani	Nicopol	Pleven	Pleven
Dragoș Voivoda	Ermenlui	–	Nicopol	Pleven	Pleven

Furen	–	Fureni	Orehovo	Vrața	Vrața
Gavreni	–	Găureni	Nicopol	Pleven	Pleven
Gulianți	–	Gulenți	Nicopol	Pleven	Pleven
Izgrev	Dervișco	–	Nicopol	Pleven	Pleven
Orehovo	–	Rahova	Orehovo	Vrața	Vrața
Orsoaia	–	Ursoaia	Lom	Vidin	Vrața
Rogojen	–	Rogojeni	Orehovo	Vrața	Vrața
Sofronievo	–	Sârbenița	Orehovo	Vrața	Vrața
Ștefan Stambulovo	Garvan	–	Ruse	Ruse	Șumen
Tenovo	Ceașevo	–	Sviștov	Târnovo	Pleven
Totleben	Bălgarschi Caragaci	–	Pleven	Pleven	Pleven
Țar Samuil	Chiutucli	–	Ruse	Ruse	Șumen
Zagrajden	–	Măgura	Nicopol	Pleven	Pleven

RESTUL BULGARIEI

Aprilți	Abdulare	–	Pazargic	Plovdiv	Plovdiv
Atanasovo	Atanas Chioi	–	Burgas	Burgas	Burgas
Bălgarovo	Uzun Enichioi	–	Aitos	Burgas	Burgas
Baric	Barăc	–	Aitos	Burgas	Burgas
Borov Dol	Ceam Dere	–	Sliven	Burgas	Burgas
Botevgrad	Orhanie	–	Orhanie	Sofia	Sofia
Bozveliisco	Cadâchioi	–	Provadia	Varna	Șumen
Caloianovo	Selgicovo	–	Plovdiv	Plovdiv	Plovdiv
Cameno	Caiali	–	Burgas	Burgas	Burgas
Caravelo	Bei Chioi	–	Câzâl Agaci	Burgas	Burgas
Carmusli	Curmusli	–	Câzâl Agaci	Burgas	Burgas
Cercovo	Caragilar	–	Carnobat	Burgas	Burgas
Dălgopol	Novo Selo	–	Provadia	Varna	Șumen
Dolno Țerovene	Dolno Țerovene	–	Ferdinand	Vrața	Vrața
Mlecarovo	Iaurgi	–	Nova	Stara	StaraZagora
Momilo Selo	Muratli	–	Zagora	Zagora	Plovdiv
			Plovdiv	Plovdiv	
Neofit Rilschi	Cutiubei	–	Provadia	Varna	Șumen
Novogradetș	Coslugea	–	Varna	Varna	Șumen
Pet Moghili	Beș Tepe	–	Șumen	Șumen	Șumen
Pomorie	Anchialo	–	Pomorie	Burgas	Burgas
Primorsco	Chiupria	–	Burgas	Burgas	Burgas
Razlog	Mehomia	–	Mehomia	Petrici	Sofia
Scalsco	Caigic	–	Drenovo	Târnovo	Pleven
Sitnița	Testegi	–	Provadia	Varna	Șumen
Stoian Mihailovschi	Caigic	–	Șumen	Șumen	Șumen
Sv. Naum	Nosva Chioi	–	Plovdiv	Plovdiv	Plovdiv
Todor Iconomov	Mahmuzli	–	Șumen	Șumen	Șumen
Vălci Dol	Curt Dere	–	Provadia	Varna	Șumen
Veselinovo	Bairam Dere	–	Preslav	Șumen	Șumen
Vetrino	Iasâtepe	–	Provadia	Varna	Șumen
Vodenceane	Dermenchioi	–	Iambol	Burgas	Burgas
Zvanicevo	Ceangarli	–	Pazargic	Plovdiv	Plovdiv

GRECIA

NUMIREA			DISTRICTUL	REGIUNEA
Nouă	Veche	Românească		
Aetomilia	Dentsiko	Deniscu	Ianina	Macedonia
Agia	Agia	Agia	Larissa	Tesalia etc.
Aghios- Ghiorghios	Aghios- Ghiorghios	Aghiu- Ghiorghi	Larissa	Tesalia etc.
Aghia- Paraskevi		Aghia-Paraschiva	–	Tesalia etc.
Agnaderion	–	Didiriani	Trikkala	Tesalia etc.
Agriani	Klepusna	Clepușna	Seres	Macedonia
Aidonohorion	Ineli	Ineli	Seres	Macedonia
Akanthos	Ierisos	Ieriso	Chalkidikis	Macedonia
Akhladohorion	Krusevo	Crușova	Seres	Macedonia
Alexandropolis	Dedeagats	–	Evros	Tracia
Alimeria	Alimeria	Alimeri	Larissa	Tesalia etc.
Alistrati	Alistrati	Alistrati	Seres	Macedonia
Alonia	Mesovuni	Mesovuni	Trikkala	Arta etc.
Amarandos	Izvor	–	Ianina	Epir și Corfu
Amfilochia	Karvasaras	Carvasara	Ak.-Aitolia	Arta etc.
Amundia	Splantsa	–	Preveza	Epir și Corfu
Amynteon	Sorovits	Sorovici	Florina	Macedonia
Anesa	Ienitsari	Ienițari	Preveza	Arta etc.
Anghelohorion	Bensa-Vestitsa	Vecista	Thessaloniki	Macedonia
Anilion	Anilion	N'cheare	Ianina	Pindul
Ano-Vermion	Ano-Selia	Selia de Sus	Thessaloniki	Macedonia
Apolonia	Pazarakia	Pazaruda	Chalkidikis	Macedonia
Archangelos	Osin	Oșani	Pellis	Meglenia
Argos- Orestiakon	Hrupista	Hrupiște	Florina	Macedonia
Argyropulion	Karadzoli	Caragiola	Larissa	Tesalia etc.
Armatovon	Armata	Armata	Ianina	Pindul
Armissa	Ostrovo	Ostrovo	Pellis	Macedonia
Astestohorion	Asvestohori	Asvestohori	Thessaloniki	Macedonia
Atalandi	Atalandi	Atalandi	Pht.-Phokis	Tesalia etc.
Axiupolis	Bohemitsa	Boemița	Thessaloniki	Macedonia
Borovkion	–	Burghicu	Trikkala	Pindul
Chryssopolis	Sarișaban	Sarișaban	Kavalla	Macedonia
Chryssos	Topoliani	Topoliana	Seres	Macedonia
Damassi	Damasion	Damași	Larissa	Tesalia etc.
Damasuli	Damasuli	Damașuli	Larissa	Tesalia etc.
Desi	Desi	N'deșli	Trikkala	Pindul
Didymotichon	Dimotika	–	Evros	Tracia
Dilofon	Suputseli	Șupuțelu	Ianina	Pindul
Distraton	Briaza	Breaza	Ianina	Pindul
Doliani	Doliani	Dol'iani	Ianina	Pindul

Domokos	Domokos	Domocos	Pht.–Phokis	Tesalia etc.
Dotsikon	Dunsko	Dușco	Kozani	Pindul
Doxaton	Doxati	Doxati	Drama	Macedonia
Drama	Drama	Drama	Drama	Macedonia
Driskoli	Driskoli	Driscoli	Larissa	Tesalia etc.
Drossopighi	Belkamen	Belcamen	Florina	Macedonia
Edessa	Vodena	Vodena	Pellis	Macedonia
Eghinion	Livanovon	Libanovo	Thessaloniki	Macedonia
Eklisiohori	Tsarkovitz	–	Ianina	Epir și Corfu
Elafina	Sporlita	Spurlița	Thessaloniki	Macedonia
Elassona	Elassona	Lăsun	Larissa	Tesalia etc.
Elati	Bultsi	Bulci	Ianina	Pindul
Elatia	Mikro–Keserli	Chiserli	Larissa	Tesalia etc.
Elatohori	Tsernesi	Cerneși	Ianina	Pindul
Elatusa	Skoterini	Scuterna	Thessaloniki	Olimp
Elefthero	Grizba	..	Ianina	Epir și Corfu
Eleohori	Kitsiler	Chițiler	–	Tesalia etc.
Eleon	Karliköi	Carlichioi	Seres	Macedonia
Elevtheropolis	Pravion	Pravișta	Drama	Macedonia
Evkarpia	Lembeti	Lembeti	Thessaloniki	Macedonia
Exochi	Vezma	Vezma	Drama	Macedonia
Fitia	Tsornova	Ciornova	Thessaloniki	Macedonia
Flamburion	Flamburari	Floru	Ianina	Pindul
Flamburon	Negovani	Negovan	Florina	Macedonia
Florina	Florina	Florina	Florina	Macedonia
Fteri	Fteri	Fteri	Thessaloniki	Olimp
Furka	Furka	Furca	Chalkidikis	Macedonia
Gonos	Derili	Dilerlu	Larissa	Tesalia etc.
Gramatikon	Gramatiku	Gramaticu	Ak.–Aitolia	Arta etc.
Gramtikon	Gramtikon	Gramtikova	Kozani	Macedonia
Gramenitsa	Gremnitsa	Gremnița	Preveza	Arta etc.
Grammos	Grammos	Gramoste	Florina	Macedonia
Greven	Grevena	Grebena	Kozani	Macedonia
Grevention	Grebenitsi	Grebeniți	Ianina	Pindul
Ghymnotopi	Golosiani	Goloselo	Pellis	Macedonia
Haritomeni	Kirlikovo	Cârliciova (Cârlova)	Seres	Macedonia
Halmyros	Almiros	Almiro	Larissa	Tesalia etc.
Horisti	Tsataldza	Ciatalgea	Drama	Macedonia
Horopani	Rupan	Noropani	Thessaloniki	Macedonia
Hrisi	Karadere	Caradere	Pellis	Macedonia
Ianina	Ianina	Ianina	Ianina	Epir și Corfu
Iannitsa	Ienidže–Vardar	Ienița	Pellis	Macedonia
Ieromeri	Feneromeni	–	Ianina	Epir și Corfu
Ieropighi	Kostenets	Costeneț	Florina	Macedonia
Igumenitsa	Gomenitsa	–	Ianina	Epir și Corfu
Inohorion	Dobrinovo	Dobrinovo	Ianina	Pindul
Irakikon	Gretsista	Gretsista	Arta	Arta etc.
Kalabaka	Kalabaka	Calabaca	Trikkala	Tesalia etc.
Kalarite	Kalarite	Calarl'i	Ianina	Pindul
Kalentsa	Kalinitza	Calinita	Pellis	Macedonia
Karaditsa	Karditsa	Caradița	Trikkala	Tesalia etc.

Karitsa	Karitsa	Carița	Thessaloniki	Olimp
Karpenision	Karpenision	Cărpiniș	Ak.–Aitolia	Arta etc.
Karperon	Dimenitsa	Diminița	Kozani	Macedonia
Karpi	Tsermareka	Țârna–Reca	Pellis	Meglenia
Kassandrion	Kassandra	Casandra	Chalkidikis	Macedonia
Kastaneri	Borovitsa	Borovița	Pellis	Meglenia
Kastanon	Dragari	Dragari	Ianina	Pindul
Kastoria	Kastoria	Castoria	Florina	Macedonia
Katerini	Katerini	Caterina	Thessaloniki	Olimp
Kato Tzumaia	Barakli Dzuma	Giumaiaua de'ngnios	Seres	Macedonia
Kato–Vermion	Kato–Selia	Selia de Jos	Thessaloniki	Macedonia
Kavalla	Kavalla	Cavala	Kavakka	Macedonia
Kedronas	Kidrova	Câdrova	Pellis	Macedonia
Kefalovrision	Medzid	–	Ianina	Epir și Corfu
Kerdillion	Krusovon	Crușovo	Seres	Macedonia
(Ano-)	(Ano-Iokuri)			
Kerdillion	Krusovon	Crușovo	Seres	Macedonia
(Kato-)	(Kato-)			
Kerasovon	Kerasova	Ceresova	Ianina	Pindul
Klissura	Vlaho-Klissura	Clisura	Florina	Macedonia
Kokinoplos	Kokinoplos	Cochinoplu	Larissa	Olimp
Kokli	Kukulista	–	Ianina	Epir și Corfu
Kolindros	Kolindros	Colindro	Thessaloniki	Macedonia
Kolokuri	Kolokuri	Colocrini	Thessaloniki	Olimp
Komotini	Gumuldzina	–	Rodopi	Tracia
Koromilia	Koromilia	Coromilia	Trikkala	Tesalia etc.
Kozani	Kozani	Cojani	Kozani	Macedonia
Krania	Disikata	Disicata	Kozani	Macedonia
Krania	Krania	Cornu	Trikkala	Pindul
Krania	Krania	Turia	Kozani	Pindul
Kranies	Mandalovo	Mandalovo	Pellis	Macedonia
Kria Vrisi	–	Cria Vrisi	Pellis	Macedonia
Kukulia	Kukulista	Cuculista	Arta	Arta etc.
Kumaria	Doliani	Dol'iani	Thessaloniki	Macedonia
Kunduriotisa	Kunduriotisa	Cundihorița	Thessaloniki	Olimp
Kupa	Kupa	Cupa	Pellis	Meglenia
Kurtinista	Molista	–	Ianina	Epir și Corfu
Laista	Laista	Laca	Ianina	Pindul
Lamia	Lamia	Lamia	Pht.–Phokis	Tesalia etc.
Langadia	Lunzi	Lugunța	Pellis	Meglenia
Larissa	Larissa	Larissa	Larissa	Tesalia etc.
Lavda	Lavda	Langa	Kozani	Pindul
Leptokaria	Liaskoviki	Leaskovichi	Ianina	Pindul
Lianoveri	Laniver	Lianoveri	Thessaloniki	Macedonia
Liaringovi	Larikovi	Laringo	Chalkidikis	Macedonia
Litoheron	Litohorion	Litohori	Thessaloniki	Olimp
Livadia	Livadi	Livăzdi	Pellis	Meglenia
Livadion	Vlaholivadion	Vlaholivadi	Larissa	Olimp
Livadotopi	Omotsko	Linotope	Florina	Macedonia
Lokovi	Lokovi	Locuove	Thessaloniki	Olimp
Madia	Mada	–	Ianina	Epir și Corfu
Makrakomi	Varibobi	Varibobi	Pht.-Phokis	Tesalia etc.

Makrinon Makrynitsa Malathria Maliki Maniana Mataranga Megali-Gephyra Meg.-Cotista Megali– Panaghia Melischori Mesorahi Metsovon Mikri–Santa Mikro– Perivolaki Milia Milista Molos Muries	Makrini Makrynitsa Malathria Maliki Kutsumbina (Palea Manina) Mataranga Milovon Gotistu Raveniki Baldza Rahovo Metsovo Tsarkoveani Tahtalasman Milia Slimista Molos Akindzali	Macrini Macrinița Malatria Malichi Cuciubina Mataranga Milovon Gotiștea Ravenachia Balița Rahovo Aminciu Țârcoveani Tahtalasman Ameru Slimnița Molos Achingeli	Ianina Larissa Thessaloniki Thessaloniki Ak.-Aitolia Trikkala Thessaloniki Ianina Chalkidikis Thessaloniki Seres Ianina Thessaloniki – Ianina Florina Pht.–Phokis Thessaloniki	Pindul Tesalia etc. Olimp Macedonia Arta etc. Tesalia etc. Macedonia Pindul Macedonia Macedonia Macedonia Pindul Macedonia Tesalia etc. Pindul Macedonia Tesalia etc. Macedonia
Namata Naussa Nea-Ruklena Nea-Tsuka Nea-Zihna Nea-Zoia Neokastron Neo-Perivoli Nigrita Nikitas Notia Nympeion	Pipiliste Niausta Iavornista Iavornista Iavornista Iavornista Neokastron – Nigrita Nikitas Nonte Neveska	Pipiliște Neaușta Diavornița Nea-Țuka Zihna Nea-Zoi Niocastru Abdular Nigrita Nikita Nânta Nevesca	Kozani Thessaloniki Thessaloniki Pht.-Phokis Seres Pellis Thessaloniki Larissa Seres Chalkidikis Pellis Florina	Macedonia Macedonia Macedonia Tesalia etc. Macedonia Macedonia Tesalia etc. Macedonia Macedonia Macedonia Meglenia Macedonia
Omalon Ololion Oreokastron Orghili Ormilia	Ramna Laspohori Dautbali Tiflasolion Ormilia	Ramna Laspohori Dautbali Tiflasei Ormilia	Seres Larissa Thessaloniki Trikkala Chalkidikis	Macedonia Tesalia etc. Macedonia Pindul Macedonia
Pades Pakturion Palatitsia Paleohorion Parakalamos Palaoseli Papades Parapotamos Parnassos Patima Perikliia Perivoli Pertuli Phanarion	Pades Pakturi Palatitsia Paleohori Podogriani Paleoseli Papazkõi Buhtsilari – Patitsina Borislav Lepenitsa Pertuli Phanarion	Pădzi Pacturi Pălățicea Paleohori – Paleoseli Papazchioi Bâhce Parnassos Paticina Borislav Lepenița Prituli Panari	Ianina Trikkala Thessaloniki Ianina Ianina Drama Larissa Pht.-Phokis Pellis Pellis Trikkala Trikkala Trikkala	Pindul Arta etc. Macedonia Pindul Epir și Corfu Pindul Macedonia Tesalia etc. Tesalia etc. Macedonia Meglenia Pindul Pindul Tesalia etc.

Pharsalos	Pharsalos	Farsala	Larissa	Tesalia etc.
Pighi	Izvor	Izvor	Thessaloniki	Macedonia
Pissoderion	Pissoderi	Pisuderi	Florina	Macedonia
Platanos	Platanos	Platanos	Larissa	Tesalia etc.
Polianemos	Labanitsa	Labinița	Kozani	Pindul
Polla Nera	Petista	Petița	Pellis	Macedonia
Poroia	Poroia	Poroi	Seres	Macedonia
Portaria	Portaria	Portaria	Larissa	Tesalia etc.
Prionia	Bozova	Bozova	Kozani	Pindul
Profitis-Ilias	–	Profet Ilie	Pellis	Macedonia
Pteleon	Pteleon	Pteleon	Larissa	Tesalia etc.
Pyrso polis	Prosotsiani	Prosociani	Drama	Macedonia
Rodia	Madio	–	Ianina	Epir și Corfu
Rodia	Musular	Musular	Larissa	Tesalia etc.
Rodhopolis	Prisana	Priszna	Pellis	Macedonia
Rodotopi	Tsudila	–	Ianina	Epir și Corfu
Samarina	Samarina	Samarina	Kozani	Pindul
Serrai	Serres	Sear	Seres	Macedonia
Servia	Serfidze	Serfige	Kozani	Macedonia
Seskulod	–	Sescu	Larissa	Tesalia etc.
Sevasti	Hrana	Hran	Thessaloniki	Olimp
Siatista	Siatista	Saciștea	Kozani	Macedonia
Sidirokastron	Sidirokastron	Sidirocastru	Seres	Macedonia
Sirakion	Sirraku	Siracu	Ianina	Pindul
Sisanion	Sisani	Șainl'i	Kozani	Macedonia
Skra	Liumnitsa	Liumnița	Pellis	Meglenia
Sohos	Sohos	Sohos	Thessaloniki	Macedonia
Smixi	Smixi	Smixi	Kozani	Pindul
Stavros	Stavros	Stavros	Chalkidikis	Macedonia
Stavros	Stavros	Stavros	Thessaloniki	Macedonia
Strefa	Kapudzides	Capugidia	Thessaloniki	Macedonia
Strymonikon	Oriliac	Orliacu	Seres	Macedonia
Sturnari	Kornesi	Corneș	Trikkala	Arta etc.
Stylis	Stylis	Stilis	Pht.-Phokis	Tesalia etc.
Suflion	Sufili	–	Evros	Tracia
Surpi	Surpi	Surpi	Larissa	Tesalia etc.
Sykia	Sykia	Sichia	Larissa	Tesalia etc.
Sykurion	Megano-Keserli	Chiserli	Larissa	Tesalia etc.
Theodoritsi	Lipos	Lipos	Seres	Macedonia
Thessaloniki	Thessaloniki	Săruna	Thessaloniki	Macedonia
Trikkala	Trikkala	Târcol	Trikkala	Tesalia etc.
Tristenon	Dresteniku	Drestenicu	Ianina	Pindul
Tsaritsani	Tsaritsani	Ceariceani	Larissa	Tesalia etc.
Tyrnavos	Tyrnavos	Tâmava	Larissa	Tesalia etc.
Vasilikia	Vasilikia	Vasilichia	Larissa	Tesalia etc.
Vasilikon	Tsaraplana	–	Ianina	Tesalia etc.
Vatahorion	Breznitsa	Breznita	Florina	Macedonia
Vathitopos	Tertis	Tertis	Drama	Macedonia
Vathypedon	Prosgoli	Prosvala	Ianina	Pindul
Velestinos- Pherrai	Velestinos	Veleştin	Pht.-Phokis	Tesalia etc.
Verria	Verria	Veria	Thessaloniki	Macedonia

Veternikon	Veternikon	Vitrnicu	Trikkala	Pindul
Vlahoianis	Vlahoianis	Vlahoiani	Pht.-Phokis	Tesalia etc.
Vlatsi	Vlatsa	Blața	Kozani	Macedonia
Vogatsiskon	Vogatsiskon	Vogațico	Florina	Macedonia
Volos	Volos	Volos	Pht.-Phokis	Tesalia etc.
Votino	Votonosi	Vutunosi	Ianina	Pindul
Vovusa	Vovusa	Băiasa	Ianina	Pindul
Vriotropos	Tsairli	Ceairli	Larissa	Tesalia etc.
Vrisohori	Lesnitsa	Leșnidza (Leașnița)	Ianina	Pindul
Vrondu	Vrondusa	Vrontusa	Thessaloniki	Olimp
Xanthi	Xanthi	Xanthi	Rodopi	Tracia
Xirolivandon	Xirolivandi	Xirolivandi	Thessaloniki	Macedonia
Ydrusa	Kotori	Coturi	Trikkala	Pindul
Zarkos	Zarkos	Zarcu	Trikkala	Tesalia etc.
Zihna	Ziliahovo	Zileahovo	Seres	Macedonia

ALBANIA

LOCALITATEA			DISTRICTUL
TOPONIMIA			
Nouă	Hartei M. St. M. Austriac	Românească	
Armen	Armeni	Armen	Vlorë
Babica	Babica	Babița	Vlorë
Berat	Berat	Vilarde	Berat
Beshtrovë	Beštova	Bestrova	Vlorë
Bilisthë	Biklišta	Biglištea	Korçë
Boboshticë	Boboštica	Boboștița	Korçë
Cërrik	Ceriku	Țâric	Elbasan
Delvine	Delvino	Delvina	Gjinokastrë
Dishnicë	Tišnica	Dișnița	Korçë
Divjakë	Divjaka	Deviaca	Berat
Drenovë	Drenova	Drenova	Korçë
Drizë	Driza	Driza	Berat
Durrësi	Durazzo	Duraço	Durrës
Dushar	Dușari	Dușari	Korçë
Elbasan	Elbasan	Elbasan	Elbasan
Ersekë	Ersek	Ersoca	Korçë
Fieri	Fjeri	Fearica	Berat
Frashër	Frașeri	Frășeri	Gjinokastrë
Gjance	Gjanc	Ghianci	Korçë
Gjinokastrë	Arjirokastrò	Arghirocastru	Gjinokastrë
Goricë	–	Gorița	Korçë
Grabovo e Kristerëve	Gabrova Türk	Grabova	Elbasan
Karabunarë	Karabunari	Cărbunara	Berat
Kavajë	Kavaja	Cavaia	Durrës
Konesbaltë	Konicbalta	Conisbalta	Berat
Korçë	Korça	Curceauă	Korçë
Kuçove	Kučova	Cuciova	Berat
Kuman	Kumani	Cumani	Berat
Lëngë	Lunga	Lunca	Korçë
Lepardhë	Ljaparda	Leparda	Berat
Leskovik	Ljaskoviki	Leascovic	Gjinokastrë
Levani	Levani	Levani	Berat
Levani	Levani- (Plakut)	Luani	Berat
Libofsh	Libovca	Libovșa	Berat
Lushnjë	Ljušana	Lușnia	Berat
Malibardhë	Malibarda	Malibar	Berat
Mborijë	Mborija	Emboria	Korçë
Niçë	Niça	Nicea	Korçë
Nikolicë	Nikolica	Nicolita	Korçë
Orman Çiftlik	Orman Çiftlik	Ormanciflic	Korçë

Perhond Perparimi Pjeshkëza Pljasë Pojan Polovin Prëmet Protopapë	Petrohondi Pogradec Pješka Pljasa Poiani Polovin Premeti Protopapa	Perondi Pogradeț Pieșchița Pleasa de'nus Poiani Polovina Premeti Protopapa	Berat Berat Durrës Korçë Korçë Berat Gjinokastrë Korçë
Qafëzezë Qukës	Ćafzeze Kjuks	Chiafăzezi Cucăză	Korçë Elbasan
Rsë	Rasa	Raza	Elbasan
Serandë Selenicë Shijak Shipskë Shkoder Shtërmën Shtylla	Aji Saranda Selenica Bazar Sjak Šipska Skutari Strmen Štūlas	Saranda Selenița Siac Șipsca Scutari Ștremen Știla	Gjinokastrë Vlorë Durrës Korçë Korçë Elbasan Berat
Tepelena Tiranë Tomorricës	Tepeleni Tirana Tomori	Tepeleni Tirana Tomori	Gjinokastrë Tiranë Berat
Vithkuq Vlorë Voskopoj	Bithkuć Avlona Moskopole	Vitcuchi Valona Moscopole	Korçë Vlorë Korçë
Zvezdë	Zvezda	Zvezda	Korçë

ALBANIA

TOPONIMIA			DISTRICTUL
LOCALITATEA			
Hartei M. St. M. Austriac	Nouă	Românească	
Ardenica	–	Ardenița	Berat
Aji Saranda	Sarandë	Saranda	Gjinokastrë
Arjirokastro	Gjinokastrë	Arghirocastru	Gjinokastrë
Armeni	Armen	Armen	Vlorë
Avlona	Vlorë	Valona	Vlorë
Babica	Babica	Babița	Vlorë
Badilona	–	Badelon	Gjinokastrë
Bazar Sjak	Shijak	Siac	Durrës
Bejas-Ahmed	–	Ametbeuși	Berat
Berat	Berat	Vilarde	Berat
Beșiști	–	Bișiște	Vlorë
Beštova	Beshtrovë	Bestrova	Vlorë
Biklište	Bilishtë	Biglištea	Korçë
Bišidžukas	–	Bisticiuc	Berat
Bithkuć	Vithkuq	Vitcuchi	Korçë
Boboštica	Boboshticë	Boboștița	Korçë
Bodari	–	Bodar	Gjinokastrë
Bubulmani	–	Bubulina	Berat
Budka	–	Butca	Korçë
Bunavia	–	Bunavia	Vlorë
Ceriku	Cërrik	Țâric	Elbasan
Cerkovina	–	Țercovina	Vlorë
Čafzeze	Qafëzezë	Chiafâzezi	Korçë
Čerma	–	Carma	Berat
Červeni	–	Cerveni	Berat
Čiplaka	–	Ciplaca	Berat
Delvino	Delvine	Delvina	Gjinokastrë
Divjaka	Divjakë	Deviaca	Berat
Dobroniku	–	Dobronic	Berat
Drenova	Drenovë	Drenova	Korçë
Driza	Drizë	Driza	Berat
Dukasi mad	–	Ducași	Berat
Dukati	–	Ducati	Vlorë
Durazzo	Durrësi	Duraço	Durrës
Dușari	Dushar	Dușari	Korçë
Elbasan	Elbasan	Elbasan	Elbasan
Ersek	Ersekë	Ersoca	Korçë
Fjeri	Fieri	Fearica	Berat
Frakula–Huseinbej	–	Fraculi	Berat
Frakula–Paša	–	Fraculi	Berat
Frașeri	Frashëri	Frășeri	Gjinokastrë
Fratari	–	Trei Frați	Gjinokastrë

Ogreni Orman Çiftlik	– Orman Çiftlik	Ogrene Ormanciflic	Gjinokastrë Korçë
Pabrati	–	Pabrati	Berat
Peštjani mad	–	Pestani	Berat
Petovo	–	Petovo	Berat
Petrohondi	Perhond	Perondi	Berat
Piçari	–	Piçari	Vlorë
Pješka	Pjeshkëza	Pieşchița	Durrës
Plaja	Pljasë	Pleasa de'nsus	Korçë
Pogradec	Perparimi	Pogradet	Korçë
Pojani	Pojan	Poiani	Korçë
Poličan	–	Polijan	Berat
Polovin	Polovin	Polovina	Berat
Premeti	Prëmet	Permeti	Gjinokastrë
Protopapa	Protopapë	Protopapa	Korçë
Radanj	–	Radom	Korçë
Radoština	–	Radoština	Berat
Rasa	Rasë	Raza	Elbasan
Remenj	–	Rumăni	Korçë
Resulani	–	Risălia	Vlorë
Reth	–	Reth	Durrës
Saban	–	Şaban	Berat
Samar	–	Sumar	Berat
Selenica	Selenicë	Selenița	Vlorë
Selišt	–	Siliştea	Berat
Sinavlaš	–	Sinăvlaş	Durrës
Siropulo	–	Suropuli	Gjinokastrë
Skorova	–	Scorovodi	Korçë
Skrofotina	–	Scrofotina	Vlorë
Skutari	Shkoder	Scutari	Vlorë
Sop	–	Şopi	Berat
Stradobrda	–	Strotoberda	Korçë
Strmen	Shtërmen	Ştremen	Elbasan
Sukthi	–	Sucti	Durrës
Şipska	Shipskë	Şipsca	Korçë
Ştulas	Shtylla	Ştila	Berat
Tapia	–	Tapia	Berat
Tepeleni	Tepelena	Tepeleni	Gjinokastrë
Tirana	Tiranë	Tirana	Tiranë
Tomori	Tomorricës	Tomori	Berat
Trebozišti	–	Trebozist	Gjinokastrë
Tremišti	–	Tremişte	Gjinokastrë
Tišnica	Dishnicë	Dişnița	Korçë
Vadhiza	–	Vadiza	Berat
Varibobi	–	Variboba	Gjinokastrë
Vartopi	–	Vârtopi	Berat
Vila	–	Vila	Durrës
Voblik	–	Voblic	Berat
Vojvodani	–	Voivod	Berat
Zarkani	–	Zarcani	Korçë
Zavaljani	–	Zavalan	Gjinokastrë
Zupan	–	Jupan	Berat
Zvezda	Zvezdë	Zvezda	Korçë

XL

ISTRIA

LOCALITATEA		
NUMELE CROAT	NUMELE ROMÂNESC	NUMELE ITALIAN
Brdo Gradinje Grobnik Jasenović Novo Selo Susnjevica	Bârdo Gradin'ie Grobnic Su-Codru Nosolo Susnievița	Briani Gradigne Grobenico Frassineto Villanova Susgnievzza
NUMELE ITALIAN	NUMELE ROMÂNESC	NUMELE CROAT
Briani Frassineto Gradine Grobenico Lettai Seiane Susgnievzza Villanova	Bârdo Su-Codru Grădin'ie Grobnic Letăi Jeiăni Susnievița Nosolo	Brdo Jasenović Gradinje Grobnik – – Susnjevica Novo Selo

BIBLIOGRAFIE

- ARDELEANU D., *Neamul aromânesc din Macedonia*, București, 1916.
- ANCEL JACQUES, *La Macédoine*, Paris, 1930.
- ANCEL JACQUES, *Peuples et nations des Balkans*, Paris, 1930.
- ANCEL JACQUES, *Les Balkans face à l'Italie*, Paris, 1928.
- ARAVANTINOS P., *Monografia peri Kutsovlachon*, Atena, 1905.
- ARGINTEANU ION, *Istoria românilor macedoneni*, București, 1904.
- ATANASIU GHEORGHE, *Românii din Vidin și Timoc* (Rev. „Timocul”, anul VI. ,r. 3–4), 1939.
- BACILA T., *Hărți cu privire la neamul românesc din Peninsula Balcanică* („Rev. Aromânească”, anul I. nr. 1), 1929.
- BĂNESCU N., *Crearea și caracterul Statului Asăneștilor* („Analele Academiei Române”, Secția Istorică, Seria III, Tom. XXV), 1942.
- BĂNESCU N., *Bizanțul și romanitatea de la Dunărea de Jos*, (Academia Română), București, 1938.
- BĂRBULESCU ILIE, *Românii față de sârbi și bulgari*, București, 1905.
- BĂRBULESCU ILIE, *Relations des Roumains avec les Serbes, les Bulgares, les Grecs et la Croatie, en liaison avec la question Macédo-Roumaine*, Iași, 1912.
- BOGA LEON, *Românii din Macedonia, Epir, Tesalia, Albania, Bulgaria și Serbia*, București, 1913.
- BOLINTINEANU D., *Călătorii la românii din Macedonia etc.*, București, 1863.
- BRĂTIANU GHEORGHE, *Origines et formation de l'unité roumaine*, București, 1943.
- BRĂTIANU GHEORGHE, *Une énigme et un miracle historique, le peuple roumain*, București, 1942.
- BUCUȚA EMANOIL, *Românii dintre Vidin și Timoc*, București, 1923.
- BURADA TEODOR, *Cercetări despre școalele românești din Turcia*, București, 1890.
- BURADA TEODOR, *O călătorie în satele române din Istria*.
- BURILEANU CONSTANTIN, *De la românii din Albania*, București, 1906.
- CAPIDAN THEODOR, *La Romanité balkanique* („Balcanica”, I), 1938.
- CAPIDAN THEODOR, *Romanitatea balcanică*, „Analele Academiei Române”, 1936.
- CAPIDAN THEODOR, *Les Macédo-Roumains*, București, 1937.
- CAPIDAN THEODOR, *Românii nomazi*, Cluj, 1926.
- CAPIDAN THEODOR, *Macedoromânii*, București, 1942.
- CAPIDAN THEODOR, *Die Mazedo-Rumänen*, București, 1941.
- CAPIDAN THEODOR, *La Tesalia des Macédo-Roumains* (Réponse à M. le professeur Kéramopulos de l'Académie d'Athènes), București, 1939.
- CAPIDAN THEODOR, *Scrierile lui Dim. Bolintineanu despre Macedonia* („Omagiul lui I. Bianu”, p. 79), 1927.
- CAPIDAN THEODOR, *Meglenoromânii*, București, 1925.
- CARAGIANI IOAN, *Studii istorice asupra românilor din Peninsula Balcanică* (publicate de Academia Română, tom. I și II, 1929), 1941.
- CONSTANTE C., *Românii din Valea Timocului și a Moravei*, București, 1929.
- CONSTANTE C., *Spre Albania*, București, 1905.
- CONSTANTE C. și GOLOPENȚIA A., *Românii din Timoc*, 3 vol., București, 1943.
- CONSTANTINESCU N., *Chestiunea timoceană*, București, 1941.
- CONSTANTINESCU N.A., *Despre Morlachi*
- CONVENȚIUNEA *privitoare la regimul bisericilor ortodoxe române din Banatul iugoslav și sârbă din Banatul românesc*, Belgrad, 2 iulie 1943.
- CONVENȚIUNEA *relativă la reglementarea școlilor primare minoritare din Banat*, Belgrad, 10 martie 1933.
- CORDESCU MIHAIL VIRGILIU, *Istoricul școalelor române din Turcia*, București, 1906.
- COSMESCU C.I., *Dimitrie Cozacovici și aromânismul* („Analele Academiei Române”, tom. XXV), 1903.
- CRISTEA SANDU, *Românii dintre Morava și Timoc* (Rev. „Timocul”, anul VII, nr. 7–12), 1940.
- DIACONESCU EMIL, *Granițe etnice și politice în Balcani între anii 395 și 1453*, Iași, 1926.
- DIAMANDI AMINCEANUL V., *Românii din Peninsula Balcanică*, București, 1938.
- DIAMANDI STERIE, *Oameni și aspecte din istoria aromânilor*, București, 1940.

- DOCUMENTE *diplomatice. Evenimentele din Peninsula Balcanică. Acțiunea României, 20 sept. 1912 – 1 august 1913*, Publicate de M.A.S. 1913.
- DOCUMENTE *diplomatice. Afacerile Macedoniei. Conflictul greco-român*. 1905. Publicat de M.A.S. 1905.
- DOCUMENTE *diplomatice. Tratatul de Pace din București din 28 Iulie 1913*. Publicat de M.A.S. 1913.
- DRĂGANU N., *L'ancienneté et l'expansion du peuple roumain d'après la toponymie, l'onomastique et sa langue* („Balcania”, I), 1938.
- DRAGOMIR SILVIU, *Vlahii și Morlachii*, Cluj, 1924.
- DRAGOMIR SILVIU, *Originea coloniilor române din Istria*, București, 1924.
- FILIPESCU TEODOR, *Coloniile române din Bosnia*, București, 1906.
- FLORESCU FLOREA, *Românii din Valea Timocului în lumina evenimentelor de la 1878* („Timocul”, anul VI, nr. 3–4), 1939.
- FLORESCU FLOREA, *Românii din Iugoslavia* (Rev. „Timocul”, anul VIII, Caietul I), 1941.
- FLORESCU FLOREA, *Românii din Bulgaria*, București, 1941.
- FLORESCU FLOREA, *Românii din Bulgaria după recensămintele oficiale* („Timocul”, anul X, Caietul IV), 1943.
- FLORESCU FLOREA, *Românii dintre Morava și Timoc*, București, 1941.
- FLORESCU FLOREA, *Numărul românilor din Bulgaria* („Timocul”, anul VII, nr. 7–12), 1940.
- FOTI IOAN, *Colonizarea Cadrilaterului* (Ziarul „Buna-Vestire” din 8 noiembrie), 1937.
- GEAGEA CHR., *Notes sur un voyage en Thrace* („Balcania”, I), 1938.
- GHELASE IOAN, *Păstorii români*, București, 1941.
- GHIULAMILA I. dr., *Documente vechi privitoare la emigrările aromânilor* (Revista „Macedoromână”, anul II, nr. 1), 1930.
- GIUGLEA G., *De la românii din Serbia* (Rev. „Timocul”, anul X), 1943.
- GIURESCU CONSTANTIN, *Colonizarea românilor macedoneni* (Ziarul „Buna-Vestire”, 8 noiembrie), 1937.
Colonizarea românilor de peste hotare, București, 1937.
- GOROVEI ARTUR, *Popoarele balcanice în folklorul românesc* („Analele Academiei Române”, Secția Lit., Tom. XI, Seria III), 1942.
- HACIU A., *Aromânii*, Focșani, 1936.
- IESAN ISIDOR, *Românii din Bosnia și Herțegovina* („Analele Academiei Române”), 1904.
- ILIIN PAUL, *Românii de peste hotare și diplomația noastră* (Revista „Timocul”, anul IV, nr. 9–10), 1937.
- IORDAN AL., *Înrâuriri românești în literatura și viața bulgarilor* („Timocul”, anul VIII, Caiet II), 1941.
- JUNGHANN OTTO, *Die Nationale Minderheit*, Berlin, 1931.
- LAMOUCHE Colonel, *Histoire de la Turquie*, Paris, 1934.
- LAZĂR VICTOR, *Die Südrumänen*, București, 1910.
- LEBRUN Fr. – VOINESCU I., *Macedonia*, București, 1911.
- LIGA PENTRU UNITATEA CULTURALĂ A TUTUROR ROMÂNILOR, *Românii și popoarele balcanice*, București, 1913.
- LUPAȘ I., *Emanuil Gozdsu, originea și opera sa* („Analele Academiei Române”. Memoriile Secțiunii Istorice, Seria III, Tom. XXII), 1940.
- Idem, *Les Macédo-Roumains devant le Congrès de la Paix*, Paris, 1919.
- MARIENESCU ATANASE, *Ilirii, macedoromânii și albanezii* („Analele Academiei Române”), București, 1904.
- MINISTERUL INSTRUCȚIUNII PUBLICE, *Bugetul bisericilor și școalelor române din Peninsula Balcanică*. 1.IV.1914 – 1.IV.1915.
- MONFOSCA ENRICO, *Le minoranze nazionali contemplate degli atti internazionali*.
- MORARIU LECA, *Istro-românii*, Cernăuți, 1927.
- MORARIU LECA, *Cartea românilor din Istria*, Suceava, 1928.
- MURGOCI G. și PAPAĞAGI P., *Turcia cu privire specială asupra Macedoniei*, București, 1911.
- MURNU GHEORGHE, *Românii din Bulgaria medievală*, București, 1939 („Memoriile Academiei Române”, Seria III, Tom. IX).
- MURNU GHEORGHE, *Les Roumains de la Bulgarie Médiévale* („Balcania”, I), 1938.
- MURNU GHEORGHE, *Românii medievali în Epir* („Rev. Aromânească”, anul I, nr. 4), 1929.
- MURNU GHEORGHE, *Vlahia Mare. Istoria românilor din Pind*, București, 1913.
- MUȘI VASILE, *Un deceniu de colonizare în Dobrogea Nouă*, București, 1935.
- NEMOIANU P., *Prietenia Iugoslaviei* (Rev. „Țara Noastră”, nr. 15), 6 aprilie 1930.
- NEMOIANU P., *Luptele politice ale Sărbilor* (Rev. „Țara Noastră”, nr. 5) din 26.1930.
- NEMOIANU P., *Elementul de baștină în Banat* (Rev. „Țara Noastră”, anul X, nr. 1), 1929.
- NENIȚESCU IOAN, *De la românii din Turcia europeană*, București, 1895.
- NISTOR ION, *Legăturile cu Ohrida și exarhatul plaiurilor* („Analele Academiei Române”, Memoriile Secțiunii Istorice, Seria III, Tom. XXVII), 1945.

- NISTOR ION, *Bisericile și școala greco-română din Viena* („Analele Academiei Române”, Memoriile Secțiunii Istorice, Seria III, Tom. XIII), 1932.
- NISTOR ION, *Originea românilor din Balcani și Vlahiile din Thesalia și Epir* („Analele Academiei Române”, Memoriile Secțiunii Istorice, Seria III, Tom. XXVI), 1944.
- NOE C-TIN și MARIN POPESCU-SPINENI, *Les Roumains en Bulgarie*, Craiova, 1939.
- PANAITESCU M., *Prin satele românilor din Istria*, Cluj, 1931.
- PANAITESCU P.P., *Les relations bulgaro-roumaines au moyen âge*, București, 1929.
- PAPACOSTEA-GOGA-GUȘU, *În zilele redeșteptării Macedo-Române*, București, 1927.
- PAPACOSTEA, VICTOR, *Memoriul macedoromânilor către Napoleon* („Rev. macedoromână”, anul III, nr. 1–2), 1931.
- PAPACOSTEA, VICTOR, *Esquisse sur les rapports entre la Roumanie et l'Épire* („Balcania”, I), 1938.
- PAPACOSTEA, VICTOR, *O narațiune bulgară din sec. XIX, cu privire la Aromânii din Ohrida* („Rev. Aromânească”, anul I, nr. 2), 1929.
- PAPAHAGI NICOLAE, *Les Roumains de Turquie*, București, 1905.
- PAPAHAGI PERICLE, *Din trecutul cultural al Aromânilor* („Analele Academiei Române”, Tom. XXXV), 1912.
- PAPAHAGI TACHE, *Aromânii*, București, 1932. *La aromânii din Albania*, București, 1920. *Images d'ethnographie roumaine et aroumaine*, 1928–1930.
- PAPAHAGI VALERIU, *Originea geografică a Aromânilor* („Rev. Aromânească”, anul I, nr. 1), 1929.
- PAPAHAGI VALERIU, *Aromânii moscopoleni și comerțul venețian în sec. XVII și XVIII*, București, 1935.
- PATARLAGEANU RADU, *Călătorii în Macedonia, Thesalia și Muntele Athos*, Ploiești, 1884.
- PETRINCA PETRE, *Die Rumänen in Ungarn*, București, 1940.
- Idem, *Românii din Albania* („Timocul”, anul V, nr. 7–8), 1938.
- Idem, *Biserica românilor din Rusia Subcarpatică* (Rev. „Timocul”, anul VI, nr. 3–4), 1939.
- Idem, *Românii din Albania* (Buletinul „Observator”, anul II, nr. 35).
- PICOT M., *Les Roumains de la Macédoine*, Paris, 1875.
- PINETTA MIHAIL, *Apostol Margarit*, Iași, 1940.
- POP MARA, *Confesiunile Albaneze* (Extr. din Bul. S.R.R. de Geografie, Tom. I).
- POP NICOLAE dr., *Românii din Banatul occidental*, București, 1941.
- Idem, *Românii din Craina* (Rev. „Timocul”, anul VIII, Caietul II), 1941.
- Idem, *O Țară ospitalieră, Albania* (Extr. din Bul. S.R.R. de Geografie, Tom. XLIX).
- Idem, *Craină* (Extr. din „Revista geografică română”, anul IV, fasc. 2–3), 1942.
- Idem, *Minoritatea româno-albaneză din Iugoslavia*, București, 1932.
- Idem, *Populația Banatului în a doua jumătate a secolului XVIII* („Timocul”, anul X, Caietul I), 1943.
- POPESCU M., *Bisericile de rit greco-oriental din Viena* („Revista aromânească”, anul I, nr. 2), 1929 și („Rev. macedoromână”, anul II, nr. 1), 1930 (idem, anul III, nr. 1–2), 1931.
- POPESCU SPINENI, MARIN dr., *Românii din Balcani*, București, 1941.
- POPESCU SPINENI, MARIN dr., *Geograful macedonean Ioan Ciulli*, București.
- POPOVICI DUSAN dr., *O Cincarima* (ed. I, tradusă de C. Constante), București, 1934.
- POPOVICI DUSAN dr., *O Cincarima* (Beograd, 1937, ed. a II-a).
- POPOVICI MAX. I., *Situația românilor macedoneni din Iugoslavia, Grecia și Bulgaria și chestiunea colonizărilor în România*, București, 1930.
- PROCOPOVICI Al., *La Romanité balkanique* („Balcania”, I), 1938.
- PUȘCARIU SEXTIL, *Ancienneté des établissements Macédo-roumains* („Balcania”, I), 1938.
- RATIU GHEORGHE, *Despre Rudarii români din Bulgaria* (Revista „Timocul”, anul VII, nr. 3–6), 1940.
- ROMANSKI STOIAN, *Macedoromânii* (trad. de C. Constante, Rev. „Timocul”, anul X, Caietul IV), 1943.
- ROMANSKI STOIAN, *Romanite mejdu Timok i Morava* („Makedonski Pregled”, anul II, fasc. 1), 1926.
- R.R.T., *Evoluția teritoriului și populației Bulgariei. Minoritățile etnice* („Timocul”, anul X, Caiet I), 1943.
- RUBIN ALEXANDRE, *Les Roumains de Macédoine*, București, 1913.
- RECENSĂMÂNT, *Prethodni rezultati popisa stanovništva u Kraljevini Srbiji*, 31 Decembra 1890, Beograd.
- RECENSĂMÂNT, *Prethodni rezultati popisa stanovništva u Kraljevini S.H.S.*, 31 Januara 1921, Sarajevo.
- RECENSĂMÂNT, *Definitivni rezultati popisa stanovništva u Kraljevini S.H.S.*, 31 Januara 1921, Sarajevo.
- RECENSĂMÂNT, *Obști rezultati prebrojavane na naswlenieto u țarstvo Bălgaria na 31 Dekembrii 1910*, Sofia, 1923.
- RECENSĂMÂNT, Idem, 1920, Sofia, 1927.
- RECENSĂMÂNT, Idem, 1926, Sofia, 1931.
- RECENSĂMÂNT, Idem, 1934, Sofia, 1938.
- RECENSĂMÂNT, *Statistický Lexikon obci v Republice Československé 15 Unora 1921*, Praha 1928.
- RECENSĂMÂNT, Idem I Prosince 1930, Praha, 1937.
- RECENSĂMÂNT, *Recensământul maghiar din 1910*.

- SACERDOȚEANU A., *Barbari, sciți sau români în anul 865* („Revista Macedoromână”, anul III, nr. 1–2), 1931.
- SACERDOȚEANU A., *Vlahii din Calcidica*, București, 1934.
- SOCIETATEA DE CULTURĂ „MACEDO-ROMÂNĂ”, *Sguardo retrospectivo sul movimento nazionalista dei Macedoromâni nella Penisola Balcanica*, București, 1940.
- SOCIÉTÉ DES NATIONS, *Protection des minorités (stipulations, etc.)*, Genève, 1927.
- SOCIÉTÉ DES NATIONS, *Idem (résolutions, etc.)*, Genève, 1931.
- STANOYÉVITCH STANOYÉ, *Histoire de Yougoslave*, Beograd, 1936.
- TACIT NICOLAE, *Efectele hegemoniei Serbiei Mari în Peninsula Balcanică* („Almanahul Aromânesc”), 1928.
- TIMOCEAN, *Amiciție bulgărească* („Timocul”, anul IV, nr. 7–8), 1937.
- TURDEANU EMIL, *Din vechile schimburi culturale dintre români și iugoslavi* („Cercetări literare”, III), 1939.
- ȚOVARU, SIMION dr., *Problema școalei românești din Balcani*, București, 1934.
- URBAS V., *Cicii și țara lor*. Trad. de I. Moisil (Extr. din Bul. S.R.R. de Geografie, anul XLI), București, 1923.
- VAIDOMIR N., *Originea tracă a macedonenilor pre-romani*, Mediaș, 1943.
- VAIDOMIR N., *Strămoșii românilor macedoneni*, Mediaș, 1944.
- VÂLSAN G., *Românii din Bulgaria și Serbia (în România și popoarele balcanice)*, București, 1913.
- VÂLSAN G., *Românii din Serbia* (Bul. Soc. Regale Române de Geografie, Tom. XVI), București, 1937.
- , *La Yougoslavie d'aujourd'hui*, Beograd, 1935.
- ZDRULLA N., *Mișcarea aromânilor din Pind în 1917* („Revista Aromânească”, anul I, nr. 2), 1929 și („Revista Macedoromână”, anul II, nr. 1), 1930.

IZVOARE CARTOGRAFICE

I. ROMÂNII DIN UCRAINA TRANSCARPATICĂ

1. *Marele Stat Major Austriac*, harta 1 : 200.000, ediția 1916, planșele Szatmár-Németi și Máramaros-Sziget.

II. ROMÂNII DIN UNGARIA

1. *Institutul Geografic Militar*, harta 1 : 500.000, (aeronautică), ediția 1939/942, planșele Budapest și Cluj.
2. *Marele Stat Major Austriac*, harta 1 : 200.000, ediția 1916, planșele Temesvár, Békéscsaba și Grosswardei.
3. *Petrinca P.*, Români din Ungaria (în *Die Rumänen in Ungarn*, 1940).

III. ROMÂNII DIN IUGOSLAVIA

A. BANATUL

1. *Institutul Geografic Militar*, harta 1 : 500.000 (aeronautică), ediția 1939/942, planșele Timișoara, Beograd și Budapest.
2. *Marele Stat Major Austriac*, harta 1 : 200.000, ediția 1916, planșele Versecz, Belgrad, Temesvár și Szeged.
3. *General Bošković*, harta Iugoslaviei 1 : 1.000.000, ediția a VI-a.
4. *Pau Virgil*, harta etnografică a Banatului, pe baza recensământului maghiar din 1910. Timișoara, 1936.
5. *Pop N.*, Români din Banatul de Vest (în „Români din Banatul Occidental”, 1941).
6. *Freytag und Berndt*, Auto-Strassenkarte, 1 : 600.000, planșa nr. 55.
7. *Institutul Central de Statistică*, harta etnografică a Banatului de Vest după recensământul iugoslav din 1921, scara 1 : 300.000, 1945.

B. CRAINA

1. *Institutul Geografic Militar*, harta 1 : 500.000 (aeronautică), ediția 1939/942, planșele Sofia, Timișoara și Beograd.
2. *Marele Stat Major Austriac*, harta 1 : 200.000, ediția 1916, planșele Zaječar, Kragujevac, Orsova, Versecz.
3. *Institutul Geologic*, harta orografică a României, 1 : 1.500.000, ediția 1929.
4. *General Bošković*, harta Iugoslaviei, 1 : 1.000.000, 1913.
5. *Boga L.*, Români din Serbia, etc., 1 : 1.000.000, 1913.
6. *Institutul Central de Statistică*, Români din Craina, după recensământul iugoslav din 1921, scara 1 : 200.000, (în „Români din Timoc”, vol. I, 1943).
7. *Pop N.*, Români din Craina (în „Craina”, 1942).

C. SERBIA DE SUD

1. *Marele Stat Major Austriac*, harta 1 : 200.000, ediția 1916, planșele Priština, Prizren, Skoplje, Kriva Palanka, Elbasan, Bitolj și Vodena.
2. *General Bošković*, harta Iugoslaviei, 1 : 1.000.000, ediția a VI-a.
3. *Freytag und Berndt*, Auto-Strassenkarte, 1 : 600.000, planșa nr. 82.

IV. ROMÂNII DIN BULGARIA

A. GENERALE

- 1) *Noe și Popescu-Spinei*, 1) Macedoromâni din Bulgaria (în *Les Roumains de Bulgarie*, 1939), 2) Dacoromâni din Bulgaria (în *Les Roumains de Bulgarie*, 1939).

B. TIMOCUL

1. *Marele Stat Major Austriac*, harta 1 : 200.000, ediția 1916, planșele Zaječar și Vidin.
2. *Institutul Geografic Militar*, Bulgaria, 1 : 750.000, ediția 1939.
3. *Bucuța Em.*, Români din Timocul Bulgar (în *Români dintre Vidin și Timoc*, 1923).
4. *Boga L.*, Români din Bulgaria etc., 1 : 1.000.000, 1913.

C. ZONA DUNĂREANĂ

1. *Marele Stat Major Austriac*, harta 1 : 200.000, ediția 1916, planșele Vidin, Slatina, Plevne, Svištov, Trnovo, București.
2. *Institutul Geografic Militar*, Bulgaria, 1 : 750.000, ediția 1939.
3. *Boga L.*, Români din Bulgaria etc., 1 : 1.000.000, 1913.

D. INTERIORUL BULGARIEI

1. *Marele Stat Major Austriac*, harta 1 : 200.000, ediția 1916, planșele Niș, Sofia, Plevne, Trnovo, București, Sliven, Silistra, Șumen, Varna, Burgaz, Adrianopol, Stara Zagora, Plovdiv, Džumaja, Kriva Palanka.
2. *Institutul Geografic Militar*, Bulgaria, 1 : 750.000, ediția 1939.
3. *Boga L.*, Români din Bulgaria, etc., 1 : 1.000.000, 1913.

V. GRECIA

A. GENERALE

1. *Abeleanu Dem.*, Macedonia (în *Neamul Aromânesc din Macedonia*, 1916).
2. *Boga L.*, Români din Epir, Tesalia, Macedonia etc., 1913.
3. *Capidan Th.*, Români din Sudul Peninsulei Balcanice (în *Români Nomazi*, 1926).
< *Capidan Th.* >, *Die Mazedo-Rumänen*, 1941
< *Capidan Th.* >, *Les Macédo-Roumains*, 1937.
< *Capidan Th.* >, *Macedoromâni*, 1942.
4. *Cordescu M. Virgil*, Români din Turcia europeană (în *Istoricul școalelor române din Turcia*, 1906).
5. *Rubin Alex.*, Români din Turcia europeană (în *Les Roumains de Macédoine*, 1913).
6. *Weigand*, Români din sud-vestul Peninsulei Balcanice, 1 : 750.000.

B. PINDUL

1. *Marele Stat Major Austriac*, harta 1 : 200.000, ediția 1916, planșa Ianina.
2. *Marele Stat Major German*, harta 1 : 200.000, ediția 1940–1942, idem.
3. *Capidan Th.*, Nordul Pindului (în *Macedoromâni*, 1942).

C. TESALIA, FTIOTIDA, FOKIDA

1. *Marele Stat Major Austriac*, harta 1 : 200.000, ediția 1916, planșele Larissa și Ianina.
2. *Marele Stat Major German*, harta 1 : 200.000, ediția 1940–1942, planșele Larissa, Ianina și Volo.
3. *Freytag und Berndt*, Auto-Strassenkarte, 1 : 600.000, planșa nr. 90.
4. *Weigand*, Români din sud-vestul Peninsulei Balcanice, 1 : 750.000.
5. *Marele Stat Major German*, sud-estul Peninsulei Balcanice, 1 : 750.000.
6. *Marele Stat Major German*, sud-estul Europei, 1 : 1.000.000, ediția 1940.

D. OLIMPUL

1. *Marele Stat Major Austriac*, harta 1 : 200.000, ediția 1916, planșa Larissa.
2. *Marele Stat Major German*, harta 1 : 200.000, ediția 1940/42, idem.
3. *Marele Stat Major German*, harta 1 : 100.000, Europa de Sud-Est, ediția 1940.

E. MACEDONIA

1. *Marele Stat Major Austriac*, harta 1 : 200.000, ediția 1916, planșele Bitolj, Ianina, Vodena, Serfidže, Saloniki, Halkiziki, Kavala și Așos.
2. *Marele Stat Major German*, harta 1 : 200.000, ediția 1940/942, planșele idem.
3. *Marele Stat Major German*, harta 1 : 100.000, Europa de Sud-Est, ediția 1940.
4. *Freytag und Berndt*, Auto-Strassenkarte, 1 : 600.000, planșele 82 și 90.

F. MEGLENIA

1. *Marele Stat Major Austriac*, harta 1 : 200.000, ediția 1916, planșa Vodena.
2. *Marele Stat Major German*, harta 1 : 200.000, ediția 1940/42, planșa idem.
3. *Marele Stat Major German*, harta 1 : 100.000, Europa de Sud-Est, ediția 1940/42.
4. *Capidan Th.*, Meglenia (în *Meglenoromâni*, vol. I, 1925).

G. EPIRUL ȘI CORFUL

1. *Marele Stat Major Austriac*, harta 1 : 200.000, ediția 1916, planșele Ianina, Korfu, Preveza și Arta.
2. *Marele Stat Major German*, harta 1 : 200.000, ediția 1940/42, planșele idem.
3. *Marele Stat Major German*, harta 1 : 100.000, Europa de Sud-Est, ediția 1940.
4. *Freytag und Berndt*, Auto-Strassenkarte, 1 : 600.000, planșa 90.

H. ARTA, ACARNANIA ȘI ETOLIA

Aceleași izvoare ca la G.

I. TRACIA

1. *Marele Stat Major German*, harta 1 : 100.000, Europa de Sud-Est, ediția 1940.

VI. ALBANIA

1. *Marele Stat Major Austriac*, harta 1 : 200.000, ediția 1916, planșele ŠKODRA, Prizren, Durazzo, Elbasan, Bitolj, Vlora, Korfu și Ianina.
2. *Marele Stat Major German*, harta 1 : 200.000, ediția 1940/42, planșele Bitolj și Ianina.
3. *Marele Stat Major German*, harta 1 : 100.000, Europa de Sud-Est.
4. *Freytag und Berndt*, Auto-Strassenkarte, 1 : 600.000, planșele Nr. 82 și 90.
5. Toate lucrările menționate la *Grecia, A*, în plus:
6. *Burileanu Const.*, Români din Albania (în *Români din Albania*, 1906).

VII. ISTRIA

1. *Marele Stat Major Austriac*, harta 1 : 200.000, ediția 1916, planșa Pola.
2. *Panaitescu Em.*, Români din Istria (în *Prin satele românilor din Istria*, 1931).

VIII. DIVERSE

1. *Agostini de*, Instituto Geografico, L'Europa etnica-lingvistica, 1 : 10.000.000 și 1 : 3.000.000, ediția 1916.
2. *Brătianu Gh.*, Dacia Romana (în *Origines et formation de l'Unité roumaine*, 1943).
3. *Capidan Th.*, Migrațiunile păstorilor români (în *Români Nomazi*, 1926).
4. *Constantinescu N.A.*, Români deznaționalizați (în *Chestiunea timoceană*, 1941).
5. *Filipescu Th.*, Români din Bosnia-Herțegovina și Croația, 1 : 1.200.000 (în *Coloniile române din Bosnia*, 1906).

www.ear.ro

